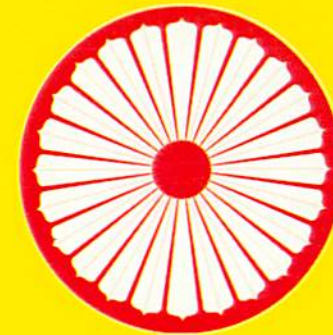

အရှင်ဂါရဝါဘိဝံသ

၏

သာသနာလင်္ကာရ စာမေးပွဲများဆိုင်ရာ

ဒုတိယဆင့် ဝိနည်းပို့ချချက်

အရှင်ဂါရဝါဘိဝံသ

ဒုတိယဆင့် ဝိနည်းပို့ချချက်

ဓမ္မဒါန ကုသိုလ်ရှင်

နှစ်ဘက်မိဘများအားအမှူးထား၍
ကိုသောင်းမြင့်ဇော်+မမြင့်မြင့်ခိုင်
သား-မောင်မင်းသိန်းကျော်၊ မောင်ညီလင်းထက်
မိသားစု

ACE - ဆောက်လုပ်ရေး
မင်္ဂလာဒုံဥယျာဉ်မြို့တော်၊ ရန်ကုန်

အရှင်ဂါရဝါဘိဝံသ

၏

သာသနာလင်္ကာရ စာမေးပွဲများဆိုင်ရာ

ဒုတိယဆင့် ဝိနည်းပို့ချချက်

အရှင်ဂါရဝါဘိဝံသ

■ ဒုတိယဆင့် ဝိနည်းပို့ချချက်

အရှင်ဂါရဝါဘိဝံသ

၏

သာသနာလင်္ကာရ စာမေးပွဲများဆိုင်ရာ

ဒုတိယဆင့် ဝိနည်းပို့ချချက်

ဓမ္မဒါန ကုသိုလ်ရှင်

နှစ်ဘက်မိဘများအားအမှူးထား၍
ကိုသောင်းမြင့်ဇော်+မမြင့်မြင့်ခိုင်
သား-မောင်မင်းသိန်းကျော်၊ မောင်ညီလင်းထက်
မိသားစု

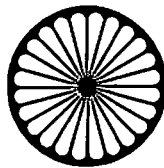
ACE - ဆောက်လုပ်ရေး
မင်္ဂလာဒုံဥယျာဉ်မြို့တော်၊ ရန်ကုန်

အရှင်ဂါရဝါဘိဝံသ

၏

သာသနာလင်္ကာရစာမေးပွဲများဆိုင်ရာ

ဒုတိယဆင့် ပိနည်းပို့ချချက်

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

[illegible][illegible]

အမှတ်စာ

ဒုတိယဆင့်ဝိနည်းပို့ချချက်စာစုကို ပထမကွန်ပျူတာ စာစီမူဖြင့် အုပ်ရေး-၁၅၀၀ (ပထမအကြိမ်-၅၀၀၊ ဒုတိယ အကြိမ်-၁၀၀၀) ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ယခုအခါ မူရင်းဖလင်များ မကောင်းတော့သဖြင့် ထပ်မံ၍ စာစီရပါသည်။ အနည်းအကျဉ်း စိစစ်သုတ်သင် ပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်ကာ အချို့စာပိုဒ်များကို တဆက်တည်း စီထားခြင်းဖြင့် စာမျက်နှာကိုလည်း လျော့ချခဲ့ပါသည်။

ထို့ကြောင့် စာမျက်နှာများ , အချို့စာများ ပထမမူ စာအုပ်နှင့် ကွဲလွဲနေပါလိမ့်မည်။ ထို့အပြင် အမှားအယွင်း တွေ့ရှိပါကလည်း စိစစ်ဝေဘန်၍ ပြင်ဆင်မှတ်သားကြပါရန် မေတ္တာရပ်ခံအပ်ပါသည်။

ပို့ချချက်စာမူများသည် မှတ်စုမျှသာဖြစ်၍ စာချဘုန်းကြီး များ၏ အကျယ်တဝင့် ဝေဘန်ပို့ချမှုများကို အဓိကတန်ဖိုး ထားကာ ဆိုင်ရာစာဝါများကို မပျက်မကွက် တက်ရောက် လေ့လာကြပါရန် အထူးမေတ္တာရပ်ခံလိုပါသည်။

အရှင်ဂါရဝါဘိဝံသ
မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်
မင်္ဂလာဒုံဥယျာဉ်မြို့တော်
ရန်ကုန်။

၁၄-၁-၂၀၀၆

ကျေးဇူး မှတ်တမ်း

ဒုတိယအကြိမ် စာမူအတွက် ကွန်ပျူတာစာစီပေးသူ
အရှင်ဒေဝိန္ဒာလင်္ကာရ (သာသနဓဇ ဓမ္မာစရိယ)
ချောမြတ်နွယ် သုံးထပ်ကျောင်း၊ မဟာဂန္ဓာရုံ၊ အမရပူရ။

စာအနေအထားများ ပြင်ဆင်ပေးသည့်
အရှင်ကဝိန္ဒာလင်္ကာရာဘိဝံသ။

စာမူပြုစုစဉ်က အခက်အခဲတွေ့ရသည့် ပုဒ်များတွင်
တိုင်ပင်ဆွေးနွေး အကူအညီပေးခဲ့ကြသည့်
အရှင်သုဇနာလင်္ကာရာဘိဝံသနှင့်
အရှင်ကဝိန္ဒာလင်္ကာရာဘိဝံသ။

အကွရာဝလီ ပြုစုပေးသူ
အရှင်ဓမ္မဓရာလင်္ကာရ (သာသနဓဇ ဓမ္မာစရိယ)။

ပထမမူဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့စဉ်
ဓမ္မဒါန မတည် လှူဒါန်းခဲ့ကြသည့်
ဦးကျော်ဝင်း+ဒေါ်ဖို့ဖို့မိသားစု၊

ရဟန်းဒါယကာ/မများ ဖြစ်ကြသော
မန္တလေးမြို့၊ အောင်တော်မူရပ်၊ နေကြာခြံ မိသားစု။

ဖော်ပြပါ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝိုင်းဝန်းကူညီ အားဖြည့်ပေးမှုတို့
ကြောင့်သာ ဤ “ဒုတိယဆင့် ဝိနည်းပို့ချချက်” စာစုကို
ထုတ်ဝေနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါကြောင်း ကျေးဇူးမှတ်တမ်း ပြုအပ်
ပါသည်။

ဓမ္မဖြင့် တုံ့ပြန် ပူဇော်ခြင်း

ကျေးဇူးရှင် မိဘနှစ်ပါးနှင့် ရပ်ရွာဆရာတော်
သာမဏေကျော် . သ-စ-အ ဓမ္မာစရိယဘွဲ့များ
ရရှိသည်အထိ

သင်ကြားပို့ချ ချီးမြှောက်တော်မူခဲ့ကြသော
အမရပူရမြို့၊ မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်
မဟာနာယက , နာယက , အနုနာယက ,
ဂဏဝါစကစာချဆရာတော်များ

အနီးကပ်ဆရာ အရှင်ဥတ္တမာလင်္ကာရာဘိဝံသ
နှင့်

တင်ခဲ့ဖူးသည့် ကျေးဇူးရှိသူ ကျေးဇူးရှင်အပေါင်းတို့အား
ဤစာစုဖြင့် အလေးအမြတ် တုံ့ပြန်ပူဇော်အပ်ပါသည်။

အိပ်ရာမှ နိုးထရာ

အိပ်ရာမှ နိုးထရာ မိမိတို့၏ နားထောင်
ရာမှ နားထောင်ရာမှ နားထောင်ရာမှ
နားထောင်ရာမှ

အိပ်ရာမှ နိုးထရာ မိမိတို့၏ နားထောင်
ရာမှ နားထောင်ရာမှ နားထောင်ရာမှ
နားထောင်ရာမှ နားထောင်ရာမှ နားထောင်ရာမှ
နားထောင်ရာမှ နားထောင်ရာမှ နားထောင်ရာမှ

အိပ်ရာမှ နိုးထရာ မိမိတို့၏ နားထောင်
ရာမှ နားထောင်ရာမှ နားထောင်ရာမှ

အိပ်ရာမှ နိုးထရာ မိမိတို့၏ နားထောင်
ရာမှ နားထောင်ရာမှ နားထောင်ရာမှ နားထောင်ရာမှ

ဒုတိယဆင့် ဝိနည်းပို့ချချက်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

၁။ ကမ္မက္ခန္ဓက

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁

အနိယမထည့် = နှောင့် သမယေန ဘဂဝတာ တဇ္ဇနိယကမ္မံ
အပညတ္တံ ဟောတိ။

သမယေန = သမေန္တိ ဧတ္ထ (ဧတေန ဝါ) သံဂစ္ဆန္တိ ဓမ္မာ
သဟဇာတဓမ္မေဟိ ဥပ္ပါဒါဒီဟိ ဝါတိ သမယော။ သံ-ဣ+ဏ။

ဗုဒ္ဓေါ (ကိတ်) = စတုဿဝံ ဗုဒ္ဓတိတိ ဗုဒ္ဓေါ ။ (သုဒ္ဓကတ္ထု
သာဓန) ဟေဓေတိ ပဇာယာတိ ဗုဒ္ဓေါ။ (ဟေတုကတ္ထုသာဓန)
“သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ သော ဘဂဝါ ” တိ ဒီဏာသဝေဟိ ဗုဒ္ဓိတဗ္ဗောတိ
ဗုဒ္ဓေါ။ (ကမ္မသာဓန)

ဗုဒ္ဓေါ (သမာသ်) = ဗာလသင်္ခါတေ ပုထုဇ္ဇနေ ဝဋ္ဋဒုက္ခ-
တော ဥဒ္ဓရတိတိ ဗုဒ္ဓေါ။ ဗာလ+ဥဒ္ဓရ။

[ဗာလုဒ္ဓရဟုဆိုလိုလျက် ဗာလကို ဗာ, ဥဒ္ဓရကို ဥဒ္ဓပြု၍ ဗုဒ္ဓ
ဟု ပြီးသည်။ ဒွိ+ဥဒ္ဓဟု ခွဲ၍ ဒွိကို ဗာပြု၍လည်း ပြီးနိုင်သည်။]

ဗုဒ္ဓေါ (တဒ္ဓိတိ) = ဗုဒ္ဓတိ ဧတာယာတိ ဗုဒ္ဓိ။ (ဉာဏ်)
ဗုဒ္ဓိ အဿ အတ္ထိတိ ဗုဒ္ဓေါ။ ဗုဒ္ဓိ+ဏ။

ဘဂဝါ (ကိတ်) = ဓမ္မရတနံ ဝိဘဇိတိ ဘဂဝါ။
 ဝိ-ဘဇ+တ။ ဝိဘတ္တသဒ္ဓါမှ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဘဂဝါ-ဟု ပြီးသည်။

ဘဂဝါ (သမာဿ) = ဂစ္ဆတိ အနေနာတိ ဂမနံ (လောဘ)။
 ဝမိယိတ္တာတိ ဝန္တံ ။ ဝမု+တ။ (အန္တတ္ထ- မဂ် ၄ပါး၊ တစ်နည်း-
 အရဟတ္တမဂ်။) ဝန္တံ ဂမနံ ယေနာတိ ဝန္တဂမနော။

ဘဝေသု ဝန္တဂမနော ဘဂဝါ။ (ဘဝေသု ဝန္တံ ဂမနံ ယေနာတိ
 ဘဂဝါ-ဟု တိပဒဗဟုဗ္ဗိဟိလည်းပြုနိုင်သည်။)

[ဘဝန္တဂမနောဟု ဆိုလိုလျက် ဘဝမှ ဘ၊ ဝန္တမှ ဝ၊ ဂမနမှ
 ဂအက္ခရာတို့ကို ယူ၍ ကြွင်းအက္ခရာတို့ကိုချေ၊ ဝနှင့် ဂကို ရှေ့
 နောက်ပြန်၊ ဝ၏ အကို ဒီဃပြု၍ ဘဂဝါဟုပြီးသည်။]

ဘဂဝါ (တဒ္ဓိတိ) = ဣဿရိယာဒိဘေဒေါ ဘဂေါ အဿ
 အတ္ထိတိ ဘဂဝါ။ ဘဂ+ဝန္တ။ အဿတ္ထိတဒ္ဓိတိ။

သာဝတ္ထိယံ = သဗ္ဗော အတ္ထော သဗ္ဗတ္ထော။
 သဗ္ဗတ္ထော ဧတ္ထ အတ္ထိတိ သာဝတ္ထိ။ အဿတ္ထိအနက်၌ ဣ-ပစ္စည်း၊
 သဗ္ဗကို သာဝပြု။ (ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၀၀)

တစ်နည်း- သဝတ္ထေန ဣသိနာ နိဗ္ဗတ္တာ သာဝတ္ထိ။

သဝတ္ထ+ဏ+နဒါဒိ ဤ။ (အံ၊ သျ)

တစ်နည်း- သဗ္ဗံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ သာဝတ္ထိ။ သဗ္ဗ+အတ္ထိ။

ဇေတဝနေ = ပစ္စတ္ထိကေ ဇိနာတိတိ ဇေတော။ ဇိ+တ။
 တစ်နည်း- ဇိတေ (ဇိတကာလေ) ဇာတော ဇေတော။ ဇိတ
 +ဏ။ တစ်နည်း- ဇိတဝါတိ ဇေတော။ (သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁)
 ကောကိလာဒယော ဝနန္တိ ဘဇန္တိ နံတိ ဝနံ။ (အဝုတ္တကမ္မသာဓန)

ဝိနည်းပို့ချချက်

၃

ဝန+အ။ ။ ဇေတဿ ဝနံ ဇေတဝနံ။ တသ္မိံ ဇေတဝနေ။

အနာထပိဏ္ဍိကော = နတ္ထိ နာထော ယေသံတိ
အနာထာ။ အနာထာနံ ပိဏ္ဍော အနာထပိဏ္ဍော။

အနာထပိဏ္ဍော ဧတသ္မိံ (အဿ) အတ္ထိတိ အနာထပိဏ္ဍိကော။
အနာထပိဏ္ဍ+ဣကာ။ (ခိုကိုးရာမဲ့သူ လူဆင်းရဲတို့ဖို့ အမြဲစီမံထား
အပ်သော ထမင်းအစာရှိသော သူဌေး။)

အာရာမေ = အာဂန္နာ ရမန္တိ ဧတ္တာတိ အာရာမော။

အာ-ရမ+ဏ။ တသ္မိံ အာရာမေ။

ပဏ္ဍုကလောဟိတကာ = ပဏ္ဍုကော စ လောဟိတကော စ
ပဏ္ဍုကလောဟိတကာ။ အသမာဟာရဒ္ဒန်။

[ထိုရဟန်းနှစ်ပါးတို့သည် ဆဗ္ဗင်္ဂိတွင် ပါဝင်သော ရဟန်းတို့တည်း။
၎င်းတို့၏ တပည့်များသည်လည်း ဌာနူပစာ၊ သဟစရဏနည်း
အားဖြင့် ပဏ္ဍုကလောဟိတကတို့ မည်၏။]

ဘိက္ခု။ = ဘိက္ခုတိ သီလေနာတိ ဘိက္ခု။ ဘိက္ခု+ရူ။
ကိလေသေ ဘိန္ဒုတိတိ ဝါ ဘိက္ခု။ ဘိဒိ+ရူ။

သံသာရေ ဘယံ ဣက္ခတိတိ ဝါ ဘိက္ခု။ ဘိ-ဣက္ခ+ရူ။
ရူပစွည်း၏ ဥကို ရသပြု။ (ရူ။ ၃၆၇)

အတ္တနာ = ကတ္တရိစ သုတံ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ပထမအနက်၌
တတိယာ နာဝိဘတ်သက်။ (ရူ)

သီ၊ ဋီ၊ သစ်အလို ပဏ္ဍုကလောဟိတကာ ဘိက္ခု- ဟူသော
ကတ္တားပုဒ် ပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် အတ္တနာဝယ် နာဝိဘတ်သည်
တတိယာ ဝိသေသန အနက်ဟော။

“အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်”ဟု အနက်ပေးရမည်။ (ရူ၊ ၁၁၊ ဋီ)

ဘဏ္ဍာနကာရကာ = ဘဏ္ဍာနိ ပရိဘာသန္တိ ဧတေနာတိ
ဘဏ္ဍာနံ။ ဘဒ္ဒိ (ဘဏ္ဍာ)+ယု။ ကရောန္တိတိ ကာရကာ။

ဘဏ္ဍာနဿ ကာရကာ ဘဏ္ဍာနကာရကာ။

[ယု ဣ၊ တု ဟု၊ ဤသုံးခု၊ ယှဉ်မှု ဆဋ္ဌိကံ]

ကလဟကာရကာ = ကလဟန္တိ အသ္မိတိ ကလဟော။
ကလဟ+အ။ တစ်နည်း- ကလီယတေ ပရိမီယတေ သူရဘာဝေါ
အနေနာတိ ကလဟော။ ကလ+ဟ။

ကလဟဿ ကာရကာ ကလဟကာရကာ။

ဝိဝါဒကာရကာ = ဝိဝဒန္တိ အနေနာတိ ဝိဝါဒေါ။ ဝိ-ဝဒ+ဏ။
တစ်နည်း- ဝဒနံ ဝါဒေါ။ ဝိရုဓွေါ ဝါဒေါ ဝိဝါဒေါ။

ဝိဝါဒဿ ကာရကာ ဝိဝါဒကာရကာ။

ဘဿကာရကာ = ဘာသိတဗ္ဗတိ ဘဿံ။ ဘာသ+ဣ။
ဘဿဿ ကာရကာ ဘဿကာရကာ။

သံယေ = သမဂ္ဂံ ကမ္မံ သံဟနတိ သမုပဂစ္ဆတီတိ သံယော။
ဒိဋ္ဌိသီလသာမဉ္ဇေန သံဟညတေတိ ဝါ သံယော။ သံ-ဟန+ရ။

အဓိကရဏကာရကာ = အဓိကရီယတေ သမထေဟိ
ဝူပသမီယတေတိ အဓိကရဏံ။ အဓိ-ကရ+ယု။ (ယောဇနာ)
တစ်နည်း- သမထေဟိ အဓိကရီယန္တိ ဧတ္တာတိ အဓိကရဏံ။
(ပါတိမောက် ဘာ၊ ဋီ)

အဓိကရဏဿ ကာရကာ အဓိကရဏကာရကာ။

အာယသ္မန္တော = အာယန္တိ ပဝတ္တန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ
အာယု။ အာယ+ဣ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၅

အာယု ယေသံ အတ္ထိတိ အာယသ္မန္တော။ အာယု+မန္တူ။

ဧသော အဇေသိ = သမာသ်မဟုတ်သော ဝါကျဝယ် ဧသော
၌ ပုဒ်အဆုံး ဒီယဖြစ်ရကား သရေကွစိသုတ်က ပကတိပြုရ
မည်ဟုဆိုသောကြောင့် သန္နိမစပ်ရ။

ဗလဝါဗလဝံ = ဗလဝဗလဝံဟု ဆိုလိုလျက် ဝါစာသိလိဋ္ဌ
အကျိုးငှာ ဝ၏ အ-ကို ဒီယပြု၍ ပြီးသည်။ အနက်တူသဒ္ဒါနှစ်ခုကို
ထပ်၍ ဆိုထားသောကြောင့် အတိသယအနက်ဟော။ (ဘာ၊ ဋီ)
[နက်တူသဒ္ဒါ၊ ဆင့်၍လာ၊ လွန်စွာအနက်ပေး။]

ပဋိမန္တေထ = ပတိ- မန္တ (စု) ဘာသနေ+ဏေ+ထ။

ပဏ္ဍိတတရာ = ပဏ္ဍတိ ဂစ္ဆတိတိ ပဏ္ဍာ။ ပဋိ+အ+အာ။
(ပဏ္ဍာ-အရ ပညာကို အရကောက်။)

ဧတိ ဂစ္ဆတိတိ ပဝတ္တတိတိ ဣတော။ ဣ+တ။

ပဏ္ဍာယ ဣတော ပဏ္ဍိတော။ တတိယာတပျရိသ်။

တစ်နည်း- ပဏ္ဍာ သဉ္ဇာတာ အဿ အတ္ထိတိ ပဏ္ဍိတော။
သဉ္ဇာတံ တာရကာဒိတိတော (မောဂ်၊ ၄။ ၄၅)သုတ်ဖြင့် ဣတ
ပစ္စည်းသက်။

တစ်နည်း- ပဏ္ဍတိတိ ပဏ္ဍိတော။ ပဋိ (ဂတိယံ)+တ။ (ဓာန်။
ဋီ။ ၂၂၇)။ ဝိသေသေန ပဏ္ဍိတာ ပဏ္ဍိတတရာ။ ပဏ္ဍိတ+တရ။

ဗျတ္တတရာ = ဝိသေသေန အဉ္ဇန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ ဗျတ္တာ။

ဝိ-အဉ္ဇ+တ။ ဝိသေသေန ဗျတ္တာ ဗျတ္တတရာ။

ဗဟုဿုတတရာ = သူယတေတိ (သူယိတ္တာတိ) သုတ်။

ဗဟု သုတ် ယေဟိတိ ဗဟုဿုတာ။

ဝိသေသေန ဗဟုသုတာ ဗဟုသုတတရာ။

အလမတ္တတရာ = အလံ အတ္တာ (သဘာဝေါ) ယေသံတိ
အလမတ္တာ။ (အတ္တသဒ္ဓါ သဘာဝအနက်ဟော။)

ဝိသေသေန အလမတ္တာ အလမတ္တတရာ။

မာ စဿ ဘာယိတ္ထ = မာ + စ + အဿ။

အဿဝယ် ပဉ္စမိအနက် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်။ ဘာယိတ္ထ-ဝယ်
မာယောဂေ သဗ္ဗကာလေ စ သုတ်ဖြင့် အဇ္ဈတ္တနိ တ္ထိဝိဘတ်သက်။

ပက္ခာ = ပက္ခန္တိတိ ပက္ခာ။ ပက္ခ (ဘူ၊စု) ဂဟဏေ+အ။
တစ်နည်း- ပက္ခတိတိ ပက္ခော။ ပက္ခေ ဘဝါ ပက္ခာ။ ပက္ခ+ဏ။

အနုပ္ပန္နာနိ = ဥပ္ပဇ္ဈိတိ ဥပ္ပန္နာနိ။ ဥပ္ပဇ္ဈိသုတိ ဥပ္ပန္နာနိ။
ဥ-ပဒ+တ။ ဥပ္ပန္နာနိ စ ဥပ္ပန္နာနိ စ ဥပ္ပန္နာနိ။ (ဧကသေသံ)
န ဥပ္ပန္နာနိ အနုပ္ပန္နာနိ။

ဘိယျောဘာဝါယ = ဘဝနံ ဘာဝေါ။ ဘိယျော ဘာဝေါ
ဘိယျောဘာဝေါ။ တဒတ္ထံ၌ သ-ဝိဘတ်သက်၊ အာယပြု။

ဝေပုလ္လာယ = ဝိသေသေန ပုလန္တိတိ ဝိပုလာနိ
(ဘဏ္ဍာနာနိ)။ ဝိ-ပုလ+အ။ ဝိပုလာနံ ဘာဝေါ ဝေပုလ္လံ။
ဝိပုလ+ဏျ။ တဿ (တဒတ္ထာယ) ဝေပုလ္လာယ။

အပ္ပိစ္ဆာ = ကုစ္ဆတိတိ ကုစ္ဆာ။ ကုစ္ဆန္တိ ဧတယာတိ ဝါ
ကုစ္ဆာ။ ကုသု (ကုစ္ဆယံ)+အ+အာ။ သ-ကို ချပြ။
ကုစ္ဆာ-အရ တဏှာ(လောဘ)ကို အရကောက်။
အပ္ပါ ကုစ္ဆာ ယေသံတိ အပ္ပိစ္ဆာ။ အပ္ပ+ကုစ္ဆာ။
တစ်နည်း- နတ္ထိ ကုစ္ဆာ ယေသံတိ အပ္ပိစ္ဆာ။ (အပ္ပ-သဒ္ဓါ)

ဝိနည်းပို့ချချက်

၇

အဘာဝအနက်ဟော။)

ဝက္ခန္တိ = ဝစ+သန္တိ။ သပ္ပစ္စယသဒ္ဓါပိုဖြင့် စီရင်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂

နိဒါနေ = အတ္တနော ဖလံ နိဒေတိ အပ္ပေတိတိ နိဒါနံ။
နိ-ဒါ+ယု။တသ္မိ နိဒါနေ။ နိမိတ်အနက်၌ သတ္တမိ သ္မိဝိဘတ်သက်။

ပကရဏေ = အတ္တနော ဖလံ ပကရေတိတိ ပကရဏံ။
ပ-ကရ+ယု။ တသ္မိ ပကရဏေ။

ဘိက္ခုသံဃံ = သံဟညန္တေ နိဗ္ဗိသေသေန ဉာယန္တေ
အဝယဝါ တသ္မိန္တိ သံဃော။ ဘိက္ခုနံ သံဃော ဘိက္ခုသံဃော။
(ဘိက္ခု။ ဧဝ သံဃော- ဟုလည်း ပြုကြသေး၏။)

သန္နိပါတာပေတွာ = သန္နိပါတေတိတိ သန္နိပါတာပေတွာ။
သံ-နိ-ပတ+ဏာပေ+တွာ။

ဝိဂရဟိ = ဝိ-ဂရဟ (နိန္ဒာယံ)+ဤ။
မဟာကရုဏာပြဇာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။

အနန္တုဝိကံ = ဆာဒယတိတိ ဆဝိ။ ဆဒ (စု) သံဝရဏေ+
ရဝိ။ ဆဝိ အနဂတံ အန္တုဝိကံ။ ဆဝိယာ အနုရူပံ ဝါ အန္တုဝိကံ။
န အန္တုဝိကံ အနန္တုဝိကံ။

မောဃပုရိသာနံ = မောဃာ စ တေ ပုရိသာ စာတိ
မောဃပုရိသာ။(မောဃ-၌ မုဟဓာတ်၊အပစ္စည်းဟကို ယပြု၊
တစ်နည်း- ယပစ္စည်း၊ ဓာတွန်ဟကို ချေ။)

အနန္တလောမိကံ = လောမံ အနဂတံ အနန္တလောမံ။
 လောမဿ အနန္တရူပံ ဝါ အနန္တလောမံ။
 အနန္တလောမံယေဝ အနန္တလောမိကံ။ သွတ္တတဒ္ဓိတံ၊ ဣက-ပစ္စည်း။
 န အနန္တလောမိကံ အနန္တလောမိကံ။

[ပုဒ်နက်မရှိက တဗ္ဘာဝ၊ ပစ္စည်းနက်မရှိက သွတ္တ။]

အပ္ပတိရူပံ = ပတိ (သဒိသံ) ရူပံ ဧတဿာတိ ပတိရူပံ။
 (ရူပသဒ္ဓါ သဘာဝအနက်ဟော) န ပတိရူပံ အပ္ပတိရူပံ။

အဿာမဏကံ = ကိလေသေ သမေန္တိတိ သမဏာ။
 သမု+ကာရိတ်ကျေ+ယု။ သမဏာနံ ကမ္မံ သာမဏကံ။
 သမဏ+ကဏ်။ န သာမဏကံ အဿာမဏကံ။

အကပ္ပိယံ = ကပ္ပိယတေတိ ကပ္ပိယံ။ ကပ္ပ+ဏျ။ (မအူ၊ သျှ)
 တစ်နည်း- ကပ္ပနံ ကပ္ပေါ။ အပ်စပ်ခြင်း။ ကပ္ပေါ အဿ အတ္ထိတိ
 ကပ္ပိယံ။ ကပ္ပ+ဣယ။ အပ်စပ်ခြင်းရှိသောအမှု။ (ရူ)
 န ကပ္ပိယံ အကပ္ပိယံ။

အကရဏီယံ = ကတ္တဗ္ဗတိ ကရဏီယံ။
 န ကရဏီယံ အကရဏီယံ။

အပ္ပသန္နာနံ = ပသီဒိန္နုတိ ပသန္နာ။ ပ-သဒ+တ။
 ပသီဒန္တိတိ ပသန္နာ။ ပသန္နာ စ ပသန္နာ စ ပသန္နာ။ (ဧကသေသံ)
 န ပသန္နာ အပ္ပသန္နာ။ တေသံ အပ္ပသန္နာနံ။

ပသာဒါယ = ပသာဒနံ (ပသီဒနံ) ပသာဒေါ။ ပ-သဒ+ဏ။
 တဒတ္တသမ္ပဒါနံအနက် စတုတ္ထိသဝိဘတ်သက်၍ အာယပြု။
 မဟာကုသိုလ်ရှိ သဒ္ဓါစေတသိက်ကို အရကောက်။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၉

ဧကစွာနံ = ဧကောယေဝ ဧကစွော။ ဧက+စွ။

အညထက္ကာယ = အညော ပကာရော အညထာ။ အည+ထာ။ အညထာ ဘာဝေါ အညထတ္တံ။ အညထာ+တ္တံ။ နပုံလိင်။
[ကျ-တ္တ၊ တ္တနနှင့်၊ ပစ္စယဆုံး၊ ဤသုံးလုံး နပုံးဧကန်မြဲ။
တာပစ္စယန္တာ၊ ဣတ္ထိသာ၊ ကြွင်းမှာ သုံးလိင်ခွဲ။]

အနေကပရိယာယေန = န ဧကော အနေကော။
ပရိယာယတိ အတ္တနော ဖလံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝတ္တတိတိ ပရိယာယော။
ပရိ-အယ+ဏ။ အနေကော ပရိယာယော အနေကပရိယာယော။

ဒုဗ္ဘရတာယ = ဒုက္ခေန ဘရိယတေတိ (ဘရိတဗ္ဗောတိ)
ဒုဗ္ဘရော။ ဒု-ဘရ+ခ။ ဒုဗ္ဘရဿ ဘာဝေါ ဒုဗ္ဘရတာ။ ဣတ္ထိလိင်။

ဒုပ္ပေါသတာယ = ဒုက္ခေန ပေါသီယတေတိ ဒုပ္ပေါသော။
ဒု-ပသ+ဏ။ ဒုပ္ပေါသဿ ဘာဝေါ ဒုပ္ပေါသတာ။

မဟိစ္ဆတာယ = မဟတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတိတိ မဟတိ။
မဟ+အန္တ+နဒါဒိ ဤ။ မဟတိ ဣစ္ဆာ ယဿာတိ မဟိစ္ဆော။
မဟိစ္ဆဿ ဘာဝေါ မဟိစ္ဆတာ။ တိဿာ မဟိစ္ဆတာယ။

အသန္တုဋ္ဌိတာယ = တောသနံ တုဋ္ဌိ။ တုသ+တိ။ ဣတ္ထိလိင်။
သကေန တုဋ္ဌိ သန္တုဋ္ဌိ။ နတ္ထိ သန္တုဋ္ဌိ ယဿာတိ အသန္တုဋ္ဌိ။ ပုံလိင်။
အသန္တုဋ္ဌိနော ဘာဝေါ အသန္တုဋ္ဌိတာ။ တိဿာ အသန္တုဋ္ဌိတာယ။
(လောဘ၊ တစ်နည်း-ဒုဿီလျ စသည်ကို အရကောက်။)

သင်္ဂဏိကာယ = သင်္ဂဏနံ သင်္ဂဏာ။ သံ-ဂဏ+အ+အာ။
သင်္ဂဏာ ဧဝ သင်္ဂဏိကာ။ သင်္ဂဏာ+ဣက+အာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၃

ကောသလ္လဿ = ကုဋ္ဌိတံ သီဒတိတိ ကုသီဒေါ။ ကု-သဒ+အ။
 ကုသီဒဿ ဘာဝေါ ကောသန္ဓံ။ ကုသီဒ+ဏျ။ (ရူ။ ၂၇၃)
 တစ်နည်း- ကုသီယတေ အက္ခောသီယတေတိ ကုသီတော။
 ကုသ+တ။ ကုသီတဿ ဘာဝေါ ကောသန္ဓံ။ ကုသီတ+ဏျ။

အဝဏ္ဏံ = ဝဏ္ဏိယတေတိ ဝဏ္ဏော။ ဝဏ္ဏ (စု) ထုတိယံ+အ။
 န ဝဏ္ဏော အဝဏ္ဏော။ (န-နိပါတ် ဝိရုဒ္ဓအနက်ဟော။)

သုဘရတယ = သုခေန ဘရီယတေတိ သုဘရော။
 သုဘရဿ ဘာဝေါ သုဘရတာ။

သန္တုဋ္ဌဿ = သကေန တုဿတိတိ သန္တုဋ္ဌော။တဿ--
 သလ္လေခဿ = သလ္လိခတိတိ သလ္လေခေါ။ သံ-လိခ+အ။
 ဓုတဿ = ကိလေသေ ဓုနောတိ ကမ္မေတိတိ ဓုတော။
 ဓု (သွာ)+တ။

ပါသာဒိကဿ = ပသာဒံ ဇနေတိတိ ပါသာဒိကော။
 ပသာဒ+ဏိက။ ဇနေတိတိတိ။

အပစယဿ = အပစိနောတိတိ (အပစိနာတိတိ)
 အပစယော။ အပ-စိ ဘိန္တုနော+ဏ။

ဝီရိယာရမ္ပဿ = ဝီရေတိတိ ဝီရော။ ဝီရ (စု) သူရတ္ထေ+အ။
 တစ်နည်း- ဝေတိ ဥတ္တမဘာဝံ ယာတိတိ ဝီရော။ ဝီ (ဂမနေ)+ရက်။
 တစ်နည်း- ဤရဏံ ကမ္ပနံ ဤရော။ဤရ+အ။
 ဝိဂတော ဤရော ကမ္ပနံ ယသ္မာတိ ဝီရော။ဝိ+ဤရ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၁

ဝိရဿ ဘာဝေါ , ဝိရာနံ ကမ္မံ ဝါ ဝိရိယံ။ဝိရ+ဏှ။ဣအာဂုမ်။
 တစ်နည်း- ဤရိယံတပွဲ ပဝတ္တေတပွဲတိ ဤရိယံ။ဤရ+ဏှ။
 ဝိမိနာ ဤရိယံ ဝိရိယံ။တတိယာတပျုရိသ်။
 အာရမ္မနံ အာရမ္ဘော။ အာ-ရမ္မ(ရဘ) ဝါယာမေ+အ။
 ဝိရိယဿ အာရမ္ဘော ဝိရိယာရမ္ဘော။

တဒနုစ္ဆဝိကံ= ဆဝိ အနုဂတံ အနုစ္ဆဝိ။
 အနုစ္ဆဝိယေဝ အနုစ္ဆဝိကာ(ကထာ)။
 တဿ အနုစ္ဆဝိကာ တဒနုစ္ဆဝိကာ။

တဒနုလောမိကံ=အနုလောမိယေဝ အနုလောမိကာ(ကထာ)။
 တဿ အနုလောမိကာ တဒနုလောမိကာ။

ဓမ္မိ= ဓမ္မော အဿာ အတ္တိတိ ဓမ္မိ(ကထာ)။ ဓမ္မ+ဏှ+ဤ။
 တစ်နည်း-ဓမ္မေန ယုတ္တာ, ဓမ္မဿ ပဋိရူပါ ဝါ ဓမ္မိ။ (သီ၊ဋီ၊သစ်)

တဇ္ဇနီယကမ္မံ= တဇ္ဇီယတိ အနေန ဝိနယကမ္မေနာတိ
 တဇ္ဇနီယံ။ တဇ္ဇ (ဘူ၊စု) ဘဿနေ+အနီယ။
 ကရိယတေတိ ကမ္မံ။ ကရောတိ ဧတေနာတိ ဝါ ကမ္မံ။ ကရ+ရမ္မ။
 တဇ္ဇနီယမေဝ ကမ္မံ တဇ္ဇနီယကမ္မံ။

ပဌမံ = ပုထတိ အာဒိမိ ပဝတ္တတိတိ ပဌမံ။ ပုထ+မ။
 စောဒေတဗ္ဗာ = စောဒီယန္တေတိ စောဒေတဗ္ဗာ။ စုဒ(စု)
 စောဒနေ+ဏှ+တဗ္ဗ။
 သာရေတဗ္ဗာ = သရ(ဘူ)+ကာရိတ်ဏှ+တဗ္ဗ။
 အာပတ္တိံ = အာပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ အာပတ္တိံ။ အာ-ပဒ+တိ။
 အာရောပေတဗ္ဗာ = အာ-ရူဟ+ဏှာပေ+တဗ္ဗ။

ဓာတုန် ဟနှင့် ဇာတပေမှ အာတို့ကို ကွစိဓာတုဖြင့်ချေ။

ပဋိဗလေန = ဗလတိ ဇီဝတိ အနေနာတိ ဗလံ။
ပတိရူပံ ဗလံ ယဿာတိ ပဋိဗလော။ တေန ပဋိဗလေန။

ပတ္တကလ္လံ = ပတ္တော ကာလော ဣမဿ ကမ္မဿာတိ
ပတ္တကာလံ (ကမ္မံ)။ ပတ္တကာလံ ဧဝ ပတ္တကလ္လံ။ သုတ္တ-ဇျ။
လှကိုလ-ပြ။ ဒွေဘော်လာ၊ ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံ-ဖြင့်ကာ၌ ရဿပြ။

ဥတ္တိ = ဉပနံ ဥတ္တိ။ ဉပေတိ သံယံ ဧတာယ
ဝါစာယာတိ ဝါ ဥတ္တိ။ ဉ+ကာရိတ်ကျေ+တိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၄

တဇ္ဇနီယဿ ကမ္မဿ ကရဏံ = တဇ္ဇနီယဿ၊ ကမ္မဿ-
တို့၌ ယုပစ္စည်းအယှဉ် ကံအနက် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်။ ကမ္မ-ကား
ခမတိ၏ ဝုတ္တကတ္တာ။ ခမတိ၏ သမ္ပဒါနိကား ယဿာယသ္မတော
တည်း။

ကတံ = ကရိယိတ္တာတိ ကတံ (တဇ္ဇနီယကမ္မံ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၅

အဓမ္မကမ္မံ = နတ္ထိ ဓမ္မော ယဿာတိ အဓမ္မံ။
အဓမ္မံ စ တံ ကမ္မံ စာတိ အဓမ္မကမ္မံ။
တစ်နည်း- ဓမ္မေန ကတံ ကမ္မံ ဓမ္မဿ အနုရူပံ ကမ္မံ ဝါ ဓမ္မကမ္မံ။
န ဓမ္မကမ္မံ အဓမ္မကမ္မံ။

အဝိနယကမ္မံ = နတ္ထိ ဝိနယော ဧတဿ ကမ္မဿာတိ
အဝိနယံ။ အဝိနယံ စ တံ ကမ္မံ စာတိ အဝိနယကမ္မံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၃

(အဓမ္မကမ္ပံကို နည်းမှီ၍ ဒုတိယတစ်နည်းလည်းပြု။)

ဒုဥပသန္တံ = ဥပသမီယတေတိ (ဥပသမာပီယတေတိ)
ဥပသန္တံ။ ဝိ-ဥပ-သမု+ကာရိတ်ကျေ+တ။ ဒုဥပသန္တံ ဒုဥပသန္တံ။

အသမ္ပုခါ = န သမ္ပုခါ အသမ္ပုခါ။ (ဘာ၊ ငို၊ ၂)
သမ္ပုခါသည် သတ္တမုတ္တနိပါတ်ပုဒ်တည်း။

သမ္ပုခတာသရုပ်

၁။ သံဃသမ္ပုခတာ

၂။ ဓမ္မသမ္ပုခတာ

၃။ ဝိနယသမ္ပုခတာ

၄။ ပုဂ္ဂလသမ္ပုခတာ

အပ္ပဋိပုစ္ဆာ = ပဋိပုစ္ဆတီတိ ပဋိပုစ္ဆာ။ ပတိ-ပုစ္ဆ+တွာ။
ကွစိဓာတု-ဖြင့် (တစ်နည်း) သဗ္ဗေဟိ တုနာဒိနံ ယော-သုတ်၌
သဗ္ဗေဟိ တုနာဒိနံဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် တွာ-မှ တွက်ချေ။
(ကစ်ဘာ၊ ငို၊ ၂။ ၅၁၇)။ တစ်နည်း- တွာကို အာပြု(ယောဇနာ)
န ပဋိပုစ္ဆာ အပ္ပဋိပုစ္ဆာ။

အပ္ပဋိညာယ = ပဋိဇာနနံ ပဋိညာ။ ပတိ-ညာ+အ+အာ။
န ပဋိညာ အပ္ပဋိညာ။ တာယ အပ္ပဋိညာယ။

သမန္တာဂတံ = သံ-အန္တ-အာ-ဂမု+တ။

အဒေသနာဂါမိနိယာ = ဒေသေတဗ္ဗာတိ ဒေသနာ။
ဒိသ(စု)+ယု+အာ။ ဘာဝပ္ပဓာန(ဘာဝလောပ)ပုဒ်တည်း။
ဒေသနံ (ဒေသနာဘာဝံ) ဂစ္ဆတီတိ ဒေသနာဂါမိနိ (အာပတ္တိ)။
ဒေသနာပြောအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော အာပတ်။
တစ်နည်း- ဒေသီယတေ ဒေသနာ။ ဂစ္ဆတီတိ ဂါမိနိ။
ဒေသနာယ (ဝုဋ္ဌာနံ) ဂါမိနိ ဒေသနာဂါမိနိ။ ဒေသနာပြောခြင်းဖြင့်

ထပြောက်ခြင်းသို့ ရောက်သောအာပတ်။
န ဒေသနာဂါမိနီ အဒေသနာဂါမိနီ။ ဂဟပတာဒိဂိုဏ်းတည်း။

ဒေသိတာယ အာပတ္တိယာ = ဒေသိယိတ္တာတိ ဒေသိတာ။
လက္ခဏ၊ လက္ခဏဝန္တံ သတ္တမိ သို့ဝိဘတ်သက်။

အစောဒေတွာ = စောဒေတီတိ စောဒေတွာ။
စောဒယီတိ ဝါ စောဒေတွာ။ န စောဒေတွာ အစောဒေတွာ။
[တွာပစ္စယန္တံ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ တိတံ နှစ်ချက်ပြု။]

တွာဒိပစ္စယန္တတို့၏ ဝိဂ္ဂဟများ

ပုဗ္ဗကာလေကကတ္ထုကာနံ-၌ ဧကကတ္ထုကာနံနှင့် ကတ္ထရိ
ကိတ်-တို့ကိုထောက်၍ ကတွတ္ထသက်သက် ပြုကြသည်။

မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၆-၌ နမာမိတိ နတွာ။ အနမိတိ နတွာ-ဟု
အဟံကတ္တားကိုရှု၍ အမှယောဂ ကတွတ္ထ ပြုသည်။

ဝိသုဒ္ဓါရုံသုတ်နက် ၅၆၄-၌ အဘိဝနန္တိတွာတိ အဘိဝနန္တိယ၊
ကာတုန္တိ ကာတဝေ စသည်ဖြင့် ကြိယာဝိသေသနှင့်တကွ
ကတွတ္ထ ပြုသည်။

မောင်အလို ကရဏံ ကတွာ စသည်ဖြင့် ဘာဝသာဓန
ဝိဂ္ဂဟ ပြုရမည်။

ဝဂ္ဂေန = ဝဇတိ သမူဟတ္ထံ ဂစ္ဆတီတိ ဝဂ္ဂေါ။ ဝဇ+ဂ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၉

ဗာလော = ဗလတိ ဇီဝတိ အဿာသမတ္တေနာတိ
ဗာလော။ ဗလ (ဘူ၊ စု) ဇီဝနေ+ဏ။
တစ်နည်း- ဒွေ အနတ္ထေ လာတိ ဂဏှာတီတိ ဗာလော။ ဇွိ-လာ+အ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၅

တစ်နည်း- ဒွေ အတ္ထေ လုနာတိ ဆိန္ဒတိတိ ဟလော။ ခွိ-လူ+အ။
ခွိ-သဒ္ဒါကို ဟပြု။

အာပတ္တိဗဟုလော = ဗဟဝေါ အတ္ထေ လာတိ ဂဏှာတိတိ
ဗဟုလော။ ဗဟု-လာ+အ+အာ။

ဗဟုလော အာပတ္တိ ယဿာတိ အာပတ္တိဗဟုလော။

အနပဒါနော = အပဒီယတေ အဝဇ္ဇာယတေ အပဒါနံ။
အပ-ဒါ (အဝဇ္ဇာနော)+ယု။ နတ္ထိ အပဒါနံ ယဿာတိ
အနပဒါနော။ န+အပဒါနံ။ (ဝိ၊ ၃၊ ၁၊ ၁၊ ၆)

ဂိဟိသံသဋ္ဌော = ဂယုတေတိ ဂဟံ။ဂဟံ အဿ အတ္ထိတိ
ဂိဟိ။ ဂဟ+ဤ။ ဂ-၏ အကို ဣပြု။ ဤကို ရဿပြု။
သံသဇ္ဇတိတိ သံသဋ္ဌော။ သံ-သဇ္ဇ+တ။
ဂိဟိဟိ သံသဋ္ဌော ဂိဟိသံသဋ္ဌော။

ဂိဟိသံသဂ္ဂေဟိ = သံသဇ္ဇနံ သံသဂ္ဂေါ။
ဂိဟိဟိ သံသဂ္ဂေါ ဂိဟိသံသဂ္ဂေါ။ တေဟိ ဂိဟိသံသဂ္ဂေဟိ။

အဓိသီလေ = သီလတိ သမာဒဟတိ စိတ္တံ ဧတေနာတိ
သီလံ။ သီလ+အ။ တစ်နည်း- သီလယတိ ဥပဓာရေတိ ကုသလ
ဓမ္မေတိ သီလံ။ သီလ (ဘူ၊ စု)+အ။

တစ်နည်း- သိနောတိ ဗန္ဓတိစိတ္တံဧတေနာတိ သီလံ။ သိ(ဗန္ဓနော)+လ။
အဓိကံ ဥတ္တမံ သီလံ အဓိသီလံ။ ပါရာဇိက၊ သံယာဒိသေသံသိက္ခာ။

မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော သီလ (ဝိရတိ သို့မဟုတ် မဂ်ဖိုလ်
စိတ္တုပ္ပါဒ်)သည် မုချအားဖြင့် အဓိသီလမည်၏။ ဒသသီလ၊
ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ စသည်ကား ဥပစာအားဖြင့် အဓိသီလ
မည်၏။

သီလဝိပဇ္ဇော = ဝိနာသံ (ဝိကာရံ ဝါ) ပဇ္ဇတိတိ ဝိပဇ္ဇံ။
 ဝိပဇ္ဇံ သီလံ ယဿာတိ သီလဝိပဇ္ဇော။ ပျက်စီးသောသီလရှိသည်။
 တစ်နည်း- ဝိနာသံ ပဇ္ဇတိတိ (ဝိပဇ္ဇတိတိ ဝါ) ဝိပဇ္ဇော။
 သီလေန ဝိပဇ္ဇော သီလဝိပဇ္ဇော။ သီလအားဖြင့် ပျက်စီးသည်။

အဇ္ဈာစာရေ = အာစရိယတေတိ အာစာရော။
 အာ-စရ+ဏ။ အောက်အာပတ် ငါးပုံ။
 အဓိ အဘိဘဝိတွာ ဝီတိက္ကမိတွာ အာစာရော အဇ္ဈာစာရော။
 (ယောဇနာ။ ၁၀၈)

အာစာရဝိပဇ္ဇော = ဂိဇ္ဇော အာစာရော ယဿာတိ အာစာရ
 ဝိပဇ္ဇော။ တစ်နည်း- အာစာရေန ဝိပဇ္ဇော အာစာရဝိပဇ္ဇော။

အတိဒိဋ္ဌိယာ = မိစ္ဆာ ပဿတိတိ ဒိဋ္ဌိ။
 အဓိကာ ဒိဋ္ဌိ အတိဒိဋ္ဌိ။ သဿတအဖို့ ဥစ္ဆေဒအဖို့ကို ယူတတ်
 သော ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ကို အရကောက်။

ဒိဋ္ဌိဝိပဇ္ဇော = ဒိဋ္ဌိ ဝိပဇ္ဇာ (ဝိပရိတာ)ယဿာတိ ဒိဋ္ဌိဝိပဇ္ဇော။
 (မဏိမဉ္ဇူ)။ ဤနည်း၌ ဒိဋ္ဌိအရ သမ္မာဒိဋ္ဌိ-ပညာကို အရကောက်။
 ပျက်စီးသော သမ္မာအယူရှိသည်။
 တစ်နည်း- ဒိဋ္ဌိယာ ဝိပဇ္ဇော ဒိဋ္ဌိဝိပဇ္ဇော။ ဤနည်း၌ ဒိဋ္ဌိအရ
 မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို အရကောက်။ မိစ္ဆာအယူဖြင့် ပျက်စီးသူ။ (ပဋိသံ၊
 ၅၂။ ၄၇)

အာကင်္ခမာနော = အာကင်္ခတိတိ အာကင်္ခမာနော။ အာ-
 ကင်္ခ+အ+မာန။

တိဟိ ဘိက္ခဝေ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတဿ စသည်ဖြင့်

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၇

ဟောတော်မူအပ်ပြီးသောအနက်ကိုပင် အဘယ်အကျိုးငှါ တိဏ္ဍံ
ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနံ အစရှိသည်ဖြင့် ထပ်မံ၍ ဟောတော်မူအပ်
သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ ။ အဖြေကား — အင်္ဂါသုံးပါးတို့တွင်
တစ်ပါးပါးနှင့် ပြည့်စုံလျှင်လည်း တဇ္ဇနိယကံ ပြုနိုင်၏ဟု
ပြခြင်းငှာ ထပ်မံ၍ ဟောသည်။ (ဋ္ဌ။ ၂)

ထိုထိုကံ၏ ဝိသေသအင်္ဂါ

၁။ ဘဏ္ဍနကာရက၏အဖြစ်သည် တဇ္ဇနိယကံ၏ ဝိသေသ
အင်္ဂါ။

၂။ အမြဲအာပတ်သင့်သူ၏အဖြစ်သည် နိယဿကံ၏
ဝိသေသအင်္ဂါ။

၃။ ကုလဒ္ဓသက၏အဖြစ်သည် ပဗ္ဗာဇနိယကံ၏ ဝိသေသ
အင်္ဂါ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၀

တဇ္ဇနိယကမ္မကတေန = ကရိယိတ္တာတိ ကတံ။
ကတံ တဇ္ဇနိယကမ္မံ ယဿာတိ တဇ္ဇနိယကမ္မကတော။

သမ္မာဝတ္တနာ = ဝတ္တိယတေ ဝတ္တနာ။
သမ္မာ ဝတ္တနာ သမ္မာဝတ္တနာ။(ဝိရတိ , စေတနာပြဓာန်းသော
မဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုအရကောက်)

ဥပသမ္မာဒေတဗ္ဗံ = ဥပ-သံ-ပဒ+ကာရိတ်ဇ္ဇေ+တဗ္ဗံ။
နိဿယော = နိဿာယ နံ ဝသတိတိ နိဿယော။
(အဝုတ္တကမ္မသာဓနဝိဂ္ဂဟ)။ နိ-သိ+အ။

သာမဇ္ဇေရာ = သမဇ္ဇဿ အပစ္စံ သာမဇ္ဇေရာ။

သမဏ+ဏေရ။ တစ်နည်း- သမဏေန ဤရေတဗ္ဗော ပဝတ္ထေ-
တဗ္ဗောတိ သာမဏေရော။ သမဏ-ဤရ+ဏ။

ဘိက္ခုနောဝါဒကသမ္ပုတိ = ဘိက္ခုနိယော ဩဝဒတိတိ
ဘိက္ခုနောဝါဒကော။ တစ်နည်း- ဩဝဒတိတိ ဩဝါဒကော။
ဘိက္ခုနီနံ ဩဝါဒကော ဘိက္ခုနောဝါဒကော။

သမ္ပနိယတိ ဣမာယာတိ သမ္ပုတိ။ သံ-မန+တိ။
ဘိက္ခုနောဝါဒကော ဣတိ သမ္ပုတိ ဘိက္ခုနောဝါဒကသမ္ပုတိ။

သာဒိတဗ္ဗာ = သဒ(ဘူ၊ စု) အဿာဒေ+တဗ္ဗ+အာ။

သမ္ပတေန = သမညိတ္တာတိ သမ္ပတော။ သံ-မန+တ။

သာ အာပတ္တိ န အာပဇ္ဇိတဗ္ဗာ = တဇ္ဇနီယကံပြုစဉ်က
အကြောင်းဖြစ်သော အာပတ်ကို “သာ အာပတ္တိ”ဟု ဆိုသည်။
(ပရိဝါသ်၌ သုက္ကဝိသဋ္ဌိကြောင့် ပရိဝါသ်ကျင့်သုံးရလျှင် ထိုမူလ
ဖြစ်သော သုက္ကဝိသဋ္ဌိအာပတ်ကဲ့သို့ပင်တည်း။)

အညာ ဝါ တာဒိသိကာ = သာ ဝိယ ဒိဿတိတိ တာဒိသာ။
တံ ဝိယ ပဿတိတိ ဝါ တာဒိသာ။ တာဒိသာ ဧဝံ တာဒိသိကာ။

အလားတူဖြစ်သော အောက်အာပတ်ငါးပုံကို “အညာ ဝါ
တာဒိသိကာ”ဟုဆိုသည်။ (ပရိဝါသ်၌ သုက္ကဝိသဋ္ဌိကြောင့်
ပရိဝါသ်ကျင့်သုံးရလျှင် ကာယသံသဂ္ဂအာပတ်စသော မျိုးတူ
အာပတ်ကဲ့သို့တည်း။)

တတော ဝါ ပါပိဋ္ဌတရာ = ဝိသေသေန ပါပါ ပါပိဋ္ဌာ။
ပါပ+ဣဋ္ဌ+အာ။ ဝိသေသေန(အတိသယေန) ပါပိဋ္ဌာ ပါပိဋ္ဌတရာ။
(ပါပိဋ္ဌာနံ ဝိသေသာ ပါပိဋ္ဌတရာဟုလည်းပြု။) သံဃာဒိသေသ၊

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၉

ပါရာဇိကအာပတ်တည်း။

ကမ္ပံ န ဂရဟိတဗ္ဗံ = ကမ္ပ-အရ ကမ္ပဝါစာတည်း။
ကဲ့ရဲ့ပုံကား- “အကတံ ကမ္ပံ၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ ကမ္ပံ၊ ပုန ကာတဗ္ဗံ ကမ္ပံ”
စသည်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်း၊ ဤကမ္ပဟူသည် အဘယ်ကမ္ပနည်း၊
ကသိကမ္ပ၊ ဂေါရက္ခကမ္ပလော စသည့်စကားတို့ဖြင့် ကဲ့ရဲ့ခြင်းတည်း။

ကမ္ပိကာ = ကမ္ပံ ကရောန္တိတိ ကမ္ပိကာ။ (ယောဇနာ)
တစ်နည်း- ကမ္ပေ နိယုတ္တာ ကမ္ပိကာ။ (ယောဇနာ)

ပကတတ္တဿ = ပကရီယတေတိ ပကတော။
ပကတော အတ္တာ(သဘာဝေါ) ယဿာတိ ပကတတ္တော။
(ပါ။ဘာ၊ဋီ) အစဉ်ပြုအပ်သော သဘောရှိသူ။
တစ်နည်း-ပကတိ အတ္တာ (သဘာဝေါ) ယဿာတိ ပကတတ္တော။
ပင်ကိုယ်သဘောရှိသူ။

သဝစနီယံ = ဝစိတဗ္ဗံ အနေန ဒေါသေနာတိ ဝစနီယံ။
သံဝိဇ္ဇတိ ဝစနီယံ အဿာတိ သဝစနီယံ။ ပြောဆိုကြောင်း အပြစ်
ရှိသောကံ။ တစ်နည်း- ဝစနေ ပဝတ္တံ ဝစနီယံ၊ ဝစန+က္ကယ။ သဿ
ဝစနီယံ သဝစနီယံ။ မိမိစကား၌ ဖြစ်စေကြောင်းကံ။ (ဘာ၊ ဋီ)
[သဿ ဝစနံ သဝစနံ။ သဝစနေ ပဝတ္တံ သဝစနီယံ ဟု
သော်လည်းပြု။]

အနုဝါဒေါ = အနုဣပ္ပံ ဝဒတိ ဧတေနာတိ အနုဝါဒေါ။(ဘာ၊ ဋီ)။
တစ်နည်း- အနုသာသနဝသေန အညေ ဝဒတိတိ အနုဝါဒေါ။
(ယောဇနာ)

န ဘိက္ခုဟိ သမ္ပယောဇေတဗ္ဗံ = ဘိက္ခုဟိ-ဝယ် ကတ္တရိစ-

၂၀

ဒုတိယဆင့်

၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ကာရိတ်ကံအနက် တတိယာဝိဘတ်သက်။
သမ္ပယောဇေတဠိ = သံ-ပ-ယုဇ (ဘူ၊ ရှ၊ ဒိ၊ စု)+ဏေ+တဗ္ဗ။

ကျင့်ဝတ်ဖြည့်ကျင့်ရာကာလ

ဆယ်ရက်တို့ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ ငါးရက်တို့ပတ်လုံး
သော်လည်းကောင်း ဖြည့်ကျင့်ရမည်။ ဤကမ္မကုန္ဒက၌ ဤမျှ
လောက်သော ရက်တို့ဖြင့် ကျင့်ဝတ်ကို (ပြည့်အောင်) ဖြည့်ကျင့်
ရာရောက်၏။ (၄)

လောမံ = လူယတေတိ လောမံ။ လူ(ကိ) ဆေဒနေ+မ။
လောမံ ဝိယာတိ လောမံ။ လောမ+ဏ။ မာနကို အရကောက်။

ပါတေန္တိ = ပတ+ကာရိတ်ဏေ+အန္တိ။ အန္တိ-မှ အကိုချေ။
[နှစ်ခု ဧဩ၊ ပရောသရ၊ ကျေရမြဲမှတ်။]

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၁

နေတ္ထာရံ = နိဿာရဏတော နိတ္ထရန္တိတိ နိတ္ထာရာ။
နိ-တရ+ဏ။ နိတ္ထာရာနံ ဣဒံ နေတ္ထာရံ။ နိတ္ထာရ+ဏ။
နေတ္ထာရဟူသည် အဋ္ဌာရသဝိဓ သမ္မာဝတ္ထနာတည်း။ (ဘာ၊ ဋီ)
တစ်နည်း- နိတ္ထရတိ ဧတေနာတိ နိတ္ထာရော။ နိတ္ထာရော ဧဝ
နေတ္ထာရော (မဂ္ဂေါ)။

တစ်နည်း- နိတ္ထရန္တိတိ နိတ္ထာရာ။ နိတ္ထာရာနံ အယံ
နေတ္ထာရော။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ)

ပဋိပဿမ္ဘေတု = ပတိ-ပ-သမ္ဘူ+ကာရိတ်ဏေ+တု။
(တိပိ၊ ဓာန်)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၂

ဧကံသံ = အနုတိ ဇီဝတိ အနေနာတိ အံသော။ အန+သ။
ဧကော အံသော ဧကံသော။ သတ္တမုတ္တ ဒုတိယာ။

ဥတ္တရာသင်္ဂီ = အာသဇ္ဇတေတိ (အာသဇ္ဇိယတေတိ)
အာသင်္ဂီ။ အာ-သဉ္ဇ+ဏ။

ဥတ္တရသ္မိံ (ဒေဟဘာဂေ) အာသင်္ဂီ ဥတ္တရာသင်္ဂီ။

ဝုဗ္ဗာနံ = ဝဗ္ဗိသုတိ ဝုဗ္ဗာ။ ဝဗ္ဗ+တ။ ဝဗ္ဗိ အကို ဥပ္ပု။

ပါဒေ = ပဇ္ဇန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတေဟိတိ ပါဒါ။ ပဒ+ဏ။

ဥက္ကဋ္ဌိကံ = ဥဒ္ဓံ ဣရိယာပထန္တရံ ကုဋတိ ဆိန္ဒတိတိ
ဥက္ကဋ္ဌိကော။ ဥ-ကုဋ+ဏ္ဍ။ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဒုတိယာ
ဝိဘတ်သက်။

အဉ္ဇလီ = အဉ္ဇေတိ ဘတ္တိ ပကာသေတိ အနေနာတိ
အဉ္ဇလီ။ အဉ္ဇ+အလီ။ (မောဂ်၊ ၇။ ၁၉၆)
တစ်နည်း- အာဒရေန အဘိမုခံ ဝါ ဇလတိ ဒိဗ္ဗတိတိ အဉ္ဇလီ။
အာ-ဇလ+ဏ္ဍ။ ပုံလိင်။ (ယောဇနာ)

ဝစနိယော = ဝစိတဗ္ဗေတိ ဝစနိယော။

ပဋိပဿဒ္ဓိံ = ပဋိပဿန္တံ ပဋိပဿဒ္ဓိံ။ ပတိ-ပ-သမ္ဘူ+တိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၃

ပဋိပဿဒ္ဓံ = ပဋိပဿန္တာပိယိတ္တာတိ ပဋိပဿဒ္ဓံ။

ပကတာ = ပ-ကရ+တ။ ပ-ဥပသာရကြောင့် ကရဓာတ်
သည် ဗျာဝဋ္ဌ-ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။

ပကရေန္တိတိ ပကတာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု။

ပရိဝါသံ ဒေန္တာ = ဒေန္တာ၌ အန္တပစ္စည်းဆုံးနေသဖြင့် ယုတ္တတ္ထမဖြစ်ခြင်း၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်း အနက်ရှိသော ဝိဘာသာ သဒ္ဓါလိုက်လာခြင်း၊ သမာသ်စပ်ပြီးလျှင် ဝါကျအခိုက်က အနက်ကို မဟောနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် အမာဒယော ပရပဒေဘိ သုတ်ဖြင့် သမာသ်မစပ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ပရိဝါသဒေန္တာ ဟု သမာသ်မဖြစ်နိုင်။

[တဝန္တ တာဝိ၊ တလီမာန၊ အန္တ အာနာ၊ တုံ-တွာ-တုန၊ တွာနသဒ္ဓါ၊ နောက်ပုဒ်ပါမူ၊ နသဒ္ဓါမှ၊ ကြွင်းပဒနှင့်၊ ဝါကျသာမှတ်၊ သမာသ်မဖြစ်၊ ဆိုတုလှစ်၏။]

မူလာယ ပဋိကဿန္တာ = သိလာယ စသောသုတ်၌ စသဒ္ဓါဖြင့် တစ်နည်း-အတ္တသဒ္ဓါပို့ဖြင့် ပတိပုဗ္ဗ ကဿဓာတ်နှင့် အယှဉ်မူလကို ဂတုတ္ထကမ္မသမ္ပဒါန်အမည်မှည့်၊ သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထိသုတ်ဖြင့် သ-ဝိဘတ်သက်၊ အာယပြု။

ဂတုတ္ထကမ္မနိ ဝါဓိကာရတော ဒုတိယာစ၊ မူလာယ ပဋိကဿေယျ၊ မူလံ ပဋိကဿေယျ-ဟု ရူပသိဒ္ဓိဆိုသောကြောင့် စတုတ္ထိဖြင့် မူလာယ ပဋိကဿန္တာ-ဟုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယာဖြင့် မူလံ ပဋိကဿန္တာ-ဟုလည်းကောင်း နှစ်မျိုးလုံး ရှိနိုင်သည်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၅

နိယဿကမ္ပံ = နိယဿတိ ဘဇာပေတိ ဧတေနာတိ နိယဿံ။ နိ-ယသု+အ။ တစ်နည်း- နိယဿိယတိ ဗာလောဘဇာပိယတိ အနေန ဝိနယကမ္ပေနာတိ နိယဿံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၃

နိယဿမေဝ ကပ္ပံ နိယဿကပ္ပံ။

နိဿာယ = နိ-သိ+တော။ တွာကို ယပြု။ ကွစိဓာတုဖြင့် သိ-ဓာတ်၏ ဣကို အာပြု။ ဒွေဘော်လာ။ (ရူ။ ၃၉၆)

ဝတ္ထဗ္ဗံ = ဝသ+တဗ္ဗ။ ဝသတော ဥတ္ထ-ဖြင့် ဓာတွန်သ်-နှင့်တကွ တဗ္ဗမှ တ-ကို ဥတ္ထပြု။ ဝါပရော အသရူပါ-ဖြင့် နောက် ဥသရကိုချေ။ တစ်နည်း- ကွစိဓာတုဖြင့် သ်နှင့်တကွ တကို ထွပြု။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၉

နိယဿကမ္မကတေန = ကတံ နိယဿကပ္ပံ ယဿာတိ နိယဿကမ္မကတော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၀

ကလျာဏမိတ္တေ = ကလန္တိ ယထာသုခံ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ကလျာဏာ။ ကလ+ယာဏာ။

မိလန္တိ သိနေဟန္တိတိ မိတ္တာ။ မိဒ(ဘူ၊ ဒိ၊ စု)+တ။

မိယန္တေ သဗ္ဗဂုယေသု အန္တော ပက္ခိပိယန္တေတိ မိတ္တာ။ မိ+တ။ ကလျာဏာ စ တေ မိတ္တာ စာတိ ကလျာဏမိတ္တာ။

သေဝမာနော = သေဝတီတိ သေဝမာနော။ သေဝ+အ+မာန။

ပယိရူပါသမာနော = ပယိရူပါသတီတိ ပယိရူပါသမာနော။ ပရိ-ဥပ-အာသ+အ+မာန။ ဥပရှေ့၌ ယလာ၊ ပရိမှ ရ်-နှင့် လာသည့်ယကို ရှေ့နောက်ပြန်။

ဥဒ္ဓိသာပေန္တော = ဥဒ္ဓိသာပေတီတိ ဥဒ္ဓိသာပေန္တော။

ဥ-ဒိသ+ဏာပေ+အန္တ။ အန္တမှ အ-ကိုချေ။

ဗဟုဿုတော = ဗဟု သုတံ ယေနာတိ ဗဟုဿုတော။

အာဂတာဂမော = အာဂစ္ဆတိတိ အာဂတော။

အာဂစ္ဆတိ အတ္တတ္ထပရတ္တာဒယော ဧတသ္မာတိ အာဂမော။

အာဂတော အာဂမော ယဿာတိ အာဂတာဂမော။

ဓမ္မဓရော = ဓမ္မံ ဓာရေတိတိ ဓမ္မဓရော။ ဓမ္မ-အရ သုတ္တန်၊
အဘိဓမ္မာတို့ကိုယူ။

ဝိနယဓရော = ကာယဝါစာနိ ဝိနေတိတိ ဝိနယော။

ဝိနေတိ ဧတ္ထ၊ ဧတေနာတိ ဝါ ဝိနယော။ ဝိ-နိ+အ။

တစ်နည်း- ဝိဝိဓာ နယာ ဧတ္တာတိ ဝိနယော။ ဝိ+နယ။

ဝိနယံ ဓာရေတိတိ ဝိနယဓရော။

မာတိကာဓရော = ဓမ္မေန ပုတ္တံ မာနေတိတိ မာတာ။

ဓမ္မေန ပုတ္တေဟိ မာနီယတေတိ ဝါ မာတာ။ မာန+ရာတု။

မာတိတိ ဝါ မာတာ။ မာ-မာနမ္ပိ (ဘူ၊ ကိ၊ တ၊ ဒိ)+တု။

ပါယေတိတိ ဝါ မာတာ။ ပါ+တု။ ပ-ကို မ-ပြု။ (မောဂ်၊ ၇။ ၇၂)

မာတာ ဝိယာတိ မာတိကာ။ မာတု+က+အာ။

မာတိကံ ဓာရေတိတိ မာတိကာဓရော။

ဝိယတ္တော = ဝိသေသေန အဉ္ဇေတိတိ ဝိယတ္တော။

ဝိ-အဉ္ဇ (စု)+တ။

မေဓာဝိ = မေဓတိ သုဗုဒ္ဓိ အတ္ထံ ဓမ္မဉ္စ ခိပ္ပံ ဂဏှာတိတိ မေဓာ။

မေဓတိ ကိလေသေ ဟိသတိတိ ဝါ မေဓာ။ မေဓ+အ+အာ။

မေဓာ-အရ ပညာကိုအရကောက်။ မေဓာ အဿ အတ္တိတိ

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၅

မေဓာဝီ။ မေဓာ+ဝီ။ ပုံလင်။

လဇ္ဇီ = လဇ္ဇနံ လဇ္ဇာ။ လဇ္ဇ+အ+အာ။ လဇ္ဇာ-အရ ဟိရီကို အရကောက်။ လဇ္ဇာ အဿ အတ္ထိတိ လဇ္ဇီ။ လဇ္ဇာ+ဤ။ ပုံလင်။

ကုက္ကုစ္စကော = ကရိယတေတိ ကတံ။ ကုစ္ဆိတံ ကတံ ကုကတံ။ ကုကတမေဝ ကုက္ကုစ္စံ။

တစ်နည်း- ကုကတဿ ဘာဝေါ ကုက္ကုစ္စံ။ ကုကတ+ဏျ။

တစ်နည်း- ကုစ္ဆိတံ ကရောတိတိ ကုက္ကုတံ။ ကုက္ကုတဿ ဘာဝေါ ကုက္ကုစ္စံ။ ကုက္ကုတ+ဏျ။ (ဓာန်၊ ဋီ)

ကုက္ကုစ္စံ အဿ အတ္ထိတိ ကုက္ကုစ္စကော။ အဿတ္ထိ ကပစ္စည်း။

ကုက္ကုစ္စသရုပ်

၁။ ဝိနယကုက္ကုစ္စ- ဉာဏ်ပြဌာန်းသော မဟာကု-ကြံ ဉာဏသမ္ပယုတ်။ (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ပရမတ္ထဒီပနီ)

၂။ နိဝရဏကုက္ကုစ္စ- ဒေါသမူရိ ကုက္ကုစ္စစေတသိက်။

၃။ အသံယတကုက္ကုစ္စ- မောဟပြဌာန်းသော အကုသိုလ်- စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဤ၌ ဝိနယကုက္ကုစ္စဖြစ်၏။ အရှင်သေယျက သန္တာန်၌ ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို အရကောက်။

သိက္ခာကာမော = သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ။ သိက္ခ (ဘူ)+ အ+အာ။ သိက္ခံ ကာမေတိတိ သိက္ခာကာမော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၂

အာဝါသိကာ = အာဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ အာဝါသော။

၂၆

ဒုတိယဆင့်

အာဝါသော ဧတေသံ အတ္ထိတိ အာဝါသိကာ။ အာဝါသ+ဣကာ။
တစ်နည်း- အာဝါသေ နိယုတ္တာ အာဝါသိကာ။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ)

အလဋ္ဌိနော = လဇ္ဇာ ဧတေသံ အတ္ထိတိ လဋ္ဌိနော။
န လဋ္ဌိနော အလဋ္ဌိနော။

ပါပဘိက္ခု။ = ပါနိ ရက္ခန္တိ သုဇနာ အတ္တာနံ အသ္မာတိ ပါပံ။
အပါယံ ပါတိ ရက္ခတိတိ ဝါ ပါပံ။ ပါ+ပ။ ဒုဂ္ဂတိ ပါပေတိတိ ဝါ
ပါပံ။ ပ-အပ+ကာရိတ်ကျေ+ဏ။ ပံ (အပါယံ) ပေတိ ဂစ္ဆတိ
ဧတေနာတိ ဝါ ပါပံ။ ပ-ပေ+ဏ။ ပါပံ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ပါပါ။
ပါပ+ဏ။ ပါပါ စ တေ ဘိက္ခု စာတိ ပါပဘိက္ခု။

ဧဝဇ္ဈပံ = ဧဝံ ဇ္ဈပံ (သဘာဝေါ) ယဿာတိ ဧဝဇ္ဈပေါ။
(အနာစာရော)။

အနာစာရံ = အာစရိတဗ္ဗောတိ အာစာရော။
န အာစာရော အနာစာရော။

မာလာဝစ္ဆံ = မိယတိ ပရိမိယတိတိ မာလာ။ မာ+လ+အာ။
တစ်နည်း- မာ ဘမရာ လသန္တိ ကိဋ္ဌန္တိ အဘိရမန္တိ ဧတ္တာတိ မာလာ။
မာ-လသ+ကိ+အာ။ (မာလာဖြင့် ပန်းပင်တိုင်အောင်ယူ။)
ဝသတိတိ ဝစ္ဆော။ (အနီး၌နေတတ်သော နွားငယ်ကို မုချရ၏။
ဤ၌ အငယ်ချင်းတူသောကြောင့် သဒိဿပစာအားဖြင့် ပန်းပင်ငယ်
ကို ယူရ၏။) မာလာ ဧဝ ဝစ္ဆော မာလာဝစ္ဆော။

ရောပေန္တိ = ရုာ+ဏာပေ+အန္တိ။ ဟ-နှင့်အာ-တို့ကိုချေ။ ဝုဒ္ဓိပြ။

သိဉ္ဇန္တိ = သိစ+ (ဘူ၊ စု)+အ+အန္တိ။

ဩစိနန္တိ = အဝ-စိ (ကိ) ဆေဒနေ+နာ+အန္တိ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၇

ဂန္ထေန္တိ = ဂန္ထ (ကံ၊ စု)+ဇော+အန္တိ။ ဂန္ထနာတိ၊ ဂန္ထေတိ-
စသည်စဉ်။

ဧကတောဝဏ္ဏိကမာလံ = ဝဏ္ဏိယတိ ဗန္ဓိယတိတိ ဝဏ္ဏံ။
ဝဋ္ဋိ(စု)+က။ တစ်နည်း- ဝဏ္ဏိယတိတိ ဝဏ္ဏာ။ တိလိင်။
ဧကတော (--၌) ဝဏ္ဏံ အဿာတိ ဧကတောဝဏ္ဏိကာ။
ဧကတောဝဏ္ဏိကာ စ သာ မာလာ စာတိ ဧကတောဝဏ္ဏိကမာလာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၃

မဉ္ဇရိကံ = မနိတဗ္ဗန္တိ မဉ္ဇု။ မန (ဉာဏေ)+ဇု။
တစ်နည်း- မနော ဇဝတိ ဧတသ္မိန္တိ မဉ္ဇု။ မန-ဇု+ဥ(ကိ)။ မနမှ
နကိုချေ။ မနံ ရဉ္စေတိတိ ဝါ မဉ္ဇု။ မန-ရန္တ+ဥ။
မဉ္ဇု အဿ (ဧတ္ထ) အတ္တိတိ မဉ္ဇရိ။ မဉ္ဇု+ရ+နဒါဒိ ဤ။
တစ်နည်း- မုဉ္ဇော အဿ အတ္တိတိ မဉ္ဇရိ။ မုဉ္ဇု+ရ+ဤ။
မဉ္ဇရိ ဝိယ ကတာ မဉ္ဇရိကာ။ မဉ္ဇရိ+က+အာ။

ဝိဇ္ဇတိကံ = ဝိဇ္ဇနာပနံ (သိန္နုဝါရာဒိနံ ကမ္မာပနံ) ဝိဇ္ဇတံ။
ဝိ-ဇ္ဇ (ဘူ၊ သွာ၊ ကံ၊ စု)+တ။ ဝိဇ္ဇတေန ကတာ ဝိဇ္ဇတိကာ။
(မအူ-သျှ)

ဝဋ္ဋသကံ = ဥဒ္ဓံ တသီယတေတိ အဝတံသော။ အဝ-
တသိ (ဘူ စု) အလံကရေ+အာ။
အဝတံသော ဧဝ ဝဋ္ဋသကော။ အဝတံသ+က။ တကိုဋ္ဌပြု။
အကိုချေ။ အဝသဒ္ဓါ ဥဒ္ဓံအနက်၌ ဖြစ်၏။

အာဝေဠံ = မုဒ္ဓံ အဝတိ ရက္ခတိတိ အာဝေဠော။
အဝ+အလ။ လကို ဠပြု။ အကို အာဒိယပြု။

ဥရစ္ဆဒံ = သောကေန တာဠေန္တေ ဥသတိ ဒဟတိတိ ဥရော။ ဥသ (ဒါဟေ)+ရ။ သကိုချေ။
 တစ်နည်း- ဝါတဂမနဝသေန အရတိ ဂစ္ဆတိ ဧတ္ထာတိ ဥရော။
 အရ+အ။ တစ်နည်း- ဥ (ဒုက္ခလာဘေ သတိ) ရန္တိ ပဟရန္တိ
 ဧတ္ထာတိ ဥရော။ ဥ-ရာ+အ။ ဆာဒေတိ ဧတေနာတိ ဆဒေါ။
 ဥရဿ ဆဒေါ ဥရစ္ဆဒေါ။

ကုလိတ္ထိနံ = ကုလတိ ပိယာယတိတိ (ဗန္ဓတိတိဝါ) ကုလံ။
 ထာယတိ (ထိယတိ) သံဟညတိ ဂဗ္ဘော ဧတိသံတိ ကုတ္ထိ။
 ထေ (ထိ)+အ+နဒါဒိ ဤ။ ထိ-ဟူသောပုဒ်ကို အစ၌ တဗ္ဘာဝ
 ကုအက္ခရာလာ၍ ကုတ္ထိဟု ပြီးသည်။
 တစ်နည်း- ကုစ္ဆတိတိ (ကုစ္ဆိယတိတိ ဝါ) ကုတ္ထိ။ ကုသု+ထိ။
 ကုလဿ အနုရူပါ ကုတ္ထိ ကုလိတ္ထိ။ (ဓာနံ၊ ဋီ)
 တစ်နည်း- ကုလာနံ ကုတ္ထိ ကုလိတ္ထိ။ (ဘာ၊ ဋီ၊ သျ)

ကုလမိတာနံ = မာတာပိတူဟိ ဓရိယတေတိ မိတာ။
 ဓရ+ရိတု။ (ရူ။ ၃၅၇) အဘိဓာန်ဋီကာ၌ကား ဓာ-ဓာတ်+ရာတု
 ပစ္စည်းဖြင့် အာကို ဤ-ပြုဟု ဆိုသည်။
 ကုလာနံ မိတရော ကုလမိတရော။
 တစ်နည်း- ကုလဿ အနုရူပါ မိတာ ကုလမိတာ။

ကုလကုမာရိနံ = ကုမာရယတိ ကိဋ္ဌတိတိ ကုမာရိ။
 ကုလာနံ ကုမာရိယော ကုလကုမာရိယော။

ကုလသုဏှာနံ = သုဏှာတိတိ သုဏှာ။ သု+ဏှာ+အာ။
 ကုလာနံ သုဏှာ ကုလသုဏှာ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၉

ကုလဒါသိနံ = ဒု ကုဋ္ဌိတံ အသန္တိ ဘက္ခန္တိတိ ဒါသိယော။
 ဒု-အသ+အ+ဤ။ တစ်နည်း--ဒီယန္တေ ကာသံတိ ဒါသိယော။
 ဒါ+သ+နဒါဒိ ဤ။ ကုလနံ ဒါသိယော ကုလဒါသိယော။

မဉ္ဇရိကံ ဟရန္တိ = မဉ္ဇရိကံ ဟရန္တိ စသောပုဒ်တို့အရ
 လောဘပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို အရကောက်။

ဧကဘာဇနေ = ဘဇတိ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထတိ ဘာဇနံ။ ဘဇ+ယု။
 ဘာဇတိတိ ဝါ ဘာဇနံ။ ဘာဇ (စု)ပုထကမ္ပနိ +ယု။
 ဧကံ စ တံ ဘာဇနံ စာတိ ဧကဘာဇနံ။

ဧကထာလကေ = ထလတိ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထတိ ထာလကော။
 ထလ+ဏ္ဍု။ ဧကော ထာလကော ဧကထာလကော။

ဧကာသနေ = အာသတိ နိသီဒတိ ဧတ္ထတိ အာသနံ။
 အာသ+ယု။ ဧကံ အာသနံ ဧကာသနံ။

ဧကမဉ္ဇေ = မစတိ ဓာရေတိတိ (ဥစ္စော ဘဝတိတိ ဝါ)
 မဉ္ဇော။ မစိ+အ။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ) ဧကော မဉ္ဇော ဧကမဉ္ဇော။

ဧကတ္ထရဏာ = အာ ဘုသော ထရိယတေတိ အတ္ထရဏံ။
 အာ-ထရ(သန္တရဏေ)+ယု။ ဧကံ အတ္ထရဏံ ယေသန္တိ ဧကတ္ထရဏာ။

ဧကပါဝုရဏာ = ပါဝရိယတေ အနေနာတိ ပါဝုရဏံ။
 ပ-အာ-ဝရ+ယု။ ဧကံ ပါဝုရဏံ ယေသန္တိ ဧကပါဝုရဏာ။

တုဝဋ္ဋေန္တိ = တုဝဋ္ဋ (စု) နိပဇ္ဇနေ+ဏေ+အန္တိ။

ဝိကာလေ = ကာလတော ဝိဂတော ဝိကာလော။

မဇ္ဇံ = မဇ္ဇန္တိ ဧတေနာတိ မဇ္ဇံ။ မဒ(ဒိ) ဥမ္မာဒေ+ဏ္ဍု။

မာလာဂန္ဓဝိလေပနံ = ဂန္ဓတိ အတ္တနော ဝတ္ထံ သူစေတီတိ
ဂန္ဓော။ ဂန္ဓ(စု)+အ။

ဂန္ဓဓာတုဝသာစာပိ၊ ဂမုဓာတုဝသေန ဝါ။

ဂမု ဓာ ဓာတုတောဝိပိ၊ ဂန္ဓသဒ္ဓဂတိံ ဝဒေ။ (နိတိ၊ ဓာတု)
ဝိလိမ္ပတိ အနေနာတိ ဝိလေပနံ။ ဝိ-လိပ(ရ)+ယု။

မာလာ စ ဂန္ဓော စ ဝိလေပနံ စ မာလာဂန္ဓဝိလေပနံ။

နစ္စန္တိ = နစ္စ(နစ္စနေ)+အ+အန္တိ။

ဂါယန္တိ = ဂေ(ဘူ၊ သွာ) သဒ္ဓေ+အ+အန္တိ။ ဂါယတိ။
ဂိဏောတိ၊ ဂိဏာတိ စသည်စဉ်။

ဝါဒေန္တိ = ဝဒ+ကာရိတ်ဏေ+အန္တိ။

လာသေန္တိ = လသ(စု) ဝိပ္ပယောဂမှိ+ဏေ+အန္တိ။

နစ္စန္တိယာ = နစ္စတိတိ နစ္စန္တိ။ နစ္စ+အန္တ+နဒါဒိဉ္ဇိ။

အဋ္ဌပဒေ = အဋ္ဌ ပဒါနိ အဿာတိ (အသ္မိတိဝါ) အဋ္ဌပဒံ။

အာကာသေ = ဘူသံ ကာသန္ဓေ ဒိဗ္ဗန္ဓေ ပဒတ္တာ ဧတေနာတိ
အာကာသော။ အာ-ကာသု+အ။

တစ်နည်း- န ကဿတိ န ဝိလေခိယတိတိ အာကာသော။

န-ကသ+ဏ။ အာကာသော ဧဝ အာကာသော။ အကာသ+ဏ။

ပရိဟာရပထေ = ပရိဟရိတဗ္ဗောတိ ပရိဟာရော။

ပထတိ ဂစ္ဆတိ ဧတ္ထ၊ ဧတေနာတိ ဝါ ပထော။ ပထ+အ။

ပရိဟာရော စ သော ပထော စာတိ ပရိဟာရပထော။

သန္တိကာယ = သမဏံ သန္တိ။ သန္တိယေဝ သန္တိကံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၃၁

သန္တိကေန ကိဋ္ဌာ သန္တိကာ။ သန္တိက+ဏ+အာ။ (သီဘာ၊ဋီ)

ခလိကာယ = ခလန္တိ သန္တိနန္တိ ရာသီ ကရောန္တိ ဧတ္ထ
ဓညာနီတိ ခလံ။ ခလ+အာ။ (ကောက်နယ်တလင်းဝိုင်း)

ခလံ ဝိယာတိ ခလိကာ။ ခလ+ဣက+အာ။ (သီ၊ ဘာ၊ ဋီ)

ယဋိကာ = ယဋ္ဌဏံ ပဟရဏံ ယဋ္ဌံ။ (ရိုက်ခတ်ခြင်း)
ယဋ္ဌေန ကိဋ္ဌာ ယဋိကာ။ ယဋ္ဌ+ဣက+အာ။

သလာကဟတ္ထေန = သလတိ ယာတိတိ သလာကာ။
(သလာကော ဝါ)။ သလ+အာက။ (မောဂ်၊ ၇။ ၂၀)

အဝယဝံ ဟနတိ ဧတ္တာတိ ဟတ္ထော။

သလာကာယ ဟတ္ထော သလာကဟတ္ထော။

ဝင်္ဂ်ကေန = ဝင်္ဂ်တိတိ ဝင်္ဂော။ ဝင်္ဂ်+အာ။
ခုဒ္ဒကော ဝင်္ဂော ဝင်္ဂ်ကော။ ဝင်္ဂ်+က။ ခုဒ္ဒကတဒ္ဓိတိ။

မောက္ခစိကာယ = မောစနံ မောက္ခော။
မောက္ခေန (မောစနေန) စယတိ ပရိဝတ္တတိ ဧတာယာတိ
မောက္ခစိကာ။ မောက္ခ-စိ+ဣ+အာ။

စိင်္ဂုလကေန = စိင်္ဂုလတိတိ စိင်္ဂုလကံ။ စိင်္ဂုလ(ပရိဗ္ဗမေ)+ဣ။

ပတ္တာဠကေန = ပတတိ အစိရေနာတိ ပတ္တံ။ ပတ+တ။
အဟိယတေ ပူဇိယတေတိ အာဠကော။ အဟ+ဣ။ ဠ-လာ။
ပတ္တေန ကတော အာဠကော ပတ္တာဠကော။

ရထကေန = ရမတိ ကိဋ္ဌတိ ဧတေနာတိ ရထော။ ရမ+ထ။
ဓာတွန်ဓျေ။ ရဟိယတိ ဥပ္ပါဒိယတိတိ ဝါ ရထော။ ရဟ+ထ။
ခုဒ္ဒကော ရထော ရထကော။ ရထ+က။

ဓနုကေန = ဟနတိ ဧတေနာတိ ဓနု။ ဟန+ဥ။ ဟကို ဓ-ပြု။
 ဓနတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ ဝါ ဓနု။ ဓန+ဥ။ ပုံလိင်။
 ခုဒ္ဒကော ဓနု ဓနုကော။

အက္ခရိကာယ = နက္ခရန္တိ န ခိယန္တိတိ အက္ခရာ။ န-ခရ+အ။
 တစ်နည်း- န-ခိ+အရ။ အက္ခရာနံ ဇာနနကီဋ္ဌာ အက္ခရိကာ။
 အက္ခရ+ဣက+အာ။ (ပါ။ ဘာ၊ ဋီ)
 တစ်နည်း- အက္ခရေန ဇာနနကီဋ္ဌာ အက္ခရိကာ။ (မအူ၊ သျ)

မနေသိကာယ = မနသာ စိန္တိတဇာနနကီဋ္ဌာ မနေသိကာ။
 မန+ဣက+အာ။ သ-လာ၊ န၏ အကို ဧပြု။ (ပါ။ ဘာ၊ ဋီ)

ယထာဝဇ္ဇေန = ယံ ယံ ဝဇ္ဇံ ယထာဝဇ္ဇံ။

ဟတ္ထိသ္မိံ = ဟသန္တိ အနေနာတိ ဟတ္ထော။ ဟသ+ထ။
 ဟရန္တိ အနေနာတိ ဝါ ဟတ္ထော။ ဟရ+ထ။ (လက်-ရ၏။)
 ဟတ္ထော ဝိယာတိ ဟတ္ထော။ ဟတ္ထ+ဏ။ (လက်နှင့်တူသော
 နှာမောင်းရ၏။)

ဟတ္ထော အဿ အတ္ထိတိ ဟတ္ထိ။ ဟတ္ထ+ဤ။ နိမိတ္တတ္ထ သတ္တမိ။

အဿသ္မိံ = အသတိ ဘက္ခတိတိ အသော။ အသ+အ။
 အသတိ ခိပတိတိ ဝါ အသော။ အသု+အ။ န သယတိတိ ဝါ
 အသော။ န-သိ+အ။

ထရသ္မိံ = တရတိတိ ထရ။ တရ (တရဏေ)+ဥ။ တကို
 ထပြု။ တစ်နည်း- ထရ(သဒ္ဓဂတိယံ)+ဥ။ ပုံလိင်။

ဓာဝန္တိ = ဓာဝု+အ+အန္တိ။ ရှေ့သို့ပြေးခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

အာဓာဝန္တိ = အာ-ဓာဝု+အ+အန္တိ။ အာ-သည် အဘိဓမ္မာ-

ဝိနည်းပို့ချချက်

၃၃

အနက်ဟော။ မူလအရပ်သို့ ပြန်လာသောအားဖြင့် ပြေးခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ဥဿေဋ္ဌေန္တိ = ဥ-သေဋ္ဌ(စု)+ဏေ+အန္တိ။

အပ္ပေါဋ္ဌေန္တိ = အာ-ပုဋ္ဌ(စု) ဟိသေ+ဏေ+အန္တိ။

နိဗ္ဗုဇ္ဈန္တိ = နိ-ယုဓ+ယ+အန္တိ။ ယကို ဝပြ၊ ဝကိုဗပြ။ (နိဘာ၊ ဋီ)

မုဋ္ဌိဟိ = မုနာတိ ဗန္ဓတိတိ မုဋ္ဌိ။ မု(ကိ) ဗန္ဓနေ+တိ။ တကို ဌပြ။ အသဒိသဒ္ဓေဘော် ဋုလာ။ ဣတ္ထိလိင်။

ယုဇ္ဈန္တိ = ယုဓ(ဒိ) သမ္ပဟာရေ+ယ+အန္တိ။

ရင်္ဂမဇ္ဈေ = ရဉ္ဇန္တိ ဧတ္တာတိ ရင်္ဂေါ။ ရန္တ+ဏ။ ရမန္တံ ဂစ္ဆန္တိ ဧတ္တာတိ ဝါ ရင်္ဂေါ။ ရမု-ဂမု+ကိ။ မဇ္ဈတိ သုဇ္ဈတိ ဧတ္တာတိ မဇ္ဈံ။ မဇ(သုဒ္ဓိယံ)+ဈ။ နပုံလိင်။ ရင်္ဂဿ မဇ္ဈံ ရင်္ဂမဇ္ဈံ။

သယံဋီ = သယံဋီတဗ္ဗတိ သယံဋီ။ သံ-ယဋ္ဌ (ဘူ၊ စု)+ဏိ။

နစ္စကိ = နစ္စတိတိ နစ္စကိ။ နစ္စ+ဏ္ဍ+ဤ။

ဘဂိနိ = ဘဇိတဗ္ဗတိ ဘဂိနိ။ ဘဇ+ဏ+ဣနိ။

ဘဇတိတိ ဝါ ဘဂိနိ။ (အဘိ၊ ဋ္ဌ။)

ဘဂံ(ယတြ ပိတာဒိတော ဒါယဇုဒါနေ) အဿာ အတ္ထိတိ ဘဂိနိ။ ဘဂ+ဤ+ဣနိ။

နလာဋ္ဌိကံ = နလတိ ဂန္တတိ ဧတ္တာတိ နလာဋ္ဌံ။ နလ(ဂန္တေ)+အာဋ္ဌ။ (နိတိ၊ ဓာတု)။

နလာဋ္ဌေ ဌပနံ နလာဋ္ဌိကံ။ နလာဋ္ဌ+ဣက။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၄

ဝဿံ = ဝဿတိ ဧတ္ထာတိ ဝဿော။ ဝဿု+အ။

ဝုဋ္ဌော = အဝသီတိ ဝုဋ္ဌော။ ဝသ+တ။

ပုဗ္ဗဏှသမယံ = အဟဿ ပုဗ္ဗော ပုဗ္ဗဏှော။ ပုဗ္ဗ+အဟ။
အဟကို အဏှပြု။ ပုဗ္ဗော စ သော အဟော စာတိ ပုဗ္ဗဏှော။
ပုဗ္ဗဏှော စ သော သမယော စာတိ ပုဗ္ဗဏှသမယော။
ဤနည်းအလို သတ္တမိအနက်၌ အံဝိဘတ်သက်။
တစ်နည်း- ပုဗ္ဗဏှော သမယော ပုဗ္ဗဏှသမယော။
ဤနည်းအလို အစ္ဆန္တသယောဂအနက် ဒုတိယာ အံဝိဘတ်သက်။

နိဝါသေတွာ = နိ-ဝသ(စု) အတ္ထဒနေ+ဧကေ+တွာ။

ပတ္တစီဝရံ = ပတတိ ဧတ္ထာတိ ပတ္တော။ ပတ+တ။
ပါတတော တာယတီတိ ဝါ ပတ္တော။ ပါတ-တာ+အ။
စီယတေတိ စီဝရံ။ စီ+ဤဝရ။ ပတ္တော စ စီဝရံ စ ပတ္တစီဝရံ။
[လိင်ချင်းမတူသော သဒ္ဒါနှစ်ခုကို ဒွန်သမာသ်တွဲစပ်ထားသော
(အညောညလိင်္ဂံဝိသေသိတ)အရာဖြစ်သောကြောင့် တထာ ဒွန္နေ
အစရှိသောသုတ်ဖြင့် နပုံဧကတ်ဝဲ၍ နပုံလိင် ဧကဝုဏ်ထားသည်။
နာမပဒမာလာစဉ်ရာ၌လည်း နပုံလိင်ဧကဝုဏ်ချည်းသာစဉ်။]

ပါသာဒိကေန = ပသာဒံ ဇနေတီတိ ပါသာဒိကံ။
(အဘိက္ကန္တံ--))။ ပသာဒ+ဧကိက။ ဇနေတိ တဒ္ဓိတ်။

အဘိက္ကန္တေန = အဘိက္ကမနံ အဘိက္ကန္တံ။ အဘိ-ကမု+တ။

ပဋိက္ကန္တေန = ပဋိက္ကမနံ ပဋိက္ကန္တံ။ ပတိ-ကမု+တ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၃၅

အာလောကီတေန = အာ(အဘိမုခံ) လောကနံ
အာလောကီတံ။ အာလောကီယတေ ဝါ အာလောကီတံ။
အာ-လောက(ဘူ၊ စု)+တ။ (သီ၊ ဘာ၊ ဋီ)

ဝိလောကီတေန = အနဘိမုခံ လောကနံ ဝိလောကီတံ။
ဝိ-သဒ္ဓါ အနဘိမုခ အနက်ဟောတည်း။

သမိဋ္ဌိတေန = သမိဉ္ဇနံ သမိဋ္ဌိတံ။ သံ-ဣဉ္ဇ+တ။

ပသာရိတေန = ပသာရဏံ ပသာရိတံ။ ပ-သရ(စု)+တ။
ပါသာဒိကေနမှ ပသာရိတေနတိုင်အောင်သောပုဒ်တို့၌ ကတ္တရိ
စ ဌံ စသဒ္ဓါဖြင့် ဣတ္ထမ္ဘူတအနက် တတိယာ နာဝိဘတ်သက်။
(ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၅)

ဩက္ခိတ္တစက္ခု = ဟေဋ္ဌာ ခိပီယတေတိ ဩက္ခိတ္တံ။ အဝ-
ခိပ+တ။ စက္ခုတိ ရူပံ အဿာဒေတီတိ (ပဿတီတိဝါ) စက္ခု။
စက္ခု+ဥ။ နပုံလိင်။ ဩက္ခိတ္တံ စက္ခု ယေနာတိ ဩက္ခိတ္တစက္ခု။ ပုံလိင်။

ဣရိယာပထသမ္ပန္နော = ဣရိယနံ ဣရိယာ။ (ဖြစ်ခြင်း)
အရ+ဣ+အာ။ အရ-ကို ဣရပြု။ ဣ-အာဝုမ်။
တစ်နည်း-ဣရိယ+ အ+ဣတ္ထိယံ အာ။
ပထတိ ကာရဏတ္ထေန ဝတ္ထတီတိ ပထော။ ပထ+အ။ (ဓာတွတ္ထ)။
ဣရိယာယ ပထော ဣရိယာပထော။ သမ္ပန္တတီတိ သမ္ပန္နော။
ဣရိယာပထေန သမ္ပန္နော ဣရိယာပထသမ္ပန္နော။

အာဟံသု = ဗြူ+ဥ။ ကွစိဓာတုဖြင့် ဥကို အံသုပြု။ (ရူ၊ ဋီ)

အဗဠာဗဠော = အဗဠသဒ္ဓါသည် ဟေန္တ(ထိုင်းမှိုင်းသူ)
အနက်ဟော အနိပ္ပန္နရူဋီသဒ္ဓါတည်း။ အာမေဋိတ်အရာဖြစ်၍

နှစ်ပုဒ်ရှိရသည်။

စာမေးပွဲ၌ ပါဠိတော်မူအတိုင်း အဗလာဗလောကို ပဒုဒ္ဓါရ ပြု၍ မေးခဲ့သော် - နတ္ထိ ဗလံ ယဿာတိ အဗလော ဟုပြု။ ယင်း၌လည်း အာမေဒိတ်အရာဖြစ်၍ နှစ်ပုဒ်ထားသည်ဟုမှတ်။

(ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ)

[မအူ၊ သျှ၊ ဘာကုဋိကဘာကုဋိကော-ဝစနတ္ထကို နည်းမှီ၍ ပြုလျှင်ကား - အဗဠော စ အဗဠော စ အဗဠာဗဠော ဟုပြုရမည်။]

ဘာကုဋိကဘာကုဋိကော = ဘမတိတိ ဘူ။ ဘမု (အနဝဋ္ဌိတေ) +ဥ။ ကုဋနံ သင်္ကောစနံ ကုဋိ။ ဘုယာ(မျက်ခုံး၏) ကုဋိ ယဿာတိ ဘာကုဋိကော။ ဘူ+ကုဋိ+သမာသန္တ က။ ဘူ၏ ဥကို အာပြု။ (မအူ၊ သျှ-၌ ဘာကုဋိကော စ ဘာကုဋိကော စ ဘာကုဋိကဘာကုဋိကော-ဟုပြုသည်။)

သဏှာ = သိယန္တိ အန္တံ ကရောန္တိတိ သဏှာ။ သာ+ဏှ။

သုခသမ္ဘာသာ = သမ္မာ ဘာသီယတေတိ သမ္ဘာသာ။ သုခံ သမ္ဘာသာ ယေသံတိ သုခသမ္ဘာသာ။

မိဟိတပုဗ္ဗင်္ဂမာ = မိဟနံ မိဟိတံ။ မိဟ(ဤသံဟသနေ) +တ။ ပုဗ္ဗေ ဂစ္ဆတိ ဝတ္တတိတိ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ။ ပုဗ္ဗ-ဂမု+အ။

မိဟိတံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ယေသံတိ မိဟိတပုဗ္ဗင်္ဂမာ။

အန္တတ္ထအရ လောဘမူသောမနဿကို အရကောက်။

ဧဟိသွာဂတဝါဒိနော = ဝဒန္တိ သီလေနာတိ ဝါဒိနော။ ဧဟိ သွာဂတံ ဣတိ ဝါဒိနော ဧဟိသွာဂတဝါဒိနော။

အဗ္ဘာကုဋိကာ = န ဘာကုဋိကာ အဗ္ဘာကုဋိကာ။

ဥတ္တာနမုခါ = ဥဗ္ဗံ ဥဗ္ဗံ တနောတိတိ ဥတ္တာနံ။ ဥ-တန+ဏ။
 မုနန္တိ ဗန္တန္တိ ဧတေနာတိ မုခံ။ မု(ကီ)+ခ။
 ဟိတသုခံ မုခတိ ပဝတ္တတိ ဧတေနာတိ မုခံ။ မုခ+အ။
 ဥတ္တာနံ မုခံ ယေသံတိ ဥတ္တာနမုခါ။

ပုဗ္ဗဘာသိနော = ဘာသန္တိ သီလေနာတိ ဘာသိနော။
 ဘာသ+ဏီ။ ပုဗ္ဗံ (စွာ) ဘာသိနော ပုဗ္ဗဘာသိနော။
 တစ်နည်း- ပုဗ္ဗံ (စွာ) ဘာသန္တိတိ ပုဗ္ဗဘာသိနော။

ဒုဋ္ဌော အာဝါသော = ဒုဿတိတိ ဒုဋ္ဌော။ ပြာသာဒ်စသော
 ကျောင်းများ ပျက်စီးနေသည်မဟုတ်၊ ကျောင်း၌နေသည့်ပုဂ္ဂိုလ်
 များ ပျက်စီးနေသည်ကို ဆိုလိုသည်။ ဌာန(အာဝါသ)၏ အမည်
 ကို ဌာနီ(အာဝါသိက)များအပေါ်၌တင်စား၍ အာဝါသော-ဟု
 ဌာနူပစာအားဖြင့် ဆိုသည်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၅

သဒ္ဓါ = သဒ္ဓဟတိတိ သဒ္ဓါ။ သံ-ဓာ+အ+အာ။ သဒ္ဓဟတိ
 ဧတာယာတိ ဝါ သဒ္ဓါ။ သဒ္ဓဟနံ ဝါ သဒ္ဓါ။ ဣတ္ထိလိင်။
 သဒ္ဓါ ယေသံ အတ္ထိတိ သဒ္ဓါ။ သဒ္ဓါ+ဏ။ ပုံလိင်။

အဿဒ္ဓါ = နတ္ထိ သဒ္ဓါ ယေသံတိ အဿဒ္ဓါ။ န+သဒ္ဓါ။
 တစ်နည်း- သဒ္ဓါ ယေသံ အတ္ထိတိ သဒ္ဓါ။ န သဒ္ဓါ အဿဒ္ဓါ။

ဒါနပထာနိ = ဒီယန္တေတိ ဒါနာနိ။ ဒါ+ယု။ ဒါနာနိယေဝ
 ပထာနိ ဒါနပထာနိ။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ)။
 တစ်နည်း- ဒါနာနိယေဝ ဒါနပထာနိ။ (ယောဇနာ)။

ရိဉ္စန္တိ = ရိစ (ရု)+အ+အန္တိ။

ပေသလာ = ပိယဘာဝံ ပိသန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ ပေသလာ။

ပိသ+အလ။ (မောဂ်၊ ၇။ ၁၈၂)

တစ်နည်း- ပိယံ သီလံ ယေသန္တိ ပေသလာ။ ပိယ+သီလ။

ပိ၏ က္ကကို ဧပြု၊ ယကိုချေ။ သီ၏ ဤကို အပြု။

သဏ္ဌဟေယျ = သံ-ဌာ+အ+ဧယျ။

ပဋိသမ္မောဒိတုံ = ပတိ-သံ-မုဒ+တုံ။ မုဒဓာတ်သည်
ရောနှောခြင်းအနက်ဟော။ တုံပစ္စည်းကား ကတ္တားအနက်၌ဖြစ်၏။

[တွာပစ္စည်းနက်၊ တစ်ချက်ဟောငြား၊ ကတ္တားနှင့်
ကံ၊ သမ္ပဒါန်၊ အမှန်တုံပစ္စည်း၊ ထွန်းသတည်း။]

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၆

ခမနီယံ = ခမိတဗ္ဗတိ ခမနီယံ။ ခမု+အနီယ။

ယာပနီယံ = ယာပေတဗ္ဗတိ ယာပနီယံ။

ယာ+ဏာပေ+ အနီယ။ဏာပေမှ ဏအနုဗန်၊အာတို့ကိုချေ။

အဒ္ဓါနံ = အဒ္ဓါနံ အယနံ အဒ္ဓါနံ။ အဒ္ဓ+အယန။ ယချေ။

အာဂစ္ဆသိ = အတိတ်ဖြစ်သော်လည်း သမိပဝတ္တမာန်ဖြစ်၍
ဝတ္တမာန် သိဝိဘတ်ဖြင့် ထားသည်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၈

သာရိပုတ္တာ = သာရိပုတ္တော စ မောဂ္ဂလ္လာနော စ
သာရိပုတ္တာ။ (ဝိရူပေကသေသိ)

ပဗ္ဗာဇနီယကမ္မံ = ဂါမာဒိတော ပဗ္ဗာဇိယတိ ဧတေနာတိ
ပဗ္ဗာဇနီယံ။ ပ-ဝဇ+ကာရိတ်ကျေ+အနီယ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၃၉

ပဗ္ဗာဇနီယမေဝ ကမ္ပံ ပဗ္ဗာဇနီယကမ္ပံ။

သဒ္ဓိဝိဟာရိနော = ဝိဟာရန္တိတိ ဝိဟာရိနော။

သဒ္ဓိ ဝိဟာရိနော သဒ္ဓိဝိဟာရိနော။ နိဂ္ဂဟိတံချေ။

စက္ကာ = စက္ကာန္တိတိ စက္ကာ။ စက္ကာ (ကောပေ)+အ။

ဖရုသာ = ပရေ(ဇနေ) ဥသာပေန္တိ ဒါဟေန္တိတိ ဖရုသာ။

ပရ-ဥသ(ဒါဟေ)+အ။ ပ-ကို ဖပြု။

ကုလဒ္ဓသကာ = ကုလာနိ ဒ္ဓသေန္တိတိ ကုလဒ္ဓသကာ။

တစ်နည်း- ဒ္ဓသေန္တိတိ ဒ္ဓသကာ။

ကုလာနံ ဒ္ဓသကာ ကုလဒ္ဓသကာ။

ကုလ-အရ အမျိုး(လူ)တို့၏သဒ္ဓါတရားတိုင်အောင်ယူ။

ပါပသမာစာရော = ပါပါ (ပါပကာ) သမာစာရာ ယေသန္တိ

ပါပသမာစာရာ။ ပါပ+သမာစာရ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၃၁

ကာယိကေန = ကမ္ဘိတာနံ ကေသာဒိနံ အာယော ကာယော။

ကု+အာယ။ ကာယေ ပဝတ္တော ကာယိကော။

ကာယေန ကိဋ္ဌတိတိ ဝါ ကာယိကော။

ကာယေန(ပညတ္တသိက္ခာပဒံ) ဝိတိက္ကမတိတိ ဝါ ကာယိကော။

ကာယေ ကာယဒ္ဓါရေ (ပညတ္တသိက္ခာပဒံ) ဝိတိက္ကမတိတိ ဝါ

ကာယိကော။ ကာယ+ဇိက။ ကာ-၌ သဘာဝဓုခွိဖြစ်၍ ဓုခွိ

ထပ်ပြုဘွယ် မလို။

ဒဝေန = ဒဝနံ ဒဝေါ။ ဒဝ (ကိဋ္ဌာယံ)+အ။(ဓာတွတ္ထ)

ဒု (ပရိဟာသေ)+အ။ (ဓာနိဋ္ဌိ)

ဝါစသိကေန = ဝစသိ ပဝတ္ထော စသည်ဖြင့် ကာယိကကို နည်းမှီပြု။

ကာယိကဝါစသိကေန = ကာယိကော စ ဝါစသိကော စ ကာယိကဝါစသိကော။

[သမာဟာရဒ္ဒန္တပိ ကတ္ထစိ ပုလ္လိင်္ဂမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဓဝိဒ္ဓ “ဓမ္မဝိနယော”တိအာဒိသု ဝိယ။ (ယောဇနာ)။]

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၃၂

ဥပယာတိကေန = ဥပဟနနံ ဥပယာတံ။ ဥပ-ဟန+တ။ (ယောဇနာ)။ ဘာ၊ ဋီ-၌ ဥပယာတောဟု ပုံလိင်ဆိုသည်။ ဥပယာတံ ဧဝ (ဥပယာတော ဧဝ) ဥပယာတိကံ။

မိစ္ဆာဇီဝေန = ဧတံ အာဂမ္မ ဇီဝန္တိတိ အာဇီဝေါ။ အာဂမ္မ ဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ အာဇီဝေါ။ အာ-ဇီဝ+အ။ မိစ္ဆာ အာဇီဝေါ မိစ္ဆာဇီဝေါ။

ကာယိက အနာစာရ စသည်

ကာယဒွါရ၌ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူးခြင်း သည် ကာယိကအနာစာရမည်၏။ (ဝါစသိကအနာစာရ နည်းမှီသိ။)

ကာယဒွါရ၌ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို မကျင့်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဖျက်ဆီးခြင်းသည် ကာယိကဥပယာတိကမည်၏။ (ဝါစသိကဥပယာတိက နည်းမှီသိ။)

ပယ်မြစ်အပ်သော ဆေးကုမှုစသည်၏အစွမ်းဖြင့် ဆီချက် ခြင်း အစရှိသည်တို့သည် ကာယိကမိစ္ဆာဇီဝမည်၏။

လူတို့၏နှုတ်မှာစကားကို လက်ခံခြင်း၊ ပြောကြားပေးခြင်း
အစရှိသည်တို့သည် ဝါစသိကမိစ္ဆာဇီဝမည်၏။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၃၄

ဆန္ဒဂါမိတာ = ဆန္ဒေန အဂတိံ ဂစ္ဆန္တိတိ ဆန္ဒဂါမိနော။
ဆန္ဒ-ဂမု+ဏီ။ တစ်နည်း- အဂတိံ ဂစ္ဆန္တိတိ ဝါ ဂါမိနော။ ဆန္ဒေန
ဂါမိနော ဆန္ဒဂါမိနော။ ဆန္ဒဂါမိနံ ဘာဝေါ ဆန္ဒဂါမိတာ။

ဒုတိယာ (ကံ)အနက်၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ဖြင့် ဆန္ဒဂါမိတာယ-
ဟု ဖြစ်သင့်လျက် တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ယကိုချေထားသည်။ (သာရတ္ထ၊
၂။ ၃၇၆)။ ဒေါသဂါမိတာ စသည်တို့ကိုလည်း နည်းမှီ၍ပြုလေ။

ဝိဗ္ဗမန္တိ = ဝိ-ဘမု+အ+အန္တိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၃၅

တေန ဟိ ဘိက္ခဝေ သံယော

ပဗ္ဗာဇနီယကမ္မံ ပဋိပဿမ္မေတု

လူထွက်သူထွက်ကြ၊ ဖဲသူ ဖဲကြသော်လည်း ကောင်းစွာကျင့်
ခြင်းရှိသူတို့ကိုသာ (နောင်ရေး) ရည်ရွယ်၍ “တေန ဟိ။ ပ ။
ပဋိပဿမ္မေတု” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ (သာရတ္ထ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၃၇

နဝကမ္ပိကော = နဝံ ကမ္မံ နဝကမ္မံ။ နဝကမ္မေ နိယုတ္တော
နဝကမ္ပိကော။ နဝကမ္မ+ဏီကံ။ (နာဝကမ္ပိကောဟုရှိသင့်။)

ဓုဝဘတ္တိကော = ဓုဝံ ဘတ္တံ ဓုဝဘတ္တံ။

ဓုဝဘတ္တံ အဿ အတ္တိတိ ဓုဝဘတ္တိကော။

ယဒါ စိတ္တော ဂဟတိ = ကွစိ ဝိဘာသာမိကာရတော
(သမာသော) န ဘဝတိ ၊ ယထာ-စိတ္တော ဂဟပတိ။ သက္ကော
ဒေဝရာဇာ။ (ရူ)

အနုပလောကေတွာ = န အပလောကေတွာ အနုပလော
ကေတွာ။

သမ္မဟုလာ = ဗဟူ အတ္ထေ လာတိ ဂဏှာတိတိ ဗဟုလံ။
သုဠု ဗဟုလာ သမ္မဟုလာ။ (သီ၊ ဘာ၊ ဋီ)။
တစ်နည်း- သမ္မာ ပဟောန္တိ တံ တံ ကမ္မန္တိ သမ္မဟုလာ။
သံ-ပဟ+ဥလ။ ပကို ဗပြု။ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်)။

ထေရာ = သာသနေ ထိရံ ထိရဘာဝံ ပတ္တာတိ ထေရာ။
(သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၉)။ တစ်နည်း- ထိရန္တိ ဒဠိ ဘဝန္တိတိ ထိရာ။
(သီလက္ခန္ဓာဒိဂုဏာ)။ ထိရာ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ထေရာ။ ထိရ+ဏာ။
တစ်နည်း-ထန္တိ (ဌန္တိ) ပဝတ္တန္တိ သမ္မယုတ္တဓမ္မာ ဧတေနာတိ ထိ။
(သီလက္ခန္ဓာဒိဂုဏော)။ထိ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ထေရာ။ ထိ+ရ။
(ကင်္ခါယော၊ မဟာဋီ)။ တစ်နည်း- ဌန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ထေရာ။
ဌာ+ဏရ။ ဌကို ထပြု၊ ဏကိုဧပြု။ (ဓာန်၊ ဋီ)။

မဟာစုန္ဒော = သုန္ဒရံ အဿ အတ္ထိတိ စုန္ဒော။ သုန္ဒရ+ဏာ။
သုန္ဒရော-ဟု ဆိုသင့်လျက် သကိုစပြု၊ ရကိုချေ၍ စုန္ဒောဟု
ပြီးသည်။ မဟန္တော စုန္ဒော မဟာစုန္ဒော။ (အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆)။

အနုရုဒ္ဓေါ = အနုရုဇ္ဈတိ ပဏီတံ ပဏီတံ ဝတ္ထု
ကာမေတိတိ အနုရုဒ္ဓေါ။ အနု-ရုဓ (ကုစ္ဆယံ)+တ။

အနုပ္ပတ္တာ = အနုပါပုဏိသုတိ အနုပ္ပတ္တာ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၄၃

အနု-ပ-အပ+တ။ တစ်နည်း-အနု-ပဒ+တ။

စာရိကံ = စရဏံ စာရိကာ။ စရ+ဏှ+အာ။ ဣ-လာ၊ယကို ကပြ။ တစ်နည်း-စရဏံ စာရော။ စာရော ဧဝံ စာရိကာ။ တစ်နည်း- စရိယတေတိ စာရိကာ။

သီလက္ခန္ဓာသစ်၌ ဤစာရိကံပုဒ်ကို ဘာဝနပုံသက (စရမာနာ၌စပ်ရသော ကြိယာဝိသေသန)ဟု ဆို၏။ ယင်းအလို “စာရိကံ-ခရီးရှည် လှည့်လည်ခြင်းအားဖြင့် စရမာနာ-ကုန်လသော်” ဟုအနက်ပေး။ အံဝိဘတ်ကို ကြိယာဝိသေသနအနက်၌သက်။

တစ်နည်း- အဘေဒဘေဒပစာကြ၍ “စာရိကံလှည့်လည်ခြင်းကို”ဟု အနက်ပေး။ တစ်နည်း- ကမ္မသာဓနဝစနတ္ထပြု၍ “စာရိကံ-လှည့်လည်အပ်သော ခရီးကို”ဟုပေး။ ဤနစ်နည်းတို့၌ကား အံဝိဘတ်ကို ကံအနက်၌သက်။ (သီ၊ ဘာ၊ ဋီ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၃၈

အဓိဝါသေန္တု = အဓိ-ဝသ+ကာရိတ်ဇော+အန္တု။ မိမိအထက်၌ သက်ဝင်တည်နေစေကြပါကုန်။(သဒ္ဒတ္ထ)။ လက်ခံတော်မူကြပါကုန်။(ဝေါဟာရတ္ထ)။

သွာတနာယ = သွေ ဘဝံ သွာတနံ (ပုညံ ပီတိပါမောဇံ)၊ သွေ+တန။ ပါဠိတော်စာမျက်နှာ (၁၉၄၊ ၃၀၂)တို့၌ ဘတ္တပရိဘောဂေါ-ဟူသော အဘိဓမ္မေယျသို့လိုက်၍ ပုံလိင်ချသည်။ ဤ၌ အဘိဓမ္မေယျကို ငဲ့၍ နပုံလိင်။ တဒတ္ထသမ္ပဒါနံ သကို အာယပြ။

အာဂန္တုကဘတ္တံ = အာဂန္တုကာနံ(တို့ဘို့) ဘတ္တံ အာဂန္တုက-ဘတ္တံ။

အနပေက္ခော = အပေက္ခနံ အပေက္ခာ။ အပ-ဣက္ခ+အ+
အာ။ နတ္ထိ အပေက္ခာ ယဿာတိ အနပေက္ခော။

ဝိရတ္တရူပေါ = ဝိရတ္တံ ရူပံ (သဘာဝေါ) ယဿာတိ
ဝိရတ္တရူပေါ။

ပဋိယာဒါပေသိ = ပတိ-ယတ+ဏာပေ+ဤ။ တကို ဒပြ၊
အားထုတ်စေပြီ။ (သဒ္ဒတ္ထ)။ စီရင်(စီစဉ်)ပြီ။(ဝေါဟာရတ္ထ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၃၉

ပဋိယတ္တံ = ပဋိယာဒိယိတ္တာတိ (ပဋိယာဒါပိယိတ္တာတိ)
ပဋိယတ္တံ။ [ပဋိယာဒါပေသိ ဟုဆိုခဲ့သည့် ရှေ့ပါဠိတော်နှင့်အညီ
ဟေတုကမ္မသာဓန ပြုသည်။ ယောဇနာ၌လည်း “ပဋိယတ္တန္တိ
ပဋိယာဒိတံ”ဟု ဖွင့်သည်။]

တိလသံဂုဠိကာ = တိလတိ သိနေဟတီတိ တိလံ။
တိလ+အ။ တိလေတဗ္ဗံ ပတ္ထရိတဗ္ဗံတိ ဝါ တိလံ။
ဂဝတိ ပဝတ္တတိ ဧတေနာတိ ဂုဠော။ ဂု+ဠ။ ဂုဠော ဧတ္ထ အတ္ထိတိ
ဂုဠိကာ။ ဂုဠ+ဣက+အာ။ သမ္မာ ဂုဠိကာ သံဂုဠိကာ။
တိလေဟိ သံသဋ္ဌာ သံဂုဠိကာ တိလသံဂုဠိကာ။

ထိုစိတ္တသူကြွယ်၏ အမျိုးအနွယ်အစ၌ မုန့်သည်တစ်ယောက်
ရှိခဲ့ဖူး၏။ ထို့ကြောင့် ထိုစိတ္တသူကြွယ်ကို အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် ဆဲရေး
လိုသည်ဖြစ်၍ “ဧကာ စ ခေါ ဣဓ နတ္ထိ၊ ယဒိဒံ တိလသံဂုဠိကာ”
ဟူသောစကားကို အရှင်သုဓမ္မက ပြောဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ (ဋ္ဌ။ ၄)။

ရတနေ = ရမေတိ ရတိ ကရောတီတိ ရတနံ။ ရမု+တန။
တစ်နည်း- ရမနံ ရတံ။ ရတံ ဇနေတီတိ ရတနံ။ ရတ-ဇန+အ။

တစ်နည်း- ရတံ နေတီတိ ရတနံ။ ရတ-နိ+အ။

ဗုဒ္ဓဝစနေ = ဗုဒ္ဓဿ ဝစနံ ဗုဒ္ဓဝစနံ။

ဝိဇ္ဇမာနေ = ဝိဇ္ဇတီတိ ဝိဇ္ဇမာနံ (ဗုဒ္ဓဝစနံ)။ ဝိဒ+ယ+မာန။

ဘူတပုဗ္ဗံ = အဘဝိတ္ထာတိ ဘူတံ။ ပုဗ္ဗေ ဘူတံ ဘူတပုဗ္ဗံ။
ရှေ့နောက်ပြန်။ “ရှေး၌ဖြစ်ဖူးသောအကြောင်းကား”-ဟု
အနက်ပေး။ တစ်နည်း- သတ္တမုန္တနိပါတ်ပုဒ်။ “ရှေးအခါ၌”-ဟု
အနက်ပေး။ (သီ၊ဋီ၊သစ်)

ဒက္ခိဏာပထကာ = ဒက္ခိဏာပထော ဒေတေသံ နိဝါသောတိ
ဒက္ခိဏာပထကာ။ ဒက္ခိဏာပထေ ဝသန္တိ၊ ဒက္ခိဏာပထတော
အာဂတာတိ ဝါ ဒက္ခိဏာပထကာ။ ဒက္ခိဏာပထ+ဏ။
သဗ္ဗတော ကော၌ သဗ္ဗတောသဒ္ဓါပို့ဖြင့် က-လာ။ (ရူ။ ၂၂၈)

ဝါဏီဇာ = ဝဏန္တိ သဒ္ဓံ ကရောန္တီတိ ဝါဏီဇာ။ ဝဏ+ဣဇာ။

ပုရတ္ထိမံ = ပုရတ္ထာ ဘဝေါ ပုရတ္ထိမော (ဇနပဒေါ)။
ပုရတ္ထာ+ဣမ။

ဇနပဒံ = ဇနာ ပဇ္ဇန္တိ သုခဇီဝိတံ ပါပဏန္တိ ဧတ္တာတိ ဇနပဒေါ။
ဇန-ပဒ+အ။ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်)။

တစ်နည်း- ဇနာနံ ပဒေါ ဇနပဒေါ။ ဇန+ပဒ။ (ဓာန်၊ ဋီ)

ဝါဏီဇူယ = ဝါဏီဇဿ ဘာဝေါ ဝါဏီဇူ။

တစ်နည်း- ဝါဏီဇာနံ ကမ္ပံ ဝါဏီဇူ။ ဝါဏီဇ+ဏျ။ နပုံလိင်။

ကုက္ကုဋီ = ကာယတိ ဧတ္တာတိ ကု (ပထဝီ)။ ကာ(ဘူ)သဒ္ဓေ+ဥ။
ကံ ပထဝီ ကုဋတိ ဆိန္ဒတီတိ ကုက္ကုဋီ။ ကု-ကုဋ+အ+နဒါဒိ ဤ။

တစ်နည်း-ကုကတိ ဂေါစရံ အာဒဒါတိတိ ကုက္ကဋ္ဌိ၊ ကုက+အဋ္ဌ+ဤ။

ကာကေန = ကာတိ သဒ္ဓံ ကရေတိတိ ကာကော။ ကာ+က။

ကာ ဣတိ သဒ္ဓံ ကာယတိတိ ဝါ ကာကော။ ကာ-သဒ္ဓုပဒ-
ကေ(သဒ္ဓေ)+အ။ (ဓာန်၊ ဋီ)။ ကကတိတိ ဝါ ကာကော။

ကက (လောလိယေ)+ဏ။ (နီတိ၊ ဓာတု။ ဓာတွတ္ထ။)

သံဝါသံ = သံဝသနံ (သဟ ဝသနံ) သံဝါသော။

ကပ္ပေသိ = ကပ္ပ(စု)+ ဧက+ဤ။သ-လာ။

ပေါတကံ = ပုနိယတေတိ ပေါတော။ ပု(ဘူ၊ ကီ)+တ။
ပေါတော ဧဝ ပေါတကော။

ကုက္ကဋ္ဌပေါတကော = ကုက္ကဋ္ဌော စ သော ပေါတကော
စာတိ ကုက္ကဋ္ဌပေါတကော။

ကာကဝသံ = ဝသီယတေတိ ဝသံ။ ဝသ(သဒ္ဓေ)+အ။
ကာကသ ဝသံ ကာကဝသံ။

ကုက္ကဋ္ဌဝသံ = ကုက္ကဋ္ဌသ (ကုက္ကဋ္ဌိယာ) ဝသံ
ကုက္ကဋ္ဌ(ဋီ)ဝသံ။

ကုက္ကဋ္ဌပေါတက ဥဒါဟရုဏ်ဖြင့်

ထိုကြက်ငယ်သည် ကျီးမြည်သံကို မပြုတတ်သကဲ့သို့လည်း
ကောင်း၊ ကြက်တွန်သံကို မပြုတတ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထို့အတူ
ပင် (ရဟန်းမှန်လျှင် ပရိယာယ်အားဖြင့်သော်မှ လူတို့ကို မဆဲရ၊
အရှင်သုဓမ္မကား တိုက်ရိုက်ဆဲ၏၊ ထို့ကြောင့်) အရှင်သုဓမ္မသည်
ရဟန်းတို့၏စကားကိုလည်း ပြောဆိုအပ်သည်မဟုတ်။

(လူဝတ်ကြောင်းများသည် တိုက်ရိုက်ဆဲနိုင်ကြသော်လည်း ကျေးဇူးရှိသူများကိုကား မဆဲရှာကြ၊ အရှင်သုဓမ္မကား ကျေးဇူးရှိသော စိတ္တသူကြွယ်ကို ဆဲ၏။ ထို့ကြောင့်) လူဝတ်ကြောင်တို့၏ စကားကိုလည်း ပြောဆိုအပ်သည်မဟုတ်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဆိုလိုကြောင်း ပြသည်။ (၄)

ရမဏီယံ = ရမိတဗွံတိ ရမဏီယံ။ ရမု+အနီယ။

အမ္မာဋကဝနံ = အမ္မတိ သဒ္ဓိ ကရောတီတိ အမ္မာဋကော။
 အမ္မ+အဋ+သုတ္တ-က။ (ဓာန်၊ ဋီ၊ ၅၅၄)။
 အမ္မာဋကေဟိ ဥပလက္ခိတံ ဝနံ အမ္မာဋကဝနံ။

ဥဿုက္ကံ = ဥဌာနံ သုဋ္ဌ၊ ကာယတီတိ ဥဿုကော။ ဥ-သု-ကာ(သဒ္ဓေ)+အ။ ဥဿုကဿ ဘာဝေါ ဥဿုက္ကံ။ ဥဿုက+ဏျ။

အနစ္စရိယံ = န+အစ္စရိယံ။ အာ ဣတိ စရိယတေတိ အစ္စရိယံ။ အာ-စရ+ယ။ တစ်နည်း-အစ္စရာယ ယောဂုံ အစ္စရိယံ။ န အစ္စရိယံ အနစ္စရိယံ။

သဒ္ဓံ = သဒ္ဓါ အဿ အတ္တိတိ သဒ္ဓေါ (ဂဟပတိ)။ တံ--။

ဒါယကံ = ဒေတီတိ ဒါယကော။ ဒါ+ဏျ။ တံ ဒါယကံ။

သံယုပဋ္ဌာကံ = ဥပဋ္ဌာတီတိ ဥပဋ္ဌာကော။ ဥပ-ဋ္ဌာ+ဏျ။
 သံဃဿ ဥပဋ္ဌာကော သံယုပဋ္ဌာကော။

သံယံ ဥပဋ္ဌာတီတိ (ဥပဋ္ဌဟတီတိ) ဝါ သံယုပဋ္ဌာကော။

ဟိနေန = ဟေတိ ဟိနတ္တံ အဂမိတိ ဟိနံ။ ဟိ(ဂတိယံ)+ဣန။

ခုသေဿသိ = ခုသိ (ခုသ)+စုရာဒိ ဣေ+ဿသိ။

ဝမ္ဘေဿသိ = ဝဘိ (နိန္ဒာယံ)+စုရာဒိ ဣ+ဿသိ။

ပဋိသာရဏီယကမ္ပံ = ပဋိမုခံ အတ္တနော ဒေါသံ
 သရာပေတဗ္ဗံ အနေန ဝိနယကမ္ပေနာတိ ပဋိသာရဏီယံ။
 ပတိ-သရ+ကာရိတ်ကျေ+အနီယ။ (ယောဇနာ)
 အတ္တနော ဒေါသော ပဋိသာရီယတေ အနေနာတိ ပဋိသာရ-
 ဏီယံ။ ပဋိသာရဏီယမေဝ ကမ္ပံ ပဋိသာရဏီယကမ္ပံ။ (ဘာ၊ ဋီ)
 ခမာပေတဗ္ဗော = ခမု+ဣာပေ+တဗ္ဗ။ သည်းခံစေထိုက်၏။
 သည်းခံအောင် ပြုထိုက်၏။ (သဒ္ဒတ္ထ)။ တောင်းပန်ထိုက်၏။
 (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၄၂

အလာဘာယ = လဘနံ လာဘော။
 န လာဘော အလာဘော။ တဒတ္ထသမ္ပဒါနံသ္မိံ သဝိဘတ်သက်။
 ဂိဟိနံ ဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ = ဂိဟိနံ-လူတို့၏
 (အထံ၌)ဟု အနက်ပေး။ (ယောဇနာ။ ၄၁၄)။ အာရောစနတ္ထ
 သမ္ပဒါနံသော်လည်း ကြံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၄၃

ပဋိဿဝံ = ပဋိဿဝနံ ပဋိဿဝေါ။ ပတိ-သု+ဣာ။
 သစ္စာပေတိ = သစ္စံဟူသော ဒုတိယန္တနာမ်ပုဒ်နောင် ကရ
 ဓာတ်၏ အနက်၌ သစ္စာဒိဟာပိ(မောဂ်)သုတ်ဖြင့် အာပိ-ပစ္စည်းသက်။
 ပိ၏ ဣကိုလည်း ဧဝံဗြူ။ “န သစ္စာပေတိ-မှန်အောင်မပြု”ဟု
 အနက်ပေး။ (ဘာ၊ ဋီ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၄၅

အနုဒ္ဓတေန = ဒဝတိ ပရိတာပေတိတိ ဒူတော။ ဒု(ဒု)+တ။
ဥဒိယပြု။ အနုဂတော ဒူတော အနုဒ္ဓတော။

ဒဿန္တပစာရံ = ဥပစရတိ ဧတ္ထာတိ ဥပစာရော။
ဒဿနဿ ဥပစာရော ဒဿန္တပစာရော။

သဝန္တပစာရော = သဝနဿ ဥပစာရော သဝန္တပစာရော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၄၇

ကောသမ္ဗိယံ = ခါဒထ ပိဝထာတိအာဒိဟိ ဒသဟိ သဒ္ဓေဟိ
ကောသန္တိ ဧတ္ထာတိ ကောသမ္ဗိ။ ကုသ+ဗ+ဤ။ တစ်နည်း- ကုသမ္ပ
ရက္ခံ ဧတိသံ အတ္ထိတိ ကောသမ္ဗိ။ ကုသမ္ပ+ဏ+ဤ။
တစ်နည်း- ကုသမ္ပဿ ဣသိနော အယံ ကောသမ္ဗိ။ (ဓာန်၊ ဋီ)
တစ်နည်း- ကုသမ္ပေန ဣသိနာ နိဗ္ဗတ္တာ ကောသမ္ဗိ။ (မောင်)

ယောသိတာရာမေ = ယောသိတဿ အာရာမော၊
ယောသိတေန ကာရိတော အာရာမော ဝါ ယောသိတာရာမော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၄၈

ဥက္ခေပနီယကမ္ပံ = ဥဒ္ဓရိတ္တာ ခိပီယတေ အပနီယတေ
အနေန ဝိနယကမ္ပေနာတိ ဥက္ခေပနီယံ။ ဥ-ခိပ+အနီယ။
ဥက္ခေပနီယမေဝ ကမ္ပံ ဥက္ခေပနီယကမ္ပံ။

အသမ္ဘောဂံ = ဘူဠိတဗ္ဗောတိ ဘောဂေါ။ သဟ ဘောဂေါ
သမ္ဘောဂေါ။ နတ္ထိ သမ္ဘောဂေါ ယေနာတိ (ယဿာတိ ဝါ)
အသမ္ဘောဂေါ။ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ အံ-သက်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၄၉

အာဝါသပရမ္မရာ = အာဝသတိ ဧတ္ထာတိ အာဝါသော။
ပရာ စ ပရာ စ ပရမ္မရာ။ အာဝါသာနံ ပရမ္မရာ အာဝါသပရမ္မရာ။

^၁ သံသထ = သံသ+အ+ထ။

အဘိဝါဒနံ = အဘိဝဒီယတေ အဘိဝါဒနံ။(ရှိခိုးခြင်း)
အဘိဝါဒီယတေ ဝါ အဘိဝါဒနံ။(ချီးမွမ်းစေခြင်း၊ ချမ်းသာပါစေ
စသည်ဖြင့် ဆုပေးစေခြင်း) အဘိ-ဝဒီ+ယု။
ဝဒီဇာတ်သည် ဝန္တန-ရှိခိုးခြင်းအနက်နှင့်၊ ထဝ-ချီးမွမ်းခြင်းအနက်
နှစ်မျိုးကို ဟော၏။ ထိုတွင် ပထမဝစနတ္ထသည် ဝန္တနအနက်ကို
ရည်ရွယ်သည်။ ဒုတိယဝစနတ္ထသည် ထဝအနက်ကို ရည်ရွယ်သည်။

ပစ္စုဒ္ဓာနံ = ပဋိကစ္စေဝ ဥဌာနံ ပစ္စုဒ္ဓာနံ။ ပတိ-ဥ-ဌာ+ယု။

အဉ္ဇလိကမ္ပံ = ကရဏံ ကမ္ပံ။ အဉ္ဇလိဿ ကမ္ပံ အဉ္ဇလိကမ္ပံ။
တစ်နည်း- ကရီယတေတိ ကမ္ပံ။ အဉ္ဇလိယေဝ ကမ္ပံ အဉ္ဇလိကမ္ပံ။

သာမိစိကမ္ပံ = သာမိစိယာ ကမ္ပံ သာမိစိကမ္ပံ။
တစ်နည်း- သာမိစိယေဝ ကမ္ပံ သာမိစိကမ္ပံ။

အာသနာဘိဟာရံ = အဘိဟရဏံ အဘိဟာရော။
အာသနဿ အဘိဟာရော အာသနာဘိဟာရော။

သေယျာဘိဟာရံ = သေန္တိ ဧတ္ထာတိ သေယျာ။
သေယျာယ အဘိဟာရော သေယျာဘိဟာရော။

ပါဒေါဒကံ = ပါဒါနံ ဇောဝနံ ဥဒကံ ပါဒေါဒကံ။

ပါဒပိဋံ = ပိဋိယတေ ဟိသီယတေတိ ပိဋံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၅၁

တစ်နည်း-ပိဋတိ ပုဂ္ဂလံ ဓာရေတီတိ ပိဋံ။ ပိဋ+အ။

ပါဒဿ (ဓာတုပါဒဿ) ဌပနကံ ပိဋံ ပါဒပိဋံ။

ပါဒကထလိကံ = ပါဒဿ (အဓာတုပါဒဿ) ယံသနံ
ကထလိကံ ပါဒကထလိကံ။ (ယောဇနာ)

ပတ္တစီဝရပဋိဂ္ဂဟဏံ = ပဋိဂ္ဂယုတေ ပဋိဂ္ဂဟဏံ။
ပတ္တစီဝရဿ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ပတ္တစီဝရပဋိဂ္ဂဟဏံ။

နဟာနေ = နဟာယန္တိ ဧတ္ထ(ဧတသ္မိံ ကာလေ) ဣတိ
နဟာနံ။ နှာ(ဒိ) သောဓနေ+ယု။ အပ္ပက္ခရကို ဗဟုက္ခရပြု။

ပိဋ္ဌိပရိကမ္ပံ = ပိဋ္ဌိယတေ ဟိသိယတေတိ ပိဋ္ဌိ။ ပိဋ္ဌ+ဣ။
ဣတ္ထိလိင်။ ပရိ ပုနပ္ပုနံ ကာတဗ္ဗတိ ပရိကမ္ပံ။
ပိဋ္ဌိယံ ပရိကမ္ပံ ပိဋ္ဌိပရိကမ္ပံ။

ဂိဟိဒ္ဓဇော = ယထာဝါတံ ဓဇတိ ဂစ္ဆတီတိ ဓဇော။ ဓဇ+အ။
ဓဇော ဝိယာတိ ဓဇော။ ဂိဟိနံ ဓဇော ဂိဟိဒ္ဓဇော။

တိတ္ထိယဒ္ဓဇော = တရန္တိ ဗာလာ ဧတ္တာတိ တိတ္ထံ။ တရ+ထ။
တ-၏ အ-ကို ဣပြု။ (ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ကိုအရကောက်)။
တိတ္ထံ ဧတေသံ အတ္ထိတိ တိတ္ထိယာ။ တိတ္ထ+ဣက။ ကကိုယပြု။
တစ်နည်း- တရန္တိ ဩတရန္တိ ဧတ္တာတိ တိတ္ထံ (ဥဒကတိတ္ထံ)။
တိတ္ထံ ဝိယာတိ တိတ္ထံ။ (ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ရ၏)။ တိတ္ထေ ဇာတာ
တိတ္ထိယာ။ တိတ္ထ+ဣယ။ (သာရတ္ထ)။ တိတ္ထေ နိယုတ္တာ ဝါ
တိတ္ထိယာ။ (သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၈)။ တိတ္ထိယာနံ ဓဇော တိတ္ထိယဒ္ဓဇော။

ဘိက္ခုသိက္ခာယ = သိက္ခိတဗ္ဗတိ သိက္ခာ။
ဘိက္ခုနံ သိက္ခာ ဘိက္ခုသိက္ခာ။

ဧကစ္ဆန္ဓေ = ဆာဒေတိတိ ဆန္တံ။ ဆာဒေတိ ဧတေနာတိ ဝါ ဆန္တံ။ ဧကံ ဆန္တံ ယဿာတိ ဧကစ္ဆန္ဓော (အာဝါသော)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၅၃

အနာဝါသေ = န အာဝါသော အနာဝါသော။

အာသာဒေတဗ္ဗော = အာ-သဒ+ဏေ+တဗ္ဗ။

အသက္ကာရပကတော = သမ္မာ ကရိယတေတိ သက္ကာရော။
န သက္ကာရော အသက္ကာရော။ အပကရိယတေတိ အပကတော။
အသက္ကာရေန အပကတော အသက္ကာရပကတော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၅၆

အာပတ္တိယာ အပ္ပဋိကမ္ပေ = အာပတ္တိယာ၌ ဆဋ္ဌိကံ။
ပဋိကရဏံ ပဋိကမ္ပံ။ န ပဋိကမ္ပံ အပ္ပဋိကမ္ပံ။
နိမိတ်အနက် သတ္တမိသက်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၆၈

ဂဒ္ဒဗာဓိပုဗ္ဗဿ = ကုဏပေ ဂိဇ္ဈန္တိတိ ဂဒ္ဒါ။ ဂိဓု(ဒိ)+တ။
ဣကို အပြု။ ဗာဓိသူတိ (ဗာဓယိသူတိ) ဗာဓိနော။ ဗာဓ(ဘူ)+ဏီ။
ဂဒ္ဒေ ဗာဓိနော ဂဒ္ဒဗာဓိနော။ ဂဒ္ဒဗာဓိနော ပုဗ္ဗာ ဧတဿာတိ
ဂဒ္ဒဗာဓိပုဗ္ဗော။ လင်းတတို့ကို ညှင်းဆဲသတ်ဖြတ်ကုန်သော
ရှေးရှေးယောက်ျားတို့ရှိသော။ (ပါစိတ်၊ ဘာ၊ ဋီ)

ဒိဋ္ဌိဂတံ = မိစ္ဆာ ပဿတိတိ ဒိဋ္ဌိ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံ။
တဗ္ဘာဝဝုတ္တိကမ္မဓာရည်း။ တစ်နည်း-ဒိဋ္ဌိသု ဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတံ။
တစ်နည်း-ဒိဋ္ဌိယာ ဂတံ ပဝတ္တနံ ဒိဋ္ဌိဂတံ။ (ဒိဋ္ဌိစေတသိက်)

အန္တရာယိကာ = သတ္တသန္တာနဿ အန္တရေ ဝေမဇ္ဈေ ဧတိ
 အာဂစ္ဆတိတိ အန္တရာယော။ အန္တရာ-ဣ (ဧ, အယ)+ဏ။
 အန္တရာယေ နိယုတ္တာ အန္တရာယိကာ။ အန္တရာယံ အရဟန္တိတိ
 ဝါ အန္တရာယိကာ။ အန္တရာယော(အန္တရာယကရဏံ) သီလံ
 ဧတေသံတိ ဝါ အန္တရာယိကာ။ အန္တရာယ+ဏိက။ (သာရတ္ထ)

အန္တရာယိကသရုပ်

၁။ ကမ္မန္တရာယိက = ပဉ္စနန္တရိယကံနှင့် ဘိက္ခုနီဒူသကကံ။

၂။ ကိလေသန္တရာယိက = နိယတမိတ္တဒိဋ္ဌိ။

၃။ ဝိပါကန္တရာယိက = ပဏှုတ်တိရစ္ဆာန် ဥဘတောဗျည်း
 အစရှိသူတို့၏ အဟိတ်, ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေဝိပါကံ။

၄။ ဥပဝါဒန္တရာယိက = အရိယာတို့ကို စွပ်စွဲကြောင်းဖြစ်
 သော ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။

၅။ အာဏာဝီတိက္ကမန္တရာယိက = သညာနှင့်တကွ စေတနာ
 ဖြင့် စေ့ဆော်၍ သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်။

တထာဟံ ဘဂဝတာ ဒေသိတံ အာဇာနာမိ = ဤကဲ့သို့
 ပြောဆိုသောရဟန်း၏သန္တာန်၌ ဖြစ်သည့် ပရမတ္ထဓမ္မဟု မေးက
 ဒိဋ္ဌိစေတသိကံ။ တစ်နည်း- ဒိဋ္ဌိပြဋ္ဌာန်းသော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်
 စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို အရကောက်ရမည်။

ဧဝံ ဗျာခေါ = ဧဝံ+ဝိယ+ခေါ။ ဧဝံ ခန္တရေ ဝိယဿ ဗျာ
 (နီတိ)သုတ်ဖြင့် ဝိယကို ဗျာပြု။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၆၉

အဗ္ဘာစိက္ခိ = အဘိ-အာ-စိက္ခ+ဤ။

အပ္ပဿာဒါ = အပေသိ(အပေါသိ) ဤသကမတ္တံ အဂမာသီတိ
 အပ္ပေါ။ အပ(ပါပုဏနေ)+ပ။ (မောဂ်)။တစ်နည်း-အလ(ဘူ)+ပ။
 ဓာတွန်လကို ပပြု။ အဿာဒီယတေတိ အဿဒေါ။ အာ-သဒ+ဏ။
 အပ္ပေါ (အပ္ပမတ္တကော) အဿာဒေါ ဧတေသုတိ အပ္ပဿာဒါ။
 (မူလပဏ်၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆)

ကာမာ = ကာမီယတေတိ ကာမော။ (ဝတ္ထုကာမ)
 ကာမေတိတိ ကာမော။ (ကိလေသာကာမ-လောဘ)။ ကမု+ဏ။
 ကာမော စ ကာမော စ ကာမာ။ (ဧကသေသံ)

ဗဟုဒုက္ခာ = ဗဟတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတိတိ ဗဟု။ ဗဟ+ဥ။
 ဗဟု ဒုက္ခံ ယေသံတိ ဗဟုဒုက္ခာ(ကာမာ)။

ဗဟုပါယာသာ = အာယာသနံ အာယာသော။ အာ-ယသု+
 ဏ။ (အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅)။ ဥပ ဘုသော အာယာသော ဥပါယာသော။
 ဗဟူ ဥပါယာသာ ယေသံတိ ဗဟုပါယာသာ (ကာမာ)။

အာဒီနဝေါ = အဒေသိ ခယံ အဂမာသီတိ ဒီနော။
 ဒီ(ခယေ)+န။ ဓနဓညာဒယော ဒီယန္တိ ဒီယန္တိတိ ဒီနော။ ဒီ+ဤန။
 တစ်နည်း-ဒီန (ဒုဂ္ဂတဘာဝေ)+အ။ အာ ဘုသော ဒီနံ ဒုဂ္ဂတဘာဝံ
 ဝါယတိ ဂမယတိတိ အာဒီနဝေါ။ အာ-ဒီန-ဝါ+အ။
 တစ်နည်း-အာဒီနံ (အတိဝိယ ကပဏဘာဝံ ဒုက္ခံ) ဝါတိ
 ဂဏှာတိ အဓိဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ အာဒီနဝေါ။

အဋ္ဌိကင်္ဂလူပမာ = အသီယတိ ခိပီယတိ ဆဋ္ဌိယတိတိ
 ဝါ အဋ္ဌိ။ အသု+တိ။ နပုံလိင်။ အဋ္ဌိယေဝ ကင်္ဂလံ အဋ္ဌိကင်္ဂလံ။
 ဥပမီယတိ သဒိသိကရီယတိ ဧတာယာတိ ဥပမာ။

ဥပ-မာ (ပရိမာဏေ)+ကိ။ ဣတ္ထိလိင်။

အဋ္ဌိကင်္ဂလံ ဥပမာ ယေသံ ကာမာနံတိ အဋ္ဌိကင်္ဂလူပမာ။
အသားမစပ်၊ အညှီကပ်၍၊ ခွေးငတ်မလွတ်ရက်နိုင်သော အရိုးစု
ဟူသော ဥပမာရှိကုန်၏။

မံသပေသုပမာ = မနိတဗ္ဗံ ဉာတဗ္ဗတိ မံသံ။ မန+သ။
ပိသတိ အဝယဝေါ ဟုတွာ ဘဝတိတိ ပေသိ။ ပိသု+ဣ။
ဣတ္ထိလိင်။ (နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၉၈)။ မံသာနံ ပေသိ မံသပေသိ။
မံသပေသိ ဥပမာ ယေသံ ကာမာနံတိ မံသပေသုပမာ။
ကျီးများဘောင်တွင်၊ တစ်ကောင်ရလစ်၊ ပိုင်းအော်ဟစ်သည့်၊
အသားတစ် ဟူသော ဥပမာရှိကုန်၏။

တိဣတ္ထုပမာ = တေဇောတိ ဧတေနာတိ တိဣဏံ။ တိဇ+အ။
ဇတု ဣဗြု။ တိဣဃတေ ဂေါဣာဒိဟိ အဒိဃတေ ဘက္ခိယတေတိ
ဝါ တိဣဏံ။ တိဣ(အဒနေ)+အ။ ဥသတိ ဒဟတိတိ ဥက္ကာ။
ဥသ (ဒါဟေ)+အ+အာ။
တိဣဏဟိ ကတာ (ဗဒ္ဓါ ဝါ)ဥက္ကာ တိဣဣတ္ထာ။
တိဣဣတ္ထာ ဥပမာ ယေသံ ကာမာနံတိ တိဣဣတ္ထုပမာ။
လေတင်လှည့်ဆောင်၊ လက်ထိလောင်သည့်၊ တန်ဆောင်မြက်မီး
ရှူးဟူသော ဥပမာရှိကုန်၏။

အင်္ဂါရကာသုပမာ = အင်္ဂံတိ ဟာနိ ဂစ္ဆတိတိ အင်္ဂါရော။
အင်္ဂံ+အာရ။ ကဿတေ ခနိယတေတိ ကာသု(တွင်း)။ ကသ+ဣ။
အင်္ဂါရေဟိ ပုဏ္ဏာ ကာသု အင်္ဂါရကာသု။ (မီးကျိုးတွင်း)။
တစ်နည်း-ကာသီယတိ စိယတိတိ ကာသု။(အစုအပုံ)။ ကာသ+ဥ။
အင်္ဂါရာနံ ကာသု အင်္ဂါရကာသု။ (မီးကျိုးစု-မီးကျိုးပုံ)။

ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ၌ ကာသုသဒ္ဓါကို (တွင်း၊ အစုအပုံ)
အနက်နှစ်မျိုးလုံးအတွက် “တုစ္ဆဘာဝေန၊ ပုဉ္ဇဘာဝေန ဝါ
ကာသတိ ပကာသတိတိ ကာသု” ဟု ကာသဓာတ်ဖြင့် ကတ္ထု
သာဓနချည်း ပြု၏။

အင်္ဂါရကာသု ဥပမာ ယေသံ ကာမာနံတိ အင်္ဂါရကာသုပမာ။
မီးကျိုးတွင်းဟူသော(မီးကျိုးပုံဟူသော) ဥပမာရှိကုန်၏။

သုပိနကူပမာ = သုပတိတိ သုပိနံ။ သုပ+ကူန။
သုပန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ သုပိနံ။ သုပွတေ ဝါ သုပိနံ။ သုပိနမေဝ
သုပိနကံ။ သုပိနကံ ဥပမာ ယေသံတိ သုပိနကူပမာ။ (ကာမာ)။
စားရယောင်ယောင်၊ သောက်ရယောင်ယောင်၊ နတ်လှည့်ဆောင်
သည့်၊ သန်းခေါင်အိပ်မက်ဟူသော ဥပမာရှိကုန်၏။

ယာစိတကူပမာ = ယာစိယတေတိ ယာစိတံ။ ယာစိတံ
ဧဝ ယာစိတကံ။ ယာစိတကံ ဥပမာ ယေသံတိ ယာစိတကူပမာ။
ငှားရမ်းယူငင်၊ ပွဲသဘင်၌၊ ဝတ်ဆင်ခဏ၊ သုံးဆောင်ရသည့်
ဥစ္စာဟူသော ဥပမာရှိကုန်၏။

ရုက္ခဖလူပမာ = ဖလံ အဿ အတ္တိတိ ဖလော။ ရုက္ခော
စ သော ဖလော စာတိ ရုက္ခဖလော။ ဝိသေသန္တတ္ထရပဒကမ္မဓာရည်း။
(ကြံဆချက်မျှသာဖြစ်သည်။ အခြားသင့်လျော်သည့်နည်းများလည်း
ကြံဆပါလေ။) ရုက္ခဖလော ဥပမာ ယေသံတိ ရုက္ခဖလူပမာ။
အသီးသီးသော(အသီးရှိသော) သစ်ပင်ဟူသောဥပမာရှိကုန်၏။

အသိသုန္ဓပမာ = အဿတေ ခိပိယတေတိ အသိ။ အသု+ကူ။
အာ(ကောဝေသေန) ဝေရီဇနာနံ၊ မဟာပရာဓနောနဉ္စ သိသာဒိကံ
သယတိ သမုစ္ဆိန္ဒတိတိ (ဧတေနာတိ ဝါ) အသိ။

အာ-သီ (ဆေဒနေ)+ကူ။ ပုံလိင်။ သဒါ ကောဋ္ဌနတ္တာ သဟ
 ဥနေန ယာ ဝတ္တတိတိ သူနာ။ သဟ+ဥန။ သုနတိ သံစုဏ္ဏဘာဝံ
 ဂစ္ဆတိ ဧတ္တတိ ဝါ သူနာ။ သုန(ဂတိယံ)+အ+အာ။ ဥဒိယပြု။
 အသိနာ သူနာ အသိသူနာ။ (ယောဇနာ)။

တစ်နည်း- အသိ စ သူနာ စ အသိသူနာ။ (မဟာနိ၊ ၄။ ၂၇)။
 အသိသူနာ ဥပမာ ယေသံ ကာမာနံတိ အသိသူနူပမာ။
 သံလျက်ဝင်းဝင်း၊ သားတစ်မြင်းဖို့၊ စဉ်းတိတုံးဟူသော ဥပမာရှိ
 ကုန်၏။

သတ္တိသူလူပမာ = သသတိ ဟိသတိ ဧတာယာတိ သတ္တိ။
 သသ+တိ။ ကုတ္တိလိင်။ သူလတိ ရုဇ္ဈတိတိ သူလံ။ သူလ+အ။
 သတ္တိ စ သူလံ စ သတ္တိသူလံ။ သတ္တိသူလံ ဥပမာ ယေသံတိ
 သတ္တိသူလူပမာ။ လုံမတံကျင်ဟူသော ဥပမာရှိကုန်၏။

သပ္ပသိရူပမာ = သပ္ပ+အ။ ကုသုမာဒီဟိ သိယတိ
 သေဝီယတိတိ သိရော။ သေန္တိ သေဝန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ သိရော။
 သိ+ရ။ သပ္ပဿ သိရော သပ္ပသိရော။
 သပ္ပသိရော ဥပမာ ယေသံ ကာမာနံတိ သပ္ပသိရူပမာ။
 အဆိပ်ထန်သော မြွေ၏ဦးခေါင်း ဟူသော ဥပမာရှိကုန်၏။

ကမ္မက္ခန္ဓက ပြီး၏

၂။ ပါရိဝါသိကက္ခန္ဓက

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျောက်နှာ-၈၂

ပါရိဝါသိကာ = ပရိဝသနံ ပရိဝါသော။ ပရိ-ဝသ+ဏ။
 ပရိဝါသော ယေသံ အတ္ထိတိ ပါရိဝါသိကာ။ ပရိဝါသ+ဏိက။
 တစ်နည်း- ပရိဝသီယတေတိ ပရိဝါသော။
 ပရိဝါသံ ပရိဝသန္တိတိ ပါရိဝါသိကာ။

ပရိဝါသံ (၄)မျိုး

- ၁။ အပ္ပဋိစ္ဆန္ဒပရိဝါသံ = အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗအား ပေးအပ်သော ပရိဝါသံ။
 - ၂။ ပဋိစ္ဆန္ဒပရိဝါသံ = သံယာဒိသေသံအာပတ်ကို ဖုံးထားခြင်းကြောင့် ပေးအပ်သောပရိဝါသံ။
 - ၃။ သုဒ္ဓန္တပရိဝါသံ = အာပတ်စင်ကြယ်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ပေးအပ်သော ပရိဝါသံ။
 - ၄။ သမောဓာနပရိဝါသံ = ပေါင်းအပ်ရာ(ပေါင်း၍ပေးအပ်ကျင့်သုံးအပ်သော)ပရိဝါသံ။
- ဤ၌ အပ္ပဋိစ္ဆန္ဒမှတစ်ပါး ကျန်(၃)ပါးကိုအလိုရှိအပ်၏။ (ဋ္ဌ။ ၆)
- မိထု = အညမည် မိထတိ သင်္ဂမံ ကရောတိတိ မိထု။ မိထ+ဥ။
- ယထာဝုဇံ = ယေ ယေ ဝုဇာ ယထာဝုဇံ။
- တစ်နည်း- ဝုဇာနံ ပဋိပါဠိ ယထာဝုဇံ။
- ဝဿိကသာဠိကံ = ဝဿေ(ဝဿကာလေ) အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာတိ ဝဿိကာ။ ဝဿ+ဣက+အာ။ ဝဿိကာ စ သာ သာဠိကာ စာတိ ဝဿိကသာဠိကာ။ (ယောဇနာ)။

ဩဏောဇနံ = အဝနုဒတေ ဩဏောဇနံ။
 အဝ-နုဒ+ယု။ နကို ကပြ၊ ဒကို ဇပြ။ (ယောဇနာ)။

ဝတ္တံ = ဝတ္တိတဗ္ဗတိ ဝတ္တံ။ ဝတု+တ။

ပညပေဿာမိ = ပ-ဥ ပ(စ) နိက္ခိပနေ+ဏေ+ဿာမိ။
 ထားတော်မူအံ့။(သဒ္ဒတ္ထ) ပညတ်တော်မူအံ့။(ဝေါဟာရတ္ထ)။

ပုရတော ဂန္ထဗ္ဗံ = သတ္တမိအနက်၌ တောပစ္စည်းသက်။
 ပုရတော-ရှေး၌၊ ဝါ-ရှေ့က။

အာသနပရိယန္တော=ပရိအမတိ ဂစ္ဆတိ ဧတ္တာတိ ပရိယန္တော။
 ပရိ-အမ+တ။ ပုံ၊ နပုံ။ အာသနဿ ပရိယန္တော အာသနပရိ-
 ယန္တော။ တစ်နည်း-အာသနမေဝ ပရိယန္တော အာသနပရိယန္တော။

သေယျာပရိယန္တော = သေယျာယ ပရိယန္တော၊ သေယျာ
 ဧဝ ပရိယန္တော ဝါ သေယျာပရိယန္တော။

ဝိဟာရပရိယန္တော = ဝိဟာရတိ ဧတ္တာတိ ဝိဟာရော။
 ဝိဟာရဿ ပရိယန္တော၊ ဝိဟာရော ဧဝ ပရိယန္တော ဝါ ဝိဟာရပရိယန္တော။

ပုရေသမဏေန = ပုရေ ဂစ္ဆန္တော သမဏော ပုရေသမဏော။

ပစ္ဆာသမဏေန = ပစ္ဆာ အနုဂတော သမဏော ပစ္ဆာ-
 သမဏော။ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ခ။ ၇၁)။

အာရညိကံ = အရိယတေ ဂမ္ပတေတိ အရညံ။ အရ+အည။
 အရညေ ဝသနံ အရညံ။ ဝသန-နောက်ပုဒ်ကျေသော ဥတ္တရပဒ
 လောပ သတ္တမိတပျုရိသိ။
 တစ်နည်း- အရညဖြင့် တော၌နေခြင်းတိုင်အောင်ယူ။

အရည် (တော၌နေခြင်းဟူသော) သီလံ ယဿာတိ အာရညိကော။
 အရည+ဏိက။ တဿီလတဒ္ဓိတ်။
 အင်္ဂီယတိ ဉာယတိ ဧတေနာတိ အင်္ဂိ။ အင်္ဂိ+အ။
 အာရညိကဿ အင်္ဂိ အာရညိကင်္ဂိ။

ပိဏ္ဏပါတိကင်္ဂိ = ပိဏ္ဏိတဗ္ဗောတိ ပိဏ္ဏော။ ပိဏ္ဏ(ရာသိ-
 ကရဏေ)+အ။ ပတနံ ပါတော။ ပတ+ဏ။ ပိဏ္ဏာနံ ပါတော
 ပိဏ္ဏပါတော။ ပိဏ္ဏပါတေ ဓုတင်္ဂေ နိယုတ္တော ပိဏ္ဏပါတိကော။
 တစ်နည်း- ပိဏ္ဏပါတံ ဥဉ္စတိတိ ပိဏ္ဏပါတိကော။ (မောင်)။
 တစ်နည်း- ပိဏ္ဏာယ ပတိတုံ (စရိတုံ) သီလံ ဧတဿာတိ
 ပိဏ္ဏပါတီ။ ပိဏ္ဏပါတီ ဧဝ ပိဏ္ဏပါတိကော။ (ဥဒါန၊ ၄။ ၂၂၉)
 ပိဏ္ဏပါတိကဿ အင်္ဂိ ပိဏ္ဏပါတိကင်္ဂိ။

တပ္ပစ္စယာ = ပဋိစ္စ ဖလံ ဧတိ ဧတသ္မာတိ ပစ္စယော။
 ပတိ-ဏ္ဏ+ဏ။ သောယေဝ ပစ္စယော တပ္ပစ္စယော။ တ+ပစ္စယ။

ဒူတေန = နာဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်းအနက်၌လည်းကောင်း၊
 ကာရိတ်ကံအနက်၌လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

အညတြ ပကတတ္ထေန = ပကတတ္ထေန-ဝယ် အညတြသဒ္ဓါ
 နှင့်အယှဉ် ကတ္တရိစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ကံအနက်၌ တတိယာဝိဘတ်သက်။

အညတြ အန္တရာယာ = အညတြသဒ္ဓါနှင့်အယှဉ် ဓာတု
 နာမာန-သုတ်၌ အပိသဒ္ဓါဖြင့် အပါဒါန်အနက် ပဉ္စမိသက်။
 တစ်နည်း- အပိသဒ္ဓါဖြင့် အပါဒါန်အမည်မှည့်၍ အပါဒါနေ ပဉ္စမိ
 ဖြင့် ပဉ္စမိဝိဘတ်သက်။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၆၁

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၈၄

သဘိက္ခုကော = သံဝိဇ္ဇန္တိ ဘိက္ခု။ ဧတ္ထာတိ သဘိက္ခုကော
(အာဝါသော)။ (ယောဇနာ။ ၃၁၄)။

အဘိက္ခုကော = နတ္ထိ ဘိက္ခု။ ယတ္ထာတိ အဘိက္ခုကော။

အာဝါသ အနာဝါသ

နေခြင်းအကျိုးငှာ ပြုအပ်သော သေနာသနသည် အာဝါသ။
စေတိယဃရ၊ ဟေမိယရ စသည်တို့သည် အနာဝါသ။

ယတ္ထဿု = ယတ္ထ+အဿု။ အဿု၌-အသ+ဧယျံ။
ကွစိဓာတုဖြင့် ဓာတွန်သ်နှင့်တကွ ဧယျံကို ဿပြု။

နာနာသံဝါသကော = သဟ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ သံဝါသော ။
နာနာ သံဝါသော ယေဟိတိ (ယေသံတိ) နာနာသံဝါသကော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၈၅

သမာနသံဝါသကော = သဟ မာနေန ယော ဝတ္ထတိတိ
သမာနော။ သမေတိတိ ဝါ သမာနော။ သမ(ဝေလဓမ္မ)+ယု။
သမာနော သံဝါသော ယေဟိတိ (ယေသံတိ) သမာနသံဝါသကော။

ဇညာ = ဉာ+နာ+ဧယျံ။

အဇ္ဇေဝ = ဣမသ္မိ ကာလေ အဇ္ဇေ။ ဣမ+ဇ္ဇေ။
တစ်နည်း-အသ္မိ အဟနိ အဇ္ဇေ။ (မောဂ်၊ ၄။ ၁၀၇)။

[ဣမနောက်ဇ္ဇေ၊ သမာနနှင့်၊ အပရနောက်ဇ္ဇေ၊ ရွှေ့နှစ်
ခုကို၊ ပြုလေ အ-သ၊ ကာလတ္ထတည်း။]

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၈၆

ဧကာသနေ = ဧကံ စ တံ အာသနံ စာတိ ဧကာသနံ။
ဧကာသနဟူသည် နှစ်ဝါကြီး နှစ်ဝါငယ်တို့ ထိုင်ကောင်းရာဖြစ်သော
ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်တည်း။

နီစေ = နိဟိနံ စိနောတိတိ နီစံ။ နိ-စိ(စယေ)+အ။

ဥစ္စေ = ဥစိနောတိတိ ဥစ္စံ။ ဥ-စိ+အ။

ဆမာယံ = သတ္တာနံ ဌိတံ ခမတိ သဟတိတိ ဆမာ။
ခမု+အ+ဣတ္ထိယံ အာ။ ခမာဟု ဆိုလိုလျက် ခကိုဆပြု။
တစ်နည်း-သတ္တာနံ အဂ္ဂေပတနံ ဆိန္ဒတိတိ ဆမာ။ ဆိ+မ+အာ။
တစ်နည်း- ဆမန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတ္တာတိ ဆမာ။ ဆမ+အ+အာ။ (နီတိ၊
ဓာတု၊ ၁၃၂)။

စက်မေ = စက်မန္တိ ဧတ္တာတိ စက်မော။ ကမု+ဏာ။

စက်မန္တေ = စက်မတိတိ စက်မန္တော။ လက္ခဏာအနက် သို့။

ဝုဗ္ဗတရေန = ဝိသေသေန ဝုဗ္ဗော ဝုဗ္ဗတရော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၈၇

ပါရိဝါသိကစတုတ္ထော = စတုနံ ပူရဏော စတုတ္ထော။
ပါရိဝါသိကော စတုတ္ထော ယဿာတိ ပါရိဝါသိကစတုတ္ထော။

တံဝိသော = ဒသ စ ဒသ စ ဝိသံ။ ဝိသသဒ္ဓါကို ဣတ္ထိလိင်
ဧကဝုဗ္ဗချည်းရုပ်စဉ်။ ပဿမာ ဒုတိယာတို့၌ ဝိသံဟုချည်းရှိ၏။
တတိယာမှစ၍ ဝိသာယစသည်ဖြင့် ကညာအတိုင်း ဧကဝုဗ္ဗစဉ်။
(နီတိ၊ ပဒ၊ ၃၉၅-၆)။ တေန ဝိသံ ယဿာတိ တံဝိသော။

[ယတသဒ္ဓါ၊ ရှေ့ရှိရာဝယ်၊ နောက်မှာဒွေဘော်၊
လာသော်လည်းရှိ၊ မလာဘိမူ၊ ယတ၏နောက်၊ ဗိန္နု၊
ရောက်သည်၊ မှတ်လောက်ထုံးစံ အမြဲတည်း။]

ပါရိဝါသိကရဟန်းသည် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ပြဆိုအပ်သော
ပရိဝါသဒါန၊ မူလာယပဋိကဿန၊ မာနတ္ထဒါန၊ အတ္တနကံတို့၌သာ
ပါဝင်ခွင့်မရှိ။ ဂဏပူရကမျှပင် မဖြစ်။

ကြွင်းသော သံဃကံများ၌ကား ဂဏပူရကအဖြစ် ပါဝင်
ခွင့်ရှိသည်။

ရတ္တိစ္ဆေဒါ = ရဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထာတိ ရတ္တိ။ ရန္တ+တိ။
တစ်နည်း- ရာတိ ဂဏ္ဍာတိ အဗျာပါရဋ္ဌိတိန္တိ ရတ္တိ။ ရာ+တိ။
တစ်နည်း- ရာ (သဒ္ဓေါ) တိယျတိ ဆိဇ္ဇတိ ဧတ္ထာတိ ရတ္တိ။ ရာ-
တိရ (ဆိဇ္ဇနေ)+ကိ။ (နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၆၈)။ ဆိဇ္ဇနံ ဆေဒေါ။
ရတ္တိယာ ဆေဒေါ ရတ္တိစ္ဆေဒေါ။ (ညဉ့်၏ပြတ်ခြင်း)။

ဘာဝသာဓန ဖြစ်၍ ဆေဒပုဒ်ဝစနတ္ထပြုရာ၌ ပုဒ်ပြီးနိပ္ပန္နကို
ဧကဝုဏ်ထားသည်။ နာမ်ငဲ့၍ ကိတ်နာမ်ပုဒ်ဖြစ်ပြီးနောက်
ဝိဘတ်ခုနစ်သွယ်ဖြင့် ဝုဏ်နှစ်ပါးလုံး ရှိနိုင်သည်။

တစ်နည်း- ဆိဇ္ဇန္တေ (ပြတ်ခြင်းတို့) ဆေဒါ။
ရတ္တိယာ ဆေဒါ ရတ္တိစ္ဆေဒါ။ (ညဉ့်၏ပြတ်ခြင်းတို့)
ဗဟုဝုဏ် ဘာဝသာဓန ဝိဂ္ဂဟတည်း။

[ဗဟုဝုဏ်ဘာဝသာဓနဝိဂ္ဂဟကို နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၇၉-၃၈၀နှင့်၊
ကစ္ဆည်းဘာသာဋီကာ ဒုတိယတွဲ ၃၅၁-၂တို့တွင်အကျယ်ရှုပါ။]

တစ်နည်း- ဆိဇ္ဇတိ ဧတေဟီတိ ဆေဒါ။
ရတ္တိယာ ဆေဒါ ရတ္တိစ္ဆေဒါ။ (ညဉ့်၏ပြတ်ကြောင်းတို့။)

သဟဝါသော = ဝသနံ ဝါသော။ သဟ ဝါသော သဟဝါသော။

ဝိပ္ပဝါသော = ဝိပ္ပဝသနံ ဝိပ္ပဝါသော။ ဝိ-ပ-ဝသ+ဏ။

အနာရောစနာ = အာရောစီယတေ အာရောစနာ။

အာ-ရုစ+ယု+အာ။ န အာရောစနာ အနာရောစနာ။

နိက္ခိတ္တော = နိက္ခိပိယတေတိ နိက္ခိတ္တော။ နိ-ခိပ+တ။

သမာဒိယိတဗ္ဗော = သံ-အာ-ဒါ+ယ+တဗ္ဗ။ ယပစ္စည်းကို ကတ္တရိအလိုက်ကိုကြည့်၍ ဒီဝါဒိတော ယော-ဟူသော ဝိနာဓိ ကာရယောဂဝိဘာဂဖြင့် သက်။ (ရူ။ ၃၃၉)။ တစ်နည်း- သံ-အာ- ဒါ+တဗ္ဗ။ မောင်၊ ၅။ ၁၃၂ သုတ်ဖြင့် ဒါ၏အာကို ကွယ်ပြု။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၈၈

သမာဒိန္နော = သမာဒိယိတ္တာတိ သမာဒိန္နော။

မူလာယပဋိကဿနာရဟာ = ပဋိကဿီယတေ ပဋိကဿနံ။

မူလာယ ပဋိကဿနံ မူလာယပဋိကဿနံ။

မူလာယပဋိကဿနာယ (မူလာယပဋိကဿနံ ဝါ) အရဟန္တိတိ မူလာယပဋိကဿနာရဟာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၉၂

မာနတ္တာရဟာ = မာနနံ မာနံ။ မာ+ယု။ မာနဿ ဘာဝေါ မာနတ္တံ။ (ကဒါယော၊ မဟာဋီ)။ တစ်နည်း-မာနိတဗ္ဗောတိ မာနော။ မာနဿ ဘာဝေါ မာနတ္တံ။ (ပါတိမောက္ခ၊ အနုဝဏ္ဏနာ)။ တစ်နည်း- မာနာပနံ အာရာဓနံ မာနံ။ မာနဿ ဘာဝေါ မာနတ္တံ။ မာနံ ဧဝ ဝါ မာနတ္တံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၆၅

မာနတ္တံ အရဟန္တီတိ မာနတ္တာရဟာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၉၅

မာနတ္တစာရိကာ = မာနတ္တံ စရန္တီတိ မာနတ္တစာရိကာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၉၉

မာနတ္တစာရိကစတုတ္ထော = မာနတ္တစာရိကော စတုတ္ထော
ယဿာတိ မာနတ္တစာရိကစတုတ္ထော (သံယော)။

ဥဇေန ဂဏေ စရဏံ = ဂဏအရ လေးပါး၊ လေးပါးထက်
အလွန်။ ဥဇနဂဏအရ-လေးပါးမပြည့်သောဂိုဏ်း။ (ဋ္ဌ။ ၅)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၀၀

အတ္တနာရဟာ = အတ္တိယတေ အတ္တနံ။ အဘိ-ဣ+ယု။
အတ္တနံ အရဟန္တီတိ အတ္တနာရဟာ။

ပါရိဝါသိကက္ခန္ဓက ပြီး၏

၃။ သမုစ္စယက္ခန္ဓက

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၀၄

အနိယမထည့် = ယေန သမယေန ဘဂဝတာ မာနတ္တံ
အပညတ္တံ ဟောတိ။

သဗ္ဗေတနိကံ = စေတေတိတိ စေတနာ။ စိတ(စု)+ယု+အာ။

သံဝိဇ္ဇတိ (သံဝိဇ္ဇတီ) စေတနာ ယာယာတိ သဗ္ဗေတနာ။
 သဗ္ဗေတနာ ဧဝံ သဗ္ဗေတနိကာ (အာပတ္တိ)။ သုတ္တ-ဣကာ။
 တစ်နည်း- သံဝိဇ္ဇမာနာ စေတနာ သဗ္ဗေတနာ။ သဗ္ဗေတနာ
 အဿာ အတ္တိတိ သဗ္ဗေတနိကာ။ သဗ္ဗေတနာအရ-လောဘမူရိ
 ပုဗ္ဗဘာဂစေတနာကို အရကောက်။

သုက္ကဝိသဋ္ဌိ = သောစတိ အနေနာတိ သုက္ကံ။ သုစ(သုစ)+က။
 တစ်နည်း- သက (သာမတ္ထိယံ)+တ။ တကိုကပြု၊ သ၏ အကိုဉပြု။
 ဝိသဇနံ(ဝိသဇာပနံ) ဝိသဋ္ဌိ။ သုက္ကဿ ဝိသဋ္ဌိ သုက္ကဝိသဋ္ဌိ။

အပ္ပဋိစ္ဆန္တံ = ပဋိစ္ဆာဒိယိတ္တာတိ ပဋိစ္ဆန္တာ။ နန္တံ ကမ္မဓာရဲတွဲ။
 ဧကိဿာ အာပတ္တိယာ = သာမိအနက်၊ တစ်နည်း-
 တတိယာဟိတ်အနက် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်။

ဆာရတ္တံ = ဆ ရတ္တိယော ဆာရတ္တံ။ ဆ+ရတ္တိ။ ကွစိသမာ-
 သန္တသုတ်ဖြင့် ရတ္တိ၏ အဆုံးဣကို အပြု၊ ဆ၏ အကိုဒိယပြု။
 တစ်နည်း- ဆ ရတ္တိယော ဆရတ္တံ။ ဆရတ္တံ ဧဝံ ဆာရတ္တံ။
 သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်းသက်။ (ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်)။

မာနတ်(၄)မိျး

၁။ အပ္ပဋိစ္ဆန္တမာနတ်	၂။ ပဋိစ္ဆန္တမာနတ်
၃။ ပက္ခမာနတ်	၄။ သမောဓာနမာနတ်

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၀၆

စိက္ခမာနက္ခော = စရိယိတ္တာတိ စိက္ခံ။ စရ+တ။
 စိက္ခံ မာနတ္တံ ယေနာတိ စိက္ခမာနက္ခော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၀၈

အဋ္ဌိတော = အဋ္ဌိယိတ္တာတိ အဋ္ဌိတော။ အဘိ-ဣ+တ။

ဧကာဟပ္ပဋိစ္ဆန္တံ = ဧကော အဟော ဧကာဟံ။

ဧကာဟံ(ပတ်လုံး) ပဋိစ္ဆန္တာ ဧကာဟပ္ပဋိစ္ဆန္တာ။ (ယောဇနာ၌ “ဧကာဟေန ပဋိစ္ဆန္တာ”ဟု ပြုသည်။)

အာပတ်ဖုံးရန် အာကာရ(၁၀)ပါး

၁။ အာပတ္တိံ စ	၂။ အာပတ္တိသညီ စ
၃။ ပကတတ္တော စ	၄။ ပကတတ္တသညီ စ
၅။ အနန္တရာယိကော စ	၆။ အနန္တရာယိကသညီ စ
၇။ ပဟု စ (စွမ်းနိုင်)	၈။ ပဟုသညီ စ
၉။ ဆာဒေတုကာမော စ	၁၀။ ဆာဒေတိ စ

ဆောင်။ ။ သင့်တုံအာပတ်, ပကတတ်တည်း၊ ကင်းလတ် အန္တရာယ်, အစွမ်းကြွယ်သား, လေးသွယ် သိစွမ်း, စဉ်တိုင်းပြွမ်း၍, ဖုံးလွှမ်းလိုငြား, ဖုံးလွှမ်းငြားဟု, ငါးပါး နှစ်လီ, အင်ဆယ်ညီ, ဖုံးပြီ ထိုအာပတ်။ (ပါတိမောက် ဘာ၊ ဋီ)။

ဧကာဟပရိဝါသံ = ဧကာဟံ စရိတဗ္ဗော ပရိဝါသော ဧကာဟပရိဝါသော။ မဇ္ဈေလောပီ ဒုတိယာတပ္ပရိသံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၀၉

ပရိဝုတ္တပရိဝါသော = ပရိဝသီယိတ္တာတိ ပရိဝုတ္တော။ ပရိဝုတ္တော ပရိဝါသော ယေနာတိ ပရိဝုတ္တပရိဝါသော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၁၂

ဒွိဟပ္ပဋိစ္ဆန္တံ = ဒွေ အဟာနိ ဒွိဟံ။ ဒွိ+အဟ။

ဒွိဟံ ပဋိစ္ဆန္တာ ဒွိဟပုဋိစ္ဆန္တာ (အာပတ္တိ)။

ပဉ္စာဟပရိဝါသံ = ပဉ္စ အဟာနိ ပဉ္စာဟံ။

ပဉ္စာဟံ စရိတဗ္ဗော ပရိဝါသော ပဉ္စာဟပရိဝါသော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၂၄

ပုရိမာယ အာပတ္တိယာ = သတ္တမိဝိဘတ် ဩကာသအနက်။

သမောဓာနပရိဝါသံ = သမောဒဟိယတေ ဧတ္ထာတိ သမောဓာနော (ပရိဝါသော)။ သံ-အဝ-ဓာ+ယု။ ပေါင်းအပ်ရာ ပရိဝါသံ။ (ဘာ၊ဋီ)။ တစ်နည်း-ယောဇနာ၌ “သံ ဧကတော ဩဒဟိယတေ သမ္ပိဏ္ဍိယတေတိ သမောဓာနံ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ယင်းသမောဓာနံ ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ကရဓာတ်အနက်၌ က္ကပစ္စည်းသက်၍ တွာပစ္စယန္တဖြင့် “သမောဓာနေတွာ စရိတဗ္ဗော ဒါတဗ္ဗော ဝါ ပရိဝါသော သမောဓာနပရိဝါသော” ဟု ပြု၏။

ပက္ခပုဋိစ္ဆန္တာယ = ပစန္နိ ပရိဏမန္တိ ဘူတာနိ အနေနာတိ ပက္ခော။ ပစ+ခ။ ပက္ခံ ပဋိစ္ဆန္တာ ပက္ခပုဋိစ္ဆန္တာ (အာပတ္တိ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၃၄

သံယာဒိသေသော = ပတမံ အာဒိယတေတိ အာဒိ။ ပုံလိင်။ သိဿတိ အဝသိဿတိတိ သေသော။ သိသ(ဘူ၊ ဒိ၊ စု)+ဏ။ အာဒိ စ သေသော စ အာဒိသေသော။ သံယော အာဒိသေသေသု ယာသံ အာပတ္တိနံတိ သံယာဒိသေသော။

တစ်နည်း- အာဒိသေသေသု ကုစ္စိတဗ္ဗော အာဒိသေသော (သံယော)။ ကုစ္စိတဗ္ဗတဒ္ဓိတ်။ သံယော အာဒိသေသော ယာသံတိ

သံဃာဒိသေသာ (အာပတ္တိယော)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၃၆

သဗ္ဗစိရပ္ပင်္ဂိစ္ဆန္ဒာယော = ပဋိစ္ဆာဒိယန္တေတိ (ပဋိစ္ဆာဒိယံ သူတိ) ပဋိစ္ဆန္ဒာယော (အာပတ္တိယော)။

စိရံ ပဋိစ္ဆန္ဒာယော စိရပ္ပင်္ဂိစ္ဆန္ဒာယော။

သဗ္ဗာဟံ (တို့ထက်) စိရပ္ပင်္ဂိစ္ဆန္ဒာယော သဗ္ဗစိရပ္ပင်္ဂိစ္ဆန္ဒာယော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၃၇

ဒွေမာသပ္ပင်္ဂိစ္ဆန္ဒာယော = သတ္တာနံ အာယံ မာနန္တော ဝိယ သိယတိ အန္တိ ကရောတိတိ မာသော။ မာ-သော (ဒိ)+အ။ (နိတိ) တစ်နည်း- ပရိမာဏံ မသိယတိတိ မာသော။ မသိ+ဏ။

အာယုပ္ပမာဏာဒယော မသိယန္တိ အနေနာတိ ဝါ မာသော။

ဒွေ မာသာ ဒွိမာသံ။ ဒွိမာသံယေဝ ဒွေမာသံ။

ဒွေမာသံ ပဋိစ္ဆန္ဒာယော ဒွေမာသပ္ပင်္ဂိစ္ဆန္ဒာယော။ (ဘာ၊ ဋီ၊ ၆၁)

လဇ္ဇိဓမ္မော = လဇ္ဇိနော ဓမ္မော (သဘာဝေါ) လဇ္ဇိဓမ္မော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၄၂

နိဗ္ဗေမတိကော = ဝိဝိဓေနာကာရေန မညတိ ယသ္မာတိ ဝိမတိ။ ဝိ-မန+တိ။ (ဓာနံ၊ ဋီ)။ တစ်နည်း- မညတေ မတိ။ န မတိ ဝိမတိ။ (နိ၊ ဘာ၊ ဋီ)။ ဝိမတိ သဉ္ဇာတာ အဿ အတ္တိတိ ဝေမတိကော။ ဝိမတိ+ဏိက။ န ဝေမတိကော နိဗ္ဗေမတိကော။

ဇာနပ္ပင်္ဂိစ္ဆန္ဒာ = ဇာနန္တေန ပဋိစ္ဆန္ဒာ ဇာနပ္ပင်္ဂိစ္ဆန္ဒာ။
ဇာနန္တပ္ပင်္ဂိစ္ဆန္ဒာ-ဟု ဆိုလိုလျက် နှစ်-ကိုချေ။

သရမာနပ္ပဋိစ္ဆန္တာ = သရတိတိ သရမာနော။
 သရမာနေန ပဋိစ္ဆန္တာ သရမာနပ္ပဋိစ္ဆန္တာ။

ဓမ္မိကံ = ဓမ္မေန ယုတ္တံ၊ ဓမ္မဿ အနုရူပံ ဝါ ဓမ္မိကံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၅၂

အာပတ္တိပရိယန္တံ = အာပတ္တိနံ ပရိယန္တော အာပတ္တိ-
 ပရိယန္တော။

သုဒ္ဓန္တပရိဝါသံ = သုဇ္ဈနံ သုဒ္ဓေါ။ သုဓ+တ။
 သုဇ္ဈတိ ဧတ္ထာတိ ဝါ သုဒ္ဓေါ။ သုဒ္ဓေါ အန္တော ယဿာတိ
 သုဒ္ဓန္တော။ သုဒ္ဓန္တော စ သော ပရိဝါသော စာတိ သုဒ္ဓန္တပရိဝါသော။

သုဒ္ဓန္တပရိဝါသ်အပြား

၁။ စူဠသုဒ္ဓန္တပရိဝါသ် ၂။ မဟာသုဒ္ဓန္တပရိဝါသ်

သမောဓာန ပရိဝါသ်(မာနတ်)အပြား

၁။ ဩဓာနသမောဓာနပရိဝါသ် (မာနတ်)

၂။ အဂ္ဂသမောဓာန ပရိဝါသ် (မာနတ်)

၃။ ဗိဿကသမောဓာန ပရိဝါသ် (မာနတ်)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၅၅

ဥမ္မတ္တကော = မဇ္ဇတိတိ မတ္တော။ အတိဝိယ မတ္တော ဥမ္မတ္တော။
 ဥမ္မဇ္ဇတိတိ ဝါ ဥမ္မတ္တော။

ဥမ္မတ္တောယေဝ ဥမ္မတ္တကော။ (ကင်္ခါဘာ၊ ဇီ၊ ၂။ ၁၄၀။ ၁၆၃)

ခိတ္တစိတ္တော = ခိပိယတေတိ ခိတ္တံ။ ခိပ+တ။

ခိတ္တံ စိတ္တံ ယဿာတိ ခိတ္တစိတ္တော။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၇၁

ဝေဒနာဋ္ဌော = ဝေဒယတီတိ ဝေဒနာ။ ဝိဒ+ယု။ ဝေဒယန္တိ
ဧတာယာတိ ဝါ ဝေဒနာ။ ဝေဒီယတေ ဝါ ဝေဒနာ။ အဋ္ဌိယတေတိ
အဋ္ဌော။ အဋ္ဌ+အ။ ဝေဒနာယ အဋ္ဌော ဝေဒနာဋ္ဌော။

သုပရိဝုတ္တော = သုဠု ပရိဝုတ္တော သုပရိဝုတ္တော။

ဩသာရိယျတိ = အဝ-သရ(စု) ဂတိမှိ+ယ+တေ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၅၆

ဝိဗ္ဗန္တကဿ = ဝိဗ္ဗမတီတိ ဝိဗ္ဗန္တော။ ဝိ-ဘမု+တ။
ဝိဗ္ဗန္တောယေဝ ဝိဗ္ဗန္တကော။

မာနတ္ထစရိယာ = စရိယတေ (စရဏံ ဝါ) စရိယာ။
စရ+ဏျ+အာ။ မာနတ္ထဿ စရိယာ မာနတ္ထစရိယာ။

ပုရိမံ = ပုရေ ဘဝံ ပုရိမံ (ပရိဝါသဒါနံ)။

ပရိဝါသဒါနံ = ဒီယတေ ဒါနံ။ ပရိဝါသဿ ဒါနံ ပရိဝါသဒါနံ။

သုစိဏ္ဏံ = စရိယိတ္တာတိ စိဏ္ဏံ။ သုဠု စိဏ္ဏံ သုစိဏ္ဏံ။

အဝသေသံ = အဝသိဿတီတိ အဝသေသံ (မာနတ္ထံ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၅၇

ပရိမာဏာ = ပရိမိယတေတိ (ပရိမိယတေ အနေနာတိ
ဝါ) ပရိမာဏံ။ ပရိမာဏံ ယာသံ အတ္တိတိ ပရိမာဏာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၅၈

ယထာပဋိစ္ဆန္တံ = ယာ ယာ ပဋိစ္ဆန္တာ ယထာပဋိစ္ဆန္တံ။ နပုံလိင်။
တစ်နည်း- ယာ ယာ. ပဋိစ္ဆန္တာ ယထာပဋိစ္ဆန္တာ။ ဣတ္ထိလိင်။

(ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈- ယထာယုတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂၀၅-ယထာဒိဋ္ဌိယာ
တို့ကိုထောက်၍ အဗျယိဘော နပုံ မမြဲ။)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၅၉

ပစ္စိမသ္မိ = ပစ္ဆာ ဇာတော ပစ္စိမော (အာပတ္တိက္ခန္ဓော)။

အာပတ္တိက္ခန္ဓော = ခ-သင်္ခါတံ အဝယဝံ ဒဓာတိတိ ခန္ဓော။
အဝယဝံ ခါဒတိတိ ဝါ ခန္ဓော။ အာပတ္တိယာ (အာပတ္တိနံ) ခန္ဓော
အာပတ္တိက္ခန္ဓော။ အာပတ္တိယေဝ ခန္ဓော ဝါ အာပတ္တိက္ခန္ဓော။
နိမိတ်အနက်၌ သ္မိဝိဘတ်သက်။

အာပတ်တစ်မျိုးတည်းဖြစ်သော်လည်း မူလရဟန်းဘဝ၌
သင့်ရောက်ခိုက် “ပုရိမသ္မိ အာပတ္တိက္ခန္ဓော” ဟုဆို၍ လူထွက်ပြီး
နောက် ပြန်ဝတ်လာသည့်အခါ ထိုအာပတ်မှ မထမြောက်သေး
သောကြောင့် “ပစ္စိမသ္မိ အာပတ္တိက္ခန္ဓော” ဟုဆိုသည်။ (၄)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၇၂

ဧကနာမာ = နမုတေ အဗ္ဘဿတေ အသ္မိန္တိ နာမံ။
နမတိတိ ဝါ နာမံ။ နာမယတိတိ ဝါ နာမံ။ (ဓာနံ၊ ဋီ)။
နမန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ဝါ နာမံ။ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်)။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ
နမိယန္တိ ဝေါဟရိယန္တိ ပညာယန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ နာမံ။ (မဏိဒီပ)။
ဧကံ နာမံ ယာသံတိ ဧကနာမာ။

နာနာနာမာ = နာနာ နာမံ ယာသံတိ နာနာနာမာ။

သဘာဂါ = သမာနော ဘာဂေါ ယာသံတိ သဘာဂါ။

ဝိသဘာဂါ = န သဘာဂါ ဝိသဘာဂါ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၇၃

ဝဝတ္ထိတာ = ဝိသု အဝဆိန္ဒိတွာ ဌပိယန္တေတိ ဝဝတ္ထိတာ။
ဝိ-အဝ-ဌာ+ကာရိတ်ကျေ+တ+အာ။

သမ္ဘိန္ဒာ = သမ္ဘိန္ဒန္တေတိ သမ္ဘိန္ဒာ။ သံ-ဘိဒ+တ+အာ။
ဝဝတ္ထိတာ၊ သမ္ဘိန္ဒာပုဒ်တို့သည် သဘာဂ၊ ဝိသဘာဂပုဒ်တို့၏
ပရိယာယ်ပုဒ်တို့တည်း။

သံယာဒိသေသဒိဋ္ဌိနော = သံယာဒိသေသော ဣတိ ဒိဋ္ဌိ
ယေသံတိ သံယာဒိသေသဒိဋ္ဌိနော။ (သာရမတိနောကဲ့သို့
နာမ်ရုပ်စီရင်။)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၇၃

ဒုက္ကဋ် = ကရိယတေတိ ကတံ။ ဒုဋ္ဌ၊ ကတံ ဒုက္ကဋ်။
မကောင်းသဖြင့် ပြုအပ်သောအမှုသည် ဒုက္ကဋ်မည်၏။ ထိုအမှု
ကြောင့် သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်ကိုလည်း ကာရဏူပစာ
အားဖြင့် ဒုက္ကဋ်ဟုခေါ်ရသည်။
တစ်နည်း- ကရဏံ ကတံ။ ဝိရူပံ ကတံ ဒုက္ကဋ်။ (ပါ။ ဘာ၊ ဋီ)။
ဒု(နိန္ဒိတံ) ကတံ ဝါ ဒုက္ကဋ်။

မိဿကေ = မိဿ(စု) ယောဂေ+အ။ သွတ္ထ-က။
လဟုကအာပတ်နှင့်ရောသော သံယာဒိသေသ်အာပတ်။

သုဒ္ဓကေ = သံယာဒိသေသ်မဖက် သက်သက်သော
လဟုကအာပတ်။

ယထာဓမ္မံ = ယော ယော ဓမ္မော ယထာဓမ္မံ။
တစ်နည်း- ဓမ္မဿ အနုရူပံ ယထာဓမ္မံ။

အန္တရာမဂ္ဂေ = ပထိကေဟိ မဇ္ဇတေ နိတ္တိဏံ ကရိယတေတိ မဂ္ဂေါ။ မဇ္ဇ+ဏ။ ဇကိုဂြု။ ပထိကေဟိ မဂ္ဂိယတေတိ ဝါ မဂ္ဂေါ။ မဂ္ဂ (အန္တေသနေ)+အ။ မဂ္ဂဿ အန္တရာ အန္တရာမဂ္ဂံ။ နပုံလိင်။

မက္ခဓမ္မော = မက္ခယတိ ပိသတိတိ မက္ခော။ မက္ခ(စု)+အ။ မက္ခော စ သော ဓမ္မော စာတိ မက္ခဓမ္မော။ မက္ခအရ ဒေါသကိုယူ။

ယာမံ = ယာတိ ဂစ္ဆတိတိ ယာမော။ ယာ+မ။(ကမ်၊ ၆၂၈) တစ်နည်း- ဥပယမေတိ အဟော ရတ္တိ စ အနေနာတိ ယာမော။ ယမု(ဥပရမေ)+ဏ။(ဓာန်၊ ၇၂)။ဓာတွတ္ထ၌ ယမ(စု)ဟုဆို၏။

အရုဏော = အရုဏာဝဏ္ဏတာယ အရတိ ဂစ္ဆတိတိ အရုဏော။ အရ+ဥဏ။ ပုံ၊ နပုံ။ (ဓာန်၊ ၆၂)။ တစ်နည်း- အာ သမန္တတော အာလောကံ ကရောန္တော ဥဏတိ ဂစ္ဆတိတိ အရုဏော။ အာ-ဥဏ+အ။ အာကို ရဿပြု။ ရ-လာ။ တစ်နည်း- အရုဏော (ကိဉ္စိ ရတ္တဝဏ္ဏော)အဿ အတ္တိတိ၊ အရုဏော။ အရုဏာ+ဏ။

ဥဋ္ဌိတေ = ဥဋ္ဌာတိတိ ဥဋ္ဌိတော (အရုဏော)။

ဒေသာပေတဗ္ဗော = ဒိသ(စု)+ဏာပေ+တဗ္ဗ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၇၄

ပရိမာဏမ္ပိ အပရိမာဏမ္ပိ = အာပတ္တိယောနှင့် အရတူ သောကြောင့်“ပရိမာဏာပိ”စသည်ဖြင့် ဗဟုဝစ်ဖြင့် ဟောတော် မူထိုက်သော်လည်း သံယာဒိသေသ်ဟူသော ဇာတ်ကိုး၍ ဧကဝစ် ဖြင့်ဟောတော်မူသည်။ တစ်နည်း- ကြိယာဝိသေသနအနက်ဟုကြံ။ ဤအလို“ပရိမာဏမ္ပိ- အတိုင်းအရှည်ရှိသည် မည်လောက်အောင် လည်းကောင်း”စသည်ဖြင့် အနက်ပေး။ (ဘာ၊ ၆။ ၅၀၆)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၇၅

အကုပ္ပေန = ကောပိယတေတိ ကုပ္ပံ။ ကုပ+ယ+အ။
 န ကုပ္ပံ အကုပ္ပံ။ (ပါ။ ဘာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၈)။
 ဌာနာရဟေန = တိဌတိ ဖလံ ဧတ္ထာတိ ဌာနံ။
 ဌာနဿ အရဟံ ဌာနာရဟံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၈၁

တသ္မိ ဘူမိယံ = ဘူမိယံကိုထောက်၍ တသ္မိ ဌ လိင်္ဂဝိပလ္လာ-
 သ ကြံ။

ပုရိမာအာပတ္တိနံ = ပုရိမာ စ တာ အာပတ္တိယော စာတိ
 ပုရိမာအာပတ္တိယော။

အန္တရာအာပတ္တိနံ = အန္တရာ အာပန္နံ အာပတ္တိယော
 အန္တရာအာပတ္တိယော။

[ပုရိမာအာပတ္တိနံ အန္တရာအာပတ္တိယော သရတိ-၌ အန္တရာ
 အာပတ်ဟူသည် မူလအာပတ်သင့်၍ ပရိဝါသ်ကျင့်နေစဉ် သင့်
 ရောက်အပ်သောအာပတ်တည်း။ အပရာအာပတ္တိနံ အန္တရာ
 အာပတ္တိယော သရတိ ၌ အပရာအာပတ်ဟူသည် ရှေ့၌ဆိုအပ်
 သောအန္တရာအာပတ်ပင်ဖြစ်ပြီး ယင်း၌ အန္တရာအာပတ်ဟူသည်
 ကား အဓမ္မိကကံဖြင့် ပရိဝါသ်ပေးပြီးရာ (ပရိဝါသ်ကျင့်သုံးနေ၏-
 ဟု မှတ်ထင်နေရာ) ကာလ၌ နောက်ထပ် သင့်ရောက်အပ်သော
 အာပတ်တည်း။]။

သမုစ္စယက္ခန္ဓက ပြီး၏

၄။ သမထက္ခန္ဓက

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၈၈

ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ = ဝဇေတိ သမူဟတ္ထံ ဂစ္ဆတိတိ ဝဂ္ဂေါ။ ဝဇ+ဂ။
ဆန္တံ ဝဂ္ဂေါ ဆဗ္ဗဂ္ဂေါ။ ဆဗ္ဗဂ္ဂေ ဘဝါ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ။ ဆဗ္ဗဂ္ဂ+ဣယ။

အသမ္ပုဒီဘူတာ = အညမညဿ မုခေ သံဝိဇ္ဇမာနာ၊
သန္တိပတိတာ ဝါ သမ္ပုဒါ။ သမ္ပုဒါ ဟုတွာ ဘူတာ သမ္ပုဒီဘူတာ။
(ယောဇနာ)။

တစ်နည်း- မုခဿ အဘိမုခံ သမ္ပုဒံ။

သမ္ပုဒေ (၌) ဘူတာ သမ္ပုဒီဘူတာ။ သမ္ပုဒ+ဘူတာ။ (ဝိ၊ ၃၊ ဘာ၊
ဋီ။ ၅၈၇)။ န သမ္ပုဒီဘူတာ အသမ္ပုဒီဘူတာ။

အဓမ္မဝါဒီ = အဓမ္မံ ဝဒတိ သီလေနာတိ အဓမ္မဝါဒီ။

ပုဂ္ဂလော = ပူရေတိတိ ပူတိ။ ပူရ+တိ။ ပူတိသင်္ခါတံ
အာဟာရံဂိလတိ(ဂလတိ)အဒတိတိ ပုဂ္ဂလော။ ပူတိ-ဂိလ၊ဂလ +အ။
တစ်နည်း- သတ္တာနံ အာယံ ပူရေန္တော ဂစ္ဆတိတိ ပုဂ္ဂေါ။(အစာ)
ပုဂ္ဂံ လာတိ ဘက္ခတိတိ ပုဂ္ဂလော။ ပုဂ္ဂ-လာ+အ။(ဓာန်ဋီ။ ၉၃)။

ပက္ခေတိ = ပ-ဣက္ခ-ဒဿနေ+ကာရိတ်ဏေ+တိ။

သမ္ပုဒါဝိနယပဋိရူပကေန = ဝိနေတိ ဧတေနာတိ ဝိနယော။

ဝိ-နိ+အ။ သမ္ပုဒါ ဒါတဗ္ဗော ဝိနယော သမ္ပုဒါဝိနယော။

ပတိ သဒိသံ ရူပံ သဘာဝေါ ယဿာတိ ပဋိရူပကော။

သမ္ပုဒါဝိနယော စ သော ပဋိရူပကော စာတိ သမ္ပုဒါဝိနယ-

ပဋိရူပကော။(ဝိသေသနုတ္တရပဒကမ္မဓာရည်း)။ (ဘာ၊ ဋီ။ ၉၂)။

တစ်နည်း- သမ္ပုဒါနံ ဒါတဗ္ဗော ဝိနယော သမ္ပုဒါဝိနယော။

ပဋိရူပမေဝ ပဋိရူပကံ။

သမ္မုခါဝိနယဿ ပဋိရူပကံ သမ္မုခါဝိနယပဋိရူပကံ။ (ယောဇနာ)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၉၁

ရာဇဂဟေ = အတိတေဝန္တတာယ ဝိသေသေန
 ရာဇတေ ဒိဗ္ဗတေတိ ရာဇာ။ ရာဇ(ဒိတ္တိယံ)+အ။
 စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထုဟိ အတ္တနိ ဇနံ ရဉ္စေတိတိ ဝါ ရာဇာ။
 ရန္တ+ကာရိတ်ကျေ+ဏ။ ဂယုတေတိ ဂဟံ။
 ရာဇူဟိ ဂဟံ ရာဇဂဟံ။ ရာဇနံ ဂဟံ ဝါ ရာဇဂဟံ။

ဝေဠုဝနေ = ဝေတိ ပဝတ္တတိတိ ဝေဠု။ ဝေ+ဠု။
 ဝေဠုဟိ ပရိက္ခိတ္တံ ဝနံ ဝေဠုဝနံ။

ကလန္တကနိဝါပေ = ကန္တတိတိ ကလန္တကော။
 ကန္တ (အဂ္ဂာနေ,ရောဒနေ စ)+ဏ္ဍ။ အလယ်၌ လအက္ခရာလာ။
 တစ်နည်း- ကလန္တ (ကလဒိ)+ဏ္ဍ။ နိဝပိယတေတိ (စိုက်ပျိုးအပ်)
 နိဝါပေါ။ နိ-ဝပ+ဏ။ နိဝိပံ ဧတ္ထ အဒံသုတိ နိဝိပံ။ (ဥယျာနံ)
 ကလန္တကာနံ နိဝိပံ ကလန္တကနိဝိပံ။ (ပါ။ ဘာ၊ ဋီ၊ ၄။ ၄၃)။

မလ္လပုတ္တေန = ပုနာတိ (ပဝတိ) ပိတရော ဧတေနာတိ
 ပုတ္တော။ ပုနာတိ အတ္တနော ကုလံ သောဓေတိတိ ဝါ ပုတ္တော။
 ပု (ဘူ၊ ကိ)+တ။ မလ္လဿ (မလ္လရာဇဿ)ပုတ္တော မလ္လပုတ္တော။

ဇာတိယာ = ဇာယတေ (ဇနနံ) ဇာတိ။ ဇန+တိ။

သတ္တဝဿေန = ဝသတိ ဧတ္တာတိ ဝဿံ။ ပုံ၊ နပုံ။
 သတ္တ ဝဿာနိ ယဿာတိ သတ္တဝဿော။

အရဟတ္တံ = စိဝရာဒိပစ္စယေ ပူဇာဝိသေသဉ္စ အရဟတီတိ
 အရဟာ။ အရဟ+အန္တံ။ အရဟိယတေ ပူဇိယတေတိ ဝါ
 အရဟာ။ အရဟန္တဿ ဘာဝေါ အရဟတ္တံ။ နှံချေ။

သစ္စိကတံ = အစ္ဆတိ ပဿတိ အနေနာတိ အစ္စိ။ အစ္ဆ+ဣ။
 နပုံလိင်။ သဟ အစ္စိနာ ယံ ဝတ္တတီတိ သစ္စိ။
 ကရိယိတ္တာတိ ကတံ။ သစ္စိ ကတံ သစ္စိကတံ။

သာဝကေန = သုဏောတီတိ သာဝကော။ သု+ဣ။
 သာဝကပတ္တဗ္ဗတရားဟူသည် ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါး၊
 အဘိညာဉ်ခြောက်ပါး၊ လောကုတ္တရာကိုးပါးတို့တည်း။ (ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၂)

အနုပ္ပတ္တံ = အနုပါပိယိတ္တာတိ အနုပ္ပတ္တံ။ (ဂုဏဇာတံ)။
 အနု-ပ-အပ+တ။ ဓာတွန် ပကိုချေ။ ဒွေဘော်လာ။ (နီတိ၊ ဓာတု)

ကတဿ = ကရိယိတ္တာတိ ကတံ (မဂ္ဂကိစ္စံ)။
 ပြုအပ်ပြီးသော မဂ်ကိစ္စ။ တစ်နည်း- မဂ်ရ၏။

ပတိစယော = ပတိ-စိ+ဣ။

ရဟောဂတဿ = ရဟတိ ဝိဝိစ္စတိ ဇနေဟိတိ ရဟော။
 ရဟ (ဝိဝေကေ)+အ။ ရမန္တိ အသ္မိန္တိ ဝါ ရဟော။ ရမု+အ။
 ဂစ္ဆတိ ပါပုဏာတီတိ ဂတော။ ရဟသိ ဂတော ရဟောဂတော။
 ရဟ+ဂတ။ မနောဂိုဏ်းဖြစ်၍ သမာသ်အလယ်၌ ဧတေသမော
 လောပေဖြင့် ဟ၏အကိုဩပြု။

တစ်နည်း- ရဟော ဂတော ရဟောဂတော။ တဒမိနာဒီနိ
 သုတ်ဖြင့် ရဟနောင် သို့ကိုဩပြု။ အလုတ္တသမာသ်တည်း။
 (နိရုတ္တိ။ ၁၁၅-သုတ်လည်းရှု)။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၇၉

ပဋိသန္ဓီနော = လီယတိ နိလီယတိတိ လီနော။ လီ+တ။
 သမ္ပဒေဝ လီနော သန္ဓီနော။ သံ+လီန။
 ပတိ (နိဝတ္တိတွာ, အပသက္ကိတွာ) သန္ဓီနော ပဋိသန္ဓီနော။

စေတသော = စေတေတိတိ စေတော။ စိတ+ဇာ။
 စိန္တေတိတိ ဝါ စေတော။ စိန္တ(စု)+ဇာ။ နကိုချေ။

ဝေယျာဝစ္စံ = ဗျာဝရယတိတိ ဗျာဝဋ္ဌော။ ဝိ-အာ-ဝရ+တ။
 ဝရဓာတ်သည် ဤ၌ ဆည်းကပ်ခြင်းအနက်ဟောဟုကြံ။ သူတစ်
 ပါးကို ဆည်းကပ်တတ်သူ။ (နိ၊ ဘာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၄၁)။
 ဗျာဝဋ္ဌဿ ဘာဝေါ၊ ကမ္မံ ဝါ ဝေယျာဝစ္စံ။ ဗျာဝဋ္ဌ+ဇာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၉၂

သေနာသနံ = သေတိ ဧတ္တာတိ သေနံ။ သီ+ယု။
 အာသတိ နိသီဒတိ ဧတ္တာတိ အာသနံ။ အာသ+ယု။
 သေနဉ္စ တံ အာသနဉ္စာတိ သေနာသနံ။
 တစ်နည်း- သေနဉ္စ အာသနဉ္စ သေနာသနံ။
 အခိုက်အတန့်ကို မငဲ့လျှင် ကမ္မဓာရည်း။
 အရပ်ပင်တူသော်လည်း အခိုက်အတန့်ကိုစွဲ၍ အရကွဲသကဲ့သို့
 ကြံ၍ ဒွန်သမာသိဖြစ်သည်။ (သီ၊ ဂံ။ ၃၈၁)။

ပညပေယျံ = ပ-ဥ ပ(စု) နိက္ခိပနေ+ဇယံ။

ဘတ္တာနိ = ဘဇတိ ဧတေဟိတိ ဘတ္တာနိ။ ဘဇ+တ။
 ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗာနိတိ ဝါ ဘတ္တာနိ။ ဘုဇ+တ။ ဥကို အ-ပြု။

သာယနသမယံ = သာယတိ ဒိနံ အဝသာယတိတိ သာယော။
 သာ(ဘူ၊ ဒိ၊ ဂဟာ) အဝသာနေ+ယ။

တစ်နည်း- သာယန္တော ဒိနန္တံ ကရောန္တော အယတီတိ သာယော။
 သာ-အယ+အ။ န ဇဟတိ ပစ္စာဂမနန္တိ အဟံ (အဟော)။
 အဟဿ သာယော သာယန္တော။ သာယန္တော စ သော သမယော
 စာတိ သာယနုသမယော။ တစ်နည်း- သာယန္တေ သမယော
 သာယနုသမယော။ (ဝိဘကျုတ္တမှာ ပုဗ္ဗဏှသမယံ၌ ပြအပ်ခဲ့သည့်
 အတိုင်းပင်တည်း။)

ဧကမန္တံ = ဧကော အန္တော ဧကမန္တော။ဧက+အန္တ။
 ကြိ-ဝိအနက်၊ တစ်နည်း- သတ္တမီအနက်၌ အံဝိဘတ်သက်။

သေနာသနပညာပကံ = ပညပေတီတိ ပညာပကော။
 သေနာသနဿ ပညာပကော သေနာသနပညာပကော။

ဘတ္တုဒ္ဓေသကံ = ဥဒ္ဓိသတီတိ ဥဒ္ဓေသကော။ ဥ-ဒိသ+ဣ။
 ဘတ္တဿ ဥဒ္ဓေသကော ဘတ္တုဒ္ဓေသကော။

သဘာဂါနံ = ဘဇိယတေ သေဝိယတေတိ ဘာဂေါ။
 ဘဇ+ဏ။ သမာနော ဘာဂေါ ယေသံတိ သဘာဂါ။

သုတ္တန္တိကာ = အတ္ထေ သူစေတီတိ သုတ္တံ။ သူစ+တ။
 တစ်နည်း- ဝုစ္စန္တေတိ ဥတ္တာ။ သုဠု ဥတ္တာ ဧတ္တာတိ သုတ္တံ။ သု+ဥတ္တ။
 တစ်နည်း- သုတ္တံ ဝိယာတိ သုတ္တံ။ သုတ္တ+ဏ။ ဥပမာတဒ္ဓိတိ။
 သုတ္တမေဝ သုတ္တန္တော။အန္တသဒ္ဓါ အနက်ထူးမရှိတဏှာဝုတ္တိကမ္မ-
 ဓာရည်း။ သုတ္တန္တံ အဓိယန္တီတိ (ဓာရေန္တီတိ ဝါ) သုတ္တန္တိကာ။

သင်္ဂီယိဿန္တိ = သံ-ဂေ (ဘူ၊ သွာ)+ဿန္တိ။
 ဂိယတိ၊ ဂိဏောတိ၊ ဂိဏာတိ-စသည်စဉ်။

ဝိနိစ္ဆိနိဿန္တိ = ဝိ-နိ-စိ+နာ+ဿန္တိ။ စကို ဆပြ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၈၁

ဓမ္မကထိကာ = ဓမ္မေန ယုတ္တာ ကထာ ဓမ္မကထာ။
 ဓမ္မကထာယံ နိယုတ္တာ ဓမ္မကထိကာ။ (ပါစိတ်၊ ဘာ၊ ဋီ)။
 ဓမ္မကထာ ယေသံ အတ္ထိတိ ဝါ ဓမ္မကထိကာ။ (ဇာ၊ ဋီ)။
 ဓမ္မကထာယံ သာဓူ ဝါ ဓမ္မကထိကာ။ (ယောဇနာ)။

သာကစ္ဆိဿန္တိ = သံ-ကထ+စုရာဒိဏယ+ဿန္တိ။ သံသဒ္ဓါ
 သဟအနက်ဟော။ ကာယမှ ကာကိုချေ။ ဓာတွန်ထကို ယသို့ကပ်၊
 ဝဇာဒိဟိ-သုတ်ကြီးဖြင့် ထျကို စွဲပြု။ သံကိုလည်း သာပြု။
 တစ်နည်း- ကျပစ္စည်းဖြင့် သာကစ္ဆာဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ယင်းနာမ်
 ပုဒ်နောင် ဣပစ္စည်းသက်၍လည်း ရုပ်တွက်။

ဈာယိနော = ဈာယန္တိ သီလေနာတိ ဈာယိနော။ ဈေ+ဏီ။
 အန္တက္ကအရ- မဟာကုသိုလ် ကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်၊ မဟဂ္ဂုတ်
 ကုသိုလ် ကြိယာ၊ မဂ်ဖိုလ်တို့ကို အရကောက်။

အညမညံ = အညတညံ၊ ဒုတိယာ အံဝိဘတ်သက်၊ သဗ္ဗာ
 ဒီနံ ဝိတိဟာရေ(မောဂ်၊ ၁၊ ၅၆)သုတ်ဖြင့် “အညံ အညံ”ဟု
 ခွဲရပ်ပြု။ သျာဒိလောပေါ ပုဗ္ဗဿေကဿ (မောဂ်၊ ၁၊ ၅၅)သုတ်
 ဖြင့် ရှေ့အညံ၌ အံဝိဘတ်ကိုချေ။

ဗျာဗာဓိဿန္တိ = ဝိ-အာ-ဗာဓ+ဿန္တိ။

တိရစ္ဆာကထိကာ = တိရိယံ အဇ္ဇတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ
 တိရစ္ဆာနာ။ တိရိယ-အဇ္ဇ+ယု+အာ။ တိရိယကို တိရပြု။ အဇ္ဇကို
 စွဲပြု။ တိရစ္ဆာနာ ဟုတွာ ဘူတာ တိရစ္ဆာဘူတာ။ တိရစ္ဆာနဘူတာ
 ၈ သာ ကထာ စာတိ တိရစ္ဆာနကထာ။ ဘူတပုဒ်ကျေ။ (ဝိ၊ ၄၊
 ၃၊ ၅၃။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၃၄)။ တိရစ္ဆာနကထံ ကထေန္တိတိ တိရစ္ဆာန

ကထိကာ။ ပစ္စယတ္ထအရ လောဘမူ၊ဒေါသမူရှိ စေတနာ။

ကာယဒဠိဗဟုလာ = ဒဟတီတိ ဒဋ္ဌော (ကာယော)။
 ဒဟ+ဟ။ ရှေ့ဟကို ဥပြု။ ဒဋ္ဌဿ ဘာဝေါ ဒဠိဘာဝေါ။
 ဒဠိဘာဝဿ ကရဏံ ဒဠိကရဏံ။ (ဘာဝပုဒ်ကျေ)။
 ဗဟုလံ ဒဠိကရဏံ ယေသံတိ ဒဠိဗဟုလာ။ (ကရဏပုဒ်ကျေ)။
 ကာယဿ ဒဠိဗဟုလာ ကာယဒဠိဗဟုလာ။
 တစ်နည်း- ကာယဿ ဒဠိဘာဝေါ ကာယဒဠိဘာဝေါ။
 ကာယဒဠိဘာဝဿ ကရဏံ ကာယဒဠိကရဏံ။ (ဘာဝ ပုဒ်ကျေ)။
 ဗဟုလံ ကာယဒဠိကရဏံ ယေသံတိ ကာယဒဠိဗဟုလာ။
 (ကရဏပုဒ်ကျေ)။

ရတိယာ = ရမနံ ရတိ။ ရမတိ ဧတာယာတိ ဝါ ရတိ။
 ရမ+တိ။ လောဘမူ သောမနဿဝေဒနာ(တစ်နည်း-ပီတိ)ကို
 အရကောကံ။

တေဇောဓာတုံ = တေဇောကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော
 ရူပါဝစကြိယာ စတုတ္ထဈာန်။ (ပဉ္စကနည်းဖြင့် ပဉ္စမဈာန်)။

အာလောကေန = အာလောစယတိ ပဿတိ အနေနာတိ
 အာလောကော။အာ-လောစ(ဘူစု)ဒဿနေ+ဏ။စကို ကပြု။
 အာလောကေတိ ဧတေနာတိ ဝါ အာလောကော။
 အာ-လောက(ဘူစု) ဒဿနေ+အ။

သဉ္စိစ္စ = သံ-စိတိ(စု)+တွာ။ ရစ္စံ-ဟူသော ယောဂဝိဘာဂ
 ဖြင့် တွာကို ရစ္စပြု။ ရမ္ဘိ ရန္တော ရာဒိနောဖြင့် ရအနုဗန်နှင့်တကွ
 ဓာတွန်တကိုချေ။ ဝါ ပရော အသရူပါ ဖြင့် နောက်အကိုချေ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၈၃

ဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယံ - ဣဇ္ဈတိတိ ဣဒ္ဓိ။ ဣဇ္ဈတိ ဧတာယာတိ
 ဝါ ဣဒ္ဓိ။ ဣဓ(ဒိ) သံသိဒ္ဓိယံ+တိ။ ပတိပက္ခေ ဟရတိတိ ပဋိဟာရိယံ။
 ပတိ-ဟရ+ဣ။ ပဋိဟာရိယမေဝ ပါဠိဟာရိယံ။ ပဋိဟာရိယ+ဏ။
 တစ်နည်း- ဟရိတဗ္ဗံ ပဝတ္ထေတဗ္ဗံတိ ဟာရိယံ။ ပစ္ဆာ ဟာရိယံ
 ပဋိဟာရိယံ။ ပဋိဟာရိယမေဝ ပါဠိဟာရိယံ။
 တစ်နည်း- ပဋိဟာရိယေ-ဣဒ္ဓိ အာဒေသနာအနုသာသနီဟူသော
 ပဋိဟာရိယသုံးပါးအပေါင်း၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သော(ပါဝင်သော)တစ်ပါး
 ပါးသော တန်ခိုးတည်း၊ ပါဠိဟာရိယံ-ခိုး။ (နိ၊ ဘာ၊ ဋီ)။
 တစ်နည်း- ပတိပက္ခေ ဟရတိတိ ပါဠိဟာရိယံ။ (ရူ)။
 ဣဒ္ဓိယေဝ ပါဠိဟာရိယံ ဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယံ။

ဒုရေ = ဒုက္ခေန အရတိ ဂစ္ဆတိ ယံတိ ဒုရံ။ အဝုတ္တကမ္မ
 သာဓနဝိဂ္ဂဟ။
 ဒုက္ခေန အရိယတေ ဂစ္ဆိယတေတိ ဒုရံ။ ဝုတ္တကမ္မသာဓနဝိဂ္ဂဟ။
 ဒု-အရ+အ။ ဒု၏ဥကို ဥဒ္ဓိယပြု။

ဝိဇ္ဇကုဋေ = (ဋီကာ ပထမနည်း) ဝိဇ္ဇန္တိတိ ဝိဇ္ဇာ။ ဝိဓ(ဒိ)
 အဘိကဓီယံ+တ။ ဝိဇ္ဇာ ဧတ္ထ သန္တိတိ ဝိဇ္ဇံ။ ဝိဇ္ဇ+ဏ။ ဝိဇ္ဇံ ကုဋံ
 ဧတဿာတိ ဝိဇ္ဇကုဋေ။(လင်းတရှိသော အထွဋ်ရှိသောတောင်)။

(ဋီကာ ဒုတိယနည်း) ဝိဇ္ဇော ဝိယာတိ ဝိဇ္ဇံ။ ဝိဇ္ဇံ ကုဋံ
 ဧတဿာတိ ဝိဇ္ဇကုဋေ။(လင်းတနှင့်တူသော အထွဋ်ရှိသောတောင်)
 (ဘာ၊ဋီ၊ ပထမနည်း) ဝိဇ္ဇာ ယဿ ကုဋေသုတိ ဝိဇ္ဇကုဋေ။
 (အထွဋ်တို့၌ လင်းတရှိသောတောင်)။

(ဘာ၊ဋီ ဒုတိယနည်း) ဝိဇ္ဇာ ဝိယာတိ ဝိဇ္ဇာနိ။ ဝိဇ္ဇာနိ ကုဋာနိ
 ဧတဿာတိ ဝိဇ္ဇကုဋေ။(လင်းတနှင့်တူသော အထွဋ်ရှိသောတောင်)

(ဋီကာ၊ ဘာ၊ဋီ တတိယနည်း) ဂိဇ္ဈေဟိ သဒိသာနိ ကုဋ္ဌာနိ
ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကုဋ္ဌော။ ဂိဇ္ဈသဒိသကုဋ္ဌ ဟု ဆိုလိုလျက် သဒိသ
အလယ်ပုဒ်အကျေကြံ။

[ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ မအူနိသျဉ်-ဝသံသု ဧတေသုတိ
ဝသနာနိ။ ဂိဇ္ဈာနံ ဝသနာနိ ကုဋ္ဌာနိ ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကုဋ္ဌောဟု
ဝသနပုဒ်အကျေကြံ၍လည်း ပြု၏။ တိပိဓာန်-၌ “လင်းတတို့နေ
ရာ အထွဋ်ရှိသောတောင်”ဟု မြန်မာပြန်၏။]

ပဗ္ဗတေ = ပဗ္ဗတိ ပူရတီတိ ပဗ္ဗတော။ ပဗ္ဗ(ပူရဇ္ဈေ)+တ။
တစ်နည်း- ပဗ္ဗတိ ပူရတီတိ ပဗ္ဗံ။ ပဗ္ဗံ အဿ (ဧတ္ထ) အတ္ထိတိ
ပဗ္ဗတော။ ပဗ္ဗပုဒ်+အဿတ္ထိ တပစ္စည်း။

စောရပပါတေ = စောရေတီတိ စောရော။ စုရ+ဏ။
ပပါတေန္တိ ဧတ္တာတိ ပပါတော။ ပ-ပတ+ကာရိတ်ကျေ+တ။
စောရာနံ ပပါတော စောရပပါတော။

[ကရဏသာဓ်၊ အဓိကရဏသာဓ်၊ နောက်ပြလတ်၊
ရှေ့ကပါဌ်နှင့် ကမ္မက္ကဆဋ္ဌိတွဲမြဲ။]
စောရဝယ် အန္တက္ကအရ လောဘမူ ဒေါသမူရှိ စေတနာ။

ဣသိဂိလိပဿေ = သီလက္ခန္ဓာဒိဂုဇ္ဈေ ဒေသန္တိ ဂဝေသန္တိတိ
ဣသယော။ ဣသ+ဣ။ ပုံလိင်။ ဂိလတီတိ ဂိလိ။ ဂိလ+ဣ။
ပုံလိင်။ ဣသယော ဂိလိ ဣသိဂိလိ။ ဣသယော ဂိလတီတိ ဝါ
ဣသိဂိလိ။ (ဓာနံ၊ ဋီ)။ ပဿိယတေတိ ပဿံ။ ဒိသ+အ။
ဣသိဂိလိနော (ပဗ္ဗတဿ) ပဿံ ဣသိဂိလိပဿံ။

ကာဠသီလာယံ = ဝဇ္ဇေသု ဧကကောဠာသဘာဝေန

ဝိနည်းပို့ချချက်

၈၅

ကလျတေတိ ကာဠော။ ကလ(ဘူစ)ဂဏနေ+ဏ။ လကို ဌပြု။
ကာဠော ကာဠဝဏ္ဏော အဿာ အတ္တိတိ ကာဠော။ ကာဠ+
ဏ+အာ။

သတ္တေဟိ သေဝီယတေတိ သိလာ။ သိ (သေဝါယံ) +လ+အာ။
တစ်နည်း- သိလ(ဘူ) ဥစ္စေ+အ+အာ။

ကာဠော စ သာ သိလာ စာတိ ကာဠသိလာ။

ဝေဘာရပဿေ = ဝိသေသေန ဘာတီတိ ဝေဘာရော။
ဝိ-ဘာ(ဒိတ္တိယံ)+ရ။ ဝေဘာရဿ ပဿံ ဝေဘာရပဿံ။

သတ္တပဏ္ဍိဂူဟာယံ = အစီရေန ပတတိတိ ပဏ္ဍံ။
သတ္တ ပဏ္ဍာနိ သတ္တပဏ္ဍံ။ သတ္တပဏ္ဍံ အဿ အတ္တိတိ
သတ္တပဏ္ဍိ။ သတ္တပဏ္ဍိဿ ဇာတဂူဟာ သတ္တပဏ္ဍိဂူဟာ။
ဇာတပုဒ်ကျေ။ ပဏ္ဍိ၏ ဤကို ရဿပြု။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ၊ ခ၊ ၇၉)။

သပ္ပသောဏ္ဍိကပဗ္ဗာရေ = သပ္ပဿ သောဏ္ဏော သပ္ပ-
သောဏ္ဏော။ သပ္ပသောဏ္ဏော ဝိယာတိ သပ္ပသောဏ္ဍိကော။
သပ္ပသောဏ္ဍိကော ပဗ္ဗာရော သပ္ပသောဏ္ဍိကပဗ္ဗာရော။

ဂေါတမကကန္တရာယံ = ပိပါသဝိနောဒနံ ကရေတီတိ ကံ။
ကရ+တိ။ ကေန ဥဒကေန ဒရိယတေတိ ကန္တရာ။ က-ဒရ+အ+အာ။
ဂေါတမကေန ယက္ခေန ပရိဂ္ဂဟိတာ ကန္တရာ ဂေါတမကကန္တရာ။

တိန္ဒြကကန္တရာယံ = တိဒီယတေ ဟိသီယတေတိ တိန္ဒြကော။
တိဒိ(ဟိသာယံ)+ဥ+သုတ္ထ-က။

တိန္ဒြကာနံ ဇာတကန္တရာ တိန္ဒြကကန္တရာ။

တပေါဒကန္တရာယံ = တပတိတိ တပံ(ဥဒကံ)။ တပံ ဥဒကံ

ဧတိဿာတိ တပေါဒါ။ တပေါဒကာဟုဆိုသင့်လျက် ကကိုချေ။
 (နီတိ၊ သုတ္တ။ ၂၅၇)။ တစ်နည်း-ဥဒကကို ဥဒပြု။ (မောဂ်၊ သျှ)။
 တပေါဒါယ နဒိယာ သာမိပိကာ ကန္တရာ တပေါဒကန္တရာ။

တပေါဒါရာမေ = တပေါဒါယ နဒိယာ သာမိပိကာ
 အာရာမော တပေါဒါရာမော။

တပေါဒါယ ဥပလက္ခိတော အာရာမော ဝါ တပေါဒါရာမော။

ဇီဝကမ္မဝနေ = ဖလကာမေဟိ ဇနေဟိ အဓိယတေ
 ဂမိယတေတိ အဗ္ဗော။ အမ+ဗ။ အဗ္ဗေဟိ ပရိပုဏ္ဏံ ဝနံ အမ္မဝနံ။
 ဇီဝကဿ အမ္မဝနံ ဇီဝကမ္မဝနံ။

မဒ္ဒကုစ္ဆိမ္မိ = မဒ္ဒါပေတိ ဧတ္ထာတိ မဒ္ဒေါ။ မဒ္ဒ(ဘူ)စုဏ္ဏေ+
 အ။ ကုစ္ဆိဿ(ကုစ္ဆိယာ) မဒ္ဒေါ မဒ္ဒကုစ္ဆိ။ (ရှေ့နောက်ပြန်)။
 တစ်နည်း- ကုစ္ဆိ မဒ္ဒါပေတိ ဧတ္ထာတိ မဒ္ဒကုစ္ဆိ။

မိဂဒါယေ = မရန္တိတိ မိဂါ။ မရ+အ။ ရကိုဂ , မ၏ အကို
 ကျပြ။ တစ်နည်း- မိယန္တေ ဟိသိယန္တေတိ မိဂါ။ မိ+ဂ။
 တစ်နည်း- မိဂန္တိ သီယံ ဂစ္ဆန္တိ ဓာဝန္တိတိ မိဂါ။ မိဂ(ဘူ)+အ။
 မိဂေန္တိ ဂေါစရံတိ ဝါ မိဂါ။ မိဂ(စု) အန္တေသနေ+အ။
 မရဏံ ဂစ္ဆန္တိတိ ဝါ မိဂါ။ မရဏာ-ဂမု+ကိစ္စ။
 အဘယံ ဒေတိ ဧတ္ထာတိ ဒါယော။ ဒါ+ဏ။
 မိဂါနံ ဒါယော မိဂဒါယော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၉၄

အင်္ဂုလိယာ = အင်္ဂတိ ဥဂ္ဂစ္ဆတိတိ အင်္ဂုလိ။ အဂိ+ဥလိ။

ဘိသိ = ဗြူဝန္တော ဧတိဿ နိသီဒန္တိတိ ဘိသိ။ ဗြူ-သဒ+ဤ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၈၇

ဗြူနော ဘိ သဒေ သဒဿ သော ဤပစ္စယေ(နီတိ၊ သုတ္တ။၁၃၄၂)
ဖြင့် ဗြူကို ဘိပြု၍ သဒကို သပြု။ ဤကို ရဿပြု။

ဝိဓမ္မာဟနံ = ဝိသေသေန သီသံ ဝဟတီတိ ဝိဓမ္မာဟနံ။
ဝိ-ဝဟ+ယု။ ဝကို ဗပြု။ အကို ဩပြု။ ယုကို အနပြု။ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။

ဝစ္စဌာနံ = ဝါရေတိ သုခန္တိ ဝစ္စံ။ ဝရ(စု)+စ။
ဝစ္စဿ ဝိဿဇ္ဇနံ ဌာနံ ဝစ္စဌာနံ။

ပဿာဝဌာနံ = ပသဝတီတိ ပဿာဝေါ။ပ-သု+ဏာ။
ပဿာဝဿ ဝိဿဇ္ဇနံ ဌာနံ ပဿာဝဌာနံ။

ပါနီယံ = ပါတဗ္ဗန္တိ ပါနီယံ။ ပါ+အနီယ။

ပရိဘောဇနီယံ = ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ပရိဘောဇနီယံ။

ကတ္တရဒဏ္ဍော = ကတ္တရယန္တိ သိထိလာ ဘဝန္တီတိ ကတ္တရာ။
ကတ္တရ(စု) သိထိလတ္ထေ+အ။ ကတ္တရာနံ ဒဏ္ဍော ကတ္တရဒဏ္ဍော။
(ဓာတုတ္ထ)။ ကတ္တရဿ ဇိဏ္ဏဿ အာလမ္ဗနော ဒဏ္ဍော ကတ္တရ-
ဒဏ္ဍော။ ကတ္တရေန အာလမ္ဗိတော ဒဏ္ဍော ဝါ ကတ္တရဒဏ္ဍော။
(သီ၊ ဋီ၊ သဏ်)။

ကတိကသဏ္ဌာနံ = ကရဏံ ကတံ။ ကတေန ပဝတ္တံ
ကတိကံ။ (ယောဇနာ)။ ကန္တနံ ဆေဒနံ ကတိ။ ကတိ(ရ)ဆေဒနေ+
ဣ။ ကတိယာ ကာတဗ္ဗံ ကတိကံ။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ)။
သဏ္ဌာဟတိ ဧတ္ထာတိ သဏ္ဌာနံ။ သံ-ဌာ+ယု။
ကတိကဿ သဏ္ဌာနံ ကတိကသဏ္ဌာနံ။

ဣမံ ကာလံ = သတ္တမိအနက် ဒုတိယာသက်။

မေတ္တိယဘူမဇကော = မေတ္တိယော စ ဘူမဇကော စ
မေတ္တိယဘူမဇကော။

ဣတရိတရယောဂဒွန်အရာ၌ အစိတ်အစိတ်ပုဒ်၏အနက်
ပြဓာန်းသောကြောင့် အသမာဟာရ ဒွန်သမာသ် ဖြစ်သည်။
ထို့ကြောင့် ဝိဘတ်အားလုံးတို့၌ ဗဟုဝုဇ်ချည်းသာ ရုပ်စဉ်ရ၏။
ရှေ့၌တွေ့အပ်ခဲ့သော ပဏ္ဍုကလောဟိတကာ-စသည်နှင့်
နောက်၌တွေ့လတုံသော ပုဒ်များကိုလည်း နည်းမှီ၍ သိပါလေ။

[ဣတရိတရယောဂဿ အဝယဝပဓာနတ္တာ သဗ္ဗတ္ထ
ဗဟုဝစနမေဝ။ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေ၊
သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေဟိ ဣစ္စာဒိ၊ (ရူ၊ ၂၀၉)]

နဝကာ = နဝန္တိတိ နဝါ။ န (ထုတိယံ)+အ။
နဝါယေဝ နဝကာ။

အပ္ပပုညာ = ပုနာတိ သောဓေတီတိ ပုညံ။ ပု+ဏျ။
တစ်နည်း- ပုဇ္ဇဘဝံ ဇနေတီတိ ပုညံ။ ပုဇ္ဇဘဝံ-ဇန+ဏျ။
ဇ္ဇဘဝတို့ကိုချေ။ ဇနကို နပြု။ နျကိုဥပြု။ ဒွေဘော်လာ။
တစ်နည်း- ပုနတိ သဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ပုညံ။ ပုန+ဏျ။
အပ္ပ ပုညံ ယေသံတိ အပ္ပပုညာ။

လာမကာနိ = လမန္တိတိ လာမကာနိ။ လမ(နိန္ဒာယံ)+ဏျ။
ဟိနဘာဝံ လာန္တိ ဂဏ္ဍန္တိတိ ဝါ လာမကာနိ။ လာ+မကာ။

အဘိသင်္ခါရိကံ = အဘိသင်္ခရဏံ အဘိသင်္ခါရော။
အဘိသင်္ခါရေန ကတံ အဘိသင်္ခါရိကံ။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ)။

သပ္ပိ = ဗလာယုဝဓနတ္ထံ သပ္ပတိ ဝတ္တတိတိ သပ္ပိ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၈၉

တေလံ = တိလဿ ဣဒံ၊ တိလတော နိဗ္ဗတ္တံ ဝါ တေလံ။
တိလ+ဏ။

ဥတ္တရိဘင်္ဂီ = ဘဒ္ဒိယတေတိ ဘင်္ဂီ။ ဥတ္တရိ ဘင်္ဂီ ဥတ္တရိဘင်္ဂီ။
တစ်နည်း- ဥတ္တရိ(ဥတ္တရံ အတိရေကံ) ဘင်္ဂီ ဗျဉ္ဇနံ ဧတဿာတိ
ဥတ္တရိဘင်္ဂီ။ (ဝိနိစ္ဆယဋီ)။

ပါကတိကံ = ပကရိယတေတိ ပကတိ။
ပကတိ အဿ အတ္တိတိ ပါကတိကံ။

ယထာရန္တံ = ရန္တိယတေတိ ရန္တံ။ ရန္တ(ပါကေ)+အ။
ယံ ယံ ရန္တံ ယထာရန္တံ။

ကဏာဇကံ = ကဏတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ ကဏော။
ကဏ+အ။ ကဏေန ဇာတံ ကဏာဇံ။

ကဏာဇံ ဧဝ ကဏာဇကံ (သကုဏ္ဍကဘတ္တံ)။ နပုံလိင်။
တစ်နည်း- ကဏေန(ဆန်ကွဲနှင့်တကွ) အဇတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ
ကဏာဇကော။ ကဏ-အဇ+အ။ က-လာ။ ပုံလိင်။ တံ---။

ဗိလင်္ဂဒုတိယံ = ဝါတံ လင်္ဂတိ ဟိနံ ကရောတိတိ ဗိလင်္ဂီ။
ဝါတ-လင်္ဂ+အ။ ဝါတကို ဗိပြု။

တစ်နည်း- ဝိသေသေန လင်္ဂတိတိ ဗိလင်္ဂီ။ဝိ-လင်္ဂ+အ။

ဒွိန္တံ ပူရဏော ဒုတိယော။

ဗိလင်္ဂီ ဒုတိယော ဧတဿာတိ ဗိလင်္ဂဒုတိယံ (ဗိလင်္ဂဒုတိယော)။

ပစ္ဆာဘတ္တံ = ဘတ္တဿ (ဘတ္တတော) ပစ္ဆာ ပစ္ဆာဘတ္တံ။

ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တာ = ပဋိက္ကမိဿတိ ပဋိက္ကန္တာ။ ပိဏ္ဍပါတတော
ပဋိက္ကန္တာ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တာ။ ပိဏ္ဍပါတဖြင့် ဆွမ်းခံရာအရပ်

တိုင်အောင်ယူ။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ)။ တစ်နည်း- ပိဏ္ဏပါတပရိယေသန
ဟု ဆိုလိုလျက် ပရိယေသနပုဒ်အကျေကြံ။

ဘတ္တဂ္ဂေ = ဘတ္တံ ဂဏ္ဍန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘတ္တဂ္ဂံ။ ဘတ္တ-ဂဟ+ကံ။
ဘတ္တံ ဂသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝါ ဘတ္တဂ္ဂံ။ ဘတ္တ-ဂသ+ကံ။

ကလျာဏဘတ္တိကော = ကလျာဏံ ဘတ္တံ ကလျာဏဘတ္တံ။
ကလျာဏဘတ္တံ အဿ အတ္တိတိ ကလျာဏဘတ္တိကော။

ဂဟပတိ = ဂဇ္ဈာတိ ပုရိသေန အာနိတဓနံတိ ဂေဟံ။
ဂဟ+အ။ ဂ၏ အကို ဧပြု။ ပါတိ ရက္ခတိတိ ပတိ။ ပါ+တိ။
တစ်နည်း- ပတ (ဂတိမ္ပိ)+ဣ။ ပုံလိင်။ ဂေဟဿ ပတိ ဂဟပတိ။
တစ်နည်း- ဂေဟေ ပတိ ဂဟပတိ။ ဂေဟ+ပတိ။ ဂေ၏ ဧကို အပြု။
ဂဟေ ပတိ ဝါ ဂဟပတိ။ ဂဟ+ပတိ။

စတုက္ကဘတ္တံ = စတ္တာရိ ပရိမာဏာနိ အဿာတိ စတုက္ကံ။
တစ်နည်း- စတုန္တံ သမူဟော စတုက္ကံ။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ)။
စတုက္ကဉ္စ တံ ဘတ္တဉ္စာတိ စတုက္ကဘတ္တံ။

နိစ္စဘတ္တံ = နိစ္စံ ဒါတဉ္စ ဘတ္တံ နိစ္စဘတ္တံ။

သပုတ္တဒါရော = ပုတ္တော စ ဓိတာ စ ပုတ္တာ။
ဒါရယန္တေ အနေနာတိ ဒါရော။ ဒရ(ဝိဒါရဏေ)+ဏ။
ပုတ္တာ စ ဒါရော စ ပုတ္တဒါရာ။
သဟ ပုတ္တဒါရေဟိ ယော ဝတ္တတိတိ သပုတ္တဒါရော (ဂဟပတိ)။

ဩဒနေန = ဥန္တိယတေတိ ဩဒနော။ ပုံ၊ နပုံ။
ဥဒိ(ပသဝန ကိလေဒနေသု)+ယု။ ဥဒကို ဩဒပြု။

သုပေန = သုခတ္ထာယ ပါတဗ္ဗောတိ သုပေါ။ သု-ပါ+အ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၉၁

သဝတိ ရုစိ ဥပ္ပါဒေတိတိ ဝါ သူပေါ။ သု(ပသဝေ) +အ။

သွာတနာယ = သွေ ဘဝေါ သွာတနော (ဘတ္တပရိဘောဂေါ)။
ပုံလိင်။ ပါဠိဘော်စာမျက်နှာ(၁၈)၌ ပုညံ၊ ပီတိပါမောဇ္ဇဟူသော
အဘိဓမ္မေယျကိုငဲ့၍ နပုံလိင်ချခဲ့သည်။

ကေနစိဒေဝ = ကေနစိ+ဒေဝ။ ဟိတ်အနက် တတိယာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၉၅

အနတ္တမနော = အတ္တနော မနော အတ္တမနော။

နတ္ထိ အတ္တမနော ယဿာတိ အနတ္တမနော။

တစ်နည်း- အာဒီယတေတိ အတ္တံ။ အာ-ဒါ+တ။

အတ္တံ(ပီတိသုခတို့သည်ယူအပ်သော) မနော ယဿာတိ အတ္တမနော။

န အတ္တမနော အနတ္တမနော။

ဒေါသပြဓာန်းသော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။ (ပါ။ ဘာ၊ ဋီ)

ယရေ = ယရတိ ကိလေသဝဿံ ဧတ္ထာတိ ယရံ။ ယရ+ဏ။

ဂယုတေတိ ယရံ။ ဂဟ+ဏ။ ဂဟဿ ယရ ဣ ဝါ။

အာဏာပေသိ = အာဏ(ဘူ၊ စု) ပေသနေ+ဏာပေ+ဤ။

အာဏဓာတ်သည်ပင် စေခိုင်းခြင်းအနက်ဟောပြီးဖြစ်၍ ဏာပေ
ပစ္စည်း သွတ္တဟုကြံ။(ယောဇနာ)

ဘတ္တိကာ = ဘတ္တံ ယေသံ အတ္တိတိ ဘတ္တိကာ။

ကောဋ္ဌကေ = ကုသိယတေ အက္ကောသိယတေတိ

ကောဋ္ဌကော။ ကုသ+ဋ္ဌက။

ပရိဝိသ = ပရိ-ဝိသ+အ+ဟိ။

သောမနဿေန = သုန္ဒရံ မနော သုမနော။ (စိတ်)
 တစ်နည်း-သုန္ဒရံ မနော ယဿာတိ သုမနော။(ပုဂ္ဂိုလ်)။
 သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿံ။ သုမန+ဏျ။ သ-လာ။
 (လောဘမူ သောမနဿဝေဒနာကို အရကောက်။)

စိတ္တရူပံ = စိတ္တဿ ရူပံ(အနုရူပံ) စိတ္တရူပံ။
 စတုတ္ထိတပ္ပရိသ်။ ကြိယာဝိသေသနအနက် ပထမာသက်။

နိဝေသနံ = နိဝိသန္တိ (နိဝသန္တိ) ဧတ္ထာတိ နိဝေသနံ။
 နိ-ဝိသ (ဝသ) +ယု။

နိသီဒါပိယာမ = နိ-သဒ+ဏာပေ+ယ+မေ။

နိစ္စဘတ္တိကာ = နိစ္စဘတ္တံ ယေသံ အတ္ထိတိ နိစ္စဘတ္တိကာ။

အာဏတ္တာ = အာဏာပိယိတ္တာတိ အာဏတ္တာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၉၆

ဒေါမနဿေန = ဒုဋ္ဌ (ကုစ္ဆိတံ ဝါ) မနော ဒုမ္ပနော။
 ဒုဋ္ဌ(ကုစ္ဆိတံ ဝါ) မနော ယဿာတိ ဒုမ္ပနော။ ဒုမ္ပနဿ ဘာဝေါ
 ဒေါမနဿံ။ ဒုမ္ပန, ဒုမန+ဏျ။(ဒေါမနဿဝေဒနာကောက်)

ဗဟာရာမကောဌကေ = အာရာမဿ (အာရာမတော ဝါ)
 ဗဟိ ဗဟာရာမံ။ နပုံလိင်။

ဗဟာရာမေ ဌိတော ကောဌကော ဗဟာရာမကောဌကော။

သံဃာဋီပလ္လတ္ထိကာယ = သံဃာဋီယာ ပလ္လတ္ထိကာ
 သံဃာဋီပလ္လတ္ထိကာ။

တုဏှိဘူတာ = တောဟတိတိ တုဏှော။ တုဟ+ဏျ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၉၃

တုဏှော ယေသံ အတ္တိတိ တုဏှိ၊ တုဏှိ ဟုတ္တာ ဘူတာ တုဏှိဘူတာ။

မင်္ဂီဘူတာ = မင်္ဂီယန္တိ နိတ္တေဇေတံ အာပါဒိယန္တိတိ မင်္ဂီ။
မင်္ဂီ(ဂတိမိ)+ဥ။ မင်္ဂီ ဟုတ္တာ ဘူတာ မင်္ဂီဘူတာ။

ပတ္တက္ခန္ဓာ = ပတတိတိ ပတ္တော။ ပတ+တ။
ကံ မတ္တကံ ဒဓာတိတိ ခန္ဓော။ က-ဓာ+အ။ ကကို ခပြု။
ခမတိ ဘာရန္တိ ဝါ ခန္ဓော။ ခမု+ဏ။
ပတ္တော ခန္ဓော ယေသံတိ ပတ္တက္ခန္ဓာ။

အဓောမုခါ = အဓော (ဟေဋ္ဌာ) မုခံ ယေသံတိ အဓောမုခါ။

ပဇ္ဈာယန္တော = ပ-ဈေ+အန္တ။ ဒေါသကို အရကောကံ။
အပ္ပဋိဘာနာ = ပဋိမုခံ ဘာတိ ဥပဋ္ဌာတိတိ ပဋိဘာနံ။
ပတိ-ဘာ+ယု။ ပညာကို အရကောကံ။
နတ္ထိ ပဋိဘာနံ ယေသံတိ အပ္ပဋိဘာနာ။

နာလပိသု = န+အာလပိသု။ အာ-လပ+ဥ။

အယျာနံ = အပရဇ္ဈာမိ၌ ရာဓဓာတ်နှင့်အယှဉ် သမ္ပဒါန်အနက်
စတုတ္ထိန်သက်။ ဒုတိယာဖြင့် အယျေဟုလည်း ရှိနိုင်သည်။

ဝိဟေဋ္ဌိယမာနေ = ဝိဟေဋ္ဌိယန္တေတိ (ဝိဟေဋ္ဌိယာမေတိ)
ဝိဟေဋ္ဌိယမာနာ။ ဝိ-ဟေဋ္ဌ+ယ+မာန။

အဇ္ဈုပေက္ခသိ = အဓိ-ဥပ-က္ကက္ခ+အ+သိ။
နာသာပေယျ = နသ (ဒိ)+ဏာပေ+ဇေယျ။
ဒိသာ = ဒိဿတိတိ ဒိသာ။ ဒိသ+အ+အာ။

အဘယာ = ဘာယိတဗ္ဗံတိ ဘယံ။ ဘာယတိ ဧတသ္မာတိ

ဝါ ဘယံ။ ဘိ+ဏ။ နတ္ထိ ဘယံ ဧတိသံတိ အဘယာ(ဒိသာ)။

အနီတိကာ = အနတ္တယ ဧတိ အာဂစ္ဆတိတိ ဤတိ။ ဣ+တိ။
ဒီယပြု။ ဣတ္ထိလိင်။ နတ္ထိ ဤတိ ဧတိသံတိ အနီတိကာ(ဒိသာ)။

အနုပဒ္ဒဝါ = ဥပဂန္တာ ဒုနောတိတိ ဥပဒ္ဒဝေါ။ ဥပ-ဒု+အ။
တစ်နည်း- ဥပဂန္တာ ဒဝတိ ပိဋေတိတိ ဥပဒ္ဒဝေါ။
နတ္ထိ ဥပဒ္ဒဝေါ ဧတိသံတိ အနုပဒ္ဒဝါ (ဒိသာ)။

သဘယာ = သဟ ဘယေန ယာ ဝတ္တတိတိ သဘယာ။

သဤတိကာ = သဟ ဤတိယာ ယာ ဝတ္တတိတိ သဤတိကာ။

နိဝါတံ = ဝါယတိ ပုပ္ဖာဒိနံ ဂန္ဓော ဧတေနာတိ ဝါတော။

ဝါ (ဘူ၊ ဒိ၊ စု)+တ။ နတ္ထိ ဝါတော ဧတ္တာတိ နိဝါတံ။

[သာမည ဖြစ်၍ နပုံလိင်ထားသည်။]

ယတော၊ တတော = သတ္တမီအနက် တောပစ္စည်း။

မညေ = ဝိယနှင့်အနက်တူ ဥပမာဇောတကနိပါတ်။
မီးလောင်အပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပါ၏။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ၊ ယောဇနာ။ ၃၃၅)
တစ်နည်း-သလ္လက္ခဏတ္ထနိပါတ်။ မီးလောင်အပ်၏ဟု မှတ်ထင်ပါ
၏။(ဤအနက်ပေးနည်း၌ ယောဇနာအလို မန+ဒိဝိဒိယ+မိ ဝိဘတ်
ကို ဧပြု၍ ပြီးသည်။)

ဒူသိတာ = ဒူသိယိတ္တာတိ ဒူသိတာ။ ဒူသ+တ+အာ။

သရသိ တွံ ဒဗ္ဗ = ဒဗ္ဗ-ဒဗ္ဗ၊ ယထာ-အားဖြင့်၊ ဝါ-အကြင်
အမှုကို၊ အယံဘိက္ခုနီ-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ တွံ-သည်၊ ဧဝရူပံ-ကို၊
ကတ္တာ-ပြုပြီးသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ သရသိ-အမှတ်ရ၏လော။

(ဤကား ဧကဝါကျကြံ၍ အနက်ပေးပုံတည်း။)

တစ်နည်း- ဧဝရူပံ-ကို၊ သရသိ-အမှတ်ရသလော၊ ကတ္တာ
စ-ပြုမိသည်လည်း၊ အသိ-ဖြစ်သလော။ (ဤကား အနက်ပေးပုံတည်း။)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၉၇

ကတ္တာ = အကာသီတိ ကတ္တာ။ ကရ+တ။ ပုံလိင် သတ္တာဒိ။

န ခေါ် ဒဗ္ဗ ဒဗ္ဗာ = ဒဗ္ဗကား အာလုပ်။ ဒဗ္ဗာကိုကား
ဒဝန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဗုဇ္ဈန္တိတိ ဒဗ္ဗာဟုပြု။ ဒု(ဂတိယံ)+အ။ လိင်္ဂတ္ထ-ယော။

နိဗ္ဗေဒေန္တိ = နိ-ဝေဌ(ဘူ)+အ+အန္တိ။ (နိ-ဓာတွတ္ထဗာဓက)

ဇာတော = ဇာယတိတိ ဇာတော။ ဇန+တ။

သုပိနန္တေန = သုပိနမေဝ သုပိနန္တော။ သုပိန+အန္တိ။

အန္တိ အနက်ထူးမရှိ။ တဗ္ဘာဝဂ္ဂတ္ထိကမ္မဓာရည်းသမာသိ။

သတ္တမိအနက် တတိယာသက်။

မေထုနံ = မိထန္တိ သံဂစ္ဆန္တိတိ မိထုနာ (ပုမိတ္ထိယုဂလာ)။

မိထ+ဥန။ မိထုနာနံ ကမ္မံ မေထုနံ။ မိထုန+ဏ။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ)

မိထုနေန နိဗ္ဗတ္တံ ဝါ မေထုနံ။ (ထောမ)။

မိထုနာနံ အယံ ဝါ မေထုနော။ (ကင်္ခါ၊ ဋီ)

ပဂေဝ = ပါ+ဧဝ-ဟုဖြတ်။ ပဌမတ္ထနိပါတ်။ ပဂေဝ-ရှေးဦး

မဆွ အစကပင်၊ န ပဋိသေဝိတာ။ တစ်နည်း-ပြောဆိုဖွယ်ကို

ပယ်သော ပဋိက္ခေပတ္ထနိပါတ်။ ပဂေဝ-အဘယ်မှာ ဆိုဖွယ်ရှိပါ

တော့အံ့နည်း။ (သိ၊ ဘာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၄)

ဥဿာဟိတာ = ဥဿာဟာပီယိတ္တာတိ ဥဿာဟိတာ။

ဥ-သဟ(ယတနေ)+ကာရိတ်ကျေ+တ+အာ။

အားထုတ်စေအပ်ပြီ။ ဝါ-တိုက်တွန်းအပ်ပြီ။

ကုပိတေဟိ = ကုပ္ပန္နိတိ (ကုပ္ပါမာတိ) ကုပိတာ။ ကုပ+တ။

အနတ္တမနေဟိ = နတ္ထိ အတ္တမနော ယေသံ အမှာကံတိ
အနတ္တမနာ။ တစ်နည်း- န အတ္တမနာ အနတ္တမနာ။

စာဝနာဓိပ္ပာယေဟိ = စာဝီယတေ စာဝနံ။ စု+ကာရိတ်-
ကျေ+ယု။ အဓိပ္ပယတိ စိတ္တေတိ အဓိပ္ပာယော။ အဓိ-ပယ+ဏ။
အဓိပ္ပိယတေ ဣစ္ဆိယတေတိ ဝါ အဓိပ္ပာယော။ အဓိ-ပ-ဣ+ဏ။
စာဝနေ (ပဝတ္တော) အဓိပ္ပာယော ယေသံ အမှာကံတိ စာဝနာ-
ဓိပ္ပာယာ။

ဇာဂရော = ဇာဂရောတိတိ ဇာဂရော။ ဇာဂရ(တ၊ ဘူ)+အ။

အမူလိကာယ = မူလတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဧတ္တာတိ မူလံ။ မူလ+အ။
နတ္ထိ မူလံ ဧတိဿာတိ အမူလိကာ။ တာယ အမူလိကာယ။

သီလဝိပတ္တိယာ = ဝိပဇ္ဇနံ ဝိပတ္တိ။ သီလဿ ဝိပတ္တိ သီလဝိပတ္တိ။

အနုဒ္ဓံသေထ = အနု-ဓံသ(စု)+ဏေ+ထ။

သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တဿ = သရတိတိ သတိ။

သရတိ ဧတာယာတိ ဝါ သတိ။ သရဏံ ဝါ သတိ။ သရ+တိ။

[ဝိဇ္ဇမာန၊ ဝိဂ္ဂဟ၊ ကရဏ ကတ္တူ၊ ဘာဝမူ)

ဝိသေသေန ပုလတိတိ ဝိပုလာ(သတိ)။

ဝိပုလာယ ဘာဝေါ ဝေပုလ္လံ။ ဝိပုလာ+ဏျ။

သတိယာ ဝေပုလ္လံ သတိဝေပုလ္လံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၉၇

သတိဝေပုလ္လံ ပတ္တော သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တော။

သတိဝိနယံ = စောဒနာဒိအသာရုပ္ပေ ဝိနေတိ ဝိနာသေတိ
ဧတေနာတိ ဝိနယော။ ဝိ-နီ+အ။ (ယောဇနာ။ ၄၃၉)။
သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တဿ (ဒီဏာသဝဿ) ဒါတဗ္ဗော ဝိနယော
သတိဝိနယော။ (သာရတ္ထ။ ၃။ ၃၇၅)။
တစ်နည်း- သတိ နိဿာယ ဒါတဗ္ဗော ဝိနယော သတိဝိနယော။
(ဝိမတိ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၉၈

အနာပတ္တိကော = နတ္ထိ အာပတ္တိယဿာတိ အနာပတ္တိကော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၁၉၉

[တေန ဥမ္မတ္တကေန စိတ္တဝိပရိယာသကတေန ဗဟံ
အဿာမဏကံ အဇ္ဈာစိန္တံ ဟောတိ ဘာသိတပရိကန္တံ။]
(၂-ကြောင်းမြောက်)

ဥမ္မတ္တကေန = ဥမ္မဇ္ဇတိတိ ဥမ္မတ္တကော။

စိတ္တဝိပရိယာသကတေန = ဝိပရိယတော အသနံ
ဝိပရိယာသော။ ဝိ-ပရိ-အသု+ဏ။
စိတ္တဿ ဝိပရိယာသော စိတ္တဝိပရိယာသော။
ကတော စိတ္တဝိပရိယာသော ယဿာတိ စိတ္တဝိပရိယာသ-
ကတော (ဂဂေါ)။

ပြုအပ်သောစိတ်၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းရှိသော။

အဇ္ဈာစိန္တံ = အဓိ အဘိဘဝိတွာ အာစရိယိတ္ထာတိ

အဇ္ဈာစိတ္တံ။ အဓိ-အာ-စရ+တ။

ဘာသိတပရိကန္တံ = ဘာသိယတေတိ ဘာသိတံ။

ပရိကမတိတိ ပရိကန္တံ။ ပရိ-ကမ+တ။

ပရိကန္တံ ဟုတ္တာ ကတံ ပရိကန္တံ။ (ယောဇနာ။ ၄၃၉)။

ဘာသိတံ စ တံ ပရိကန္တံ စာတိ ဘာသိတပရိကန္တံ။

[ဘိက္ခု ဂဂ္ဂံ ဘိက္ခု ဥပ္ပတ္တကေန စိတ္တဝိပရိယာသကတေန
အဇ္ဈာစိတ္တေန အာပတ္တိယာ စောဒေန္တိ။] (၃-ကြောင်းမြောက်)

ဥပ္ပတ္တကေန = ဥပ္ပတ္တကဿ ဣဒံ ဥပ္ပတ္တကံ။ ဥပ္ပတ္တက+ဏ။

စိတ္တဝိပရိယာသကတေန = ကရိယိတ္တာတိ ကတံ။

စိတ္တဝိပရိယာသေန ကတံ စိတ္တဝိပရိယာသကတံ။

စိတ်၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့် ပြုအပ်သော။

ဧဝရူပီ = ဧဝံ ရူပံ (သဘာဝေါ) ယာယာတိ ဧဝရူပီ (အာပတ္တိ)။

သမာသိပြီးသည့်အခါ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်းသက်။

အာပဇ္ဇိတာ = အာပဇ္ဇိတိ အာပဇ္ဇိတာ။ အာ-ပဒ+ဒိဝါဒိယ

+တု။ ဤ၌ တုပစ္စည်းရှိသော်လည်း အာပတ္တိဟု ဒုတိယာကံထား

ခြင်းသည် တုပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်ရာဝယ် ဆဋ္ဌိကံမမြဲကြောင်း ပြ၏။

(ယောဇနာ)။

အမူဠဝိနယံ = မုယုတိတိ မူဠော။ မုဟူ+တ။ ဒီယပြု။

န မူဠော အမူဠော။ အမူဠဿ ဒါတဉ္စော ဝိနယော အမူဠဝိနယော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၀၂

ပဋိညာတကရဏံ = ပဋိဇာနနံ ပဋိညာတံ။ ပတိ-ဉာ+တ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၉၉

ပဋိညာတေန ကရဏံ ပဋိညာတကရဏံ။

ပါရာဇိကံ = ဝိတိက္ကမန္တံ ပုဂ္ဂလံ သာသနတော ပရာဇေတိတိ
ပါရာဇိကာ (အာပတ္တိ)။ ပါရာဇိကံ(သိက္ခာပဒံ)။ ပရာ-ဇိ+ကာရိတိကျ
+ဣ+အာ။ ပရာဇိယတေတိ ပါရာဇိကော(ပုဂ္ဂလော)။ ပရာ-ဇိ+
တ။ ပ၏ အကို အာဝုဒ္ဓိပြု။ တကို ကပြု။ ဤ၌ အာပတ္တိအနက်
ဟော။ ဣတ္ထိလိင်။

ထုလ္လစ္စယံ = ထူလော စ သော အစ္စယော စာတိ ထုလ္လစ္စယော။
ထူလ+အစ္စယ။ လဒ္ဒေဘော်လာ၊ ဥကို ဥရဿပြု။

ပါစိတ္တိယံ = စိတ္တံ (ကုသလစိတ္တံ) ပါတေတိတိ ပါစိတ္တိယံ။
စိတ္တ-ပတ+ကာရိတိကျ+ကတ္တာဟောဣ။ ဣအာဝုမ်။
စိတ္တပါတိယံဟု ဆိုလိုလျက် စိတ္တနှင့်ပါတကို ရှေ့နောက်ပြန်၊
တတစ်လုံး ချေ။ (ယောဇနာ)

ပါဋိဒေသနီယံ = ပတိ(ဝိသံ) ဒေသေတဗ္ဗာတိ ပါဋိဒေသ-
နီယာ (အာပတ္တိ)။ ပတိ-ဒိသ(စု)+အနီယ+အာ။

ဒုဗ္ဘာသိတံ = ဒုဋ္ဌ ဘာသိတာ ဒုဗ္ဘာသိတာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၀၄

ဘဏ္ဍနဇာတာ = ဘဏ္ဍနံ ဇာတံ ယေသံတိ ဘဏ္ဍနဇာတာ။
တစ်နည်း- ဇာတံ ဘဏ္ဍနံ ယေသံတိ ဘဏ္ဍနဇာတာ။
(ရှေ့နောက်ပြန်)

ကလဟဇာတာ = ကလဟော ဇာတော ယေသံတိ ,
ဇာတော ကလဟော ယေသံတိ ဝါ ကလဟဇာတာ။

ဘဏ္ဍာနန္ဒိ ကလဟအထူး

ဘဏ္ဍာနန္ဒိ ကလဟဿ ပုဗ္ဗဘာဂေါ။ “ဣမိနာ ဣမိနာ စ
ဣဒံ ကတံ၊ ဧဝံ ဝုတ္တေ ဧဝံ ဝက္ခာမ”တိအာဒိကံ သကပက္ခေ
သမ္ဘန္တံ။ ကလဟောတိ အာပတ္တိဂါမိကော ကာယဝါစာဝီတိက္ကမော။

ဝိဝါဒါပန္နာ = ဝိဝါဒ အာပန္နာ ဝိဝါဒါပန္နာ။

မုခသတ္တိဟိ = မုခါနိယေဝ သတ္တိယော မုခသတ္တိယော။
မုခဖြင့် မုခသန္တိသီတဝါစာတိုင်အောင်ယူ။ သတ္တိ၌ သဒိဿပစာကြံ။

ယေဘုယျသိကာ = ယေဘုယျေန ပဝတ္တာ ယေဘုယျသိကာ။
ယေဘုယျ+ဣက+အာ။ သ-လာ။ (ယောဇနာ။ ၄၃၉)

သလာကဂ္ဂါဟာပကော = ဂဏှာပေတီတိ (ဂါဟာပေ
တီတိ) ဂါဟာပကော။ ဂဟ+ ဣာပေ+ဣ။
သလာကာယ ဂါဟာပကော သလာကဂ္ဂါဟာပကော။

ဆန္ဒာဂတိ = ဆန္ဒနံ ဆန္ဒော။ (ဣစ္ဆန္ ပိဟနန္တိ အတ္ထော)။
ဂမနံ ကရဏံ ဂတိ၊ ဂါရယာ ဂတိ အဂတိ။
ဆန္ဒေန အဂတိ ဆန္ဒာဂတိ။ (ဝိနယာလင်္ကာရဋီ၊ ၂၊ ၂၃)သမာသံ။
တစ်နည်း- ဆန္ဒာ+အဂတိဟု ဖြတ်ရသော သန္တိပုဒ်။
ဆန္ဒာ-ချစ်ခြင်းကြောင့်၊ အဂတိ-မလားသင့်မလားထိုက်၊ မပြုသင့်
မပြုထိုက်သော အမှုသို့-ဟုပေး။ (အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၁)

ဂဟိတာဂဟိတံ = ဂယိတ္တာတိ ဂဟိတာ (သလာကာ)။
န ဂဟိတာ အဂဟိတာ။ ဂဟိတာ စ အဂဟိတာ စ ဂဟိတာဂဟိတာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၀၅

သလာကဂ္ဂါဟာ = ဂါဟာပနံ ဂါဟာ။

သလာကာယ(ကို) ဂါဟော သလာကဂ္ဂါဟော။

ဩရမတ္တကံ = ဩရံ မတ္တာ ယဿာတိ ဩရမတ္တကံ။

ဂတိဂတံ = ဂန္တဗ္ဗာတိ ဂတိယော။ ဂစ္ဆတိ ပါပုဏ္ဏာတိတိ
ဂတံ။ ဂတိယော(တို့သို့) ဂတံ ဂတိဂတံ (အဓိကရဏံ)။
တစ်နည်း- ဂန္တဗ္ဗာတိ ဂတိ။ ဂတိ (ရောက်ထိုက်သော တရားဆုံး
ဖြတ်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အထံသို့) ဂတံ (ရောက်သောအဓိကရဏ်း
တည်း) ဂတိဂတံ။ (ဘာ၊ ဋီ)

သရိတသာရိတံ = သရိယတေတိ သရိတံ။ သာရိယတေတိ
သာရိတံ။ သရိတံ စ တံ သာရိတံ စာတိ သရိတသာရိတံ။
[အဓိကရဏ်းတစ်ခုတည်းကို အရကောက်သောကြောင့် ဝိသေ
သနောဘယပဒ ကမ္မဓာရည်းတွဲသည်။]

ဗဟုတရာ = ဝိသေသေန ဗဟူ ဗဟုတရာ (အဓမ္မဝါဒီ)။

ယထာဒိဋ္ဌိယာ = ယာ ယာ ဒိဋ္ဌိ ယထာဒိဋ္ဌိ။ (အဗျယိဘော
နပုံ မမြဲ)။ တာယ ယထာဒိဋ္ဌိယာ။

သမ္ပဇာနမုသာ = သမ္ပာ ပကာရေန ဇာနာတိတိ
သမ္ပဇာနန္တော။ သံ-ပ-ဉာ+နာ+အန္တ။

သမ္ပဇာနန္တဿ မုသာ သမ္ပဇာနမုသာ။ (န္တချေ)။

တစ်နည်း- သမ္ပဇာနံသည် ပထမာသိနှင့် တကွ နှစ်ကို အံ့ပြု
ထားသော ပထမာဝိဘတုန္တပုဒ်တည်း။ သမ္ပဇာနံ မုသာဟု ဆိုလို
လျက် ဝါစာသိလိဋ္ဌအကျိုးငှာ ဗျူနေစဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ် ချေ။ (သာရတ္ထ)။
ဤနည်း၌ ဝါကျသာတည်း။

တဿပါပိယသိကကမ္ပံ = ဝိသေသေန ပါပေါတိ ပါပိယော။

ပါပ+ဣယ။ ပါပိယဿ ကတ္တဗ္ဗံ ပါပိယသိကံ။ ပါပိယ+ဣက။
သ-လာ။ တဿ ပါပိယသိကံ တဿပါပိယသိကံ။ တဿပါပိယ-
သိကမေဝ ကမ္ဘံ တဿပါပိယသိကကမ္ဘံ။(ကမ္ဘံကို ရသောကြောင့်
တဿပါပိယသိကဟု အကာရန္တရိခြင်းက သာ၍ကောင်းသည်။)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ=၂၀၆

အသုစိ = သုစ္စတိတိ သုစိ။ သုစ+ဣ။ ပုံလိင်။
န သုစိ အသုစိ။ တစ်နည်း- နတ္ထိ သုစိနိ(ကာယဝစိကမ္မာနိ)
ဧတဿာတိ အသုစိ။ (ယောဇနာ)

သာနုဝါဒေါ = အနုဝဒီယတေ(အနုဝဒနံ ဝါ) အနုဝါဒေါ။
သဟ အနုဝါဒေန ယော ဝတ္တတိတိ သာနုဝါဒေါ။
(အင်္ဂါငါးပါး ရေတွက်ရာတွင် “ဓမ္မေန သမဂ္ဂေန” ကို ပဉ္စမအင်္ဂါ
ဟု ယူ။)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၀၈

ကက္ခဠတ္ထာယ = ကက္ခတိ ကိဗ္ဗိသံ ကရောတိတိ ကက္ခဠ။
(အဓိကရဏံ)။ ကက္ခ+အလ။ လကို ငြပြု။
ကက္ခဠဿ ဘာဝေါ ကက္ခဠတ္တံ။

ဝါဠတ္ထာယ = ဝိသေသေန အာလာတိ ဂဏှာတိ အာသုတိ
ဝါဠ။ ဝိ-အာ-လာ+အ။ လကို ငြပြု။ ဝလန္တိ သံဝရန္တိ အတ္တာနံ
အသ္မာတိ ဝါ ဝါဠ။ ဝလ+ဏ။ ဝါဠဿ ဘာဝေါ ဝါဠတ္တံ။

တိဏဝတ္ထာရကေန = အဝတ္ထရိယတေ အနေနာတိ
အဝတ္ထာရော။ အဝ-ထရ+ဏ။ တိဏဉ္စ တံ အဝတ္ထာရော စာတိ
တိဏဝတ္ထာရော။ တိဏဝတ္ထာရောယေဝ တိဏဝတ္ထာရကော။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၀၃

ဖုံးလွှမ်းကြောင်းမြက်ကို မုချရ၏။ ကမ္မ-ကို အရကောက်ရာ၌ သဒိသုပစာကြုံ။ (ဘာ၊ ဇီ- ၁၀၁)။ တစ်နည်း- ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဆင့်။ ယောဇနာ၌ တိဏေဟိ အဝတ္ထရိတဗ္ဗတိ တိဏဝတ္ထာရုံ(ဂူထမုတ္တံ)။ တိဏဝတ္ထာရမိဝါတိ တိဏဝတ္ထာရကံ ဟုပြုလေသည်။ တိဏဝတ္ထာ-ရကသဒိသတ္တာဟု ကအက္ခရာနှင့်တကွ ဖွင့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာ၏ အာဘော်ကျမည်မဟုတ်ပေ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၀၉

ထုလ္လဝဇ္ဇံ = ထူလတိ ပရိဗြူဟတိတိ ထူလံ။ ထူလ(ဘူ၊ စု) +အ။ ဝဇ္ဇိတဗ္ဗတိ ဝဇ္ဇံ။ ဝဇ္ဇိ (ဘူ၊စု)+အ။ ထူလဉ္စ တံ ဝဇ္ဇတ္တာတိ ထုလ္လဝဇ္ဇံ။ ထူလ+ဝဇ္ဇံ။ ဒွေဘော်လာ၊ ရသပြု။
တစ်နည်း-ထူလဓာတ် လပစ္စည်းဖြင့် ထုလ္လပြီးသည်။ ထုလ္လ+ဝဇ္ဇံ။ ပါရာဇိက၊ သံဃာဒိသေသ်ဟူသော အပြစ်တည်း။

ဂိဟိပဋိသံယုတ္တံ = ပဋိသံယုဇ္ဇတိတိ ပဋိသံယုတ္တာ။
ဂိဟိဟိ ပဋိသံယုတ္တာ ဂိဟိပဋိသံယုတ္တာ။
(ယောဇနာ၌ ဂိဟိနံ ပဋိသံယုတ္တာ ဟုပြုလေသည်။)
လူတို့အား ဆဲရေးရှုံချခြင်း၊ တရားနှင့်ယှဉ်သောဝန်ခံမှုပျက်ကွက်ခြင်းတို့ကြောင့် သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်တည်း။)

ဧကတောပက္ခိကာနံ = ဧကတော ပက္ခော ဧကတောပက္ခော။
ဧကတော၌ တောပစ္စည်း ပထမအနက်၌သက်။ ထိုတောပစ္စည်း မကျေသော အလုတ္တသမာသ်။
ဧကတောပက္ခော ဘဝါ ဧကတောပက္ခိကာ။ ဧကတောပက္ခ+ဣက။

သကော = သဿ အယံ သကော (ပက္ခော)။

သ+က။ ဣဒံတဒ္ဓိတံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၁၁

ဒိဋ္ဌာဝိကမ္ပံ = အာဝိကရဏံ အာဝိကမ္ပံ။

ဒိဋ္ဌိယာ အာဝိကမ္ပံ ဒိဋ္ဌာဝိကမ္ပံ။

အနုပခဇ္ဇ = အနု-ဥပ-ခဒ (ဟိသာယံ)+တွာ။ တွာကိုဇ္ဇပြု။
ဓာတွန်ဈေ။ (ယောဇနာ။ ၃၂) တစ်နည်း- အနု-ဥပ-ခိ+တွာ။
တွာကိုဇ္ဇပြု။ ဣကို အပြု။ အနုသည် သမိပအနက်ဟော၊ဥပသည်
ဥပဂမနအနက်ဟော။(ပါတိ၊ ပဒတ္ထ၊ အနုဝဏ္ဏနာ။ ၂၁၉)

ဝိဝါဒါဓိကရဏံ = ဝိဝဒန္တိ အနေနာတိ ဝိဝါဒေါ။

ဝိဝါဒေါ ယေဝ အဓိကရဏံ ဝိဝါဒါဓိကရဏံ။

အနုဝါဒါဓိကရဏံ = အနုဒ္ဓံသနဝသေန ဝဒန္တိ အနေနာတိ
အနုဝါဒေါ။ အနုဝါဒေါယေဝ အဓိကရဏံ အနုဝါဒါဓိကရဏံ။

အာပတ္တာဓိကရဏံ = အာပတ္တိယေဝ အဓိကရဏံ
အာပတ္တာဓိကရဏံ။

ကိစ္စာဓိကရဏံ = ကတ္တဗ္ဗံတိ ကိစ္စံ။

ကိစ္စမေဝ အဓိကရဏံ ကိစ္စာဓိကရဏံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၁၂

သာဝသေသာ = သဟ အဝသေသေန ယာ ဝတ္တတီတိ
သာဝသေသာ။

အနဝသေသာ = နတ္တိ အဝသေသော ယာယာတိ
အနဝသေသာ။

ဒုဋ္ဌုလ္လာ = ဒုဋ္ဌု စ သာ ထူလာ စာတိ ဒုဋ္ဌုလ္လာ။ ဒု+ထူလ။

ကလဟော = ကဒနံ ကလော။ ကဒ+အ။ ဒကို လပြု။
မာန်ယစ်ခြင်း။ ကလံ ဟနတိတိ ကလဟော။ ကလ-ဟန+ကိ။
သူတစ်ပါး၏မာန်ကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးတတ်သော ရန်ဖြစ်မှု။
(ဌ၊ အခြေပြု။ ၈၅)

အညထာဝါဒေါ = အညော ပကာရော အညထာ။
အည+ထာ။ အညထာ ဝါဒေါ အညထာဝါဒေါ။

ဝိပစ္စတာယ = ဝိပစ္စတိတိ ဝိပစ္စံ။ ဝိ-ပစ+ကတ္တာ+ဟောဏှ။
(ဘာ၊ ဋီ)။ ဝိကာရဘာဝေန ပတတိ ဝတ္တတိတိ ဝါ ဝိပစ္စံ။(ယောဇနာ)
ဝိပစ္စံယေဝ ဝိပစ္စတာ။

ဒေါသမူဒွေရှိ ဒေါမနဿဝေဒနာကို အရကောက်။

ဝေါဟာရော = ဝေါဟရီယတေ အနေနာတိ ဝေါဟာရော။
ဝိ-အဝ-ဟရ+အာ။ ဒေါသမူဒွေရှိ စေတနာ။(ဖရုသဝါစာ)

မေဓဝံ = မေဓတိ ဟိသတိတိ မေဓဂေါ။ မေဓ+ဏှ။ ဏှကို
အကပြု။ ကကိုဂပြု။ (ဓာန်၊ ဋီ)။

တစ်နည်း-မေဓတိ ဟိသတိတိ မေဓော။ မေဓော ဟုတ္တ
ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ မေဓဂေါ။ မေဓ- ဂမု+ကိ။ (ဌ၊ အခြေပြု)။

တစ်နည်း-မေဓန္တော ဟိသန္တော ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ မေဓဂေါ။
(ယောဇနာ)။ [အဘိဓာန်များ၌ ပုံလိင်ချည်းတွေ့ရသည်။ ဤ၌
လိင်ဝိပလ္လာသကြံ။]

အနုလ္လပနာ = အနု-လပ+ယု+အာ။

အနုသမ္ပဝက်တာ = သမ္ပာ ပကာရေန ဝက်တိတိ သမ္ပဝင်္ကော။

သံ-ပ-ဝက်+အ။ အနု ပုနပျုန် သမ္ပဝင်္ကော အနုသမ္ပဝင်္ကော။
အနုသမ္ပဝင်္ကံဿ ဘာဝေါ အနုသမ္ပဝင်္ကတာ။

အပ္ပဿဟနတာ = အတိရေကံ ဥဿဟနံ အပ္ပဿဟနံ။
အဘိ+ဥဿဟန။ အပ္ပဿဟနံ အဿ အတ္ထိတိ အပ္ပဿဟနော။
အပ္ပဿဟနဿ ဘာဝေါ အပ္ပဿဟနတာ။ | အတိဝိယ သဉ္ဇာ-
တုဿာဟတာ ဟူသော ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉၆နှင့် ဘာ၊ ဋီ။ ၁၀၄တို့ကို
မှီးသည်။ |

အနုဗလပ္ပဒါနံ = ဗလဿ ပဒါနံ ဗလပ္ပဒါနံ။ (စတုတ္ထိ
တပျုရိသ်)။ အနု(ပုနပျုန်) ဗလပ္ပဒါနံ အနုဗလပ္ပဒါနံ။

ကိစ္စယတာ = ကတ္တဗ္ဗတိ ကိစ္စံ။ ကိစ္စမေဝ ကိစ္စယံ။
ကိစ္စယဿ ဘာဝေါ ကိစ္စယတာ။ (ဋ္ဌ၊ ၃၉)။

|ယောဇနာ- ၄၄၃၌ ကရောတိတိ ကိစ္စော(သံယော) ။
ကိစ္စသဒ္ဓါ၊ ကရဏီယသဒ္ဓါ တို့သည် ကတ္တားအနက်ဟော။
ကိစ္စဿ ဘာဝေါ ကိစ္စယတာ။ ယအာဂုဏ် ဟု ဆိုသည်။ |

အပလောကနကမ္ပံ = အပလောကေတိ အာပုတ္တတိ အနေနာတိ
အပလောကနံ။ အပလောကနမေဝ ကမ္ပံ အပလောကနကမ္ပံ။
(ယောဇနာ)။ တစ်နည်း-အပလောကီယတေ အပလောကနံ။
အပလောကနေန ကာတဗ္ဗံ ကမ္ပံ အပလောကနကမ္ပံ။
(ဤနည်းကား ဥတ္တိကမ္ပံစသည်၏ အဋ္ဌကထာဖွင့်ကို နည်းမှီ၍
ပြုအပ်သောဝိဂ္ဂဟတည်း။)

ဥတ္တိကမ္ပံ = ဉာပနံ ဥတ္တိ။ ဉာ+ကာရိတ်ကျေ+တိ။
ဥတ္တိယာ ကာတဗ္ဗံ ကမ္ပံ ဥတ္တိကမ္ပံ။ (ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋီ)။

တစ်နည်း-သံဃဂဏပုဂ္ဂလေ ဉာပေတိ ဧတာယာတိ ဥတ္တိ။
ဥတ္တိယေဝ ကမ္မံ ဥတ္တိကမ္မံ။ (ယောဇနာ)

ဥတ္တိဒုတိယကမ္မံ = ဒွိန္နံ ပူရဏံ ဒုတိယာ။ ဥတ္တိ ဒုတိယာ
ယာယာတိ ဥတ္တိဒုတိယာ(အနုဿာဝနာ)။ [ဥတ္တိဒုတိယာ
ယဿာတိ ဥတ္တိဒုတိယံ(အနုဿာဝနံ)။] အနုဿာဝနသဒ္ဓါ
ဣတ္ထိလိင်္ဂ၊ နပုံလိင်္ဂတည်း။ ဥတ္တိဒုတိယာယ(ဥတ္တိဒုတိယေန)
ကာတဗ္ဗံ ကမ္မံ ဥတ္တိဒုတိယကမ္မံ။ မဇ္ဈေလောပိတတိယာတပ္ပရိသ်။
(ဥတ္တိကမ္မံ ဋီကာဖွင့်ကို နည်းမှီသည်။)

တစ်နည်း-ဥတ္တိဒုတိယာယ ကာတဗ္ဗံ ဥတ္တိဒုတိယံ။
ကာတဗ္ဗတဒ္ဓိတိ။ (သို့မဟုတ်) ကာတဗ္ဗနောက်ပုဒ်အကျေကြံ။
ဥတ္တိဒုတိယံ စ တံ ကမ္မံ စာတိ ဥတ္တိဒုတိယကမ္မံ။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ၊
၂။ ၃၅၀ကို မှီသည်။)

[ဘာဋီ။ ၁၀၆၌ ဥတ္တိ ဒုတိယာ ယဿာတိ ဥတ္တိဒုတိယံ။
ဥတ္တိဒုတိယံ စ တံ ကမ္မံ စာတိ ဥတ္တိဒုတိယကမ္မံ-ဟု ပြုသည်။
ယောဇနာ ၄၄၃၌ ဒွိန္နံ ပူရဏံ ဒုတိယံ။ ဥတ္တိယေဝ ဒုတိယံ
ဥတ္တိဒုတိယံ။ ဥတ္တိဒုတိယမေဝ ကမ္မံ ဥတ္တိဒုတိယကမ္မံ-ဟု
ပြုသည်။ အဋ္ဌကထာများ၌ ဥတ္တိဒုတိယာယ အနုဿာဝနာယ
ကတ္တဗ္ဗကမ္မံ စသည်ဖြင့် ဖွင့်ကြသည်။]

ဥတ္တိစတုတ္ထကမ္မံ = စတုန္နံ ပူရဏံ စတုတ္ထိ။(စတုတ္ထာ ဝါ)။
ဥတ္တိ စတုတ္ထိ(စတုတ္ထာ) ယဿာတိ ဥတ္တိစတုတ္ထံ (အနုဿာဝနံ)။
ဥတ္တိစတုတ္ထေန ကာတဗ္ဗံ ကမ္မံ -စသည်ပြု။

ကောဓနော = ကုဇ္ဈိတုံ သီလံ ယဿာတိ ကောဓနော။
ကုဇ္ဈိတံ သီလေနာတိ ဝါ ကောဓနော။ ကုဓ+ယု။

ဥပနာဟီ = ပုနပျန် ဥပဂန္တာ နယုတိ ဗန္ဓတိ စိတ္တန္တိ ဥပနာဟော။
 ဥပ-နဟ+ဏ။ ဥပနာဟော အဿ အတ္တိတိ ဥပနာဟီ။ ဥပနာဟ+ဏှိ။
 တစ်နည်း- ဥပနယုတိ သီလေနာတိ ဥပနာဟီ။ (အံ၊ ဋီ။ ၃)
 ကောဓန၊ ဥပနာဟီပုဒ်တို့၏ အန္တတ္ထအရ ဒေါသကောက်။

သတ္တရိ = သာသတိတိ သတ္တာ။ သာသ+ရတ္တ။
 အန္တတ္ထအရ- ဒေသနာဉာဏ်/မဟာကရုဏာ ပြဓာန်းသော
 မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။
 တစ်နည်း- သဟ အတ္ထေန ယော ဝတ္တတိတိ သတ္တော။
 အရင်းအနှီးဥစ္စာနှင့်တကွသော လူ(ကုန်သည်) အပေါင်း။ သတ္တော
 ဧတဿ အတ္တိတိ သတ္တာ။ သတ္တ+ဏ။ သတ္တာ ဝိယာတိ သတ္တာ။

အဂါရဝေါ = ဂရုနော ဘာဝေါ ဂါရဝံ(ဂါရဝေါ ဝါ)။ ဂရု+ဏ။
 ဥကို အဝပြု။ [အဇ္ဇဝမဒ္ဒဝဂါရဝသဒ္ဓါ ပန ပုံနပုံသကလိင်္ဂီ။ နိတိ၊
 ပဒ။ ၃၃၇] နတ္ထိ ဂါရဝံ (ဂါရဝေါ) ယဿာတိ အဂါရဝေါ။

အပ္ပတိဿော = ပတိဿဝနံ ပတိဿော။ ပတိ-သု+အ။
 သ-လာ။ တစ်နည်း-ပတိဿိယတေတိ ပတိဿော။ ပတိ-
 သိ+အ။ နတ္ထိ ပတိဿော ယဿာတိ အပ္ပတိဿော။
 ရှေ့ရှုနားထောင်ခြင်း မရှိသည်။
 တစ်နည်း-မှီခိုအပ်သူ အကြီးအကဲမရှိသည်။ (ဝိ၊ ၃၊ ဘာ၊ ဋီ)

အဇ္ဈတ္တံ = အတ္တနိတိ အဇ္ဈတ္တံ။ အဓိ+အတ္တ။
 ဝိဘတုတ္ထ အဗျယိဘော။

ဓူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၁၃

အာယတိ = ဧဿတိ (အာဂမိဿတိ) ဣတိ အာယတိ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၀၉

အာ-ဣ+တိ။ [ဒတိ-လာဇ်-ဟူရာ၌ အာပုဗ္ဗ ဣဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော နီတိ၊ ဓာတု၊ ၃ကို ဖြိုး၍ ဒေသတိဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။]

တစ်နည်း-အာယာတိတိ အာယတိ။ အာ-ယာ+တိ။ (ဝိ၊ ပိ၊ ဓာနိ)။ ဣတ္ထိလိင်။ ဣကာရန္တနာမ်ပုဒ်။ (ဤနည်းတို့၌ သတ္တမိအနက် ဒုတိယာသက်။ သို့မဟုတ် အာဒိတော ဩ စ ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် သို့ကို အံပြု။) တစ်နည်း- အာယတိဟူသော ကာလတ္ထ သတ္တမိနိပါတ်ပုဒ်။(နီတိ၊ သုတ္တ။ ၃၈၁)

အနဝဿဝါယ = အဝဿဝနံ အဝဿဝေါ။ အဝ-သု+ဏ။ န အဝဿဝေါ အနဝဿဝေါ။

မက္ခိ = မက္ခယတိ ပရေဟိ ကတဂုဏံ ပိသတိတိ မက္ခော။ မက္ခ(စု)+အ။ တစ်နည်း-မဟန္တာနံ ကာရာနံ ခေပေတိ ခံသတိတိ မက္ခော။ မဟန္တကာရခေပနဟူလိုလျက် မဟန္တမှမ၊ ကာရမှက၊ ခေပနမှခတို့ကိုချန်၍ ကြွင်းသည့်အက္ခရာများကိုချေ။ (ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၄၆-၇) မက္ခော အဿ အတ္ထိတိ မက္ခိ။ မက္ခ+ဤ။

ပဠာသိ = ပဠာသတိတိ (ပရဿ ဂုဏော ခံသိတွာ ဝိယ အပနေတိတိ) ပဠာသော။

ပဠာသော အဿ အတ္ထိတိ ပဠာသိ။ (အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၆)

ဣဿုကိ = ဣဿတိ သန္တေသု ဂုဏေသု ဒေါသာရောပနံ ကရောတိတိ ဣဿာ။ ဣဿ+အ+အာ။

ဣဿာ အဿ အတ္ထိတိ ဣဿုကိ။ ဣဿာ+ဥကိ။ (မောဂ်၊ ၄)။

တစ်နည်း- ဣဿတိတိ ဣဿုကိ။ ဣဿ+ဥကိ ပစ္စည်း။ (အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၆)

မစ္ဆရီ = တဏှာယ မသတိ အာမသတိတိ မစ္ဆရံ။ မသု+က္ခိ။
(ရူ။ ၄၀၆) မသု+စ္ဆရ။ (ဓာန်။ ဋီ။ ၁၆၈)။

တစ်နည်း- မစ္ဆရာယတိတိ မစ္ဆရံ။ မစ္ဆရ(နာမဓာတ်)+အ။
မစ္ဆရံ အဿ အတ္တိတိ မစ္ဆရီ။ မစ္ဆရ+ဤ။ (အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၆-၇)

သဌော = သဌယတိ န သမ္မာ ဘာသတိတိ သဌော။
သဌ(စု)+အ။

မာယာဝီ = အတ္တနော ဂုဏံ မေတိ ပရိမေတိတိ မာယာ။
မာ+ယ+အာ။ တစ်နည်း-မယဿ အယံ(ဧသာ) မာယာ။
မယ+ဏ+အာ။ တစ်နည်း-မယတိ ဝိဝိဓကာရံ ဂစ္ဆတိ ဧတာ-
ယာတိ မာယာ။ မယ+ဏ+အာ။ (နိရုတ္တိ။ ၅၅၇)။
မာယာ အဿ အတ္တိတိ မာယာဝီ။ မာယာ+ဝီ။

ပါပိစ္ဆော = ပါပါ ဣစ္ဆာ ယဿာတိ ပါပိစ္ဆော။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ = မိစ္ဆာ (ဝိပရိတာ)ဒိဋ္ဌိ ယဿာတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ပုံလိင်။

သန္နိဋ္ဌိပရာသီ = သဿ ဧသာ သကာ။ သကာ ဒိဋ္ဌိ သန္နိဋ္ဌိ။
တစ်နည်း- သဿ (အတ္တနော) ဒိဋ္ဌိ သန္နိဋ္ဌိ။ တစ်နည်း-သယံ
ဂဟိတာ ဒိဋ္ဌိ သန္နိဋ္ဌိ။ တစ်နည်း-သာ(မိမိဥစ္စာဖြစ်သော) ဒိဋ္ဌိ
သန္နိဋ္ဌိ။ [အတ္တနိယေ သော တိလိဂီကော။ ဓာန်။ ၈၀၈] (အံ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၀၇။ ယောဇနာ။ ၅၅၉) ပရတော အာမသတိတိ ပရာမာသီ။
သန္နိဋ္ဌိ ပရာမာသီ သန္နိဋ္ဌိပရာမာသီ။ (ဘာ၊ ဋီ)

အာဓာနဂ္ဂါဟီ = အာ(ဘုသော) ဧယတေ အာဓာနံ ။ အာ-ဓာ+
ယု။ ဂဏှာတိ သီလေနာတိ ဂါဟီ။ အာဓာနံ ဂါဟီ အာဓာနဂ္ဂါဟီ။ (ဘာ၊
ဋီ) တစ်နည်း-အာဓာနံ ဂဏှာတိ သီလေနာတိ အာဓာနဂ္ဂါဟီ။ (အံ၊ ဋီ)

ဒုပ္ပငိုနိဿဂ္ဂီ = ဒုက္ခေန ပဋိနိဿန္တတိတိ ဒုပ္ပငိုနိဿဂ္ဂီ။
 (အံ၊ဋီ၊၃။ ၁၀၇)။တစ်နည်း-ပဋိနိဿန္တပိယတေ(ပဋိနိဿန္တပနံ)
 ပဋိနိဿဂ္ဂေါ။ ပတိ-နိ-သန္ဓ+ဏ။

ဒုက္ခေန ပဋိနိဿဂ္ဂေါ ဒုပ္ပငိုနိဿဂ္ဂေါ။
 ဒုပ္ပငိုနိဿဂ္ဂေါ အဿ အတ္တိတိ ဒုပ္ပငိုနိဿဂ္ဂီ။

လုဒ္ဓစိတ္တာ = လုတ္တတိတိ လုဒ္ဓံ။ လုဘ+တ။
 လုဒ္ဓံ စိတ္တံ ယေသံတိ လုဒ္ဓစိတ္တာ (ဘိက္ခု)။

ဒုဋ္ဌစိတ္တာ = ဒုဿတိတိ ဒုဋ္ဌံ။ ဒုသီယတေတိ ဝါ ဒုဋ္ဌံ။
 ဒုဋ္ဌံ စိတ္တံ ယေသံတိ ဒုဋ္ဌစိတ္တာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၁၅

ဒုဗ္ဗဏ္ဏော = ဝိရူပေါ ဝဏ္ဏော ယဿာတိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏော။ ဒု+ဝဏ္ဏ။

ဒုဒ္ဓသိကော = ဒုက္ခေန ပဿီယတေတိ ဒုဒ္ဓသိကော။

ဗဟ္တာဗာဓော = အာ(ဘုသော) ဗာဓေတိ အာဗာဓော။
 ဗဟု အာဗာဓော ယဿာတိ ဗဟ္တာဗာဓော။

ကာဏော = ကဏတိ နိဗ္ဗိလေတိတိ ကာဏော။ ကဏ+အ။

ကုဏီ = ကုဏနံ သင်္ကောစနံ ကုဏော။ ကုဏ+အ။ (သံ၊
 ဋီ၊ ၁။ ၁၉၅) ယောဇနာ၌ နပုံလိင် ဆို၏။

ကုဏော အဿ အတ္တိတိ ကုဏီ။ ကုဏ+ဤ။

တစ်နည်း- ကုစ္ဆိတံ နယတိတိ ကုဏီ။ ကု-နိ+ကိ။ နကို ဏပြု။

ခဉ္စော = ခဉ္စတိ ဂတိဝေကလ္လဘာဝေန ပဝတ္တတိတိ ခဉ္စော။
 ခဉ္စ+အ။

ပက္ခဟတော = ဟညတေတိ ဟတော။

ပက္ခော ဟတော ဧတဿာတိ ပက္ခဟတော။ (ယောဇနာ။ ၂၇၃)

ဒုဗ္ဗစော = ဒုက္ခံ ဝစော ဧတသ္မိတိ ဒုဗ္ဗစော။

တစ်နည်း- ဝစိတဗ္ဗောတိ ဝစော။ ဒုက္ခေန ဝစော ဒုဗ္ဗစော။

မဗ္ဗဇော = မဗ္ဗနံ ဣတိ ခလိတဝစနံ ကရောတီတိ မဗ္ဗဇော။
မမ်းမမ်းဟု စကားထစ်ခြင်းကို ပြုတတ်သူ။ (မဟာဝါ။ ဂံ)

ဧဠဂလဝါစော = ဂလတီတိ ဂလာ။ ဂလ+အ+အာ။

ဧဠာ စ သာ ဂလာ စာတိ ဧဠဂလာ။ ဝိသေသနပရပဒ။

ဧဠဂလာ အဿာ အတ္ထိတိ ဧဠဂလာ(ဝါစာ)။

ဧဠဂလာ ဝါစာ ယဿာတိ ဧဠဂလဝါစော။

ယိုစီးသော တံတွေးရှိသော စကားရှိသူ။

သမုဋ္ဌာန်(၆)ပါး

ကိုယ်ရယ်၊ နှုတ်ရယ်၊ ကိုယ်နှုတ်ရယ်၊

ကိုယ်စိတ်၊ နှုတ်စိတ်၊ ကိုယ်နှုတ်စိတ်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၁၆

အဗျာကတံ = ဗျာကရိယတေတိ ဗျာကတံ။ ဝိ-အာ-ကရ+
တ။ န ဗျာကတံ အဗျာကတံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၂၀

အာစရိယကိစ္စံ = သိဿာနံ ဟိတံ အာစရတီတိ အာစရိ-
ယော။ အာ-စရ+ယ။ ဣ-လာ။ အာဒရေန စရိတဗ္ဗောတိ ဝါ
အာစရိယော။ အာစရိယဿ ကိစ္စံ အာစရိယကိစ္စံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၁၃

ဥပဇ္ဈာယကိစ္စံ = မနသာ ဥပေစ္စ သိဿာနံ ဟိတေသိတံ
ဥပဋ္ဌာပေတွာ ဈာယတီတိ ဥပဇ္ဈာယော။ ဥပ-ဈေ+ဏ။
ဥပဇ္ဈာယဿ ကိစ္စံ ဥပဇ္ဈာယကိစ္စံ။

သမာနုပဇ္ဈာယကိစ္စံ = သမာနော ဥပဇ္ဈာယော ယေနာတိ
(ယဿာတိ ဝါ) သမာနုပဇ္ဈာယော။
သမာနုပဇ္ဈာယဿ ကိစ္စံ သမာနုပဇ္ဈာယကိစ္စံ။

သမ္ပုခါဝိနယသ္မိံ = နိဒ္ဒါရဏေစဉ် စသဒ္ဓါဖြင့် ပထမာ-
အနက် သို့ဝိဘတ်သက်။

သံဃသမ္ပုခတာ = သမ္ပုခါ ဘာဝေါ သမ္ပုခတာ။ ယောဇနာ-
အလို သမ္ပုခဿ ဘာဝေါ သမ္ပုခတာဟုပြု။
သံဃဿ သမ္ပုခတာ သံဃသမ္ပုခတာ။

ယာဝတိကာ = ယာဝတာ ပရိမာဏံ ယေသန္တိ ယာဝတိကာ။
ယာဝတာ(နိပါတ်)+ဏိက။ အဿပရိမာဏတဒ္ဓိတ်။

ကမ္မပ္ပတ္တာ = ကမ္မဿ ပတ္တာ(အနုရူပါ) ကမ္မပ္ပတ္တာ။

ဆန္ဒာရဟာနံ = ဆန္ဒံ အရဟန္တီတိ ဆန္ဒာရဟာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၂၁

အတ္ထပစ္စတ္ထိကာ = ပဋိပက္ခံ အတ္ထယန္တီတိ ပစ္စတ္ထိကာ။
ပတိ-အတ္ထ(စု)+ကတ္တားဟောဏျ။ တစ်နည်း- ဧတု။
ဝိဝါဒသင်္ခါတေ အတ္ထေ(ကြောင့်) ပစ္စတ္ထိကာ အတ္ထပစ္စတ္ထိကာ။
သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ်။

ဥက္ကောဋေတိ = ဥ-ကုဋ+ကာရိတ်ဏေ+တိ။

ဥက္ကောဋ္ဌနကံ = ဥက္ကောဋ္ဌာပီယတေ ဥက္ကောဋ္ဌနံ။
 ဥက္ကောဋ္ဌနေန ဇာတံ ဥက္ကောဋ္ဌနကံ။ ဇာတတဒ္ဓိတံ။

ခိယနကံ = ခိယတေ ခိယနံ။ ခိ(ဒိ)+ယု။
 ခိယနေန ဇာတံ ခိယနကံ။

အန္တရာမဂ္ဂေ = မဂ္ဂဿ အန္တရာ အန္တရာမဂ္ဂံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၂၂

နဝကတရာ = ဝိသေသေန နဝကာ နဝကတရာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၂၃

အနန္တာနိ = နတ္ထိ အန္တော ဧတေသံတိ အနန္တာနိ(ဘဿာနိ)။

ဥဗ္ဗဟိကာယ = ဥဗ္ဗဟန္တိ ဝိယောဇေန္တိ ဧတာယ အလင်္ဂီနံ
 တဇ္ဇိနိ ဝါ ကလဟံ ဝါတိ ဥဗ္ဗဟိကာ။ ဥ-ဝဟ+ဣ+အာ။(ဘာဠိ)
 တစ်နည်း-အနန္တာနိ ဘဿာနိ၊ ဓမ္မကထိကံ ဝါ ဥဒ္ဓရိတွာ ဗာဟတိ
 ပဋိသေဓေတိ ဣမာယ သမ္ပတိယာတိ ဥဗ္ဗဟိကာ။ (ယောဇနာ)

ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော = ပါတိ ရက္ခတိတိ ပါတိ။
 ပါ+တိ။ ပုံလိင်။ ပါတိ မောက္ခေတိ မောစေတိတိ ပါတိမောက္ခံ။
 ပါတိ-မောက္ခ+အ။ သံဝရတိ ဧတေနာတိ သံဝရော။ ပါတိမောက္ခံ
 စ တံ သံဝရော စာတိ ပါတိမောက္ခသံဝရော။ သံဝရီယတေတိ
 သံဝုတံ။ သံ-ဝရ+တ။ သံဝုတံ အဿ အတ္ထိတိ သံဝုတော။
 သံဝုတ+ဣ။

ပါတိမောက္ခသံဝရေန သံဝုတော ပါတိမောက္ခသံဝရ သံဝုတော။

အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော = အာစရီယတေတိ အာစာရော။

ဂါဝေါ စရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါစရော။ ဂေါစရော ဝိယာတိ ဂေါစရော။
 အာစာရော စ ဂေါစရော စ အာစာရဂေါစရော။
 အာစာရဂေါစရေန သမ္ပန္နော အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော။

အဏုမတ္တေသု = အင်္ဂမင်္ဂဿ ရုဇ္ဇနဘာဝံ အမတိ ဂစ္ဆတိတိ
 အဏု။ အမ+ဏု။ (ကစ္စည်း။ ၆၇၁)။ အဏတိ သုခုမဘာဝေန
 ပဝတ္တတိတိ ဝါ အဏု။ အဏ+ဥ။ (မောဂ်)။ အဏု ဝိယာတိ
 အဏု။ အဏု မတ္တာ (ပမာဏံ) ယေသံတိ အဏုမတ္တာနိ(ဝဇ္ဇာနိ)။

ဘယဒဿာဝီ = ဘယံ ပဿတိ သီလေနာတိ ဘယဒဿာဝီ။

သမာဒါယ သိက္ခတိ သိက္ခာပဒေသု = သိက္ခာပဒေသု-
 တိ၌၊ သမာဒါယ-ကောင်းစွာယူ၍။ ဝါ-ဆောက်တည်၍၊ သိက္ခတိ-
 ၏။ ဤနည်း၌ သိက္ခာပဒေသုဝယ် ဩကာသအနက် သတ္တမိသက်။

တစ်နည်း-သိက္ခာပဒေသု-တို့တွင်၊ တံတံ သိက္ခာပဒံ-ကို၊
 သမာဒါယ-၍၊ သိက္ခတိ-၏။ ဤနည်း၌ နိဒ္ဒါရဏ(သမုဒါယ)အနက်
 သတ္တမိသက်။

တစ်နည်း-သိက္ခာပဒေသု-တို့ကို၊ သမာဒါယ-၍၊ သိက္ခတိ-
 ၏။ ဤနည်း၌ ဒုတိယအနက် သတ္တမိသက်။ (ယောဇနာ။ ၄၀)

သုတဓရော = သုတံ ဓာရေတီတိ သုတဓရော။

သုတသန္နိစယော = ဧကပဒမ္ပိ ဧကက္ခရမ္ပိ အဝိနဋ္ဌံ ဟုတ္တာ
 သန္နိစီယတေတိ သန္နိစယော။ သံ-နိ-စိ+ဏ။

သုတံ သန္နိစယော ယသ္မိန္တိ သုတသန္နိစယော။ (သာရတ္ထ။ ၃။ ၃၉)

အာဒိကလျာဏာ = အာဒိမ္ပိ ကလျာဏာ အာဒိကလျာဏာ။

မဇ္ဈေကလျာဏာ = မဇ္ဇတိ သုဇ္ဈတီတိ မဇ္ဈံ။ မဇ္ဇ+ဈ။

မဇ္ဈေ ကလျာဏာ မဇ္ဈေကလျာဏာ။ (အလုတ္တသတ္တမိတပ္ပရိသ်)

သာတ္ထံ = အရိယတေ ဉာယတေတိ အတ္ထော။အရ+ထ။

သဟ အတ္ထေန ယံ ဝတ္တတိတိ သာတ္ထံ။ (ဗြဟ္မစရိယံ)။

ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ = ပရိ(သမန္တတော) ပူရတိတိ ပရိပုဏ္ဏံ။
ပရိ-ပူရ+တ။ ကေဝလံ ပရိပုဏ္ဏံ ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ။

ဗြဟ္မစရိယံ = စရိတဗ္ဗတိ စရိယံ။ စရ+ဏျ။

ဗြဟ္မေဟိ စရိယံ၊ ဗြဟ္မာနံ စရိယံ၊ ဗြဟ္မံ စရိယံ ဗြဟ္မစရိယံ။

ဗဟုဿုတာ = သူယိသူတိ သုတာ (ဓမ္မာ)။

ဗဟံ(စ္စာ) သုတာ ဗဟုဿုတာ (ဓမ္မာ)။ ဒုတိယာတပ္ပရိသ်။

ဓာတာ = ဒမိယိသု ဓာရိယိသူတိ ဓာတာ(ဓမ္မာ)။ ဓာ+တ။
ပုရိသာဒိဂိုဏ်းစဉ်။

ပရိစိတာ = ပရိ-စိ+ကံဟော တ။

မနသာနုပေက္ခိတာ = မနသာ +အနုပေက္ခိတာ။

အလုတ္တ သမာသ်သော်လည်းကြံ။

အနုပေက္ခိတာ၌ အနု-ပ-ဣက္ခ+တ။ ပုရိသာဒိ။

ဒိဋ္ဌိယာ = ဤ၌ ဉာဏ်ပညာကို အရကောက်။

သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ = ပဋိဝိဇ္ဇိသူတိ ပဋိဝိဒ္ဓါ။ ပတိ-ဝိဓေ+တ။ (ရူ၊
၃၈၉)။ ဝိဂ္ဂဟ၌ အတ္တနောပုဒ်ကို ပရဿပုဒ်ပြန်၍ ဆိုသည်။
ကမ္မသာနေဝိဂ္ဂဟတည်း။ သုဋ္ဌ၊ ပဋိဝိဒ္ဓါ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။

သုဝိဘတ္တာနိ = ဝိဘဇိယိသူတိ ဝိဘတ္တာနိ။ ဝိ-ဘဇ+တ။
သုဋ္ဌ၊ ဝိဘတ္တာနိ သုဝိဘတ္တာနိ (ပါတိမောက္ခာနိ)။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၁၇

သုပ္ပဝတ္တိနိ = ပဝတ္တနံ ပဝတ္တိ။ ကုတ္တိလိင်။ သုဠ ပဝတ္တိ
ယေသံတိ သုပ္ပဝတ္တိနိ (ပါတိမောက္ခာနိ)။ နပုံလိင်။ အဋ္ဌိ-နည်းတူ
နပုံလိင် ကုကာရန္တ နာမပဒမာလာစဉ်။

တစ်နည်း-သုဠ ပဝတ္တန္တိ သီလေနာတိ သုပ္ပဝတ္တိနိ။

သုဝိနိစ္ဆိတာနိ = ဝိနိစ္ဆိယိသုတိ ဝိနိစ္ဆိတာနိ။
သုဠ ဝိနိစ္ဆိတာနိ သုဝိနိစ္ဆိတာနိ။

သုတ္တသော = သုတ္တေန ဝိဘာဂေန သုတ္တသော။ ဝိဘာဂ
(အဗျယ)တဒ္ဓိတ်။ ယင်းသုတ္တသောဟူသော အဗျယနိပါတ်နောင်
နာ-ဝိဘတ်သက်။ သဗ္ဗာသမာဓုသောဖြင့်ချေ။

အနုဗျဉ္ဇနသော နည်းတူ။

အသံဟီရော = သံဟရီယတေတိ သံဟီရော။ သံ-
ဟရ+ယ။ ယကိုချေ။ ဇရသဒါနံ ဤမ်ဝါ(မောဂ်၊ ၅။ ၁၂၃)သုတ်၌
ဤမ်ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဤမ်လာ၊ မ်-ကိုချေ။

အဿာသေတုံ = အာ-သသ+ကာရိတ်ဏေ+တုံ။

အဓိကရဏသမုပ္ပါဒဝူပသမနကုသလော = သမုပ္ပဇ္ဇနံ
သမုပ္ပါဒေါ။ ဝူပသမာပီယတေ ဝူပသမနံ။ သမုပ္ပါဒေါ စ ဝူပသမနံ
စ သမုပ္ပါဒဝူပသမနံ။ အဓိကရဏဿ သမုပ္ပါဒဝူပသမနံ
အဓိကရဏသမုပ္ပါဒဝူပသမနံ။ အဓိကရဏသမုပ္ပါဒဝူပသမနေ
(အဓိကရဏသမုပ္ပါဒဝူပသမနဿ) ကုသလော အဓိကရဏ-
သမုပ္ပါဒဝူပသမနကုသလော။

အဓိကရဏသမုဒယံ = သမုဒေတိ ဧတေနာတိ သမုဒယော။
သံ-ဥ-ကု+ဏ။ အဓိကရဏဿ သမုဒယော အဓိကရဏသမုဒယော။

အဓိကရဏနိရောဓံ = နိရုဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ နိရောဓော။
အဓိကရဏဿ နိရောဓော အဓိကရဏနိရောဓော။

အဓိကရဏနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒံ = နိရုဇ္ဈနံ နိရောဓော။
အဓိကရဏဿ နိရောဓော အဓိကရဏနိရောဓော။ ဂစ္ဆတိ
ဣမာယာတိ ဂါမိနီ(ပဋိပဒါ)။ အဓိကရဏနိရောဓဿ(သ္မိ) ဂါမိနီ
အဓိကရဏနိရောဓဂါမိနီ။ အဓိကရဏနိရောဓဂါမိနီ စ သာ
ပဋိပဒါ စာတိ အဓိကရဏနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ။ (ဘာဠိ၊ သျ-
ဌံ ဝါကျအဖြစ်ဖြင့် အနက်ယောဇနာသည်။)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၂၈

ဂူဠကံ = ဂယုတေတိ ဂူဠော။ ဂဟ+တ။
ဂူဠော ဧဝ ဂူဠကော(သလာကဂ္ဂါဟော)။

သကဏ္ဍဗျေကံ = ဗျေကံ ဗျေပေါ။ ဗျေ(ဘူ) ဥတ္တိယံ+အ။
ကဏ္ဍယတိ သုဏာတိ ဧတေနာတိ ကဏ္ဍော။ ကဏ္ဍ(စု)+အ။
သဝနံ ကရောတိတိ ဝါ ကဏ္ဍော။ ကရ+ဏ။ (မောဂ်၊ ၇။ ၆၅)
ကဏ္ဍေ ဗျေပေါ ကဏ္ဍဗျေပေါ။

သဟ ကဏ္ဍဗျေနေ ယော ဝတ္တတိတိ သကဏ္ဍဗျေကော။

ဝိဝဋ္ဋကံ = ဝိဝရိယတေတိ ဝိဝဋ္ဋော။ ဝိ-ဝရ+တ။
ဝိဝဋ္ဋော ယေဝ ဝိဝဋ္ဋကော။

ဧဝံဝါဒိဿ = ဝဒတိ သီလေနာတိ ဝါဒီ။ ဧဝံ ဝါဒီ ဧဝံဝါဒီ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၃၂

အတိဝေဌတိ = အတိ-ဝေဌ(ဘူ)+အ+တိ။

ပါရာဇိကသာမန္တံ = ပါရာဇိကာယ သာမန္တာ ပါရာဇိက-
သာမန္တာ။ (ယောဇနာ၌ “ပါရာဇိကဿ သာမန္တာ” ဟုဆိုသည်)

အပ္ပမတ္တိကံ = မိယတေ ပရိမိယတေတိ မတ္တာ။
မာ+တ+အာ။ အပုံ(အပ္ပါ) မတ္တာ ယာယာတိ အပ္ပမတ္တိကာ။

တစ်နည်း- အပ္ပါ မတ္တာ အပ္ပမတ္တာ။ အပ္ပမတ္တာ ဧတိဿာ
အတ္တိတိ အပ္ပမတ္တိကာ။ အပ္ပမတ္တာ+ဣက+အာ။ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်
၁။ ၁၂၃)

အဓိကရုဏ်းနှင့် သမထတွဲရန်
သမ္မုခါ ယေဘုယျသိကာ၊ ဝိဝါဒေါ ခွိဟိ သမ္မတိ။
သမ္မုခါ သတိ အမူဠ၊ ပါပိကာယ နုဝါဒကော။
သမ္မုခါ ပဋိညာ တိဏ၊ အာပတ္တိ ကိစ္စမေကတော။

သမထက္ခန္ဓကပြီး၏

၅။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုက္ခန္ဓက

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၃၉

နဟာယမာနာ = နဟာယန္တိတိ နဟာယမာနာ။ နှာ+ယ+
မာန။ အပ္ပက္ခရာနံ ဗဟုတ္ထမညထတ္တဉ္စ (နီတိ၊ သုတ္တ၊ ၁၆၁)သုတ်
ဖြင့် အပ္ပက္ခရာ နှာကို ဗဟုက္ခရာ နဟာပြု။

ရုက္ခေ = ရုဟတီတိ ရုက္ခော။ ရုဟ+ခ။ ဟကို ကပြု။
တစ်နည်း- ရုက္ခတီတိ ရုက္ခော။ ရုက္ခ(ဝရဏေ)+အာ။ (ဓာတွတ္ထ)

ဥဏ္ဍိသေန္တိ = ဥ-ယံသ(ဘူ၊ စု)+ဏေ+အန္တိ။

ဥရု = အရန္တိ ဧတေနာတိ ဥရု။ အရ(ဂမနေ)+ဥ။
အကို ဥပြု။ ပုံလိင်။

ဗဟု = ဝဟန္တိ အနေနာတိ ဗဟု။ ဝဟ+ဣ။ ထိ၊ ပုံ။
တစ်နည်း- ဗာဓတိ ဥပဒ္ဒဝေ နိဝါရေတိတိ ဗဟု။ ဗာဓ+ဥ။
ဓကို ဟပြု။ တစ်နည်း- ဝရ(စု)+ဣ။ ဝကို ဗ, ရကို ဟပြု။

သကျပုတ္တိယာ = ဇာတိဘေဒံ အကတ္တာ ကုလဝံသံ အနုရက္ခိတံ
သက္ကုဏန္တိတိ သကျာ။ သက+ဣ။ (သာဘာဝိကဝိဂ္ဂဟ)
တစ်နည်း- သာကေ(သာကဝနေ) ဝသန္တိတိ သကျာ။ သာက+ဣ။
(အသာဘာဝိကဝိဂ္ဂဟ)။ (သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၉)။

သကျဿ ပုတ္တော သကျပုတ္တော။

သကျပုတ္တဿ အပစ္စာနိ၊ သကျပုတ္တဿ ပုတ္တာတိ ဝါ သကျပုတ္တိယာ။
သကျပုတ္တ+ဣက။ ကကို ယပြု။

မလ္လမုဋ္ဌိကာ = မထန္တိ ဝိလောဠန္တိတိ မလ္လာ။ မထ+လ။
မုနာတိ ဗန္ဓတိတိ မုဋ္ဌိ။ မု(ကိ)+တိ။ တကို ဌပြု။ မုဋ္ဌိဟိ ယုဇ္ဈန္တိတိ
မုဋ္ဌိကာ။ မုဋ္ဌိကာ စ တေ မလ္လာ စာတိ မလ္လမုဋ္ဌိကာ။ (ရှေ့နောက်ပြန်)
[ယောနောဋ္ဌိ မုဋ္ဌိကေန မထန္တိ အညမည် ဟိသန္တိတိ မလ္လမုဋ္ဌိကာ။
ဟုပြု၍ ရှေ့နောက်ပြန်ဟု ဆိုသည်။]

ဂါမမောဒ္ဒဝါ = ဂသန္တိ ဧတ္တာတိ ဂါမော။ ဂသ+မ။ ဂါယန္တိ
ဧတ္တာတိ ဝါ ဂါမော။ ဂါ, ဂေ(သဒ္ဒေ)+မ။ မောဒနံ မုဒု။ မုဒီယတေတိ
ဝါ မုဒု။ မုဒ+ဥ။ (မောဂ်) မုဒူနံ ဘာဝေါ မောဒ္ဒဝံ။ မုဒု+ဣ။
မောဒ္ဒဝံ ယေသံ အတ္ထိတိ မောဒ္ဒဝါ။ မောဒ္ဒဝ+ဣ။
ဂါမေ မောဒ္ဒဝါ ဂါမမောဒ္ဒဝါ။ ပုရိသအတိုင်းစဉ်။ (ဘာ၊ ဋီ)

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၂၁

တစ်နည်း- မုဒေါ မောဒနံ ဧတေသံ အတ္ထိတိ မုဒဝါ။
ဂါမေ ဝသန္တာ မုဒဝါ ဂါမမုဒဝါ။ ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်း။ (ယော)

ထမ္ဘေ = ထမ္ဘတိတိ ထမ္ဘော။ ထဘိ(ထမ္ဘ)+အ။
ဓာရေတိတိ ဝါ ထမ္ဘော။ ဓရ+ရမ္ဘ။ ဓကို ထပြု။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၄၀

ကုဋေ = ကုဋတိ ဆိန္ဒတိ မဂ္ဂတိ ကုဋံ။ ကုဋ+အ။

ကာမဘောဂိနော = ကာမေ ဘုဉ္ဇန္တိ သီလေနာတိ
ကာမဘောဂိနော။ ကာမ-ဘုဉ်း+ဏီ။

ဂန္ဓဗ္ဗဟတ္ထကေန = ဂေါမိ သဂ္ဂေ ဓနာတိ ကမ္မတိတိ ဂန္ဓဗ္ဗော။
ဂေါ-ဓ+အဗ္ဗ။ တစ်နည်း-ဂန္ဓံ အဗ္ဗတိ ပရိဘုဉ္ဇတိတိ ဂန္ဓဗ္ဗော။
ဂန္ဓ-အဗ္ဗ+အ။

ဟရန္တိ ဧတေန၊ ဟသန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ ဟတ္ထော။ ဟရ၊
ဟသ+ထ။ ဂန္ဓဗ္ဗာနံ ဟတ္ထော ဂန္ဓဗ္ဗဟတ္ထော။
ဂန္ဓဗ္ဗဟတ္ထော ဝိယာတိ ဂန္ဓဗ္ဗဟတ္ထကော။ (ယောဇနာ)

ဝိဂ္ဂယျ = ဝိ-ဂဟ+တွာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၄၁

မလ္လကေန = မလ္လတိ ဓာရေတိတိ မလ္လော။ မလ္လ+ဏ္ဍ။
တစ်နည်း- မထတိ ဝိလောဋ္ဌတိ ဧတ္တာတိ မလ္လော။ မထ+လ။
မလ္လော ဧဝ မလ္လကော။

ကဿုရောဂါဗာဓော = ကသန္တိ ဝိလေခန္တိ ဧတ္တာတိ ကဿု။
ကသ+ဆုက်။ (မောဂ်) တစ်နည်း- ကစ(ဗန္ဓနေ)+ဥ။ (ဓာနံ၊ ဋီ)

ကမ္ဘ ၈ သာ ရောဂေါ စာတိ ကမ္ဘရောဂေါ။

ကမ္ဘရောဂေါ ဧဝ အာဗာဓော ကမ္ဘရောဂါဗာဓော။

ဇရာဒုဗ္ဗလော = ဇီရဏံ ဇရာ။ ဇီရတီတိ ဝါ ဇရာ။ နတ္ထိ
ဗလံ ယဿာတိ ဒုဗ္ဗလော။ ဇရာယ (ကြောင့်) ဒုဗ္ဗလော ဇရာဒုဗ္ဗလော။

ဥက္ကာသိကံ = နတ္ထိ ကာသံ (ဖုလ္လံ) ဧတိဿာတိ ဥက္ကာသာ။
(ဥ သဒ္ဓါ အဘာဝအနက်ဟော)။ ဥက္ကာသာ ဧဝ ဥက္ကာသိကာ။

ပုထုပါဏိနံ = ပဏတိ ဝေါဟရတိ ဧတေနာတိ ပါဏိ။
ပဏ+ဏ။ (ဓာတွတ္တံ၌ ကတ္တုသင်ပြသည်။)

ပါတိ ရက္ခတိ ဧတေနာတိ ဝါ ပါဏိ။ ပါ (ရက္ခနေ) +ဏိ။
ပုထတိ မဟန္တဘာဝေန ပတ္ထရတီတိ ပုထု။ ပုထ+ကု။(မောင်)
ပါဏိဿ ပုထု ပုထုပါဏိ။ ပုထုပါဏိနာ ကတံ ပုထုပါဏိကံ။

ကဏ္ဍသုတ္တကံ = ကဏတိ သဒ္ဓံ ကရောတီတိ ကဏ္ဍော။
ကဏ(ဘူ၊ စု)+ဌ။ ဩဒနာဒီနိ ကာမေတီတိ ဝါ ကဏ္ဍော။ ကမု+ဌ။
ကံ သိသံ တိဌတိ ဧတ္တာတိ ဝါ ကဏ္ဍော။ က-ဌ+အ။
သုစတီတိ သုတ္တံ။ သုစ(ဂတိမိ)+တ။ သုတ္တမေဝ သုတ္တကံ။
ကဏ္ဍေ ဌပိတံ သုတ္တကံ ကဏ္ဍသုတ္တကံ။

ကဋိသုတ္တကံ = ကဋိယတေ အာဝရိယတေ ဝတ္ထာဒီဟီတိ
ကဋိ။ ကဋ+ဏ္ဏ။ ကဋိယံ ပိဋန္တနံ သုတ္တကံ ကဋိသုတ္တကံ။

ကာယုရံ = ကာယတိ သဒ္ဓံ ကရောတီတိ ကာယုရံ။
ကေ(သဒ္ဓေ)+ဉရ။

ဟတ္ထာဘရဏံ = အာဘရိယတေတိ အာဘရဏံ။ အာ-
ဘရ+ယု။ ဟတ္ထမိ ပိဋန္တနံ အာဘရဏံ ဟတ္ထာဘရဏံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၂၃

အင်္ဂုလိမုဒ္ဓိကံ = မောဒန္တိ ဧတာယာတိ မုဒ္ဓိကာ။ မုဒ+ဏ္ဍ+
အာ။ တစ်နည်း- မုဒ+ဏိက+အာ။

အင်္ဂုလိယံ ဘဝါ မုဒ္ဓိကာ အင်္ဂုလိမုဒ္ဓိကာ။

ကေသေ = ကေ မတ္တကေ သေန္တိ တိဋ္ဌန္တိတိ ကေသာ။
က-သိ+အာ။ အလုတ္တကိတန္တသတ္တမိတပျရိသ်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၄၂

ဒုမာသိကံ = ဒွေ မာသာ ဒုမာသံ။

ဒုမာသေ နိယုတ္တော ဒုမာသိကော (ကေသော)။ (ဘာ၊ ဋီ။ ၁၂၆)

ဒုဝင်္ဂလံ = အင်္ဂန္တိ ဇာနန္တိ ဧတေနာတိ အင်္ဂလံ။ အင်္ဂ+ဥလ။
ဒွေ အင်္ဂလာနိ ယဿာတိ ဒုဝင်္ဂလော (ကေသော)။

ဩသဏ္ဍေန္တိ = အဝ-သံ-ဌာ+ကာရိတ်ဇော+အန္တိ။
အောက်သို့ပြီးချ၍ ကောင်းစွာတည်နေစေကြကုန်၏။ (သဒ္ဒတ္ထ)။

ဟတ္ထဖဏကေန = ဖဏော ဝိယာတိ ဖဏကော။

ဟတ္ထသင်္ခါတော ဖဏကော ဟတ္ထဖဏကော။

ဘီးသဏ္ဌာန်ပြုအပ်သော လက်ချောင်း။ (ဘာ၊ ဋီ)

သိတ္ထတေလကေန = တေလမေဝ တေလကံ။

သိတ္ထေန ယုတ္တံ တေလကံ သိတ္ထတေလကံ။

ဥဒကတေလကေန = ဥဒကေန မိဿကံ (ယုတ္တံ ဝါ)
တေလကံ ဥဒကတေလကံ။

အာဒါသေ = အာဒိဿတေ မုခနိမိတ္တံ ဧတ္ထာတိ
အာဒါသော။ အာ-ဒိသ+ဏ။ ဒိဋ္ဌိ ဣကို အာပြု။

ဥဒကပတ္တေ = ဥဒကေန ပုဏ္ဏော ပတ္တော ဥဒကပတ္တော။

မုခနိမိတ္တံ = နိမိနာတိ သဉ္ဇာနာတိ ဧတေနာတိ နိမိတ္တံ။
နိမိယတိ အညာယတီတိ ဝါ နိမိတ္တံ။ နိ-မိ+တ။
မုခဿ နိမိတ္တံ မုခနိမိတ္တံ။

ဝဏော = သရီရံ ဝဏယတိ ဝိစုဏ္ဏေတိ ဆိဒ္ဓါဝဆိဒ္ဓံ
ကရေတီတိ ဝဏော။ ဝဏ(စု)+အ။

ကီဒိသော = ကိမိဝ နံ ပဿတီတိ ကီဒိသော။
ကော ဝိယ ဒိဿတီတိ ဝါ ကီဒိသော။ ကိ-ဒိသ+ကိ။ (ရှု-၃၆၃)

ဧဒိသော = ဧတမိဝ နံ ပဿတိ၊ ဧသော ဝိယ ဒိဿတီတိ
ဝါ ဧဒိသော။ ဧတ-ဒိသ+ကိ။

အာဗာဓပစ္စယာ = ပဋိစ္စ ဧတိ ဖလံ ဧတသ္မာတိ ပစ္စယော။
ပတိ-ဣ+ဏ။ အာဗာဓောယေဝ ပစ္စယော အာဗာဓပစ္စယော။
(ပိဋိတော် နှာ-၂၈၂ ကြက်သွန်ဖြူစားသုံးခွင့်၌ တစ်နည်း ကြံဆလတံ့။)

အာလိမ္မန္တိ = အာ-လိပ(ရှု)+အ+အန္တိ။ (ဓာတွတ္ထ)။
[နိတိ၊ ဓာတု အလို-လေပတိ စသည်ဖြင့် ဘူဝါဒိလည်းစဉ်။]

ဥမ္မဒ္ဒေန္တိ = ဥ-မဒ္ဒ(ဘူ)+အ+အန္တိ။

စုဏ္ဏေန္တိ = စုဏ္ဏ(စု)+ဏေ+အန္တိ။

မနောသိလိကာယ = မနောသိလာ ဧဝ မနောသိလိကာ။

လဉ္ဇေန္တိ = လဆ၊ လဆိ+အ+အန္တိ။

အင်္ဂီရာဂံ = အင်္ဂီယတေ ဉာယတေ သမုဒါယော အနေနာတိ
အင်္ဂီ။ အဂိ+အ။ ရဉ္ဇနံ ရာဂေါ။ ရဉ္ဇ+ဏ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၂၅

အင်္ဂါနံ ရာဂေါ အင်္ဂရာဂေါ။

(အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို ဆေးဆိုးခြင်းဟု တိပိဓာန်၌ မြန်မာပြန်၏။)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၄၃

စက္ခုရောဂါဗာဓော = စက္ခုမှိ ပဝတ္ထော ရောဂေါ စက္ခု-
ရောဂေါ။ စက္ခုရောဂေါ ဧဝ အာဗာဓော စက္ခုရောဂါဗာဓော။

ဂိရဂ္ဂသမဇ္ဇော = သမံ အဇ္ဈန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတ္တာတိ သမဇ္ဇော။
သံ-အဇ+အ။ (ဓာန်အလို သမဇ္ဇာဟု ဣတ္ထိလိင်ရှိသည်။) အဂ္ဂေါ
သမဇ္ဇော အဂ္ဂသမဇ္ဇော။ ဂိရိမှိ ပဝတ္ထော အဂ္ဂသမဇ္ဇော ဂိရဂ္ဂ-
သမဇ္ဇော။ (တောင်၌ဖြစ်သော ကောင်းမြတ်သော ပွဲသဘင်။)
တစ်နည်း- ဂိရိဿ အဂ္ဂေါ ဂိရဂ္ဂေါ။

ဂိရဂ္ဂေ ပဝတ္ထော သမဇ္ဇော ဂိရဂ္ဂသမဇ္ဇော။

(တောင်၏ ကောင်းမြတ်သော အရပ်၌ဖြစ်သော ပွဲသဘင်။)

နစ္စံ = နတနံ (နဋနံ) နစ္စံ။ နတ+ယ။ (ဓာန်၊ ဋီ)

နစ္စနံ နစ္စံ။ နတ(ဒိ)+ယ။ (ဓာတွတ္ထ)

ဂီတံ = ဂါယနံ ဂီတံ။ ဂေ+တ။

ဝါဒိတံ = ဝါဒီယတေ၊ ဝါဒနံ ဝါ (မြည်စေခြင်း) ဝါဒိတံ။
ဝဒ+ကာရိတ်ကျေ+တ။ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၇)

ဒဿနာယ = ပဿီယတေ ဒဿနံ။ ဒိသ+ယူ။ နားထောင်
ခြင်းကိုပါယူ။ တစ်နည်း- ဒဿနံ စ သဝနံ စ ဒဿနံ။ (ဝိရူပေ
ကသေသံ) ကြည့်ရှု၊ နားထောင်ခြင်း။

အာယတကေန = အာယတီတိ အာယတကော။
(ဂီတဿရော)။ အာ-ယတံ+အ။ သုတ္ထ-က။

တစ်နည်း- ဧတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ အာယတကော။ ဣ+တ။
သွတ္တ-က။ ဣကို ဧ၊ ဧကို အယ၊ အကို အာဒီယပြု။

ဂီတဿရေန = ဂါယတေတိ ဂီတံ။

သရတိ သုယျမာနတံ ဂစ္ဆတိတိ သရော။ သရ(ဂတိယံ)+အ။
ဂီတသင်္ခါတော သရော ဂီတဿရော။

ဂါယန္တဿ = ဂါယတိတိ ဂါယန္တော။ ဂေ(ဘူ၊ သွာ)+အန္တ။

သရကုတ္တိ = ကရဏံ ကုတ္တိ။

သရဿ ကုတ္တိ သရကုတ္တိ။ ဣတ္ထိလိင်။

နိကာမယမာနဿ = နိကာမေတိတိ နိကာမယမာနော။

ပစ္စိမာ = ပစ္ဆာ ဇာတာ ပစ္စိမာ (ဇနတာ)။

ဇနတာ = ဇနာနံ သမ္ပဟော ဇနတာ။

ဒိဋ္ဌာနုဂတိ = ပဿိယိတ္တာတိ ဒိဋ္ဌိ။ အနုဂမနံ အနုဂတိ။

ဒိဋ္ဌဿ အနုဂတိ ဒိဋ္ဌာနုဂတိ။ ဒိဋ္ဌ+အနုဂတိ။

ဒိဋ္ဌိယာ အနုဂတိ ဝါ ဒိဋ္ဌာနုဂတိ။ ဒိဋ္ဌိ+အနုဂတိ။

သရဘညေ = ဘဏနံ ဘညံ။ ဘဏ+ဏျ။ (ဘာ၊ ဋီ)

တစ်နည်း- ဘဏိတဗ္ဗတိ ဘညံ။ (ယောဇနာ)

သရေန ဘညံ သရဘညံ။

ဗာဟိရလောမိ = လောမံ ဧတဿ အတ္ထိတိ လောမိ။

လောမ+ဤ။ ဗာဟိရေ လောမိ ဗာဟိရလောမိ။

ကြိယာဝိသေသန အနက် ဒုတိယာအဝိဘတ်သက်။

(အပဋ္ဌ အမွေးရှိအောင်ဟု အနက်ပေး)။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၂၇

ဥက္ကိ = ဥဏှကတိ အတ္တဒေတီတိ ဥက္ကာ။ ဥဏှ+အ+အာ။
 တစ်နည်း- ဥဏှကတိ ဧတာယာတိ ဥက္ကာ။ ဥက္ကာ ဧတဿ
 အတ္တိတိ ဥက္ကိ(ဥက္ကပါဝါရော)။ ဥက္ကာ+ဤ။
 တစ်နည်း- ဥက္ကိ စ သော ပါဝါရော စာတိ ဥက္ကိ။
 ပါဝါရနောက်ပုဒ်ကျသော ဥတ္တရပဒလောပသမာသ်။ (ယောဇနာ)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၄၄

မာဂဓဿ = မဂဓာနံ က္ကဿရော မာဂဓော။ မဂဓ+ဏ။

သေနိယဿ = သိနာတိ ဗန္ဓတိတိ သေနာ။ သိ+န+အာ။
 သေနာ အဿ အတ္တိတိ သေနိယော။ သေနာ+ဣက။ ကကို ယပြ။
 ဣကပစ္စည်းသည် ပဟူတအနက်ထူးရှိသော အဿတ္တိအနက်၌
 ဖြစ်၏။

[ပဟူတေ စ ပသံသာယံ၊ နိန္ဒာယံ စာတိသယနေ၊
 နိစ္စယောဂေ စ ဘံသဂ္ဂေ၊ ဟောန္တိမေ မန္တုအာဒယော။]

ဗိမ္ဗိသာရဿ = ဝိယတေတိ (နှစ်သက်အပ်)ဗိမ္ဗံ။ ဝိ+ဝန်။
 မုမ်-လာ။ ဗိမ္ဗံ အဿာ အတ္တိတိ ဗိမ္ဗိ။ ဗိမ္ဗ+ဏ+ဤ။ ဣတ္ထိလိင်။
 ဗိမ္ဗိ စ သာ သာရော စာတိ ဗိမ္ဗိသာရော။ ကောင်းမြတ်သောရွှေ။
 ဝိသေသနုတ္တရပဒကမ္မဓာရည်း။ မဇ္ဈေရဿပြ။
 ဗိမ္ဗိသာရော ဝိယာတိ ဗိမ္ဗိသာရော။ (သိ၊ ဘာ၊ ဇို၊)

အမ္မာ = ဖလကာမေဟိ ဇနေဟိ အဓိယန္တေ ဂမိယန္တေတိ
 အမ္မာ။ အမ+ဗ။ သရက်ပင်အနက်ဟော။

ဖလိနော = ဖလတိတိ ဖလံ။ ဖလ+အ။
 ဖလံ ယေသံ အတ္တိတိ ဖလိနော။ ဖလ+ဤ။

တရုဏညေဝ = တရုဏံ+ဧဝ။ ဗာလဘာဝံ တရတိတိ
တရုဏံ။ (အမွဲ၊ အမွဲဖလံ)။ တရ+ဥဏ။

အမွဲ = အမွီယတေ အဿာဒီယတေတိ အမွဲ။ အမွဲ+အ။
(ဓာတွတ္ထ)။ သရက်သီးအနက်ဟော။

အဂ္ဂိပရိဇိတံ = ပရိဇိရိယိတ္တာတိ ပရိဇိတံ။ ပရိ-ဇိရိ+တ။
အဂ္ဂတိ ကုဋိလံ ဂစ္ဆတိတိ အဂ္ဂိ။ အဂ္ဂ+ဣ။
အဂ္ဂိနာ ပရိဇိတံ အဂ္ဂိပရိဇိတံ။

| သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၅ ပရိဇိတံ ကို ပဒုဒ္ဓါရ(တည်ပုဒ်) ပြု၍
ဖွင့်သည်။ ပရိဇိတံဟု ပါဠိရှုကြောင်းကိုလည်း ပြဆို၏။|

နခပရိဇိတံ = နတ္ထိ ခံ (ဣန္ဒြိယံ) ဧတ္တာတိ နခေါ။ န+ခ။
နခေန ပရိဇိတံ နခပရိဇိတံ။

အပီဇံ = ဝိဇယတိ ဝိရူဟတိ ဧတေနာတိ ပီဇံ။ ဝိ-ဇန+ကိ။
(သီ၊ ဋီ၊ သစ်)။ ပိဇယတိ ဇနေဟိ အင်္ဂုရာဒိန္နိ ဝါ ပီဇံ။ ပီဇ (ဘူ၊
စု)+အ။ (ဓာတွတ္ထ)။

တစ်နည်း- ဝိ(နှစ်သက်ဖွယ်သည်) ဟုတွာ ဇယတိတိ ပီဇံ။
ဝိ-ဇန+အ။ (သီ၊ ဘာ၊ ဋီ)။ နတ္ထိ ပီဇံ ယဿာတိ အပီဇံ။

နိဗ္ဗတ္တပီဇံ = နိဗ္ဗတ္တိယိတ္တာတိ နိဗ္ဗတ္တံ။ နိ-ဝတ္ထ+အ။
နိဗ္ဗတ္တံ ပီဇံ ယဿာတိ (ယသ္မာတိ ဝါ) နိဗ္ဗတ္တပီဇံ။

ဒဋ္ဌော = ဒံသီယတေတိ ဒဋ္ဌော။ ဒသိ၊ ဒံသ (ဘူ၊ စု)+တ။

ကာလင်္ကတော = ကလျယတေ သင်္ချာယတေတိ ကာလော။
ကလ+ဏ။ ကရဏံ ဝါ ကာလော။ ကရ+ဏ။ ရကို လပြု။
(သမယရ၏)။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၂၉

အတ္တဘာဝဿ အန္တံ ကရေတီတိ ကာလော။
 ကလျတိ ခေပေတိ နာသေတီတိ ကာလော။(မစ္စရ၏)။
 ကတော ကာလော ယေနာတိ ကာလင်္ကတော။ ဒွိပဒ တုလျာ-
 ဓိကရဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိ။ (ပြုအပ်ပြီးသော သေရာကာလရှိသည်။
 ဝါ-ပြုအပ်ပြီးသော သေခြင်းရှိသည်။)

တစ်နည်း- ကာလေန(မစ္စနာ) ကတော (နာသိတော)တိ
 ကာလင်္ကတော။ တတိယာတပျရိသ်။

(သေခြင်းသည် ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသည်။)

မေတ္တေန = မေတ္တာ အဿ အတ္တိတိ မေတ္တံ (စိတ္တံ)။

အတ္တဂုတ္တိယာ = ဂေါပနံ ဂုတ္တိ။ ဂုပ+ကာရိတ်ကျေ+တိ။
 အတ္တနော ဂုတ္တိ အတ္တဂုတ္တိ။ တဒတ္ထသမ္ပဒါနံ-သ။

အတ္တရက္ခာယ = ရက္ခနံ (ရက္ခိယတေ) ရက္ခာ။ ရက္ခ+အ+အာ။
 အတ္တနော ရက္ခာ အတ္တရက္ခာ။ ဣတ္ထိလိင်။

အတ္တပရိတ္တံ = ပရိ(သမန္တတော) တာယတိ ရက္ခတီတိ
 ပရိတ္တံ။ အတ္တာနံ ပရိတ္တံအတ္တနော(အတွက်) ပရိတ္တံ ဝါ အတ္တပရိတ္တံ။

အပါဒကေဟိ = နတ္ထိ ပါဒေါ (ပါဒါ) ယေသံတိ အပါဒကာ။

ဒွိပါဒကေဟိ = ဒွေ ပါဒါ ယေသံတိ ဒွိပါဒကာ။

စတုပ္ပဒေဟိ = စတ္တာရိ ပဒါနိ ယေသံတိ စတုပ္ပဒါ။
 (ပဒသဒ္ဒါသည် သတပဒိဋ္ဌိ ပဒကဲ့သို့ ပါဒအနက်ဟော။)

ဗဟုပ္ပဒေဟိ = ဗဟူနိ ပဒါနိ ယေသံတိ ဗဟုပ္ပဒါ။ [ဝိဇ္ဇပက္ခေဟိ-
 မှစ၍ တတိယန္တပုဒ်အားလုံးတို့၌ သဟတ္ထယောဂ တတိယာသက်။
 သဟ-ဟူသော ပါဌသေသထည့်၍ အနက်ပေး။(သာရတ္ထ)

၁၃၀

ဒုတိယဆင့်

မေတ္တံ = မိတ္တဿ ဘာဝေါ မေတ္တံ။ မိတ္တ+ဏ။ မိတ်ဆွေ
ဖြစ်ကြောင်းမေတ္တာ။ မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကိုသော်လည်း
ကောက်။ (သပြေကန်ပရိတ်ကြီး နိဿယသစ်။ ၃၈၇)

ပါဏာ = ပဏန္တိ ဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ ပါဏော။ ပဏ+ဏ။
ဇီဝိတိန္ဒြေကို အရကောက်။
ပါဏော ယေသံ အတ္ထိတိ ပါဏာ။ ပါဏ+ဏ။

ဘူတာ = ကမ္မေန ဘဝန္တိတိ ဘူတာ။ ဘူ+တ။

ကေဝလာ = ကေဝန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ကေဝလာ။
ကေဝ+အလ။ (မောင်၊ ၇။ ၁၈၂)

ဘဒြာနိ = ဘဇိယန္တေတိ ဘဒြာနိ။ (မောင်)။
ဘဒ္ဒန္တိတိ ဝါ ဘဒြာနိ။ ဘဒိ(ဘူ၊ စု)+ဒ။ (ဓာတွတ္ထ)

အပ္ပမာဏော = ပမိနန္တိတိ ပမာဏာ။ ပ-မာ+ယူ။
နှိုင်းယှဉ် တတ်သော အကုသိုလ်၊ ထိုအကုသိုလ်၏ အကျိုးတရားများ။
န ပမာဏာ အပ္ပမာဏာ။ သီလစသောဂုဏ်၊ လောကီ လောကုတ္တရာ
အကျိုးများ။

အပ္ပမာဏာ အဿ အတ္ထိတိ အပ္ပမာဏော (ဗုဒ္ဓေါ)။ (ဝိမတိ)

ပမာဏဝန္တာနိ = ပမာဏာ ယေသံ အတ္ထိတိ ပမာဏဝန္တာ။
လိင်္ဂဝိပလ္လာသတည်း။ ပုံလိင်္ဂ ဂုဏဝါဒီစဉ်။

သရီသပါနိ = သရတိ ဂစ္ဆတိတိ သရီရံ။
သရီယတေ ဟိသီယတေတိ ဝါ သရီရံ။ သရ-ဤရ။
သရီရေန သပ္ပန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ သရီသပါ။ သရီရ-သပ္ပ+အ။ ရ-
ပတို့ကိုချေ။ (နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၀၈)

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၃၁

တစ်နည်း- သရန္တာ သပ္ပန္နိ ဂစ္ဆန္တိတိ သရိသပါ။ (ဓာနံ၊ ဋီ)။
သရိသပါနိဟု ရှိသည်ကား လိင်္ဂဝိပလ္လာသ။ ပုံလိင် ပုရိသာဒိစဉ်။

အဟိဝိစ္ဆိကာ = အံဟတိ ဂစ္ဆတိတိ အဟိ။ အံဟ+ဣ။
နိဂ္ဂဟိတ်ချေ။ ပုံလိင်။ ဝိစ္ဆတိ ယာတိတိ ဝိစ္ဆိကော။ ဝိစ္ဆိ+ဣ။
အဟိ စ ဝိစ္ဆိကော စ အဟိဝိစ္ဆိကာ။

သတပဒီ = သတံ ပဒါနိ သတပဒံ။ (သတသည်
အနေကတ္တ)။

သတပဒံ ယေသံ အတ္တိတိ သတပဒီ။ သတပဒ+ ဤ။ ဗဟုဝုဉ်။
(ပဒသဒ္ဒေါ ပါဒတ္ထော)

ဥဏ္ဏနာဘီ = နဘတိ ဟိံသတိတိ နာဘိ။ နဘ+ဣ။
ဣတ္ထိလိင်။ တစ်နည်း- ဝတ္ထံ နဟိယတေ ဗန္ဓိယတေ ဧတ္တာတိ
နာဘိ။ နဟ+ဘိ။ ဟချေ။ ဒီယပြု။

ဥဏ္ဏာ နာဘိ ယေသံတိ ဥဏ္ဏနာဘိ။ ပုံလိင်။

[ဂါထာပါဠိ၌ ဥဏ္ဏနာဘိဟု ဗဟုဝုဉ်ရှိသင့်သည်။
သပြေကန်ပရိတ်ကြီး နိဿုသစ်၌ ဗဟုဝုဉ်ပါဠိရှိပြီး၊ ဘာ၊ ဋီ-
အနက်ပေးရာ၌လည်း ဗဟုဝုဉ်အဖြစ်ဖြင့် ပေးသည်။ ဧကဝုဉ်
၌ကား ဣကာရန်ဖြင့်ပင် ရုပ်နေရှိရ၏။]

သရဗူ = သရန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ သရဗူ။ သရ+ဥ။ အဗ-လာ။

မူသိကာ = မုသန္တိ ထေနန္တိတိ မူသိကာ။ မုသ+ဣဒီယပြု။

သောဟံ နမော ဘဂဝတော = ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သောဟံ-
သည်၊ ဘဂဝတော-အား။ နမော-ကို၊ (ကရောမိ-၏)။ သတ္တန္တံ၊
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ၊ နမော၊ (ကရောမိ)။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဘူတာနိ-

တို့သည်၊ ပဋိက္ခမန္တု-တည်း။ ဤသို့ ယသ္မာ၊ တသ္မာနှင့် ကရောမိ (ပါဌသေသ) တို့ကို ထည့်၍လည်း ဝိမတိအလို တစ်နည်း အနက် ပေးပါ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၄၆

အနဘိရတိယာ = အဘိရမနံ အဘိရတိ။ အဘိ-ရမ+တိ။
န အဘိရတိ အနဘိရတိ။

ပိဋိတော = ပိဋိယတေတိ ပိဋိတော။ ပိဋ(စု)+တ။

အင်္ဂဇာတံ = အင်္ဂေ ဇာတံ အင်္ဂဇာတံ။

အညမ္ဘိ ဆေတဗ္ဗမ္ဘိ = ကာမရာဂ(လောဘ)အရကောကံ။
ဆိ(ဆေ) ဓာတ်အရ- အသုဘမနသိကာရဘာဝနာ စသည်။

ရာဇဂဟကဿ = ရာဇဂဟေ ဝသတီတိ ရာဇဂဟကော။
ရာဇဂဟေ ဇာတော ဝါ၊ ရာဇဂဟံ အဿ နိဝါသောတိ ဝါ
ရာဇဂဟကော။ ရာဇဂဟ+ဏ။ သဗ္ဗတော့ဖြင့် က-လာ။

သေဌိဿ = ပသံသီယိတ္ထာတိ ပသတ္ထံ။ ပ-သံသ+တ။
ဝိသေသေန ပသတ္ထံ သေဌံ။ ပသတ္ထ+က္ကဌ။
သေဌံ (ဓနသာရံ) အဿ အတ္ထိတိ သေဌိ။ သေဌ+ဤ။ ရဿပြု။
သေဌိ၊ သေဌိ နှစ်မျိုးရှိနိုင်သည်။ (နိတိ၊ ပဒ၊ ၂၅၇)

မဟတ္ထဿ = မဟန္တံ အတ္တတိတိ မဟန္တံ (စန္ဒနံ)။
မဟန္တ-အတ္ထ+အ။ (ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅)။
တစ်နည်း- မဟန္တော အတ္ထေ ယဿာတိ မဟန္တံ(စန္ဒနံ)

စန္ဒနဿ = စန္ဒယကံ ဟိဋ္ဌာဒယတိ သုခံ ဥပ္ပါဒယတိတိ
စန္ဒနံ။ စဒိ(ဘူ)+ကာရိတ်ကျေ+ယု။

စန္ဒနဂဏ္ဍိ = စန္ဒနဿ ဂဏ္ဍိ စန္ဒနဂဏ္ဍိ။

စန္ဒနဿ စန္ဒနဂဏ္ဍိ = စန္ဒနဂဏ္ဍိဟု သမာသ်ပြီးလတ်သော်
သာမညအနက်ကို ဟောသောကြောင့် စန္ဒနဿဟု ထပ်မံ၍
ထည့်ရသည်။ သုဂတဿ သုဂတစီဝရပ္ပမာဏံ ကဲ့သို့တည်း။

[သမာသော စ တဒ္ဓိတော စ၊ ဝါကျဏ္ဍေသု ဝိသေသကာ၊
ပသိဒ္ဓိယံ တု သာမညံ၊ တေလံ သုဂတစီဝရံ။]

လေခါပေယျံ = လိခ(ဘူ)+ဏာပေ+ဗေယျံ။

သိက္ခာ = သက္ကောတိ ဓာရေတုံတိ သိက္ခာ။
သက+က+အာ။ သဇာ် အကို ဣပြ။ (မောဂ်)

ဝေဠုဝေ = ဝေဠုနံ အဂ္ဂံ ဝေဠုဂ္ဂံ။ ဝေဠု+အဂ္ဂ။

ဝေဠုပရမ္မရာယ = ဝေဠုနံ ပရမ္မရာ ဝေဠုပရမ္မရာ။

ဣဒ္ဓိမာ = ဣဒ္ဓိ အဿ အတ္ထိတိ ဣဒ္ဓိမာ။ ဣဒ္ဓိ+မန္တ။

ပူရဏော(ကဿပေါ) = ဒါသသတံ ပူရတိ အနေနာတိ
ပူရဏော။ ပူရ(ဘူ၊စု)+ယု။

ဂေါသာလော = သလန္တိ ပဝိသန္တိ ဧတ္တာတိ သာလာ။
သလ+အ+အာ။ တစ်နည်း- သရ+အ+အာ။ ရကို လပြ။
ဂုန္တံ သာလာ ဂေါသာလာ။ ဂေါသာလာယံ ဇာတော ဂေါသာလော။
ဂေါသာလာ+ဏာ။

ကေသကမ္ပလော = ကာမိယတေတိ ကမ္ပလော။ ကမ္ပ(ဘူ၊
စု)+အလ။ တစ်နည်း- ကမ္ပမိ သဉ္ဇလနေ အလံ ကမ္ပလံ။ သတ္တမိ
တပ္ပရိသ်။ (ဓာတွတ္ထ။ ၄၉)။

ကေသေဟိ (မနုဿကေသေဟိ) ကတော ကမ္မလော ကေသ-
ကမ္မလော။ ပုံ၊ နပုံ။

ကေသကမ္မလံ ဓာရေတိတိ ကေသကမ္မလော။ ကေသကမ္မလ+ဏ။

ကစ္စယနော = ကစ္စတိ ဒိဗ္ဗတိတိ ကစ္စော။ကစ(ဒိ၊စ၊ဘူ)+
အ။ ကစ္စဿ အပစ္စံ ကစ္စယနော။ ကစ္စ+ဏာယန။

နိဂဏ္ဌော = ဂန္ဓေတိတိ ဂဏ္ဌော။ ဂန္ဓ(ကိ၊ စ)+အ။
န္တိကို ဣပြ။ နတ္ထိ ဂဏ္ဌော ယဿာတိ နိဂဏ္ဌော။

ပိဏ္ဍောလဘာရဒ္ဒါဇော = ပိဏ္ဍံ ဥလတိ ပရိယေသတိတိ
ပိဏ္ဍောလော။ ပိဏ္ဍ-ဥလ+ဏ။

ပိဏ္ဍာယ (ပိဏ္ဍတ္ထာယ) ဥလတိတိ ဝါ ပိဏ္ဍောလော။

ဘာရဒ္ဒါဇဿ အပစ္စံ ဘာရဒ္ဒါဇော။ ပိဏ္ဍောလော စ သော
ဘာရဒ္ဒါဇော စာတိ ပိဏ္ဍောလဘာရဒ္ဒါဇော။ (သာရတ္ထ။ ၃။ ၃၈၄)

ဝေဟာသံ = ဝိသေသေန ဟယတိ ဂစ္ဆတိ သဗ္ဗတြာတိ
ဝေဟာသော။ ဝိ-ဟယ+ဏ။ ယကို သပြ။

ဝိဂတော ဟာသော ဧတ္တာတိ ဝါ ဝေဟာသော။ ဝိ+ဟာသ။

အဗ္ဗုဂ္ဂနာ = ဣဒ္ဓိဝိဓ ကြိယာအဘိညာဉ်။

တိက္ခတ္တံ = တိဏ္ဍံ သင်္က(ဝါရံ) တိက္ခတ္တံ။
တယော ဝါရာ ဝါ တိက္ခတ္တံ။ ဝါရ၊ အဗျယတဒ္ဓိတံ။
တိသု ဝါရေသု တိက္ခတ္တံ။ (သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၂)

[သင်္ကသဒ္ဓ၊ အာဒေသနှင့်၊ ဝါရနက်တွင်၊ သက်ကြ
ချင်သည်၊ များပြင်ကုတ္တံ၊ပစ္စည်းတည်း။]

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၄၇

ပဉ္စလိကော = ပဂ္ဂဟိတော အဉ္စလိ ယေနာတိ(ယဿာတိ)
ပဉ္စလိကော။ ပ-အဉ္စလိ။ သမာသန္တ-က။ (အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၇)

နမဿမာနော = နမဿတီတိ နမဿမာနော။
နမဿ (ဘူ)+အ+မာန။

မဟဏ္ဌဿ ခါဒနီယဿ = ဤပုဒ်တို့၌ ပူရဓာတ်အယှဉ်
ကရိုဏ်းအနက်၌ ဆဋ္ဌိသဝိဘတ်သက်။

| ပရိပုဏ္ဏ၊ သမ္ပုဏ္ဏနှင့်၊ ပူရတစ်လီ၊ ယှဉ်စပ်မှီ၊
ဆဋ္ဌိကရိုဏ်းခံ။|

ဥစ္စာသဒ္ဓါ = ဥဒ္ဓံ စယတိ ဝဗတီတိ ဥစ္စော။ ဥ-စိ(ဘူ)+အ။
ဥစ္စော သဒ္ဓေါ ယေသံတိ ဥစ္စာသဒ္ဓါ။ စွဉ်ဒီယ ပြု။ တစ်နည်း-
ဥစ္စာ သဒ္ဓေါ ယေသံတိ ဥစ္စာသဒ္ဓါ။ ဤနည်း၌ ဥစ္စနှင့်အနက်တူ
ဖြစ်သော မူရင်းဥစ္စာနိပါတ်ပုဒ်တည်း။ (သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၄)။

ဆဝဿ = ဆဝတီတိ ဆဝေါ။ ဆဝ၊ ဆု+အ။

ဒါရူပတ္တဿ = ဒရိယတေတိ ဒါရူ။ ဒရ(ဘူ၊ စု)+ဏု။
နပုံလိင်။ ဒါရူနော ပတ္တော ဒါရူပတ္တော။ (ရူ။ ၁၉၆ကို မှီးသည်)
တစ်နည်း- ဒါရူနာ ကတော၊ နိဗ္ဗတ္တော ဝါ ပတ္တော ဒါရူပတ္တော။

ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မံ = ဥတ္တရတိ ဧတေနာတိ ဥတ္တရိ။ ဥ-
တရ+ ဣ။ ပုံလိင်။ မနုဿေ ဥတ္တရိ ဥတ္တရိမနုဿော။
(ရှေ့နောက်ပြန်) ဥတ္တရိမနုဿော စ သော ဓမ္မော စာတိ
ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော။ တစ်နည်း- ဥတ္တရိ စ တေ မနုဿာ စာတိ
ဥတ္တရိမနုဿာ။ (ဥတ္တရိ-သဒ္ဓါ သေဌအနက်ဟော နိပါတ်)။

ဥတ္တရိမနုဿာနံ ဓမ္မော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော။

မာတုဂါမော = ဂမနံ ဂါမော။ မာတုဿာ ဂါမော ဝိယ ဂါမော ယဿာတိ မာတုဂါမော။ ဂါမတစ်ပုဒ်ချေ။ ဥပမာနုပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဋ္ဌိဟိ။ မာတာ ဝိယ ဂစ္ဆတိတိ ဝါ မာတုဂါမော။ မာတု-ဂမု+ဏ။ မာတာ ဝိယ ဂဿတိတိ ဝါ မာတုဂါမော။ မာတု-ဂဿ+မ။ မာတာ ဝိယ ဂါယတိတိ ဝါ မာတုဂါမော။ မာတု-ဂေ+မ။

မာသကရူပဿ = မမ က္ကုဒ်တိ မသီယတိ အာမသီယတိတိ မာသကော။ မသ+ဏ္ဍ။ (မာနံ၊ ဋီ)။

တစ်နည်း- မသီယတေ ပရိမီယတေ အနေနာတိ မာသော။

မာသော ဧဝ မာသကော။ (သိ၊ ဘာ၊ ဋီ)။

မာသကော ဧဝ မာသကရူပံ။ (ဝိမတိ)

မာသကော ဧဝ ဝါ ရူပံ မာသကရူပံ။

ဆဝဿ မာသကရူပဿ၊ ဒါရူပတ္တဿပုဒ် တို့၌ သာမိအနက် ဆဋ္ဌိသက်။ တစ်နည်း- ဥဒရဿ ဟေတု ဥဒရဿ ကာရဏာ၌ ကဲ့သို့ ကာရဏပစ္စမိအနက် ဆဋ္ဌိသက်။

ကောပိနံ = ဟိရိ ကောပေတိတိ၊ ဟိရိ ကုပ္ပတိ ဧတေနာတိ ဝါ ကောပိနံ။ ကုပ+တ။ (နိရုတ္တိ။ ၇၅၂-သုတ်။)

ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယံ န ဒဿေတဗ္ဗံ = ဝိကုပ္ပနိဒ္ဓိကိုသာ ပယ်မြစ်တော်မူသည်။ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိကိုကား ပယ်မြစ်တော်မမူ။ (ဋ္ဌ။ ၄၇)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၄၈

အဉ္စနုပဝိသနံ = အဉ္စေတိ အနေနာတိ အဉ္စနံ။ အဉ္စ(စု)

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၃၇

+ယု။ ဥပပိသီယတေတိ ဥပပိသနံ။ ဥပ-ပိသ+ယု။
အဉ္စနာယ (အဉ္စနတ္ထာယ) ဥပပိသနံ အဉ္စနုပပိသနံ။

ဥစ္စာဝစေ = စယတော အဝဂတော (ဝိယောဂေါ) အဝစော။
(ယောဇနာ။ ၂၃၄) [တိပိဓာန်၌ အဝ-စိ+အ-ဟုခွဲသည်။]
ဥစ္စာဝစ အဝစော စ ဥစ္စာဝစာ (ပတ္တာ)။

သောဝဏ္ဏမယံ = သောဘနော ဝဏ္ဏော ယဿာတိ သုဝဏ္ဏံ။
သုဝဏ္ဏေန ပကတော(နိဗ္ဗတ္တော) သောဝဏ္ဏမယော(ပတ္တော)။

ရူပိယမယံ = ရူပံ အဿ အတ္ထိတိ ရူပိယံ။ ရူပ+ဣယ။
ရူပိယေန ပကတော(နိဗ္ဗတ္တော) ရူပိယမယော။

မဏိမယော = မနတိ မဟဂ္ဂဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ မဏိ။ မန+ဣ။
နကို ဣပြ။ မဏတိ ဇောတတိ ပဘာသတိတိ ဝါ မဏိ။
မဏ+ဣ။ မနံ ပူရေန္တော ဧတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ ဝါ မဏိ။
မန-ဣ(ဂတိမှိ)+ကိ။ မိယတေ အတိမာနီယတေ အာဘရဏံ
ဧတေနာတိ ဝါ မဏိ။ မာ+ဣ။ ရဿပြ။ ထိ၊ ပုံ။
မဏိနာ ပကတော မဏိမယော။

ဝေဠုရိယမယော = ဝေဠု ဝိယ ဒိဿတိတိ ဝေဠုရိယော။
[ဣဝတ္ထေ ဣယော၊ ရာဂမော စ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၉၁]
ဝေဠုရိယေန ပကတော ဝေဠုရိယမယော။

ကံသမယော = ကနတိ ဒိဗ္ဗတိတိ ကံသော။ ကန+သ။
မဏိမယ-စသည်ကို နည်းမှီ၍ပြုလေ။

ကာစမယော = ကစတိ ဗန္ဓတိတိ ကာစော။ ကစ+ဣ။

တိပူမယော = တာပိယတေတိ တိပူ။ တိပူ,တပ (ဘူထုဒိ) +ဥ။

၁၃၈

ဒုတိယဆင့်

တပဓာတ်၌ အကို ကြပြီ။ နပုံလိင်။

သီသမယော = သိနာတိ ဗန္ဓတီတိ သီသံ။ သိ(သွာ၊ကီ၊)
+သ။ (ဓာတွတ္ထ။ ၃၉၉)

တမ္ဗလောဟမယော = လုနာတိ ဆိန္ဒတီတိ လောဟော။
လူ+ဟ။ တမ္ဗော စ သော လောဟော စာတိ တမ္ဗလောဟော။

အယောပတ္တိ = အယတိ နာနာကမ္မာရကိစ္စေသု ယောဂံ
ဂစ္ဆတီတိ အယော။ အယ+အ။ အယဿ ပတ္တော အယော-
ပတ္တော။ (ရူ-၁၉၆)။ အယဿ (ကာဠလောဟေန) နိဗ္ဗတ္တော
ပတ္တော ဝါ အယောပတ္တော။ (ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ဋီ၊သစ်။ ၆၀)

မတ္တိကာပတ္တိ = မတ္တေန ပမာဏေန ယုတ္တာ မတ္တိကာ။
မတ္တ+ဏိက+အာ။ မတ္တိကာယ ပတ္တော မတ္တိကာပတ္တော။
မတ္တိကာယ နိဗ္ဗတ္တော ပတ္တော ဝါ မတ္တိကာပတ္တော။

ပတ္တမူလံ = မူလတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဧတ္တာတိ မူလံ။ မူလ+အ။
ပတ္တဿ မူလံ ပတ္တမူလံ။

ယံသိယတိ = ယံသ (ဘူ၊ စု)+ယ+တေ။

ပတ္တမဏ္ဍလံ = မဏ္ဍယတေတိ မဏ္ဍလံ။ မဉ္ဇိ+အလ။
မဏ္ဍော ပသန္နော ဟုတွာ လာတိ ဂစ္ဆတီတိ ဝါ မဏ္ဍလံ။
မဏ္ဍ-လာ+အ။ ပတ္တဿ မဏ္ဍလံ ပတ္တမဏ္ဍလံ။

ဗဟလာနိ = ဗဟန္တိ ဝုဒ္ဓိ ဂစ္ဆန္တိတိ ဗဟလာနိ။ ဗဟ+အလ။

အဗ္ဘုပ္ပိယန္တိ = န-ဆုပ(ဘူ)+ကံဟောယ+အန္တေ။

ဝလီ(ဟောန္တိ) = ဝလန္တိ သင်္ကောစန္တိတိ ဝလီ(မဏ္ဍလာနိ)။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၃၉

ဝလ+ကူ။ နပုံလိင်။ [စလီဟု မူကွဲရှိ၏။ “ စလနံ စလော၊ စလော
ယေသံ အတ္တိတိ စလီ ”ဟု ပြု၍ မဏ္ဍလာနိကိုကောက်။ နပုံလိင်
ပင်တည်း။]

မကရဒန္တကံ = ပါဏိဂ္ဂဟဏေ မုခံ ကိရတီတိ မကရော။
မုခ-ကိရ+အ။ ခကိုချေ၊ မုဉ်ဉကို အ-ပြုကိဉ် ဣကို အ-ပြု။
ဒါယတိ ဘက္ခံ အနေနာတိ ဒန္တော။ ဒါ+အန္တ။ (ဓာန်၊ ဋီ)
ဒမတီတိ ဝါ ဒန္တော။ ဒမ+တ။ (မောဂ်၊ ၇။ ၈၂)
ဒံသန္တိ ခါဒနိယံ ဝါ ဘောဇနိယံ ဝါ အနေနာတိ ဒန္တော။ ဒံသ+တ။
(နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၉။ ၃၄၆)။

မကရဿ ဒန္တော မကရဒန္တော။

မကရဒန္တော ဝိယာတိ မကရဒန္တကော။

ရူပကာကိဏ္ဍာနိ = ရူပါနိ ဧဝ ရူပကာနိ။ တစ်နည်း-ရူပါနိ
ဝိယာတိ ရူပကာနိ။ ရူပကေဟိ အာကိဏ္ဍာနိ ရူပကာကိဏ္ဍာနိ။

ဘိတ္တိကမ္မကတာနိ = ဘိဒိယတေ ဒွိဓာ ကရိယတေတိ
ဘိတ္တိ။ ဘိဒ+တိ။ ဘိတ္တိယံ ကတ္တဗ္ဗံ ကမ္မံ ဘိတ္တိကမ္မံ။
ကတံ ဘိတ္တိကမ္မံ ယေသံတိ ဘိတ္တိကမ္မကတာနိ။

ရထိကာယ = ရထဿ ဟိတာ ရထိကာ။ ရထ+ဣက+အာ။

အာဟိဏ္ဍန္တိ = အာ-ဟိဉိ(ဘူ) ဂတိမှိ+အ+အန္တိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၄၉

သောဒကံ = သဟ ဥဒကေန ယော ဝတ္တတီတိ သောဒကော
(ပတ္တော)။ သဟ+ဥဒက။

ပဋိသာမေန္တိ = ပတိ-သမ(စု)+ဏေ+အန္တိ။

ဒုဂ္ဂန္ဓော = ဒုဋ္ဌ၊ ဂန္ဓော ယဿာတိ ဒုဂ္ဂန္ဓော။

ဝေါဒကံ = ဝိဂတံ ဥဒကံ ယသ္မာတိ ဝေါဒကော(ပတ္တော)။
နတ္ထိ ဥဒကံ ယတ္ထာတိ ဝါ ဝေါဒကော။

နိဒဟန္တိ = နိ-ဓာ+အ+အန္တိ။ (ပိဒဟတိကို နည်းမှီတွက်)

အနာဓာရာ = အာဓာရီယတေ ဧတ္တာတိ အာဓာရာ။ အာ-
ဓရ+ဏ။ နတ္ထိ အာဓာရော ယေသံတိ အနာဓာရာ။

ဝါတမဏ္ဍလိကာယ (အာဝဋ္ဌေတွာ) = ကတ္တားအနက်၌
တတိယာ နာ ဝိဘတ်သက်။

ပတ္တာ ဘိဇ္ဇိသု = ပတ္တာ၌ လိင်အနက် ပထမာယောဝိဘတ်။
(ဝုတ္တကံတည်း)။

ပတ္တာဓာရကံ = အာဓရတိ ဧတ္တာတိ အာဓာရကော။
ပတ္တဿ အာဓာရကော ပတ္တာဓာရကော။တံ---။

ဩဋ္ဌော = ဩဒနာဒီသု ဥဏှေန ဥသီယတေတိ ဩဋ္ဌော။
ဥသ (ဒါဟေ)+တ။ ဩဋ္ဌော ဝိယာတိ ဩဋ္ဌော။

တိဏသန္တာရကံ = သန္တရီယတေတိ သန္တာရော။ သံ-ထရ+
ဏ။ သန္တာရော ဧဝ သန္တာရကော။

တိဏေဟိ ကတော သန္တာရကော တိဏသန္တာရကော။

ဥပစိကာဟိ = ဥပ (ဘုသံ, ဂုဟိတွာ ဝါ) စိနန္တိတိ
ဥပစိကာယော။ ဥပ-စိ+ဏ္ဍု+အာ။ (ယောဇနာ။ ၃၁။ ၃၇၆)

ခဇ္ဇတိ = ခါဒ+ယ+တေ။

စောဠကံ = စိလျတေ အစ္စ္စာဒီယတေတိ စောဠော။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၄၁

စိလ+ဏ။ စောဠောယေဝ စောဠကံ။

ပတ္တမာဠကံ = ပတ္တဿ (ဌပနကော) မာဠကော
ပတ္တမာဠကော။

ပတ္တမာဠကော ပရိပတိတွာ ပတ္တော ဘိဇ္ဇတိ = ပတ္တ-
မာဠကောဝယ် ဆဋ္ဌိ(သာမိ)အနက် ပထမာသကံ။

အာလပနေစ စသဒ္ဓါ။

[ပဓာနကြိယာဖြစ်သော ဘိဇ္ဇတိ၏ ကတ္တားနှင့် တွာပစ္စည်း၏
ကတ္တားတို့ မတူကြ။ ထို့ကြောင့် တွာပစ္စည်း၏ ကတ္တားသည် သမ္ပန်
(သာမိ)အနက်၌ဖြစ်၍ တွာပစ္စည်းကား ဟိတ်အနက်၌ ဖြစ်၏။]

[ကတ္တားကွဲဘိ၊ မတူရှိသော်၊ မိမိကတ္တား၊ သမ္ပန်ထား၍၊
ဖြစ်ငြားဟိတ်မှာ၊ သက်တို့ရာသည်၊ တွာဒိပစ္စည်း သဘော
တည်း။]

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၅၀

ပတ္တထဝိကံ = ထဝိယတိ ပသံသီယတိတိ ထဝိကာ။ ထု+ဣ+
အာ။(ယောဇနာ-၈၈)။ပတ္တဿ ပက္ခိပနိကာ ထဝိကာ ပတ္တထဝိကာ။

အံသဗဒ္ဓကော = အနတိ ဇီဝတိ အနေနာတိ အံသော။
ဗလ္လတိ အနေနာတိ ဗဒ္ဓကော။ ဗန္ဓ+ဣ။ အံသေ ဗဒ္ဓကော
အံသဗဒ္ဓကော။ (ယောဇနာ၌ အံသေ ဗန္ဓိယတိ အနေနာတိ
အံသဗဒ္ဓေါ။ အံသဗဒ္ဓေါယေဝ အံသဗဒ္ဓကော ဟုပြုသည်။)

ဗန္ဓနသုတ္တကံ = ဗန္ဓိယတိ အနေနာတိ ဗန္ဓနံ။ ဗန္ဓ+ယု။
ခုဒ္ဒကံ သုတ္တံ သုတ္တကံ။ ဗန္ဓနဉ္စ တံ သုတ္တကဉ္စာတိ ဗန္ဓနသုတ္တကံ။

ဘိတ္တိခိလေ = ခိလတိတိ ခိလော။ ခိလ (ကပ္ပိနတ္တေ)+အ။

ပုံ၊ နပုံ။ ဘိတ္တိယံ အာကောဋိတော ခိလော ဘိတ္တိခိလော။
(မဟာနိ၊ ၄။ ၈၁)

နာဂဒန္တကေ = နာဂဿ ဒန္တော နာဂဒန္တော။
နာဂဒန္တော ဝိယာတိ နာဂဒန္တကော။

လဂ္ဂေန္တိ = လဂ္ဂ+အ+အန္တိ။

သတိသမ္ပောသာ = သမ္ပုသနံ သမ္ပောသော။
သံ-မုသ(ဘူ၊ ၈)+ဏ။ သတိယာ သမ္ပောသော သတိသမ္ပောသော။
ဆတ္တေ = အာတပံ ဆာဒေတိတိ ဆတ္တံ။ ဆဒ(ဘူ၊ ၈)+တ။

ပတ္တဟတ္တာ = ပတ္တော ဟတ္ထမိ ယေသံတိ ပတ္တဟတ္တာ။
ဒွိပဒဘိန္နာဓိကရဏဗဟုဠီဟိ။

ကဝါဋ် = ကဝတိ ရဝတိတိ ကဝါဋော။ ကု(သဒ္ဒေ)+အာဋ။
(မောဂ်၊ ၇။ ၅၄)။ တိလိင်။

ကဝါဋော အာဝဋ္ဋိတွာ ပတ္တော ဘိဇ္ဇတိ = ကဝါဋော-
တံခါးရွက်၏။ အာဝဋ္ဋိတွာ-လည်လာခြင်းကြောင့်၊ ပတ္တော-သည်၊
ဘိဇ္ဇတိ-၏။ ဝိဘတုတ္ထစသည် ရှေ့(နှာ-၁၄၁)၌ ပါခဲ့ပြီ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၅၁

တုမ္မကဋ္ဌာဟေ = တုမ္မတိ ကမ္မတိတိ တုမ္မော။ တုမ္မ+အ။
ကဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထ ဩသဓာဒိ မဒ္ဒန္တိတိ ကဋ္ဌာဟော။ ကဋ္ဌ+ဟ။ တုမ္မဿ
ကဋ္ဌာဟော တုမ္မကဋ္ဌာဟော။ ပုံ၊ နပုံ။ [တုမ္မကဋ္ဌာဟကို
လာဗုကဋ္ဌာဟဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ယင်းလာဗုကဋ္ဌာဟကို
“လာဗုယာ ကဋ္ဌာဟော လာဗုကဋ္ဌာဟော”ဟု ယောဇနာ၌ ဝိဂ္ဂဟ

ပြုသည်ကို မှီးသည်။

သို့ဝိဘတ်သည် ဩကာသအနက် (တစ်နည်း) ကရိုဏ်းအနက် ဌိဖြစ်၏။ (ဟတ္ထေသု ပိဏ္ဍာယ စရန္တိ၌ ကဲ့သို့တည်း။)

သဗ္ဗပံသုကူလိကော = ပံသတိ သောဘာဝိသေသံ
 နာသေတိတိ ပံသု။ ပံသ+ဥ။ ကူလတိ အာဝရတိ ဥဒကံ
 ဗဟိ နိက္ခမိတုံ န ဒေတိတိ ကူလံ။ ကူလ+အ။
 ကူလံ ဝိယာတိ ကူလံ။ ပံသုနံ ကူလံ ပံသုကူလံ။
 တစ်နည်း- ကုစ္ဆိတံ ဥလတိ ဂစ္ဆတိတိ ကူလံ။ ကု-ဥလ+အ။
 ပံသု ဝိယ ကူလံ ပံသုကူလံ။
 သဗ္ဗ ပံသုကူလံ သဗ္ဗပံသုကူလံ။ သဗ္ဗပံသုကူလံ အဿ အတ္ထိတိ
 သဗ္ဗပံသုကူလိကော။ (ယောဇနာ။ ၈၅)။
 တစ်နည်း- သဗ္ဗပံသုကူလံ ဓာရေတိတိ သဗ္ဗပံသုကူလိကော။
 တစ်နည်း- သဗ္ဗပံသုကူလဖြင့် သဗ္ဗပံသုကူလဓာရဏ တိုင်အောင်
 ယူ။ (သို့မဟုတ်) သဗ္ဗပံသုကူလဿ ဓာရဏံ သဗ္ဗပံသုကူလံ-
 ဟုသော်လည်း(ဥတ္တရပဒလောပ ဆဋ္ဌိတပျရိသ်)ပြု။
 သဗ္ဗပံသုကူလံ (. . . ဆောင်ခြင်းဟူသော) သီလံ ယဿာတိ
 သဗ္ဗပံသုကူလိကော။ တဿီလတဒ္ဓိတိ။

ဆဝသီသဿ = ဆဝတိ တိန္တတိ အဝဿတိ အာသဝပုဗ္ဗာ
 ဒီဟိတိ ဆဝေါ။ ဆဝ, ဆု+အ။
 သယန္တိ ဥုကာဒယော ဧတ္ထာတိ သီသံ။ သီ+သ။ ပုံ၊ နပုံ။
 သိနာတိ ဗန္တတိ ကေသေ မောဠိကရဏာဝသေန ဧတ္ထာတိ ဝါ
 သီသံ။ သိ(သွာ၊ ကိ)+သ။
 ဆဝဿ သီသံ ဆဝသီသံ။

ဝိဿရမကာသိ = ဝိဿရံ+အကာသိ။
 ဝိရူပေါ စ သော သရော စာတိ ဝိဿရော။
 ပါဒိပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရည်း။ သရသဒ္ဓါ ပုရိသာဒိဂိုဏ်း။

အဘုံ = ဘဝတိတိ ဘူ။ ဘူ+ကို။ န ဘူ အဘူ။ ဣတ္ထိလိင်
 ရတ္တာဒိဂိုဏ်း ဥကာရန္တ။ (သာရတ္ထ)။

အဘုံ မေကို အဘူ မေဟု တည်၊ ရသံသုတ်ဖြင့် ဥကို
 ဥရဿပြု၊ နိဂ္ဂဟိတဉ္စဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်လာ။ (သန္နိရုပ်)

အဘုံကို အဘူတည် ပထမာဧကဝုဗ်သိသက်၊ သေသတော
 လောပံ ဂသိပိဖြင့် သိချေ။ (သန္နိရုပ်တွက်ဆက်) အဘုံပြီး၏။
 (နာမ်ရုပ်)

ပိသာစော = ပိသီယိတ္တာတိ ပိသိတံ။ (ကြိတ်ချေအပ်သော
 အသား) ပိသိတံ မံသံ အသတိ ဘက္ခတိတိ ပိသာစော။ ပိသိတ-
 အသ+အ။ ယဒနုသုတ်ကြီးဖြင့် ပိသိတကို ပိ၊ အသကို သာစပြု။

ပိသာစိလ္လိကာ = ပိသာစာ ဧဝ ပိသာစိလ္လိကာ။ ပိသာစ
 ပုဒ်နောင် သွတ္တံ၌ လိကပစ္စည်း၊ ဣ-အာဂုဓံ။ (ဘာ၊ ဇီ။ ၅၃၉။
 သာရတ္ထ။ ၃။ ၂၈၃)

စလကာနိ = စရိယန္တေ ဘက္ခိယန္တေတိ စလကာနိ။ စရ+ဣ။
 စားအပ်ဟူသော်လည်း အသားကိုစားပြီး၍ ကြွင်းကျန်သောအစွန်း
 တို့ကိုယူ။

ဥစ္ဆိဋ္ဌောဒကံ = ဥသိဿတေတိ ဥစ္ဆိဋ္ဌံ။ ဥ-သိသ(ဘူဒါစု)+
 တ။ သကို ဆပြု၊ အသဒိသဒ္ဓေဘော်စလာ။
 ဥစ္ဆိဋ္ဌံ စ တံ ဥဒကံ စာတိ ဥစ္ဆိဋ္ဌောဒကံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၄၅

အဋ္ဌိကာနိ = အသတိ ခေပတိ အဗ္ဗါနိတိ အဋ္ဌိ။ အသု+တိ။
 အာ(ဘုသော) တိဋ္ဌတိ ဧတေနာတိ ဝါ အဋ္ဌိ။ အာ-ဌာ+ဣ။
 အသီယတိ ခိပီယတိတိ ဝါ အဋ္ဌိ။ အသု+တိ။
 အဋ္ဌိနိယေဝ အဋ္ဌိကာနိ။

ပဋိဂ္ဂဟော = ပဋိဂ္ဂဏှာတိ ဧတ္တာတိ ပဋိဂ္ဂဟော။

သိဗ္ဗေန္တိ = သိဝုဓာတ်သည် ဒိဝါဒိဖြစ်၍ ဘာ၊ဋီ၌ သိဗ္ဗန္တိဟု
 ရှိသည်။ သိဝု+ယ+အန္တိ။

သတ္တကံ = သသတိ ဟိသတိ ဧတေနာတိ သတ္တံ။ သသု+တ။
 ခုဒ္ဒကံ သတ္တံ သတ္တကံ။သတ္တ+က။

ဒဏှသတ္တကံ = ဒဏှန္တိ ပဟရန္တိ ဧတေနာတိ ဒဏှော။
 ဒဗ္ဗိ+က။ ဒဏှောန ယုတ္တံ (ယောဇိတံ) သတ္တကံ ဒဏှသတ္တကံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၅၂

သတ္တကဒဏှော = သတ္တကာနံ ဒဏှော သတ္တကဒဏှော။

အဋ္ဌိမယံ = အဋ္ဌိနာ ပကတော (နိဗ္ဗတ္တော) အဋ္ဌိမယော
 (သတ္တကဒဏှော)။

ဝိသာဏမယံ = ဝိသတိ ပဝိသတိတိ ဝိသာဏံ။ ဝိသ+ယု။
 ဝိသာဏေန ပကတော နိဗ္ဗတ္တော ဝါ ဝိသာဏမယော။

နဠမယံ = ဥဒကံ နယတိ ဧတေနာတိ နဠော။ နိ+အလ။
 လကို ဠြု။ အတ္တနော ဖလေန နဠတိ ဝိနာသေတိတိ ဝါ နဠော။
 နဠ+အ။ နဠေန ပကတော နဠမယော။

ကဋ္ဌမယံ = ကာသတေ အဂ္ဂိနာ ဒိဗ္ဗတေတိ ကဋ္ဌံ။ ကာသ+တ။

၁၄၆

ဒုတိယဆင့်

ရသပြု။ ကသတိ ဝိနာသံ ယာတိတိ ဝါ ကဋ္ဌံ။ ကသ+တ။
ကဋ္ဌေန ပကတော (နိဗ္ဗတ္တော) ကဋ္ဌမယော။

ဇေတုမယံ = ဇေယတိတိ ဇေတု။ ဇန+တု။ ဓာတွန်ချေ။
ဇေတုနာ ပကတော ဇေတုမယော။

ကုက္ကုဋ္ဌပတ္တေန = ပတတိ အနေနာတိ ပတ္တံ။ ပတ+တ။
ပါတတော တာယတိတိ ဝါ ပတ္တံ။ ပါတ-တာ+အ။ နပုံလိင်။
ကုက္ကုဋ္ဌဿ ပတ္တံ ကုက္ကုဋ္ဌပတ္တံ။

ဝေဠုပေသိကာယ = ပိသတိ အဝယဝေါ ဟုတွာ ဘဝတိတိ
ပေသိ။ ပေသိယေဝ ပေသိကာ။ ဝေဠုနော ပေသိကာ ဝေဠုပေသိကာ။

ဒုဿိဗ္ဗိတံ = သိဗ္ဗတေတိ သိဗ္ဗိတံ။ ဒုဠု သိဗ္ဗိတံ ဒုဿိဗ္ဗိတံ။

သုစိ = သူစေတိ ပကာသေတိ ဂတမဂ္ဂန္တိ သုစိ။ သုစ+ဣထိ။

သုစိနာဠိကံ = နဠတိ ဗန္ဓတိ ဧတ္တာတိ နာဠိ။ နဠ+ဣ။
နာဠိယေဝ နာဠိကာ။ သုစိယာ နာဠိကာ သုစိနာဠိကာ။

ကိဏ္ဍေန = ကိရတိ နာနာဒဗ္ဗာနိ မိသီဘဝန္တိ ဧတ္တာတိ
ကိဏ္ဍံ။ ကိရ+တ။ ပုံ၊ နပုံ။

သတ္တုယာ = သစတိ သမဝေတိတိ သတ္တု။ သစ+တု။
ဤ၌ ဣတ္ထိလိင်။ [ဓာတွတ္ထ-၃၇၈။ ယောဇနာ-၇၀။ တို့ကို မှီးသည်။]
အရကောကံခြင်းကား မတူ။]

ကထိနရဇ္ဈု = ရန္တန္တိ ဧတာယာတိ ရဇ္ဈု။ ရဇ+ဇု။ ထိ။ ပုံ။
ကထိနေ ဗန္ဓနိကာ ရဇ္ဈု ကထိနရဇ္ဈု။

အနုဝါတံ = အနု ပရိယာယိတွာ ဝိယတေ ဗန္ဓိယတေတိ

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၄၇

အနုဝါတံ။ အနု-ဝါ+တ။

ဝိနန္ဒနရဇ္ဇံ = ဝိနန္ဒိယတေ ဗန္ဓိယတေ ဣမာယာတိ ဝိနန္ဒနာ။
ဝိနန္ဒနာ စ သာ ရဇ္ဇံ စာတိ ဝိနန္ဒနရဇ္ဇံ။

(သုတ္တာ) ဝင်္ကာ = ဝင်္ကန္တိ ကုဋိလာ ဘဝန္တိတိ ဝင်္ကာ။
ဝင်္ကိ+အ။

အဓောတေတိ = ဓောဝိယန္တေတိ ဓောတာ။ ဓောဝု+တ။
န ဓောတာ အဓောတာ (ပါဒါ)။

သဥပါဟနာ = ဥပနယုတေ ဗန္ဓိယတေတိ ဥပါဟနာ။
ဥပ-နဟ+အ+အာ။ တံ တံ ဥပဟန္တိ ဥပဂစ္ဆတိ ဣမာယာတိ
ဝါ ဥပါဟနာ။ ဥပ-ဟန+အ+အာ။ [ဓာန်၊ ဒီ-၅၂၅ ၌ ပုံနပုံ
ဆိုသည်။ ပါဠိတော်များ၌ ဣတ္ထိလိင် ရှိကြသည်။]
သဟ ဥပါဟနာဟိ (ဥပါဟနေဟိ) ယေ ဝတ္တန္တိတိ သဥပါဟနာ
(ဘိက္ခု)။

ကထိနသာလာ = ကထိနဿ (ဌပနိကာ) သာလာ
ကထိနသာလာ။

ကထိနမဏ္ဍပံ = မံ ရတ္တန္တကာရံ ခေတိ ဝိနာသေတိတိ
မဏ္ဍော (သုရိယရသ္မိ-နေရောင်)။ မဏ္ဍံ ပိဝတိတိ မဏ္ဍပေါ။
မဏ္ဍ-ပါ+အ။ မဏ္ဍံ ပါတိ ရက္ခတိတိ ဝါ မဏ္ဍပေါ။ မဏ္ဍေတိ
ဇနံ၊ မဏ္ဍိယတိ ဇနေဟိတိ ဝါ မဏ္ဍပေါ။ မဉ္ဇိ+အပ။ (မောဂ်၊ ၇။
၁၁၇) ပုံ၊ နပုံ။ ကထိနဿ မဏ္ဍပေါ ကထိနမဏ္ဍပေါ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ-၂၅၄

နိစဝတ္ထုကာ = ဝသန္တိ ဧတ္ထတိ ဝတ္ထု။ ဝသ+ရတ္ထု။ နပုံ။

နိစံ ဝတ္ထု ယာယာတိ နိစဝတ္ထုကာ။

ဩတ္ထရိယတိ = အဝ-ထရ(ဘူ၊ ကိ)+ကံဟောယ+တေ။

ဥစ္စဝတ္ထုကံ = ဥစ္စံ ဝတ္ထု ယာယာတိ ဥစ္စဝတ္ထုကာ (ကထိန-
သာလာ)။ ကြိ-ဝိအနက်၌ ဒုတိယာ အံသက်။

စယော = စိယတေတိ စယော။ စိ+အာ။

ဣဋ္ဌကာစယံ = ဣစ္ဆိယတေတိ ဣဋ္ဌကာ။ ဣသု+ဌက+အာ။
ဣဋ္ဌကာ စ သာ စယော စာတိ ဣဋ္ဌကာစယော။

တစ်နည်း- စယနံ စယော။ ဣဋ္ဌကာယ စယော ဣဋ္ဌကာစယော။

ဣဋ္ဌကာသောပါနံ = သဟ ဥပါနေန(လက်ရုံးနှင့်) ယော
ဝတ္ထတိတိ သောပါနေ။ သဟ+ဥပါန။ ပုံ၊ နပုံ။

ဣဋ္ဌကာယ ကတော သောပါနေ ဣဋ္ဌကာသောပါနေ။

ဥလ္လိတ္တာဝလိတ္တံ = လိမ္မိယတေတိ လိတ္တာ။ ဥဒ္ဓံ လိတ္တာ
ဥလ္လိတ္တာ။ အဓော လိတ္တာ အဝလိတ္တာ(ကထိနသာလာ)။
ဥလ္လိတ္တာ စ သာ အဝလိတ္တာ စာတိ ဥလ္လိတ္တာဝလိတ္တာ။
(ဝိသေသနောဘယပဒ ကမ္မဓာရည်း)။

သေတဝဏ္ဏံ = သေတော ဝဏ္ဏော သေတဝဏ္ဏော။
တစ်နည်း- သေတော ဝဏ္ဏော ယာယာတိ သေတဝဏ္ဏော။
(ဖြူသောအဆင်းကို။ တစ်နည်း-ဖြူသောအဆင်းရှိသည်ကို။)

မာလာကမ္ပံ = မာလာ စ သာ ကမ္ပံ စာတိ မာလာကမ္ပံ။
ဝိသေသနုတ္တရပဒကမ္မဓာရည်း။

စိဝရဝံသံ = ဝနောတိ ပတ္ထရတိတိ ဝံသော။ ဝန+သ။

စီဝရဿ ဌပနကော ဝံသော စီဝရဝံသော။

ဥန္တုရေဟိ = ဥန္တုန္တိ ကိလေဒန္တိတိ ဥန္တုရာ။ ဥဒိ+ဥရ။

သဃ်ရိတုံ = သံ-ဟရ+တုံ။ သုတ်ကြီးဖြင့် ဟကို ယပြ။

ဂေါယံသိကာယ = ဂါဝေါ ယံသတိ ရက္ခတိတိ ဂေါယံသိကာ။

ဂေါ-ယံသ(ရက္ခဏေ)+အ။ (ဘာ၊ ဋီ)

ယထာဘိရန္တံ = ယော ယော အဘိရန္တော ယထာဘိရန္တံ။
အဘိရန္တသဒ္ဓါ အဘိရုစိ၏ ပရိယာယ်။ (ပါဘာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၉)
ကြိ-ဝိအနက် ဒုတိယာ အံသက်။ တစ်နည်း- ပဒတ္တာနုတိက္ကမ
အဗျယိဘောဟု ယူ၍ အစွန္တသယောဂအနက်၌ အံသက်။

ဝေသာလီ = ဝိတ္တာရေန သရဏံ ပဝတ္တနံ ဝိသာလော။

ဝိ-သရ+ဏ။ ရကိုလပြ။ (ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၉၅)။

ဝိသာလော ဧတိဿ အတ္ထိတိ ဝေသာလီ။ ဝိသာလ+ဏ+ဤ။

ဘေသဇ္ဇတ္ထဝိကံ = ဘိသဇ္ဇတိ တိကိစ္ဆတိတိ ဘိသဇော
(ဘိသက္ကော၊ ဘိသဂ္ဂေါ)။ ဘိသဇ+အ(ဏ)။ ဘိသဇဿ (ဘိသက္ကဿ၊
ဘိသဂ္ဂဿ) ဣဒံ ဘေသဇံ။ ဘိသဇ(ဘိသက္က၊ ဘိသဂ္ဂ)+ဏျ။
ဘေသဇ္ဇဿ ပက္ခိပနိကာ ထဝိကာ ဘေသဇ္ဇတ္ထဝိကာ။

ကာယဗန္ဓနံ = ဗန္ဓတိ အနေနာတိ ဗန္ဓနံ။

ကာယဿ ဗန္ဓနံ ကာယဗန္ဓနံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၅၅

ပရိဿာဝနံ = ပရိဿာဝေတိတိ ပရိဿာဝနံ။ (ဘာ၊ ဋီ)
ပရိဿာဝေတိ ဧတေနာတိ ဝါ ပရိဿာဝနံ။ (ဓာန်၊ ဋီ)

၁၅၀

ဒုတိယဆင့်

ဥဒကံ ပရိသုဒ္ဓံ ဟုတွာ သဝတိ ဧတေနာတိ ဝါ ပရိသာဝနံ။
(ယောဇနာ)။ ပရိ-သု+ယု။

ဓမ္မကရဏံ = ဓမ္မေန (သဘာဝေန) ကပ္ပိယဘာဝံ ကရောန္တိ
ဧတေနာတိ ဓမ္မကရဏံ။ ဓမ္မ-ကရ+ယု။ (ဇာ၊ ဇိ၊ ၁။ ၉၆)
သဘောမှန်ဖြင့် အပ်အောင်ပြုကြောင်း ရေစစ်။ ပုံ၊ နပုံ။
ဓမ္မက္ကတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ ဓမ္မကရဏံ။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဇိ၊ ၂။ ၅၀၈)
ဓမ္မတိ ဝါတေန ပဝတ္ထတိတိ ဓမ္မော(သဒ္ဓေါ)။
ဓမံ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ ဓမ္မကရဏံ။ (ယောဇနာ။ ၄၉၆)

ပိပါသာ = ပါတုံ က္ကစ္ဆာ ပိပါသာ။ ပါ+သ+အာ။

ဥပနန္တိ = ဥပ-နန္တ(ဘူ)+ ဤ။

အပရိသာဝနကေန = နတ္ထိ ပရိသာဝနံ ယဿာတိ
အပရိသာဝနကော။ သမာသန္တ ကပစ္စည်း။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၅၆

ကုဋ္ဌာဂါရသာလာယံ = ကုဋ္ဌံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ကုဋ္ဌံ(အဂါရံ)။
ကုဋ္ဌံ စ တံ အဂါရံ စာတိ ကုဋ္ဌာဂါရံ။
ကုဋ္ဌာဂါရမေဝ သာလာ ကုဋ္ဌာဂါရသာလာ။

ဒဏ္ဍပရိသာဝနံ = ဒဏ္ဍေသု ဗန္ဓနိယံ ပရိသာဝနံ
ဒဏ္ဍပရိသာဝနံ။

ဩတ္တရကံ = ဩတ္တရိယတေတိ ဩတ္တရံ။
ဩတ္တရံ ဧဝ ဩတ္တရကံ။ (ဘာ၊ ဇိ၊)

မကသကုဋိကံ = မကတိ လောဟိတံ ပိဝတိတိ မကသော။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၅၁

မက+အသ။ မသတိ ဟိသတိတိ ဝါ မကသော။ မသ+ဏ္ဍ။
ရှေ့နောက်ပြန်။

မကသေဟိ(တို့မှ) ပရိတ္တာဏာ ကုဋိကာ မကသကုဋိကာ။

ဘတ္တာနံ ဘတ္တပဋိပါဋိ = ဘတ္တာနံ ပဋိပါဋိ ဘတ္တပဋိပါဋိ။
|ဝိဂ္ဂဟပြုစဉ်က ဆွမ်းတို့၏အစဉ်အတန်းဟု အနက်ဟောသော်
လည်း ဘတ္တပဋိပါဋိဟု သမာသ်ပြီးသည့်အခါ အစဉ်အတန်း
သာမညကိုသာ ဟောသောကြောင့် ဘတ္တာနံဟု ထပ်၍ဆိုရ
သည်။ သုဂတဿ သုဂတစီဝရပ္ပမာဏံ ကဲ့သို့တည်း။]

အဋ္ဌိတာ = တိဋ္ဌတိတိ ဌိတာ။ န ဌိတာ အဋ္ဌိတာ။

အဘိသန္ဓကာယာ = အဘိသဇ္ဇတိတိ အဘိသန္ဓော။ အဘိ-
သဒ+တ။ အဘိသန္ဓော ကာယော ယေသံတိ အဘိသန္ဓကာယာ။

ကောမာရဘစ္စော = ဘရီယတေတိ ဘတော။ ဘရ+တ။
ကုမာရေန ဘတော ကုမာရဘတော။

ကုမာရဘတောယေဝ ကောမာရဘစ္စော။ ကုမာရဘတ+ဏ္ဍ။

ဇန္တယရံ = ဇလတိ ဒိဗ္ဗတိ အဂ္ဂိ ဧတ္တာတိ ဇန္တာ။ ဇလ+အန္တ+
အာ။ ဇနေဟိ သရီရသေဒံ ဧတ္တာတိ ဝါ ဇန္တာ။ ဇန+အန္တ+အာ။

ဂယုတေတိ ယရံ။ ဇန္တာ ဧဝ ယရံ ဇန္တယရံ။

တစ်နည်း- ဇာယတိတိ ဇံ (သရီရံ)။ ဇန+ကိတ္တိ။

ဇံ တာယတိတိ ဇန္တာ(တိကိစ္ဆာ)။ ဇ-တာ+အ+အာ။

ဇန္တယ (သရီရတိကိစ္ဆာယ-ငှါ) ကတံ ယရံ ဇန္တယရံ။
(ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာ၊ ၂။ ၂၁)

အပ္ပါဗာဓာ = နတ္ထိ အာဗာဓော ယေသံတိ အပ္ပါဗာဓာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၅၇

စင်္ကမနဝေဒိကံ = ဝိဒတိတိ ဝေဒိကာ။ ဝိဒ(လာဘော)+ဣ+
သ္မတ္ထ က+အာ။ စင်္ကမနဿ ဝေဒိကာ စင်္ကနဝေဒိကာ။

ပိဋ္ဌသံဃာဋ် = ပိဋ္ဌာနိ လောဟဝိကတိအာဒိနိ သံဃဋီယန္တိ
ဧတ္ထာတိ ပိဋ္ဌသံဃာဋ်။ ပိဋ္ဌ-သံ-ဃဋ+အာ။
ပိဋ္ဌေဟိ သံဃဋီယတေတိ ဝါ ပိဋ္ဌသံဃာဋ်။

ဥဒုက္ခလိကံ = ဥဒ္ဓံ(ဌ်) ခံ(အပေါက်ကို) လာတိ ဂဏှာတိတိ
ဥဒုက္ခလံ။ တစ်နည်း- ဥဒ္ဓံ မှခံ အဿာတိ ဥဒုက္ခလံ။ (နီတိ၊
သုတ္တ)။ တစ်နည်း- ဥဒ္ဓံ ခံ အဿာတိ ဥဒုက္ခလံ။ (မောင်)
ဥဒုက္ခလံ ဧဝ ဥဒုက္ခလိကာ။

ဥတ္တရပါသကံ = ဥတ္တရသ္မိ ပါသကော ဥတ္တရပါသကော။

ကပိသီသကံ = ကမ္ပတိ စလတိတိ ကပိ။
ကပိဿ သီသံ ကပိသီသံ။ ကပိသီသံ ဝိယာတိ ကပိသီသော။
ကပိသီသေန နိယုတ္တော ကပိသီသကော။

သုစိကံ = ခုဒ္ဒကာ သုစိ သုစိကာ။

တာဠစ္ဆိဒ္ဓံ = တာယတိတိ တာဠံ။ တာ+အာဠ။
တလတိ တိဋ္ဌတိ ဧတေနာတိ ဝါ တာဠံ။ တလ+ဏ။ ပုံ၊ နပုံ။
တာဠဿ ပဝေသနဘူတံ ဆိဒ္ဓံ တာဠစ္ဆိဒ္ဓံ။ ပုံ၊ နပုံ။

အာဝိဉ္ဇနဆိဒ္ဓံ = အင်္ဂုလိ အဝ ပဝေသေတွာ အဉ္ဇတိ
အာကမ္ပတိ ဧတ္ထ၊ ဧတေနာတိ ဝါ အာဝိဉ္ဇနံ။ အဝ-အဆိ+ယု။
ဆိန္ဒိတဗ္ဗောတိ ဆိဒ္ဓေ။ (ကစ္စည်း။ ၆၆၁)။ ဆိဇ္ဇတိတိ ဝါ ဆိဒ္ဓံ။
(မောင်၊ ၇။ ၉၅)။ အာဝိဉ္ဇနမေဝ ဆိဒ္ဓံ အာဝိဉ္ဇနဆိဒ္ဓံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၅၃

အာဝိဇ္ဇနရဇ္ဈိ = အဝ ပဝေသေတွာ အဇ္ဈတိ ဣမာယာတိ
အာဝိဇ္ဇနာ။ အာဝိဇ္ဇနာယေဝ ရဇ္ဈိ အာဝိဇ္ဇနရဇ္ဈိ။

မဏ္ဍလိကံ = မဏ္ဍိယတေ ပရိစ္ဆေဒကရဏဝသေန
ဘူသီယတေတိ မဏ္ဍလံ။ မဒ္ဓိ+အလ။
မဏ္ဍလံ အဿ အတ္တိတိ မဏ္ဍလိကော။

ဓူမနေတ္ထံ = ဓူနာတိ ကမ္ပတိတိ ဓူမော။ ဓူ+မ။
ဓူမံ နေတိ ဧတေနာတိ ဓူမနေတ္ထံ(ဆိဒ္ဓံ)။ ဓူမ-နိ+တ။
အခိုးကို ဆောင်ကြောင်းအပေါက်။(သဒ္ဓတ္ထံ)

[ယောဇနာ၌ ဓူမနိက္ခမနဆဒ္ဓဟူသော အဋ္ဌကထာဖွင့်ကိုရှု၍
ဓူမော နိက္ခမတိ ဧတေနာတိ ဓူမနေတ္ထောဟု ပြုသည်။ ဓာတွတ္ထ
ဝိဂ္ဂဟဟုမှတ်။]

အဂ္ဂိဋ္ဌာနံ = အဂ္ဂိဿ (ဌပနံ) ဌာနံ အဂ္ဂိဋ္ဌာနံ။

ဥပစာရော = ဥပ(သမိပေ) စရတိ ပဝတ္တတိတိ ဥပစာရော။

ခုဒ္ဒကေ = ခုဒတိ န သဟတိတိ ခုဒ္ဒေါ။ ခုဒ+ဒ။
ခုဒ္ဒေါ ဧဝ ခုဒ္ဒကော။

မဟလ္လကေ = မဟတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတိတိ မဟန္တော။
မဟန္တဿ ဘာဝေါ မဟတ္တံ။ မဟန္တ+တ္တံ။ န္တ-ချေ။
မဟတ္တံ လာတိ ဂဏှာတိတိ မဟလ္လကော။
မဟတ္တ-လာ+ဏှ။ တ္တ-ချေ။

မုခမတ္တိကံ = မုခဿ ဝိလေပနိကာ မတ္တိကာ မုခမတ္တိကာ။

မတ္တိကာဒေါဏိကံ = ဒဝတိ ဝဟတိတိ ဒေါဏိကာ။ ဒု+ဏိ+
က+အာ။ မတ္တိကာယ ဌပနိကာ ဒေါဏိကာ မတ္တိကာဒေါဏိကာ။

၁၅၄

ဒုတိယဆင့်

ဒုဂ္ဂန္ဓာ = ဒုဋ္ဌ၊ ဂန္ဓော ယာယာတိ ဒုဂ္ဂန္ဓာ (မတ္တိကာ)။

ပါတိယာ = ပါတိ ရက္ခတိတိ ပါတိ။ ပါ+တိ။

ဥဒကသရာဝကော = သရတိ ပဝတ္တတိတိ သရာဝေါ။
သရ+အာဝ။ ခုဒ္ဒကော သရာဝေါ သရာဝကော။

ဥဒကဿ (ဝဟနကော) သရာဝကော ဥဒကသရာဝကော။
ရေခပ်ကြောင်း ခွက်ငယ်။

တိဏတ္ထဒနံ = တိဏံ ဆဒနံ ယဿာတိ တိဏတ္ထဒနံ(ဇ္ဇောယရံ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၅၈

စိက္ခလ္လံ = စိက္ခတိတိ စိက္ခလ္လံ(ရံ၊ သ္မုနံ)။ စိက္ခ+အလ။
စိက္ခလ္လံ ဧတ္ထ (အဿ)အတ္တိတိ စိက္ခလ္လံ (ဇ္ဇောယရံ)။

ဣဋ္ဌကာသန္တရံ = ဣဋ္ဌကာယ ကတော သန္တရော ဣဋ္ဌကာ
သန္တရော။ တစ်နည်း- သန္တရဏံ သန္တရော။
ဣဋ္ဌကာယ(ဖြင့်) သန္တရော ဣဋ္ဌကာသန္တရော။

ဥဒကနိဗ္ဗမနံ = နိဗ္ဗမတိ ဧတေနာတိ နိဗ္ဗမနံ။
ဥဒကဿ နိဗ္ဗမနံ ဥဒကနိဗ္ဗမနံ။

ဂတ္တာနိ = ဂတ္တတိတိ ဂတ္တံ၊ ဂမု+တ။
ဂဏှာတိ ကုသလာကုသလံ ဧတေနာတိ ဝါ ဂတ္တံ။ ဂဟ+တ။
ဂေါပိယတေတိ ဝါ ဂတ္တံ။ ဂုပ+တ။ ကွစိဓာတုဖြင့် ဥကို အပြု။

ကဏ္ဍဝန္တိ = ကဏ္ဍဝ+အ+အန္တိ။

ဇ္ဇောယရပီဌံ = ဇ္ဇောယရေ ဌပိတံ ပီဌံ ဇ္ဇောယရပီဌံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၅၅

ဣဌကာပါကာရံ= ပရိ (သမန္တတော) ကရိယတေတိ
ပါကာရော။ ပ-ကရ+ဏ။ (ပကာရောဟု နိပ္ပန္နထား၍ ပကာရော
ဧဝ ပါကာရောဟု ပါသာဒကဲ့သို့လည်း တစ်နည်းပြု။)
ဣဌကာယ ကတော ပါကာရော ဣဌကာပါကာရော။

ပရိဝေဏံ= ပရိစ္ဆေဒဝသေန ဝေဏီယတေ ဒိဿတေတိ
ပရိဝေဏံ။ ပရိ-ဝေဏ (နိဿာမနေ)+အ။(ပါ၊ ဘာ၊ဋီ၊၁။၇၆)
နပုံလိင်။

နဂ္ဂါ= န ဂစ္ဆန္တိတိ နဂ္ဂါ။ န-ဂမု+ကိ။
န လဂ္ဂန္တိတိ နဂ္ဂါ။ န-လဂ္ဂ+အ။ လကို ချေ။
န လဇ္ဇန္တိတိ ဝါ နဂ္ဂါ။ န-လဇိ+ဏ။

အဘိဝါဒေန္တိ= အဘိ-ဝဒ+စုရာဒိဏေ+အန္တိ။(ရိခိုးကုန်၏)
တစ်နည်း- ကာရိတ်ဏေပစ္စည်း။ သုခိတော ဟောတု စသည်ဖြင့်
ဆိုစေကုန်၏။-ဟု အနက်ပေး။(ရှေ့အဘိဝါဒနံကို နည်းမှီသိ။)

သာယန္တိ= သာ(အဿာဒေ)+ယ+အန္တိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၅၉

ဇန္တာယရပဋိစ္ဆာဒိ= ပဋိစ္ဆာဒေတိတိ ပဋိစ္ဆာဒိ။ ပတိ-
ဆဒ+ဏ+ဤ။ (ယောဇနာ၌ ပဋိစ္ဆာဒိယတိ ဣမာယာတိ ပဋိစ္ဆာဒိ
ဟု ပြုသည်။)

ဇန္တာယရမေဝ ပဋိစ္ဆာဒိ ဇန္တာယရပဋိစ္ဆာဒိ။

ဝတ္ထပဋိစ္ဆာဒိ= ဝသီယတေ အတ္ထာဒိယတေတိ ဝတ္ထံ။
ဝသ+ထ။ တစ်နည်း- ဝု+ထ။ ဝတ္ထမေဝ ပဋိစ္ဆာဒိ ဝတ္ထပဋိစ္ဆာဒိ။

၁၅၆

ဒုတိယဆင့်

[ပဋိစ္စာဒီ ခုမျိုးတို့တွင် ဇန္တာယရပဋိစ္စာဒီ၊ ဥဒကပဋိစ္စာဒီ နှစ်မျိုးသည် ချေးတွန်းမှုစသော ပရိကမ်ပြုသောရဟန်းအားသာ အပ်၏။ အဘိဝါဒနစသည်၌ မအပ်။ ဝတ္ထုပဋိစ္စာဒီကား အမှု အားလုံး၌ အပ်၏။ ဌ။ ၅၁]

ဥဒပါနံ = ဥဒကံ ပိဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဥဒပါနော။ ပုံ၊ နပုံ။
ဥဒက-ပါ+ယု။ ကကိုချေ။ တစ်နည်း- ဥဒကကို ဥဒပြု။

ဝလ္လိကာယ = ဝလ္လတိတိ ဝလ္လိ။ ဝလ္လ+အ+ဤ။
ဝလ္လိယေဝ ဝလ္လိကာ။

(ဥဒကံ) ဝါဟေန္တိ = ဝဟ+အ+အန္တိ။ (ဘာ၊ဋီ၊သျှ၌ ဝဟန္တိ ဟု ဆိုတော်မူသည်။)

ဥဒကဝါဟနရုဇ္ဈံ = ဥဒကံ ဝဟန္တိ ဧတာယာတိ ဥဒကဝါဟနာ။
တစ်နည်း- ဝဟတိ ဧတာယာတိ ဝါဟနာ။ ဥဒကဿ ဝါဟနာ
ဥဒကဝါဟနာ။ ဥဒကဝါဟနာ စ သာ ရုဇ္ဈံ စာတိ ဥဒကဝါဟနရုဇ္ဈံ။

ကရကဋကံ = ကရကဋံ ကရောတိတိ ကရကဋကော။
ကရကဋ-ကရ+ကိ။ “ကရဋ်-ကရဋ်၊ ကဋ်-ကဋ်”မြည်တတ်သော
ကြောင့်ဟူလို။ (ဘာ၊ဋီ၊ ၁၅၅)

စက္ကဝဋ္ဋကံ = စက္ကံ စ တံ ဝဋ္ဋကဉ္စာတိ စက္ကဝဋ္ဋကံ။

ဝါရကေ = ဝရန္တိတိ ဝါရကာ။ ဝရ+ဇျ။

လောဟဝါရကံ = လောဟေန ကတော ဝါရကော
လောဟဝါရကော။

စမ္ပက္ခန္တံ = စမိယတေ ဘက္ခိယတေတိ စမ္ပံ။ စမု+မန်။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၅၇

ယောက္ခာဒိဘာဝံ စရတိ ဂစ္ဆတိတိ ဝါ စမ္ပံ။ စရ+မန်။ ခဏ္ဍိယတေ
ဆိန္ဒိယတေတိ ခဏ္ဍော။ ခဗို+က။ စမ္ပမေဝ ခဏ္ဍော စမ္ပက္ခဏော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၆၀

ဥဒပါနသာလံ = ဥဒပါနဿ သာလာ ဥဒပါနသာလာ။

အပါရုတော = အပဝရီယတေတိ အပါရုတော(ဥဒပါနော)။

အပ-ဝရ+တ။ တစ်နည်း- အပ-ဝု+တ။

တစ်နည်း- ပဋိစ္ဆန္နေန အာရောပိတောတိ ပါရုတော။ ပ-အာ-
ရုဟ+တ။ န ပါရုတော အပါရုတော။

အပိဓာနံ = အပိဓာတိ ပိဒဟတိတိ အပိဓာနံ။ အပိ-ဓာ+ယု။

ဥဒကကဋ္ဌာဟံ = ဥဒကဿ (ဌပနကော) ကဋ္ဌာဟော
ဥဒကကဋ္ဌာဟော။

သီတိဂတာနိ = သီတံ ယေသံ အတ္ထိတိ သီတိနိ(ဂတ္တာနိ)။
သီတ+ဤ။ နပုံလိင်။ သီတိ(သီတိဘာဝံ) ဂတာနိ သီတိဂတာနိ။

ပစ္စုဒ္ဓရိတုံ = ပတိ-ဥ-ဓရ+တုံ။

ဥပါသကော = ရတနတ္ထယံ ဥပါသတိတိ ဥပါသကော။

ပေါက္ခရဏီ = ပေါသိယတေ ဇလေနာတိ ပေါက္ခရံ၊ ယုသ+ဓရ။
ပေါက္ခရေ(ဇလေ) ဇာတံတိ ဝါ ပေါက္ခရံ။(ကြာပန်း-ရ၏)။

ပေါက္ခရံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ပေါက္ခရဏီ။ ပေါက္ခရ+ဤ+ဣနိ။
(ရွှာဘာဠိ၊ ၁။ ၂၃၁)

[ဓာန်ဠိ၊ ၆၇၇၌ ပေါက္ခရပုဒ်နောင် အဿတ္ထိ အနပစ္စည်း၊
နဒါဒိဤပစ္စည်း၊ နကိုဏပြုဟု ဆိုသည်။ ယင်းအလို နဒါဒိဂိုဏ်း

၁၅၈

ဒုတိယဆင့်

အတွင်း သွင်းရမည်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၆၁

စာတုမာသံ = စတ္တာရော မာသာ စတုမာသံ။
 စတုမာသံ ယေဝ စာတုမာသံ။ စတုမာသ+ဏ။

နိသီဒနေန = နိသီဒန္တိ ဧတ္ထာတိ နိသီဒနံ။ နိ-သဒ+ယု။

ပုပ္ပါဘိကိဏ္ဍေသု = ပုပ္ဖတိတိ ပုပ္ဖံ။ ပုပ္ဖ+အ။
 အဘိကိရိယန္တေတိ အဘိကိဏ္ဍာနိ။ အဘိ-ကိရ+တ။
 ပုပ္ဖေဟိ အဘိကိဏ္ဍာနိ ပုပ္ပါဘိကိဏ္ဍာနိ(သယနာနိ)။

ဝိဟာရစာရိကံ = ဝိဟာရေ စာရိကာ ဝိဟာရစာရိကာ။

ပဉ္စဂုံလိကံ = ပဉ္စ အင်္ဂုလိယော ယဿာတိ ပဉ္စဂုံလိကော
 (ကဝါဠော)။ သမာသန္တ-က။

အာသိတ္တကူပဓာနေ = အာသိဉ္စိယတေတိ အာသိတ္တံ။
 အာ-သိစ+တ။ အာသိတ္တံ ဧဝ အာသိတ္တကံ။

ဥပရိ ဓိယတေ ဌပိယတေ ဧတ္ထာတိ ဥပဓာနံ။ ဥပ-ဓာ+ယု။
 တစ်နည်း- ဥပဓိယတေ သိသာသနံ ကရိယတေတိ ဥပဓာနံ။
 (ဓာနံ၊ဋီ)။ အာသိတ္တကဉ္စ တံ ဥပဓာနဉ္စာတိ အာသိတ္တကူပဓာနံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၆၂

လိစ္ဆဝိ = ဆာဒယတီတိ ဆဝိ။ ဆဒ+ရဝိ။

လီနာ အပါကဋ္ဌာ ဆဝိ ယဿာတိ လိစ္ဆဝိ။ လီနာ+ဆဝိ။

တစ်နည်း- နတ္ထိ ဆဝိ ယဿာတိ လိစ္ဆဝိ။ နိ-ဆဝိ။ (သိ၊ ဘာ၊
 ဋီ၊ ၄။ ၆၆)။ လိစ္ဆဝိ၊ လိစ္ဆဝိ ကာရန်နှစ်မျိုး ရှိနိုင်သည်။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၅၉

သဟာယော = သဟ အယတိ (ဧတိ) ကိစ္စေသုတိ
 သဟာယော။ သဟ- ဣ (ဧ,အယ) +ဣ။
 သဟ ဟာနိ အယော(ဝုဒ္ဓိ) ယဿာတိ (ယေနာတိ ဝါ)
 သဟာယော။ သဟ+ဟာနိ+အယ။ တိပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ။
 တစ်နည်း-ဟာနိ စ အယော စ ဟာယာနိ။ ဟာနိ+ အယ၊ နိချေ။
 သဟ ဟာယေဟိ ယော ဝတ္တတိတိ သဟာယော။

ပဇာပတိ = ပကာရေန ဇာယတိတိ ပဇာ။
 ပဇံ ပုတ္တံ ပါတိ ရက္ခတိတိ ပဇာပတိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၆၃

အသမ္ဘောဂံ = နတ္ထိ သမ္ဘောဂေါ ယေနာတိ(ယဿာတိ
 ဝါ) အသမ္ဘောဂေါ။ ကြိ-ဝိအနက်၌ အံဝိဘတ်သက်။
 နိကုဇိတဗ္ဗော = နိ-ကုဇ(ဘူ)+တဗ္ဗ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၆၄

မုစ္ဆိတော = မုစ္ဆံ မုစ္ဆာ။ မုစ္ဆ(ဘူ)+အ+အာ။
 မုစ္ဆာ သဉ္ဇာတာ အဿ အတ္တိတိ မုစ္ဆိတော။ မုစ္ဆာ+ဣတ။
 မိတ္တာမစ္စာ = အမာ(သဟ) ဘဝန္တိတိ အမစ္စာ။ အမာ+စ္စ။
 မိတ္တာ စ အမစ္စာ စ မိတ္တာမစ္စာ။
 ဉာတိသာလောဟိတာ = “အမှာကံ အဗ္ဘန္တရော”တိ
 ဉာယန္တေတိ (ဇာနန္တိတိ စ) ဉာတိ။ ဉာ+တိ။ ပုံလိင်။
 လောဟိတေန သမ္ပန္နာ သာလောဟိတာ။ သမ္ပန္န+လောဟိတ။
 တစ်နည်း- သမာနံ လောဟိတံ ယေသံတိ သာလောဟိတာ။

သမာန+လောဟိတ။ တစ်နည်း- သံ+လောဟိတ။
ဉာတိ စ သာလောဟိတာ စာ ဉာတိသာလောဟိတာ။

သမိတ္တာမစ္စော = သဟ မိတ္တာမစ္စေဟိ ယော ဝတ္တတိတိ
သမိတ္တာမစ္စော(ဝဇော)။

အလ္လဝတ္ထော = အလ္လတိ ဗန္ဓတိတိ အလ္လံ။ အလိ+လ။
(ဓာတွတ္ထ)။ အလ္လံ ဝတ္ထံ ယဿာတိ အလ္လဝတ္ထော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၆၅

သုသုမာရဂီရေ = သသတိတိ သုသု။ မာရေတိတိ မာရော။
သုသု ဧဝ မာရော သုသုမာရော။ သုသုမာရော ဂီရတိ ဧတ္တာတိ
(ဧတဿ နဂရဿ မာပိတကာလေတိ) သုသုမာရဂီရံ(နဂရံ)။
တစ်နည်း- သုသုမာရော စ သော ဂီရိ စာတိ သုသုမာရဂီရိ။
သုသုမာရဂီရိ ဧတဿ(သမိပေ)အတ္ထိတိ သုသုမာရိဂီရံ(သာရတ္ထ)။

ကောကနဒေါ = ကောကေ နာဒယတိတိ ကောကနဒေါ။
ကောက-နဒ+ဏ။ ကေ (ဥဒကေ)ကနတိ ဒိဗ္ဗတိတိ ဝါ ကောကနဒေါ။
က-ကန+ဒ။ ကဋ္ဌိအ-ကိုဩပြု။ ပုံ၊ နပုံ။
ကောကနဒေါ ဝိယာတိ ကောကနဒေါ(ပါသာဒေါ)။

အစိရကာရိတော = ကာရာပီယိတ္တာတိ ကာရိတော။
(အတိတဟေတုကမ္မသာဓန)။ အစိရံ ကာရိတဿ အဿာတိ
အစိရကာရိတော။ (ဗာဟိရတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိ)။
တစ်နည်း- ကာရာပနံ ကာရိတံ။ (ဘာဝသာဓန)။
အစိရံ ကာရိတံ အဿာတိ အစိရကာရိတော။ (အဗာဟိရတ္ထ)။
[ဗာဟိရမ္ပာ, အတိတာ, ဘောမ္ပာ အဗာဟိ]

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၆၁

အပ္ပိဗာဓံ = အာ(ဘုသော၊ အာဒိမ္ပိ ဝါ) ဗာဓတီတိ အာဗာဓော။ အာဗာဓဿ အဘာဝေါ အပ္ပိဗာဓံ။ (ပါဘာဇီ) တစ်နည်း-နတ္ထိ အာဗာဓော ယဿာတိ အပ္ပိဗာဓော။ အပ္ပိဗာဓဿ ဘာဝေါ အပ္ပိဗာဓံ။ (အကျယ်ကို အံသျှ၎င်း၆၄-၅၅၅ ရှုပါ။)

အပ္ပိတကီ = အာတကီတိ ဧတေနာတိ အာတကော။ အာ-တကီ(ကိစ္ဆဇီဝနေ)+အ။ အပ္ပိဗာဓံကို နည်းမှီ၍ ဆက်တွဲ။

လဟုဌာနံ = လယ်တိ လဟုဘာဝေန ပဝတ္တတိတိ လဟု။ လံဃ+ဥ။ သန္တိရုပ်မေးရာ၌ လံဃု-ဟု တည်၍တွက်။ ဥဋ္ဌိယတေ ဥဌာနံ။ လဟု ဥဌာနံ လဟုဌာနံ။

ဖာသုဝိဟာရံ = ဖဿတိ သိနိယုတိတိ ဖာသု။ ဖုသတိ ဗာဓတိ ဒုက္ခံတိ ဝါ ဖာသု။ ဖုသ+ဥ။ ဥကို အာပြု။ ဝိဟရဏံ ဝိဟာရော။ ဖာသု ဝိဟာရော ဖာသုဝိဟာရော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၆၇

သံဟရန္တု = သံ-ဟရ+ကံဟော ယ+အန္တံ။ ယကိုချေ။ ပရဿပုဒ်ပြန်။ (သံဟရန္တုတိ သံဟရိယန္တု။ ဌ။)

ဒုဿာနိ = ဒုရူပံ အသတိ ဒိပတိတိ ဒုဿံ။ ဒု-အသု+အ။ ဒုရူပံ အသတိ ဒိပတိတိ ဝါ ဒုဿံ။ ဒု-အသု+အ။ ဒဝတိ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ဝါ ဒုဿံ။ ဒု(ဘူ) ဂမနေ+သ။

စေလပဋိကကို နင်းတော်မမူခြင်းအကြောင်း

သော ကိရ “သစေ အဟံ ပုတ္တံ လစ္ဆမိ အက္ကမိဿတိ ဘဂဝါ စေလပဋိက” ဟူ၍ ကုမိနာ အဇ္ဈာသယေန သန္တရိ။ အဘဗ္ဗော စေသ ပုတ္တလာဘာယ။ တသ္မာ ဘဂဝါ န အက္ကမိ။ ယဒိ အက္ကမတိ။

ပစ္စာ ပုတ္တံ အလဘန္တော “နာယံ သဗ္ဗညူ”တိ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှေယျ။

မနင်းဖို့ရန် သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်းအကြောင်း

ယသ္မာ ပန ဘိက္ခုပိ အဇာနန္တာ အက္ကမေယျ။ တေ ဂိဟိနံ ပရိဘူတာ(လွှမ်းမိုးခံရ၊ အထင်သေးခံရကုန်သည်) ဘဝေယျ။ တသ္မာ ဘိက္ခု (တို့ကို) ပရိဘဝတော မောစေတုံ သိက္ခာပဒံ ပညပေတိ။

အပဂတဂဗ္ဘာ = ဂဗ္ဘတိ အတ္တဘာဝဘာဝေန ပဝတ္တတိတိ ဂဗ္ဘော။ ဂဗ္ဘ+အ။ ဂရတိ ဗဟိ နိက္ခမနဝသေန သိဉ္ဇတိတိ ဝါ ဂဗ္ဘော။ ဂရ+ဘ။ တစ်နည်း-ဂဗ္ဘတိ ပဝတ္တတိ သတ္တော ဧတေနာတိ ဂေါ။ (ဂံ)။ ဂေန ကမ္မေန ဘဝတိတိ ဂဗ္ဘော။ ဂ-ဘူ+အ။ အပဂတော ဂဗ္ဘော ယာယာတိ အပဂတဂဗ္ဘာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၆၈

မင်္ဂလိကာ = မင်္ဂန္တိ သတ္တာ ဧတေန သုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆန္တိတိ မင်္ဂလံ။ မဂိ+အလ။ တစ်နည်း-မာရေတိ သတ္တေတိ မော။ ဂမေတိ သတ္တေ အပါယံတိ ဂေါ။ မော စ သော ဂေါ စာတိ မင်္ဂေါ။ (အကုသိုလ်ကို အရကောက်)။ တစ်နည်း- မံ အပါယံ ဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ မင်္ဂိ(အကုသလံ)။ မဂီ ပါပံ လုနာတိ ဆိန္ဒတိတိ မင်္ဂလံ။ မင်္ဂ-လူ+အ။ မင်္ဂလံ ဣစ္ဆန္တိတိ မင်္ဂလိကာ။ မင်္ဂလ+ဣက။

ဓောတပါဒကံ = ဓောတာ စ တေ ပါဒါ စာတိ ဓောတပါဒါ။ ဓောတပါဒေဟိ အက္ကမိတဉ္ဇတိ ဓောတပါဒကံ။ အက္ကမိတဉ္ဇအနက်၊ ဣပစ္စည်း၊ သုတ္တ-ကပစ္စည်း။ (ဘာ၊ ဋီ)။

ပါဒယံသနိယော = ယံသန္တိ ဧတာဟိတိ ယံသနိယော။ ယံသ+ယု+ဣ။ ပါဒဿ(ပါဒါနံ) ယံသနိယော ပါဒယံသနိယော။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၆၃

သက္ကရံ = ခရတီတိ ခရံ(ထဒ္ဒ)။
 သဟ ခရေန ယာ ဝတ္တတီတိ သက္ကရာ။
 ကထလံ = ကထန္တိ ဧတ္ထ ဒုက္ခေန ယန္တီတိ ကထလံ။
 ကထ+အလ။

သမုဒ္ဒဖေဏကံ = သမ္မာ ဥဒန္တိ ကိလေဒန္တိ အသ္မာတိ
 သမုဒ္ဒေါ။ သံ-ဥဒိ+ဒ။ ဝေလန္တေန သမံ ဥဒေတီတိ ဝါ သမုဒ္ဒေါ။
 သံ-ဥဒ+တ။
 ဖေနတိ ဥဒကပိဋေ ဂစ္ဆတီတိ ဖေဏော။ ဖေန+အ။ ဏပြု။
 ဖိယတိ ဥဂ္ဂစ္ဆတီတိ ဝါ ဖေဏော။ ဖိ+ယု။ ပုံ၊ နပုံ။
 ဖေဏောယေဝ ဖေဏကော။
 သမုဒ္ဓဿ ဖေဏကော သမုဒ္ဒဖေဏကော။

ဝိဇ္ဇပနံ = ဝိဇ္ဇပိယတေ အနေနာတိ ဝိဇ္ဇပနံ။ ဝိ-ဇ္ဇပ+ယု။
 ဝိ ဥပသာရသည် ဓာတွတ္တဗာဓက။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၆၉

မကသဗီဇနီ = ဗီဇတိ ဧတာယာတိ ဗီဇနီ။ ဗီဇတိ ဝါတံ
 ကရောတီတိ ဝါ ဗီဇနီ။ ဗီဇ(ဘူ၊စု)+ယု+ဤ။ (ဓာတွတ္တ)။
 တစ်နည်း-ဝါယုနာ ယောဇယန္တိ ယာယာတိ ဗီဇနီ။ ယုဇ+ယု+ဤ။
 ယကို ဝပြု။ ဝကိုဗပြု။ ဥကိုဤပြု။
 တစ်နည်း-ဝဇတီတိ ဗီဇနီ။ ဝဇ+ယု+ဤ။ (ဓာန်၊ ဋီ)။
 တစ်နည်း-ဝိသေသေန ဝါတံ ဇနေတီတိ ဗီဇနီ။ ဝိ-ဇန+အ+ဤ။
 မကသာနံ ပလာပနိကာ ဗီဇနီ မကသဗီဇနီ။

စာမရိဗီဇနီ = စမရဿ (မိဂဝိသေသဿ) အယံ စာမရိ။

၁၆၄

ဒုတိယဆင့်

စမရ+ဏ+ဤ။ စာမရိဟိ (စာမရိဝါလေဟိ) ကတာ ဗီဇနိ
စာမရိဗီဇနိ။

မောရပိဉ္စမယံ = မဟိယံ ရဝတီတိ မောရော။
မုရတီတိ ဝါ မောရော။ မိယတေ ဟိသီယတေတိ ဝါ မောရော။
ပတိတုံ ဣစ္ဆတိ ယေနာတိ ပိဉ္စ။ ပ-ဣသု+အ။
ပတတိ ဣစ္ဆတိ အနေနာတိ ဝါ ပိဉ္စ။ ပတ+ဆ။
ပိဉ္စတိ အာကာသေ ဂစ္ဆတိ အနေနာတိ ဝါ ပိဉ္စ။ ပိဆိ+အ။
မောရဿ ပိဉ္စ မောရပိဉ္စ။
မောရပိဉ္စေန ပကတာ မောရပိဉ္စမယာ (ဗီဇနိ)။

ဆတ္တပဂ္ဂဟိတာ = ပဂ္ဂယန္တေတိ ပဂ္ဂဟိတာနိ။
ဆတ္တာနိ ပဂ္ဂဟိတာနိ ယေဟိတိ ဆတ္တပဂ္ဂဟိတာ (ဘိက္ခု)။

ဥယျာနံ = ဥလ္လောကေန္တာ ယန္တိ ဇနာ ဧတသ္မိန္တိ ဥယျာနံ။
ဥ-ယာ+ယု။

ဂဏကမဟာမတ္တာ = ဂဏယန္တီတိ ဂဏကာ။ ဂဏ(စု)
သင်္ချာနေ+ဣ။ မဟတိ မတ္တာ (ပမာဏံ) ယေသံတိ မဟာမတ္တာ။
ဂဏကာ စ တေ မဟာမတ္တာ စာတိ ဂဏကမဟာမတ္တာ။

အဗ္ဘုတံ = အဗ္ဘု(ဂမနေ)+တ။ တစ်နည်း- အဘိ(သဒ္ဒေ)+တ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၇၀

အာရာမူပစာရေ = အာရာမဿ ဥပစာရော အာရာမူပစာရော။

ဂါမဒ္ဒါရေန = ဒွေ ကဝါဠာနိ အရန္တိ ဧတ္တာတိ ဒ္ဒါရံ။
တစ်နည်း-ဒွေ(ကိစ္စာနိ) ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ဒ္ဒါရံ။ ဒ္ဒိ+ရ။ တိလိင်။
ဂါမဿ ဒ္ဒါရံ ဂါမဒ္ဒါရံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၆၅

ဝိဇ္ဇေတလတိ = ဝိ-ဇုတ+အလ+တိ။ အလပစ္စည်းကို
ဓာတူဟိ ဣဏာယ သုတ်၌ အတ္ထသဒ္ဓါပို့ဖြင့်သက်။

ဒဏ္ဍသိက္ခာ = ဒဏ္ဍော စ သိက္ခာ စ ဒဏ္ဍသိက္ခာ။ ထိ။

ဣတ္ထန္နာမော = ဣတ္ထံ နာမံ ယဿာတိ ဣတ္ထန္နာမော။

ရောမန္တကော = ရောဂံ မထွာတိတိ ရောမန္တော။ ရောဂ-
မထ+အ။(ကင်္ခါ၊ ဘာဠိ)။ ရောမန္တံ ကရောတိတိ ရောမန္တကော။
[တိပိဓာန်၌ ရောမန္တ+ဣတ္ထံ။ တစ်နည်း- ရောမန္တ+ဣတ္ထံ။]

အစိရံ ဂေါယောနိယာ = ဝါကျအဖြစ်ယူပါ။

ယဝန္တိ တောယ သတ္တာ အမိသိတာပိ သမာနဇာတိတာယ
မိသိတာ ဝိယ ဟောန္တိတိ ယောနိ။ ယု+နိ။ ဂုန္တံ ယောနိ ဂေါယောနိ။

စုတော = စဝိတ္တာတိ စုတော။ စု+တ။ အန္တတ္ထ-အကုသလ
ဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တိရဏကို အရကောက်။

ဗဟိမုခဒ္ဓါရံ = မုခဿ ဒ္ဓါရံ မုခဒ္ဓါရံ။ မုခဒ္ဓါရဿ ဗဟိ
ဗဟိမုခဒ္ဓါရံ။ [ဓမ္မနိပါတ၊ နောက်နာမနှင့်၊ ဗျယိဘာဝ၊
တချို့မျှ၊ သပဒ ဝိဂြိုဟ်ပြု။]

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၇၃

ဗဟုသိတ္တာနိ = သေစတိတိ သိတ္ထံ။ သိစ+ထ။

ဗဟူနိ သိတ္တာနိ ဗဟုသိတ္တာနိ။

ပကိရိယိသု = ပ-ကိရ+ကံဟောယ+ဥ။ ပရဿပုဒ်ပြန်။

ကမ္မသတေန = သတံ ကမ္မံ ကမ္မသတံ။

(သတသဒ္ဓါ အနေကတ္ထ)။

၁၆၆

ဒုတိယဆင့်

နိဋ္ဌာယတိ = နိ-ဋ္ဌာ+ယ+တိ။ (ဘာ၊ဋီ။ ၅၅၇)

ကုပ္ပံ = ကရိယတေတိ ကုပ္ပံ။ ကရ+ပ။

နခစ္ဆေဒနံ = ဆိန္ဒုတိ အနေနာတိ ဆေဒနံ။

နခဿ ဆေဒနံ နခစ္ဆေဒနံ။

သလောဟိတံ = သဟ လောဟိတေန ယော ဝတ္တတိတိ
သလောဟိတော(နခေါ)။

မံသပ္ပမာဏေန = မံသဿ ပမာဏံ မံသပ္ပမာဏံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၇၄

ဝီသတိမဋ္ဌံ = ဒသ စ ဒသ စ ဝီသတိ။ ထိ။ ဧကဝုဇ်။
ဝီသတိယာ(နခါနံ) မဋ္ဌံ ဝီသတိမဋ္ဌံ။

ဩရောပေတုံ = အဝ-ရူဟ+ဏာပေ+တုံ။

ဥဿဟန္တိ = ဥ-သဟ+အ+အန္တိ။

ခုရံ = ခုရတိ ဆိန္ဒုတိ အနေနာတိ ခုရံ။ ခုရ+အ။

ခုရသီလံ = ခုရဿ သီလာ ခုရသီလာ။

မဿုံ = မသီယတေ အာမသီယတေတိ မဿု။ မသ+သု နပုံ။

ကပ္ပပါပေန္တိ = ကပ္ပ+ဏာပေ+အန္တိ။

ဂေါလောမိကံ = ဂုန္တံ လောမံ ဂေါလောမံ။

ဂေါလောမံ ဝိယာတိ ဂေါလောမိကံ(မဿု)။

စတုရဿကံ = စတ္တာရော အံသာ(ကောဏာ) ယဿာတိ
စတုရဿကံ။ စတု+အံသ။ သမာသန္တ-က။ စတုရံသကံ ဟူလို

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၆၇

လျက် နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ သဒ္ဓေဘော်လာ၍ပြီးသည်။ ယောဇနာ။၄၆၁။

ဒါငြိကံ = ဒံသတိ (ဒံသတိ) ဣမာယာတိ ဒါဌာ။ ဒံသ၊
ဒံသ+ဌ+အာ။ ဒံသ၊ ဒံသကို ဒါပြု။

ဒါဌာကာရေန ဇာတာ ဒါငြိကာ။ ဒါဌာ+ဣက+အာ။ (သီဇ္ဇိသစ်။
၂။ ၂၆၀)

သမ္မာဓေ = သမ္မာဓတေ အသ္မိန္တိ သမ္မာဓော။ သံ-ဗာဓ+ရ။

ကတ္တရိကာယ = ကန္တိယတိ ဆိန္တိယတိ ဣမာယာတိ
ကတ္တရိ။ ကတ္တရိယေဝ ကတ္တရိကာ။ (ယောဇနာ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၇၅

နာသိကာလောမာနိ = နာသန္တိ အဗျတ္တသဒ္ဓံ ကရောန္တိ
ဣမာယာတိ နာသာ။ နာသု(သဒ္ဓေ)+အ+အာ။

နာသာယေဝ နာသိကာ။ သွတ္ထ-ဣက။

နာသိကာယံ ရဟန္တာနိ လောမာနိ နာသိကာလောမာနိ။

သဏ္ဌာသံ = သုဋ္ဌ၊ လောမံ ဒံသတိတိ သဏ္ဌာသော။

ပလိတံ = ပစတိတိ ပလိတံ။ ပစ+ဣတ။ စကို လပြု။
ပါလိယတေတိ ဝါ ပလိတံ။ ပါလ+ဣတ။ ပါ၌ ရသပြု။

ကဏ္ဍဂူထကေဟိ = ပဋိကူလတ္တာ ဂေါပိယတေတိ
ဂူထော။ ဂူပ+ထ။ ဂူထတိတိ ဝါ ဂူထော။ ဂူထ+အာ။

ဂူထော ဧဝ ဂူထကော။

ကဏ္ဍေ ပဝတ္တော (ဌိတော ဝါ) ဂူထကော ကဏ္ဍဂူထကော။

ထကိတာ = ထကိယန္တေတိ ထကိတာ။ ထက(ဘူစု)+တ။

ကဏ္ဍမလဟရဏီ = မလတိ သံကိလိဿတီတိ မလံ။
 မလ+အ။ ကဏ္ဍေ ပဝတ္တံ မလံ ကဏ္ဍမလံ။ ဟရတိ ဧတာယာတိ
 ဟရဏီ။ ကဏ္ဍမလဿ ဟရဏီ ကဏ္ဍမလဟရဏီ။

လောဟဘဏ္ဍံ = ဘဒ္ဒိတဗ္ဗတိ ဘဏ္ဍံ။ ဘဒ္ဒိ+တ။ ပုံ၊ နပုံ။
 ဘဏ္ဍန္တိ ပရိဘာသန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ဝါ ဘဏ္ဍော။ (ဓာတွတ္ထ)
 လောဟောယေဝ ဘဏ္ဍံ လောဟဘဏ္ဍံ။ လောဟေန ကတံ
 ဘဏ္ဍံ ဝါ လောဟဘဏ္ဍံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၇၆

ကံသပတ္ထရိကာ = ပတ္ထရဏံ ပတ္ထရော။ ကံသာနံ ပတ္ထရော
 ကံသပတ္ထရော။ ကံသပတ္ထရံ ကရောန္တီတိ ကံသပတ္ထရိကာ။
 ကရေတိတဒ္ဓိတံ၊ ဣကပစ္စည်း။

ပန္နနမတ္တံ = ဝါသိအာဒိနံ အပတနတ္ထံ ပန္နတိ ဧတေနာတိ
 ပန္နနံ။ ပန္နနမေဝ မတ္တံ (အပ္ပံ) ပန္နနမတ္တံ။ (ယောဇနာ)။

ကလာဗုကံ = ယောဇနာအလို ကလာပုကံ ဟုရှိရမည်။
 ကလာပေန (ဗဟုရဇ္ဈနံ သမူဟေန) ကတ္တဗ္ဗတိ ကလာပုကံ။

ဒေဇ္ဈဘကံ = ဒေဇ္ဈေန (ရာဇိယာ) ဥဘတီတိ ဒေဇ္ဈဘော။
 ဤ၌ ဧကဒေသျှပစာအားဖြင့် ရေမြေ၏ဦးခေါင်းကိုသာယူ။
 ဒေဇ္ဈဘော ဝိယာတိ ဒေဇ္ဈဘကံ။ (ဘာ၊ဋီ။ ၁၆၉)

မုရဇံ = မုရာ (အသုရာ) ဇာတော မုရဇော။ မုရ-ဇန+ကွံ။
 မုရဇော ဝိယာတိ မုရဇံ (ကာယဗန္ဓနံ)။

မဒ္ဒဝီဏံ = မဒ္ဒဝီဏံ (မဒ္ဒဝီဏာ) ဝိယာတိ မဒ္ဒဝီဏံ။

သူကရန္တကံ = သုန္ဒရံ ဖလံ ကရောတီတိ သူကရော။
 သု-ကရ+အ။ တစ်နည်း-သုန္ဒရော ကရော(ဟတ္ထော) ယဿာတိ
 သူကရော။ သူကရဿ အန္တံ သူကရန္တံ။
 သူကရန္တံ ဝိယာတိ သူကရန္တကံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၇၇

ဝိဓံ = ဝိဇ္ဇတေတိ (ဖောက်အပ်) ဝိဓာ။ ဝိဓ+အ+အာ။

ဂဏ္ဍိကံ = ဂန္ဓေတိ ဗန္ဓတိတိ ဂဏ္ဍိကာ။ န္တိကို ဣပြ။

ပါသကံ = ပသတိ ဗန္ဓတိ ဧတေနာတိ ပါသကော။ ပသ+ဣ။
 ဖွဲ့ချည်ကြောင်း အနားပတ်ကွင်း။

သတ္တဂိုလံ = အင်္ဂန္တိ ဇာနန္တိ ဧတေနာတိ အင်္ဂိုလံ(ပမာဏံ)။
 အင်္ဂ+ဥလ။ (မောက်)။ သတ္တ အင်္ဂလာနိ သတ္တဂိုလံ။

ဂိဟိနိဝတ္ထံ = နိဝသီယတေ(နိဝါသနံ ဝါ) နိဝတ္ထံ။
 ဂိဟိနံ နိဝတ္ထံ ဂိဟိနိဝတ္ထံ။

ဟတ္ထိသောဏ္ဍကံ = ဟတ္ထိနော သောဏ္ဍော ဟတ္ထိသောဏ္ဍော။
 ဟတ္ထိသောဏ္ဍော ဝိယာတိ ဟတ္ထိသောဏ္ဍကံ။

မစ္ဆဝါဠကံ = ဇလံ မသတိ အာမသတိတိ မစ္ဆော။ မသ+ဆ။
 မရတိတိ ဝါ မစ္ဆော။ မစ္ဆဿ ဝါဠံ (ဝါဠော) မစ္ဆဝါဠံ (မစ္ဆဝါဠော)။
 မစ္ဆဝါဠံ ဝိယာတိ မစ္ဆဝါဠကံ။ (မစ္ဆဝါလကံရှိလျှင် ပို၍ကောင်း၏)။

စတုကဏ္ဍကံ = စတ္တာရော ကဏ္ဍာ ဧတဿာတိ စတုကဏ္ဍကံ။

တာလဝဏ္ဏကံ = တာလဝဏ္ဏမိဝါတိ တာလဝဏ္ဏကံ။

သတဝလိကံ = သတံ ဝလိ ဧတဿာတိ သတဝလိကံ။
သမာသန္တ-က။ (သတသဒ္ဓါ အနေကအနက်ဟော)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၇၈

သံဝေလ္လိယံ = သံဝလ္လိတွာ (သံဝေလ္လိတွာ) နိဝတ္ထံ သံဝလ္လိယံ။
(ယောဇနာ)။ ဤသံဝေလ္လိယသည် ဂိလာန၊ ခရီးသွားတို့သော်မှ
မအပ်။

ဥဘတောကာဇံ = ကစတိ ဗန္ဓတိ ဧတ္တာတိ ကာဇော။
ကစ+ဏ။ ကုစ္ဆိတေန ဝင်္ကာကာရေန ဇာယတီတိ ဝါ ကာဇော။
ကု-ဇန+ကိ။ ကာဇဿ ဥဘတော ဥဘတောကာဇံ။ ထမ်းပိုး၏
ရှေ့နောက်နှစ်ဖက်။

ကာဇေ ဥဘတော ဝါ ဥဘတောကာဇံ။ ထမ်းပိုး၌ နှစ်ဖက်။
ဥဘတောကာဇေ လဂ္ဂေတွာ ဝဟိတဗ္ဗောတိ ဥဘတောကာဇော
(ဘာရော)။ ဥဘတောကာဇ+ဏ။ (ဝိနယာလင်္ကာရဋီ ၂။ ၃၅၈)။
ဥဘတော-၌ တောပစ္စည်းသည် ပထမအနက်ဟော။
ဥဘတောကာဇံ-ထမ်းပိုးနှစ်ဖက်၌ ချိတ်၍ ဆောင်ထိုက်သော
ဝန်ကို ဟုအနက်ပေး။

ဧကတောကာဇံ = ဥဘတောကာဇံ ကိုနည်းမှီပြု။
ထမ်းပိုးတစ်ဖက်၌ ချိတ်၍ ဆောင်ထိုက်သောဝန်ကို ဟုအနက်ပေး။

အန္တရာကာဇံ = ကာဇဿ အန္တရာ အန္တရာကာဇံ။
အန္တရာကာဇေ လဂ္ဂေတွာ ဝဟိတဗ္ဗောတိ အန္တရာကာဇော
(ဘာရော)။ ထမ်းပိုးအလယ်၌ ချိတ်၍ ဆောင်ထိုက်သောဝန်ကိုဟုပေး။
(တိပိဓာန်၌ကား အလယ်၌ ဝန်ရှိသောထမ်းပိုးဟု ပြန်သည်။)

[အန္တရာကာဇန္တိ မဇ္ဈေ လက္ခေတ္တာ ဒွိဟိ ဝဟိတဗ္ဗဘာရံ၊ ဌ]
 သီသဘာရံ = ဘရီယတေ ဓာရီယတေတိ ဘာရော။
 ဘရ+ဏ။ သီသေန ဝဟိတဗ္ဗော ဘာရော သီသဘာရော။

ကဋိဘာရံ = ကဋိယာ ဝဟိတဗ္ဗော ဘာရော ကဋိဘာရော။

ဩလမ္ပကံ = အဝလမ္ပိယတေတိ ဩလမ္ပကော။
 အဝ-လဗိ+ဏ္ဍ။ တစ်နည်း- အဝလမ္ပိယတေတိ ဩလမ္ပော။
 ဩလမ္ပော ယေဝ ဩလမ္ပကော။

ဒန္တကဋ္ဌံ = ဒန္တံ ကသတိ ဝိလေခတိတိ ဒန္တကဋ္ဌံ။ (ကခိ၊
 ယော၊ မဟာဋီ)။ ဒန္တော ကသိယတိ ဝိလေခိယတိ အနေနာတိ
 ဝါ ဒန္တကဋ္ဌံ။ ဒန္တ-ကသ+တ။(ယောဇနာ။ ၈၅)။
 ဒန္တသောနေတ္ထံ ကဋ္ဌံ ဝါ ဒန္တကဋ္ဌံ။ (ဓာနိဋီ)။

အစက္ခုသံ = စက္ခုနံ ဟိတံ စက္ခုသံ။ စက္ခု+သ။ (ဏာဒိ။
 ၇၁)။ န စက္ခုသံ အစက္ခုသံ။

ရသဟရဏိယော = ရသီယတေ အဿာဒီယတေတိ
 ရသော။ ရသ+အ။ ရမန္တာ အသန္တိ ဘက္ခန္တိ တံတိ ဝါ ရသော။
 ရမု-အသ+အ။ ရသံ ဟရန္တိတိ ရသဟရဏိယော။ (နဒါဒိဂိုဏ်း)

ပိတ္တံ = အပိဓာတိတိ ပိတ္တံ။ အပိ-ဓာ+တ။ အချေ၊ဓာတွန်ချေ။

သေမ္ပံ = သိလိဿတေ ဧတ္တာတိ သေမ္ပံ။ သိလိဿ (ဒိ၊ စု)+မ။
 လိသကို ဟပြု။ မနုဋ်ဟရှေ့နောက်ပြန်။ ပုံ၊ နပုံ။

ပရိယောနန္ဓတိ = ပရိ-အဝ-နန္ဓ+အ+တိ။

ဘတ္တမဿ (နစ္ဆာဒေတိ) = ဘတ္တံ+အဿ။

ဘတ္တံ၌ ပထမသိဝိဘတ်သည် လိင်္ဂတ္ထတည်း။
အဿကား ဆဒဓာတ်နှင့်အယှဉ် သမ္ပဒါနိတည်း။

**ဒန်ပူမခဲစားခြင်းကြောင့်
ဖြစ်ပေါ်ရရှိနိုင်သည့်အပြစ်ငါးပါး**

ဒန်ပူကို မခဲစားလို့ ရကြသည့် ပြစ်ငါးလီ၊
မျက်စိမူန် အာပုပ်လောင်း ထောင်းထလို့ ညှိ၊
ဟရဏီ ဆောင်ယူသည့်ရသာကြော၊ မရှင်း မစင်ကြယ်နှင့်
ခဲဘွယ်မှာ သလိပ်နှောတယ်၊ စားစိတ် မစော။ (ဘာ၊ဋီ)
အာကောဋေန္တိ = အာ-ကုဋ(စု)+ဏေ+အန္တိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ- ၂၇၉

အဋ္ဌင်္ဂိလပရမံ = အဋ္ဌ အင်္ဂုလာနိ အဋ္ဌင်္ဂိလံ။
အဋ္ဌင်္ဂိလံ ပရမံ ယဿာတိ အဋ္ဌင်္ဂိလပရမံ။ (ဒန္တကဋ္ဌ)။
ဝိလဂ္ဂံ = ဝိသေသေန လဂ္ဂတီတိ ဝိလဂ္ဂံ။ ဝိ-လဂ္ဂ+အ။
စတုရင်္ဂိလပစ္စိမံ = စတ္တာရိ အင်္ဂုလာနိ စတုရင်္ဂိလံ။
ပစ္ဆာ ဇာတံ ပစ္စိမံ။ စတုရင်္ဂိလံ ပစ္စိမံ ယဿာတိ စတုရင်္ဂိလပစ္စိမံ။
ဒါယံ = ဒါတိ အဝဇဏ္ဍတိ ဇတ္ထာတိ ဒါယော။ ဒါ+ဏ။
(တောဖြင့် တောမီးတိုင်အောင် ယူ)။
ဒဝဉ္စာဟကာ = ဒဝံ ဒဟန္တီတိ ဒဝဉ္စာဟကာ။ ဒဝ-ဒဟ+ဏ္ဍ။
ဒကို ချပြ။ (ဒဟဿ ဒဿ ချော။ မောဂ်။ ၅။ ၁၂၆)။
တိဏဂဟနာ = ဂါဟန္တိ ဝိလောဠန္တီတိ ဂဟနာ။
ဂါဟူ+ယူ။ တိဏေဟိ ဂဟနာ ဘိဏဂဟနာ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၇၃

ဒဝဿာဟေ ခုယုမာနေ = ကတ္တားဟော။ လက္ခဏ-ဝန္တ၊
သတ္တမိ။ ခုယုမာနေ၌ ဒဟ+ဒိဝါဒိယ+ကတ္တားဟောမာန။(ဘာဠိ)

ပဋ္ဌဂ္ဂိ = ပတိ ဝိရုဒ္ဓေါ အဂ္ဂိ ပဋ္ဌဂ္ဂိ။ ပတိ+အဂ္ဂိ။
ပတိ အဘိမုခေါ အဂ္ဂိ ဝါ ပဋ္ဌဂ္ဂိ။

မက္ကဋ္ဌာ = မရန္တိတိ မက္ကဋ္ဌာ။ မရ+အဋ္ဌ။
မကန္တိ စလန္တိတိ ဝါ မက္ကဋ္ဌာ။ မက+အတ။ ဋ္ဌပြု။

ရုက္ခမူလံ = ရုက္ခဿ မူလံ ရုက္ခမူလံ။ (မူလသဒ္ဓါ သမိပတ္ထ)
သတိ (ကရဏီယေ) = အတ္ထိတိ သန္တံ (ကရဏီယံ)။
အသ+အန္တ။ လက္ခဏအနက်၌ သတ္တမိဖြင့် သတိဟု ဖြစ်သည်။

ပေါရိသံ = ပုရိသော ပရိမာဏံ အဿာတိ ပေါရိသော။
ပုရိသ+ဏ။ အဿပရိမာဏတဒ္ဓိတံ။ (ရူ။ ၂၃၀)

အာပဒါသု = အာပဇ္ဇနံ အာပဒါ။ အာ-ပဒ+အ+အာ။
အဋ္ဌံ (ပိဋ္ဌနံ) ပဇ္ဇတိတိ ဝါ အာပဒါ။ (ဤနည်း၌ အာသဒ္ဓါ အဋ္ဌ
အနက်ဟော)။

နိမိတ်အနက် (တစ်နည်း) ဩကာသအနက် သု-ဝိဘတ်သက်။

ယာဝဒတ္ထံ = ယော ယော အတ္ထော ယာဝဒတ္ထံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၈၀

ဘာတိကာ = ပုဗ္ဗေ ဘာသတိတိ ဘာတာ။ (ဇေဋ္ဌဘာတာ)
ပစ္ဆာ ဘာသတိတိ ဘာတာ။ (ကနိဋ္ဌဘာတာ)။ ဘာတာ စ
ဘာတာ စ ဘာတရော။ (ဧကသေသံ)။ သတ္တာဒိဂိုဏ်း။
ဘာတရော ဧဝ ဘာတိကာ။ ဘာတု+က။ ပုရိသာဒိ။

ပြာဟ္မဏဇာတိကာ = ပြဟံ (ပြာဟံ) အဏတိတိ
ပြာဟ္မဏော။ ပြဟု-အဏ+ဏ။

တစ်နည်း- ပြဟ္မုနော အပစ္စံ ပြာဟ္မဏော။ န-လာ၊ ဏပြု။

ပြာဟ္မဏာနံ ဇာတိ ပြာဟ္မဏဇာတိ။

ပြဟ္မဏဇာတိယံ ဇာတာ ပြာဟ္မဏဇာတိကာ။ ပြဟ္မဏဇာတိ+
ဏ္ဍယ။ ပြာဟ္မဏဇာတိယ ဟု ဆိုလိုလျက် ယကိုကပြု။

ကလျာဏဝါစာ = ကလျာဏာ ဝါစာ ယေသံတိ ကလျာဏ
ဝါစာ။ ပုံလိင်။

ကလျာဏဝါက္ကရဏာ = ကရိယတေ ဥစ္စာရိယတေတိ
ကရဏံ။ ဝါစာ ဧဝံ ကရဏံ ဝါက္ကရဏံ။ ဝါစာ+ကရဏ။
ဝါစာကရဏဟု ဆိုလိုလျက် စကို ကပြု၊ အာကိုချေ။
ကလျာဏံ ဝါက္ကရဏံ ယေသံတိ ကလျာဏဝါက္ကရဏာ။

နာနာဂေါတ္တာ = ဂါဝေါ (အဘိဓာနံ၊ ဗုဒ္ဓိဉ္စ) တာယတိ
ရက္ခတိတိ ဂေါတ္တံ။ နာနာ ဂေါတ္တံ ယေသံတိ နာနာဂေါတ္တာ(ဘိက္ခု)။

နာနာဇစ္စာ = ဇာတိယေဝ ဇစ္စံ။ ဇာတိ+ဏျ။
နာနာ ဇစ္စံ ယေသံတိ နာနာဇစ္စာ။

နာနာကုလား (ပဗ္ဗဇိတွာ) = နာနာ ကုလံ နာနာကုလံ။
နပုံ။ နိက္ခမိတွာဟူသောအပါဒါနိ ဆောင်ထည့်ရမည်။

သကာယ = သဿ အယံ (ဧသာ) သကာ (နိရုတ္တိ)။

နိရုတ္တိယာ = ဝုစ္စတေတိ ဥတ္တိ။ ဝစ+တိ။
နိဟရိတွာ ဥတ္တိ နိရုတ္တိ။

ဆန္ဒသော = ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ နာဝိဘတ်သက်၍

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၇၅

သောပြု။ တစ်နည်း-ဝိဘာဂေဓာစ ဌိ စသဒ္ဓါဖြင့် ကေဝလတတိယတ္ထ ဌိ သော-ပစ္စည်းသက်။ အဗျယတဒ္ဓိတ်၊ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ သဗ္ဗာသမာဓုသောဖြင့် ချေ။

လောကာယတံ = အာယတံ ဟိတံ ဗာလဇနသင်္ခါတော လောကော န ယတတိ န ဤဟတိ အနေနာတိ လောကာယတံ။ လောက-န-ယတ+အ။

လောကာ ဗာလဇနာ အာယတန္တိ ဥဿဟန္တိ ဝါဒဿာဒေန ဧတ္တာတိ ဝါ လောကာယတံ။ လောက-အာ-ယတ+အ။

ပရိယာပုဏန္တိ = ပရိ-အပ (အာပ)+ဥဏာ+အန္တိ။

တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ = ဝိဒတိ ဇာနာတိ ဧတာယာတိ ဝိဇ္ဇာ။
တိရစ္ဆာနာ စ သာ ဝိဇ္ဇာ စာတိ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ။
တိရစ္ဆာနဘူတာ ဝိဇ္ဇာ ဝါ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၈၁

တေနသဒ္ဓေန = အဝုတ္တကတ္တားအနက် တတိယာနာသက်။

အန္တရာ (အဟောသိ) = အန္တရံ ကရိယတေတိ အန္တရာ (ဓမ္မကထာ)။ [တေနသဒ္ဓေန-သည်၊ ဓမ္မကထာ-ကို၊ အန္တရာ-အပ်သည်။ ဟုပေး]

လသုဏံ = (အဗ္ဗိလေန ဧကေန) ရသေန ဥရံ လသုဏံ။ ရသ+ဥရံ။ ရသုန ဟူလိုလျက် ရကိုလပြု၊ နကိုဏပြု၊ ဥကိုရသပြု။

ခါယိတံ = ခါဒိယတေတိ ခါယိတံ။ ခါဒ+တ။ ဒကိုယပြု။ (ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာဋီ)။ တစ်နည်း- ခေ+တ။ (ဓာတုတ္ထ။ ၈၈)

၁၇၆

ဒုတိယဆင့်

ပရိဗာဟိယော = ပရိဗာဟိယတေတိ ပရိဗာဟိယော။
ပရိ-ဗာဟ+ကျ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၈၂

ဥဒရဝါတာဗာဓော = ဥဒရတိ ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆတိ ဝါယု ဧတ္ထာတိ
ဥဒရံ။ ဥ-ဒရ+အ။ ဝါတသင်္ခါတော (ဝါတပစ္စယော ဝါ)
အာဗာဓော ဝါတာဗာဓော။

ဥဒရေ ဇာတော (ပဝတ္ထော) ဝါတာဗာဓော ဥဒရဝါတာဗာဓော။

အာဗာဓပစ္စယာ = အာဗာဓဿ (ဘေသဇ္ဇသင်္ခါတော)
ပစ္စယော အာဗာဓပစ္စယော-ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သာ ပြုရကြောင်း၊
ကမ္မဓာရည်း မပြုရကြောင်း ယောဇနာဆို၏။

ပဿာဝပါဒုကာ = ပဇ္ဇတိ ဂစ္ဆတိ ဣမာယာတိ ပါဒုကာ။
ပဒ+ဣက+အာ။ ဤ၌ အမြဲထားအပ်သော ခြေနင်းကိုယူ။
ပဿာဝဋ္ဌာနေ ဌပိတာ ပါဒုကာ ပဿာဝပါဒုကာ။

ဝစ္စကူပံ = ကဝန္တိ နဒန္တိ မဏ္ဍုကာ ဧတ္ထာတိ ကူပေါ။ ကု+ပ။
ကု (အပ္ပကော) အာပေါ ယသိန္တိ ဝါ ကူပေါ။ ကု+အာပ။
ဝစ္စဿ ကူပေါ ဝစ္စကူပေါ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၈၃

အဝလေခနကဋ္ဌံ = အဝလိခတိ ဧတေနာတိ အဝလေခနံ။
အဝလေခနံ စ တံ ကဋ္ဌံ စာတိ အဝလေခနကဋ္ဌံ။

အဝလေခနပိဌရော = အဝလေခနဿ ပိဌရော
အဝလေခနပိဌရော။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၇၇

အာစမနကုမ္ဘိ = အာစမေတိ ဇောဝတိ အနေနာတိ
အာစမနံ။ အာ-စမ(စု)+ယု။ အာစမနဿ ကုမ္ဘိ အာစမနကုမ္ဘိ။

အနုညာတံ = အနုညာယိတ္တာတိ အနုညာတံ။ အနု-ညာ+တ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၈၅

အာသန္တိ = အာဂမ္မ သီဒတိ ဧတ္တာတိ အာသန္တိ။ အာ-
သဒ+အ+ဤ။ နိဂ္ဂဟိတ်လာ နပြု။ အာယတံ ဝါ သုဋ္ဌ ခဒါတိတိ
အာသန္တိ။ အာ-သု-ဒါ+အ+ဤ။ (ယောဇနာ။ ၃၃၉)

ပလ္လက္ခိ = ပါဒေသု ဝါဠုပါနိ ပရိစ္ဆိန္တိတွာ အင်္ဂိယတိ
လက္ခိယတိတိ ပလ္လင်္ကော။ ပရိ-အင်္ဂ+အ။

ကတကံ = ကရိယတေတိ ကတံ။ ကတံ ဧဝ ကတကံ။

ခုဒ္ဒကဝတ္ထုက္ခန္ဓက ပြီး၏

၆။ သေနာသနက္ခန္ဓက

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၉၀

ဂိရိဂုဟာယံ = ဂိရတိ ပံသဝတိ ဩသဓာဒယောတိ ဂိရိ။
ဂိရ+ဣ။ ပုံလိင်။ ဂိရိနံ ဂုဟာ ဂိရိဂုဟာ။
တစ်နည်း- ဂိရိမ္ပိ ဂုဟာ ဂိရိဂုဟာ။

သုသာနေ = ဆဝဿ (ဆဝါနံ) သယနံ သုသာနံ။ ဆဝ+
သယန၊ ဆဝကို သုပြု။ သယနမှ ယကိုချေ၊ သ၏အကိုဒိယပြု။
(နီတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၃၄၁)

ဝနပတ္ထေ = ပကာရေန ထန္တိ တိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာတိ ပတ္ထံ။
 ပ-ထာ+အ။ ဝနေသု ပတ္ထံ ဝနပတ္ထံ။

ပလာလပုဇ္ဇေ = ဝါတေန ပလတိ ဂစ္ဆတိတိ ပလာလံ။
 ပလ+အလ။ ပုံ၊ နပုံ။ ပုဇ္ဇတိ ရာသိ ဘဝတိတိ ပုဇ္ဇော။ ပုဇိ+အ။
 ပလာလာနံ ပုဇ္ဇော ပလာလပုဇ္ဇော။

လေဏာနိ = လီယန္တိ နိလီယန္တိ ဧတေသုတိ လေဏာနိ။
 လီ (ဒိ၊ ကိ)+ယု။

အမုယောဂံ = အသတိ ခေပေတိ သမုဒါယန္တိ အမော။
 ယုဇ္ဇတိတိ ယောဂေါ။ အမေန ယောဂေါ အမုယောဂေါ။

ပါသာဒံ = ပသီဒန္တိ နယနမနာနိ ဧတ္ထာတိ ပသာဒေါ။
 ပ-သဒ+ဏ။ ပသာဒေါယေဝ ပါသာဒေါ။ ပသာဒ+ဏ။

ဟမ္ပိယံ = သုခံ ဟရတိတိ ဟမ္ပိယံ။ ဟရ+ယ။ ရှေ့၌မိလား။
 တစ်နည်း- ဟရတိတိ ဟမ္ပံ။ ဟမ္ပံယေဝ ဟမ္ပိယံ။

ဂုဟံ = ဂုဟတိတိ ဂုဟာ။ ဂုဟ+အ+အာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၉၁

ဧကာဟေနဝ = ကြိယာပဝဂ္ဂ (တစ်နည်း) ကြိယာဝိသေသန
 အနက်၌ ကတ္တရိစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် တတိယာနာ ဝိဘတ်သက်။

သဋ္ဌိဝိဟာရေ = ဒသ စ ဒသ စ ဒသ စ ဒသ စ ဒသ စ
 ဒသ စ သဋ္ဌိ။ နိယတက္ကတ္တိလိင်၊ ဧကဂုဏ်ချည်း ရုပ်စဉ်။
 သဋ္ဌိ စ သာ ဝိဟာရာ စာတိ သဋ္ဌိဝိဟာရာ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၇၉

ပရိယောသာပေတွာ = ပရိ-အဝ-သာ+ဏာပေ+တွာ။

ပုညတ္တိကေန = ပုည အတ္တိကော၊ ပုညေန အတ္တိကော
ဝါ ပုညတ္တိကော။ တစ်နည်း- ပုည အတ္ထယတိတိ ပုညတ္တိကော။
(ပုည အတ္ထယာမိတိ ပုညတ္တိကော)။

သဂ္ဂတ္တိကေန = ပုညတ္တိကကို နည်းမှီပြု။

အာဂတာနာဂတဿ = အာဂတ္တတိတိ အာဂတော။

န အာဂတော အနာဂတော။

အာဂတော စ အနာဂတော စ အာဂတာနာဂတော (သံယော)။

စာတုဒ္ဓိသဿ = စတသော ဒိသာ စတုဒ္ဓိသံ။

စတုဒ္ဓိသံ အဿ အတ္တိတိ စာတုဒ္ဓိသော။

အနုမောဒိ = အနု-မုဒ+ကာရိတ်ဇော(ကျေ)+ဤ။

သီတံ = ဥက္ကာဘိတတ္ထေဟိ သီယတေ သေဝီယတေတိ
သီတံ။ သိ+တ။

ဥက္ကံ = ဥသတိ ဒဟတိတိ ဥက္ကော။ ဥသ+ဏှ။

ပဋိဟန္တိ = ပတိ-ဟန+အ+တိ။ အချေ။ ဓာတွန် န်ကို တိ
သို့ကပ်။

တတော(ဝါဠမိဂါနီ) = တော-ပစ္စည်း ပစ္စတ္တ(ပဌမာ)
အနက်၌ ဖြစ်၏။ (ယောဇနာ)။ ဘာ နှို ၌ အထောဟုပြင်သည်။

ဝါဠမိဂါနီ = ဝါဠာ စ တေ မိဂါ စာတိ ဝါဠမိဂါ။ ပုံလိင်မှ
နပုံလိင်ဖောက်ပြန်နေသော လိင်္ဂဝိပလ္လာသ။ပုံလိင်သာရုပ်စဉ်။

သိသိရေ = သိတတ္တိကေဟိ သရိယတေတိ သိသိရံ။ သရ+

ဣရ။ သိသိရံ သီတလံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ သိသိရော။ သိသိရ+ဏ။
သိသိယတေ ဣန္ဒြိယတေတိ ဝါ သိသိရော။ သိသ+ဣရ။ ထိ၊ ပုံ။
သိသိရေ ဇာတာ သိသိရာ (ဝါတာ)။

ဝုဋ္ဌိယော = ဝဿတိတိ ဝုဋ္ဌိ။ ဝဿ+တိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၉၂

တတော = တော-ပစ္စည်း တတိယာ (အဝုတ္တကတ္တား)
အနက်၌သက်။ (ပဋိဟညတိ၌စပ်။)

ဝါတာတပေါ = ဝါတိ ဂစ္ဆတိတိ ဝါတော။
ဝါယတိ ဂစ္ဆတိ အနေနာတိ ဝါ ဝါတော။ ဝါ(ဒိ၊ ဘူ)+တ။
အာ(ဘုသော) တပတိတိ အာတပေါ။ အာ-တပ+အ။
ဝါတော စ အာတပေါ စ ဝါတာတပေါ။

ယောရော = ယူရယတိ ဟိံသယတိတိ ယောရော။
ယူရ(ဒိ)+ ဧ။ တစ်နည်း- ယူရ(ဘူ)+ဧ။

ပဋိဟညတိ = ပတိ-ဟန+ကံဟောယ+တေ။

လေဏတ္ထံ = လီယတေ (လီယနံ ဝါ) လေဏံ။ လေဏမေဝ
အတ္ထော လေဏတ္ထော။ စတုတ္ထံ သကို အံပြု။ တစ်နည်း-
တတိယာသတ္တမိနဉ္စသုတ် စသဒ္ဓါဖြင့် သမ္ပဒါနိအနက် အံသက်။

သုခတ္ထံ = သုခမေဝ အတ္ထော သုခတ္ထော။

[ယောဇနာ၌ သုခံကို “သုခံ(စွာ) ဝိဟာရော သုခံ” ဟု
ဥတ္တရပဒလောပ ပြုရကြောင်း ပြဆိုသေး၏။]

ဝိဟာရဒါနံ = ဒီယတေ ဒါနံ။ ဝိဟာရဿ ဒါနံ ဝိဟာရဒါနံ။
ယောဇနာ၌ကား ဒါတဗ္ဗဝိဟာရံ ဝါ-ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၈၁

လှူအပ်သောကျောင်းကို ဝဏ္ဏိတံ-ခိုးမွမ်းအပ်၏-ဟု အနက်ပေး။

ဝဏ္ဏိတံ = ဝဏ္ဏိယတေတိ ဝဏ္ဏိတံ။ ဝဏ္ဏ(စု)+တ။

ပေါသော = ကမ္မစိတ္တဥတုအာဟာရေဟိ ပေါသီယတေတိ ပေါသော။ ပုသ+ဏ။ ပူရေတိတိ ဝါ ပေါသော။ ပုရ+သ၊ရကိုချေ။

ရမ္ပေ = ရမိတဗ္ဗာတိ ရမ္မာ (ဝိဟာရာ)။ ရမ+ရမ္ပ။

အန္တံ = အဒိယတေ ဘက္ခိယတေတိ အန္တံ။ အဒ+တ။

ဝတ္ထသေနာသနာနိ = ဝသီယတေ အတ္ထဒီယတေတိ ဝတ္ထံ။ ဝသ+ထ။ ဝုဏောတိ သံဝရတိ အနေနာတိ ဝါ ဝတ္ထံ။ ဝု+ထ။ ဝတ္ထံ စ သေနာသနံ စ ဝတ္ထသေနာသနာနိ။

ဥဇုဘူတေသု = အကုဋိလဘာဝေန အဇန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ (အရန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ ဝါ) ဥဇု။ အဇ+ဥ။ (အရ+ဇု)။

ဥဇု ဟုတွာ ဘူတာ ဥဇုဘူတာ။ သမ္ပဒါနိအနက် သတ္တမိသက်။ တနည်း- ဥဇု ဘူတံ (စိတ္တံ) ဧတေသန္တိ ဥဇုဘူတာ။(ယောဇနာ-၄၆၈)

သဗ္ဗဒုက္ခာပနုဒနံ = သဗ္ဗံ ဒုက္ခံ သဗ္ဗဒုက္ခံ။

ပနုဒတီတိ (ပနုဒတိ အနေနာတိ ဝါ) ပနုဒနော(ဓမ္မော)။

သဗ္ဗဒုက္ခံ ပနုဒနော၊ သဗ္ဗဒုက္ခဿ ပနုဒနော ဝါ သဗ္ဗဒုက္ခာ-ပနုဒနော။ ဒုက္ခံ အဆုံးအကို အာ ဒီယပြု။

ပရိနိဗ္ဗာတိ = ပရိ-နိ-ဝု+အ+တိ။

အနာသဝေါ = အာသဝန္တိ မာနပုရိသမဒါဒယျော ယေဟိတိ အာသဝါ။ အာ ဘဝဂ္ဂါ သဝန္တိတိ ဝါ အာသဝါ (ကိလေသာ)။

တစ်နည်း- အာသဝါ (မဒိရာဒယော) ဝိယာတိ အာသဝါ။

နတ္ထိ အာသဝါ ယဿာတိ အနာသဝေါ။

အကဝါဋကော = နတ္ထိ ကဝါဋော (ကဝါဋ်) ယေသံတိ
အကဝါဋကော။

သတပဒိယော = ထိ၊ ပုံ။

ဘိတ္တိဆိဒ္ဓံ = ဘိတ္တိယံ ကတံ ဆိဒ္ဓံ ဘိတ္တိဆိဒ္ဓံ။

ဝလ္လိယာ = ဝလ္လတိတိ ဝလ္လိ။ ဝလ္လ+အ+ဤ။
ဝလ္လိယန္တိ သံဝရိယန္တိ သတ္တာ ဧတာယာတိ ဝါ ဝလ္လိ။

ခယိတဘဏ္ဍနာနိ = ခယိတံ ဘဏ္ဍနံ ယေသံတိ
ခယိတဘဏ္ဍနာနိ။

ထကီယန္တိ = ထက(ဘူ၊စု)+ကံဟောယ+အန္တေ။

လောဟတာဠု = လောဟေန ကတံ တာဠု လောဟတာဠု။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၉၃

တိဏ္ဍဒနာ = တိဏ္ဍံ ဆဒနံ ယေသံတိ တိဏ္ဍဒနာ
(ဝိဟာရာ)။

သီတကာလေ = သီတဿ ကာလော သီတကာလော။
တစ်နည်း- သီတံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ သီတော (ကာလော)။

သီတော စ သော ကာလော စာတိ သီတကာလော။

ဝေဒိကာဝါတပါနံ = ဝါတံ ပိဝတိတိ ဝါတပါနံ။
ဝါတံ ပိဝတိ အနေနာတိ ဝါ ဝါတပါနံ။

ဝေဒိကာယကံ ဝါတပါနံ ဝေဒိကာဝါတပါနံ။

ဇာလဝါတပါနံ = ဇာလတိ သန္တတိတိ ဇာလံ (ဥဒကံ)။
ဇာလေ ဟိတံ ဇာလံ။ ဇာလံ ဝိယာတိ ဇာလံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၈၃

ဇာလေန ဗဒ္ဓံ ဝါတပါနံ ဇာလဝါတပါနံ။

ဝါတပါနန္တရိကာယ = အန္တရာ ဧဝ အန္တရိကာ။

ဝါတပါနဿ အန္တရိကာ ဝါတပါနန္တရိကာ။

ကာဠကာ = ကာဠော (ကာဠဝဏ္ဏော) ဧတာသံ အတ္ထိတိ
ကာဠကာ။ ကာဠ+က+အာ။

ဝါတပါနစက္ကလိကံ = စရတိ ပဝတ္တတိတိ စက္ကံ။

စက္ကာကာရေန အလတိ ပဝတ္တတိတိ စက္ကလံ။ စက္က-အလ+အာ။

စက္ကလေန ဗန္ဓိတဗ္ဗံ စက္ကလိကံ။

ဝါတပါနဿ စက္ကလိကံ ဝါတပါနစက္ကလိကံ။

ဗိဒလမဉ္ဇကံ = ဝိသေသေန ဒလိယတေတိ ဗိဒလော။

ဝိ-ဒလ+အာ။ (ဘာ၊ ဋီ)။ ဗိဒလော ဧဝ မဉ္ဇကော ဗိဒလမဉ္ဇကော။

သောသာနိကော = သုသာနေ ဇာတော သောသာနိကော။

မသာရကော = မသိယတေတိ မသာရော။ မသ+အာရ။

မသာရော ဧဝ မသာရကော။

ဗုဒ္ဓိကာဗဒ္ဓေါ = ဗုဒ္ဓေန (ပါဒေန) သဟ ဧကာဗဒ္ဓါ အဋ္ဌနိ

ယဿာတိ ဗုဒ္ဓိကာဗဒ္ဓေါ။ ဗုဒ္ဓ +ဧကာဗဒ္ဓ၊ ဧကို ကျပြ။(ဓာန် ဋီ)

တစ်နည်း- ဗုဒ္ဓော ဧဝ ဗုဒ္ဓိကော။ ဗုဒ္ဓိကေ အာဗဒ္ဓါ အဋ္ဌနိ

ယဿာတိ ဗုဒ္ဓိကာဗဒ္ဓေါ။ ဗုဒ္ဓိက+အာဗဒ္ဓ။

ကုဋ္ဌီရပါဒကော = ပါဒေ ကုဋ္ဌတိ ပတ္ထရတိတိ ကုဋ္ဌီရော။

ကုဋ္ဌ+ဤရ။ ကုံ (ပထဝီ) လုနာတိတိ ဝါ ကုဋ္ဌီရော။ ကု-လူ+ဤရ။

ကုဋ္ဌီရဿ ပါဒေါ ကုဋ္ဌီရပါဒေါ။

ကုဋ္ဌီရပါဒေါ ဝိယ ပါဒေါ ယဿာတိ ကုဋ္ဌီရပါဒကော။

ဥပမာနုပုဗ္ဗပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ၊ ပါဒတစ်ပုဒ်ချေ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၉၄

အာဟစ္စပါဒကော = အဋ္ဌနိယံ အာဟစ္စော ပါဒေါ
ယဿာတိ အာဟစ္စပါဒကော။

(အာဟစ္စဝယ် အာ-ဟန+ရိစ္စ။ ပုရိသာဒိ)။

တစ်နည်း- အဋ္ဌနိယံ အာဟစ္စ ပါဒေါ တိဋ္ဌတိ ယဿာတိ
အာဟစ္စပါဒကော။ (အာဟစ္စဝယ် အာ-ဟန+တွာ။ နိပါတ်)။

အာသန္နိကော = အာသန္နိယေဝ အာသန္နိကော။

ဥစ္စကော = ဥစ္စော (ဥစ္စပါဒေါ) အဿ အတ္ထိတိ ဥစ္စကော။

သတ္တဂေါ = သတ္တ အင်္ဂါနိ ယဿာတိ သတ္တဂေါ။

ဘဒ္ဒပိဋံ = ဘဒ္ဒံ စ တံ ပိဋံ စာတိ ဘဒ္ဒပိဋံ။

ဧဠကပါဒကံ = ဧဠတိ ဂစ္ဆတိတိ ဧဠကော။ ဣလ+ဇ္ဈ။
ဧဠကဿ ပါဒေါ ဧဠကပါဒေါ။

ဧဠကပါဒေါ ဝိယ ပါဒေါ ယဿာတိ ဧဠကပါဒကံ(ပိဋံ)။

ကောဇ္ဈံ = ကုစီယတေ သင်္ကောစီယတေတိ ကောဇ္ဈံ။
ကုစ+ဆ။ ပုံ ၊ နပုံ။

ပလာလပိဋံ = ပလာလေန ကတံ ပိဋံ ပလာလပိဋံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၉၅

မဇ္ဈပဋိပါဒကံ = ပဋိပဇ္ဇတိ သေယျာ ပဝတ္တတိ ယေနာတိ
ပဋိပါဒကော။ ပတိ-ပဒ+ဇ္ဈ။

မဇ္ဈဿ ပဋိပါဒကော မဇ္ဈပဋိပါဒကော။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၈၅

ပရိယာဒိယန္တိ = ပရိ-အာ-ဒါ+ဒိဝိဒိယ+အန္တိ။
 တစ်နည်း- ပရိ-အာ-ဒါ+အန္တိ။ ဒါ၏ အာကို ဣယပြု။(မောင်၊
 ၅။ ၁၃၂)

အဋ္ဌပဒကံ = အဋ္ဌ ပဒါနိ ယဿာတိ အဋ္ဌပဒကော(မဉ္ဇော)။
 (ယောဇနာ၌ အဋ္ဌပဒေန သိဗ္ဗိတံ အဋ္ဌပဒကံ ဟု ပြုသည်။)

တူလိကာ = တူလီယတိ ပမီယတီတိ တူလံ။ တူလ+အ။
 (ဓာတွတ္ထ)။ တူလံ ဧတ္ထ (အဿာ) အတ္တိတိ တူလိကာ။
 (ယောဇနာ၌ တူလံ ပူရေတွာ ကတာ တူလိကာဟု ပြုသည်။)

လတာတူလံ = ဒီယဘာဝေန လာတိ ဂဏှာတီတိ လတာ။
 လာ+တ+အာ။ ရသပြု။ လတာယ ဇာတံ တူလံ လတာတူလံ။

အဒ္ဓကာယိကာနိ = အဒ္ဓေါ ကာယော အဒ္ဓကာယော။
 အဒ္ဓကာယော ပမာဏံ ဧတေသံတိ အဒ္ဓကာယိကာနိ။
 ပမာဏ အနက် ဣကသက်။ (ဘာ ဋီ။ ၁၉၅)

သီသပ္ပမာဏံ = သီသံ ပမာဏံ ယဿာတိ သီသပ္ပမာဏံ။

ဥဏ္ဏဘိသိံ = ဥဏ္ဏာယ (ဥဏ္ဏံ ပက္ခိပိတွာ ဝါ) ကတာ
 ဘိသိံ ဥဏ္ဏဘိသိံ။ (စောဠဘိသိံ စသည် နည်းတူပြု)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၉၆

ပဉ္စဘိသိယော = ပဉ္စဟိ (ဥဏ္ဏာဒီဟိ) ပူရိတာ ဘိသိယော
 ပဉ္စဘိသိယော။ မဇ္ဈေလောပိတတိယာတပ္ပူရိသိ။ (ယောဇနာ)

မဉ္ဇဘိသိံ = မဉ္ဇေ အတ္တရိတဗ္ဗာ ဘိသိံ မဉ္ဇဘိသိံ။

ဩနဒ္ဒမဉ္ဇံ = အပနယုတေတိ ဩနဒ္ဓါ (ဘိသိံ)။ အဝ-နဟ+တ။

သြနဒွါ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ သြနဒွေါ (မဇ္ဈော)။

သြနဒွေါ စ သော မဇ္ဈော စာတိ သြနဒ္ဓမဇ္ဈော။

သြနဒ္ဓပီဌံ = သြနဒွါ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ သြနဒ္ဓံ (ပီဌံ)။

သြနဒ္ဓံ စ တံ ပီဌံ စာတိ သြနဒ္ဓပီဌံ။

သြနန္တိတုံ = အဝ-နန္တ+တုံ။

ဘိတ္ထိကမ္ပံ = ဘိတ္ထိယံ ကတ္တဗ္ဗံ ကမ္ပံ ဘိတ္ထိကမ္ပံ။

သေတဝဏ္ဏာ = သေတော ဝဏ္ဏော ဧတာသံတိ သေတဝဏ္ဏာ။

ကာဠဝဏ္ဏကတာ = ကာဠော ဝဏ္ဏော ကာဠဝဏ္ဏော။

ကတော ကာဠဝဏ္ဏော ယာယာတိ ကာဠဝဏ္ဏကတာ (ဘူမိ)။

တစ်နည်း- ကာဠော ဝဏ္ဏော ယာယာတိ ကာဠဝဏ္ဏာ (ဘူမိ)။

ကာဠဝဏ္ဏံ (ရုံအောင်) ကတာ ကာဠဝဏ္ဏကတာ (ဘူမိ)။

ဂေရုကပရိကမ္ပကတာ = ကတံ ဂေရုကပရိကမ္ပံ
ယာယာတိ ဂေရုကပရိကမ္ပကတာ (ဘိတ္ထိ)။

ပါဏိကာယ = ပါဏိ ဝိယာတိ ပါဏိကာ။

အနိဗန္ဓနီယော = နိဗန္ဓတိတိ နိဗန္ဓနီယော။

န နိဗန္ဓနီယော အနိဗန္ဓနီယော။ (သာရတ္ထ။ ၃။ ၃၉၅)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၉၇

ကုဏ္ဏကမတ္ထိကံ = ကုဏ္ဏတိ ဒဟတိတိ ကုဏ္ဏကော။

ကုဏ္ဏကေန မိဿကာ မတ္တိကာ ကုဏ္ဏကမတ္တိကာ။

ပဋိဘာနစိတ္တံ = ပဋိဘာတိတိ ပဋိဘာနံ။ ပတိ-ဘာ+ယု။

ပဋိဘာနေန ကတံ စိတ္တံ ပဋိဘာနစိတ္တံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၈၇

ကုတ္တိရူပကံ = ကုတ္တိယာ ရူပံ ကုတ္တိရူပံ။

ကုတ္တိရူပမေဝ (ကုတ္တိရူပံ ဝိယာတိ ဝါ) ကုတ္တိရူပကံ။

ဟိရိယန္တိ = ဟိရိ+ဒိဝါဒိ ယ+အန္တိ၊ ဓာတွန်မချေရ။
(ဓာတွတ္ထ၊ ၄၂၇)။

တိရောကရဏီ = တိရော ကရိယတိ ဣမာယာတိ
တိရောကရဏီ။ ထိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၉၈

အမကုဋ္ဌကံ = ကုဋ္ဌမေဝ ကုဋ္ဌကံ။

အမံ ကုဋ္ဌကံ အမကုဋ္ဌကံ။

ဂဗ္ဘေ = ဂရတိ ဗဟိနိက္ခမနဝသေန သိဇ္ဇတိတိ ဂဗ္ဘော။
ဂရ+ဘ။ (မောဂ်၊ ၇။ ၁၂၈)။

ပရိတ္တာဏကိဋ္ဌိကံ = ပရိတ္တာဏာယ (၄၂) ကတော
ကိဋ္ဌိကော ပရိတ္တာဏကိဋ္ဌိကော။

တစ်နည်း- ပရိတ္တာဏော စ သော ကိဋ္ဌိကော စာတိ
ပရိတ္တာဏကိဋ္ဌိကော။

တိဏတ္ထဒနာ = တိဏံ စ တံ ဆဒနံ စာတိ တိဏတ္ထဒနံ။

ဝိတာနံ = စန္ဒာတပေ ဝိတနျတေတိ ဝိတာနံ။ ဝိ-တနု+ဏ။

အနာဠိန္ဒကာ = အဠိ(သခါ) ဣန္ဒော ဧတ္တာတိ အာဠိန္ဒော။
နတ္ထိ အာဠိန္ဒော ယေသံတိ အနာဠိန္ဒကာ (ဝိဟာရာ)။

အပ္ပဋိဿရဏာ = ပဋိဿရန္တိ ဧတ္တာတိ ပဋိဿရဏံ။
နတ္ထိ ပဋိဿရဏံ ယေသံတိ အပ္ပဋိဿရဏာ။

ပယနံ = ပါဒေဟိ ဟညတေတိ ပယနံ။ ပါဒ-ဟန+အ။
 (ဘာ၊ ငို)။ ပဌမံ ဟန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝါ ပယနော။
 ပ-ဟန+အ။ ဟနကို ယနပြု။ ပုံ၊ နပုံ။ (ဓာန်၊ ငို)။

ဘတ္တဝိဿဂ္ဂံ = ဝိဿဇ္ဇနံ (ဝိဿဇ္ဇနံ) ဝိဿဂ္ဂေါ (ဝိဿဂ္ဂေါ)။
 ဘတ္တဿ ဝိဿဂ္ဂေါ (ဝိဿဂ္ဂေါ) ဘတ္တဝိဿဂ္ဂေါ (ဘတ္တဝိဿဂ္ဂေါ)။

ဥပဋ္ဌာနသာလာ = ဥပတိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ဥပဋ္ဌာနာ။
 ဥပဋ္ဌာနာ စ သာ သာလာ စာတိ ဥပဋ္ဌာနသာလာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၀၀

ဥက္ကာပံ = အဝကုထံ ပူတိဘာဝံ အပေါသိ အဂမာသီတိ
 ဥက္ကာပေါ။ အဝကုထ-အပ+ဏ။ အဝကို ဥ, ထကို လပြု။
 တစ်နည်း- ဥစ္ဆိဋ္ဌော ကလာပေါ ဥက္ကာပေါ။
 ဥက္ကာပေါ ဧတ္ထ အတ္တိတိ ဥက္ကာပံ (ပရိဝေဏံ)။ (သီဘာဠီ၊ ၇၁)

အဇကာ = အဇန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ အဇာ။ အဇ+အ။
 န ဇာယန္တိတိ ဝါ အဇာ။ န-ဇန+ကို။
 ခုဒ္ဒကာ အဇာ အဇကာ။ အဇာယေဝ ဝါ အဇကာ။

ပသုတာ = ပသီယန္တေ ဗာဓိယန္တေ သာမိကေဟိတိ
 ပသဝေါ။ ပသ+ဥ။ ပသဝေါယေဝ ပသုကာ။ ပသု+က။

ဥပရောပေ = ဥပ(သမိပေ) ရောပီယန္တေတိ ဥပရောပါ။
 ဥပ-ရူဟ+ဏာပေ+အ။

ဝေဠုဝါဋ် = ဝေဠုနာ ကတော ဝါဠော ဝေဠုဝါဠော။

ယမကကဝါဋ် = ယမကံ စ တံ ကဝါဋ် စာတိ

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၈၉

ယမကကဝါဠိ။

ပလိယံ = ပရိပုနပ္ပန် ဂမနာဂမနဝသေန ဟန္တိတိ ပလိယော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၀၁

သုဓာမတ္တိကာလေပနံ = သုဓာ စ မတ္တိကာ စ သုဓာ-
မတ္တိကာယော။ လိမ္မိယတေတိ လေပနော။ သုဓာမတ္တိကာဟိ
လေပနော သုဓာမတ္တိကာလေပနော (ပါသာဒေါ)။

ဣဋ္ဌကာဆဒနံ = ဣဋ္ဌကာ စ သာ ဆဒနံ စာတိ
ဣဋ္ဌကာဆဒနံ။

ဘဂိနိပတိကော = ဘဂိနိယာ ပတိ ဘဂိနိပတိ။
ဘဂိနိပတိယေဝ ဘဂိနိပတိကော။

မမညေဝ (သဒ္ဓိ) = မမံ+ဧဝ။ တတိယာ (သဟာဒိယောဂ)
အနက် ဒုတိယာ အံသက်။

ဝိက္ခိတ္တရူပေါ = ဝိက္ခိတ္တံ ရူပံ ယဿာတိ ဝိက္ခိတ္တရူပေါ။

အာဝါဟော = အာဝဟနံ အာဝါဟော။

ဝိဝါဟော = ဝိမိနာ ပရကုလံ ဝဟနံ ပေသနံ ဝိဝါဟော။

မဟာယညော = ယဇ္ဇန္တိ အနေနာတိ ယညော။

မဟန္တော စ သော ယညော စာတိ မဟာယညော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၀၂

သွာတနာယ = သွေ ဘဝေါ သွာတနော (ဘတ္တပရိဘောဂေါ)။

ကာလေန = သတ္တမိအနက် တတိယာသက် သတ္တမျုတ္တေစ။

၁၉၀

ဒုတိယဆင့်

ဗုဒ္ဓဂတာယ = ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ ဂတာ (သတိ)။

ဗုဒ္ဓေ ဂတာ ဗုဒ္ဓဂတာ။

မညမာနော = မညတိတိ မညမာနော။ မန+ယ+မာန။

အမနုဿာ = ကာရဏာကာရဏံ မနန္တိ ဇာနန္တိတိ မနုဿာ။

မန+ဥဿ။ တစ်နည်း- မနော ဥဿန္တံ ယေသံတိ မနုဿာ။

မနုဿန္တဟူလိုလျက် နှုကိုချေ။

တစ်နည်း- မနုနော အပစ္စာနိ မနုဿာ။ မနု+ဿ။

န မနုဿာ အမနုဿာ။ န-သဒ္ဒါ တံသဒိသအနက်ဟော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၀၃

အန္ဓကာရော = အန္တံ ကရောတိတိ အန္ဓကာရော။

ဘယံ = ဘာယနံ ဘယံ။ ဘိ+ဏာ။ ဒေါသကို အရကောက်။

ဆမ္ဘိတတ္ထံ = ဆမ္ဘန္တံ ဆမ္ဘော။ ဆမ္ဘ+ဏာ။

သဗ္ဗာတော ဆမ္ဘော အဿ အတ္ထိတိ ဆမ္ဘိတော။

ဆမ္ဘိတဿ ဘာဝေါ ဆမ္ဘိတတ္ထံ။

တစ်နည်း- ထမ္ဘန္တံ ထမ္ဘော။ ထဘိ+ဏာ။

သဗ္ဗာတော ထမ္ဘော အဿ အတ္ထိတိ ထမ္ဘိတော။

ထမ္ဘိတဿ ဘာဝေါ ဆမ္ဘိတတ္ထံ။ ထကို ဆပြ။

ဤပုဒ်အရလည်း ဒေါသကိုပင် အရကောက်ပါ။

လောမဟံသော = ဟံသနံ ဟံသော။

လောမာနံ ဟံသော လောမဟံသော။

အဿတရီရဏာ = အဿဿ (အဿဘာဝဿ) တနုတ္တံ

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၉၁

အဿတရော။ (မောဂ်၊ သု။ ၂။ ၉၅)။ အဿ+တရ။
အဿေ (ပကတိအဿေ) တရတိတိ ဝါ အဿတရော။ (ဓာန်၊
ဋီ) အဿ-တရ+အ။

အဿာနံ ဝိသေသေန အဿော အဿတရော။ (သဒ္ဒနိတိ)။
အဿတရော ဧတေသံ အတ္ထိတိ အဿတရီ (ရထာ)။
အဿတရီ စ တေ ရထာ စာတိ အဿတရီရထာ။ (ဘာ၊ ဋီ)။

သတံ ဟတ္ထိ သဟဿာနိ၊ သတံ အဿာ သဟဿာနိ၊
သတံ အဿတရီရထာ သဟဿာနိဟု သဟဿာနိ ပုဒ်ကို
ရှေ့ပုဒ်များ၌လည်း ယှဉ်စပ်၍ အနက်ပေးပါ။ (သာရတ္ထ)

အာမုက္ကမဏိကုဏ္ဍလာ = အာမုက္က၌ အာ-မုစ+တ။
ယံသနေန ကုဏ္ဍတိ ဒဟတိတိ ကုဏ္ဍလံ။ ကုဏ္ဍ+အလ။
မဏိနာ ကတံ ကုဏ္ဍလံ မဏိကုဏ္ဍလံ။ အာမုက္ကံ မဏိကုဏ္ဍလံ
ဧတေသံတိ အာမုက္ကမဏိကုဏ္ဍလာ (လာနိ)။ နပုံ၊ စိတ္တာဒိစဉ်။

ပဒဝိတိဟာရဿ = ပဒံ ဝိတိဟရတိ ဧတ္တာတိ ပဒဝိတိ-
ဟာရော။ ပဒံ ဝိတိဟရတိ ဧတေနာတိ ဝါ ပဒဝိတိဟာရော။
ပဒ-ဝိ-အတိ-ဟရ+ဏ။ မဟာကုသိုလ်ရှိစေတနာကိုကောက်။
(ပဒန္တိ ဆရာများအလို ထိုကုသိုလ်၏ အကျိုးဝိပါက်ကိုကောက်)။

သောဠသီ = ဆ စ ဒသ စ သောဠသ။
ဆဟိ အဓိကာ ဒသ ဝါ သောဠသ။
သောဠသန္တံ ပူရဏီ သောဠသီ (ကလာ)။

အန္တကာရော အန္တရဇာယိ = ဗလဝဗ္ဗပဿာဒ(မဟာကုသိုလ်
ရှိ သဒ္ဓါ)ကြောင့် အမှိုက်မှောင် ကွယ်ပျောက်သည်။

အာလောကော ပါတုရဟောသိ = ဗုဒ္ဓါရမ္မဏပီတိ (မဟာ ကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ်ရှိ ပီတိ)ကြောင့် စိတ္တပစ္စယဥတု သမုဋ္ဌာန် အလင်းရောင်ပေါ်သည်။ (သာရတ္ထ)။

[အန္တရဓာယိ၊ ပါတုရဟောသိ တို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပရမတ္ထတရား၊ ဟိတ်ပါဌ်အရတရားဟု မေးလျှင်လည်း ဖြေဆို တတ်ပါစေ။]

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၀၄

သုဒတ္တ = သုဒတ္တဟူသော အမည်သည် ကုလဒတ္တိယ (အမျိုးက ပေးသော) အမည်။ အနာထပိဏ္ဍိကဟူသော အမည် သည် ဂုဏ်၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော အမည်။

ဟဋ္ဌော = ဟံသတိတိ ဟဋ္ဌော။ ဟံသ+တ။

ဥဒဂ္ဂေါ = ဥဒ္ဓံ အဂ္ဂံ ယဿာတိ ဥဒဂ္ဂေါ။ ဥ+အဂ္ဂ။

အာသတ္တိယော = အာသဉ္ဇန္တိတိ အာသတ္တိယော။ အာ- သဉ္ဇ+တ။ လောဘကို အရကောက်။

ဆေတွာ = ဆေ (ဒိ)ဣ+တွာ။ ဆိယတိ စသည်စဉ်။(နီတိ ဓာတု။ ၂၂၄၊ ဓာတွတ္ထ။ ၁၃၂)။ အန္တတ္ထ- အရဟတ္တမဂ်။

ပပ္ပုယျ = ပ-အပ+ဩ+တွာ။ ဩပစ္စည်းကို ဥပြု။ တွာကို ယပြု။ ဒွေဘော်လာ။ (ဘာ ဋီ။ ၅၈၄)။ ဓာတ်အရ-အရဟတ္တမဂ်။ (သာရတ္ထ)။

စေတသာ = အရဟတ္တမဂ်။

အာနုပုဗ္ဗိ = ပုဗ္ဗဿ အနုရူပံ အနုပုဗ္ဗံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၉၃

အနုပုဉ်(တိုင်း) ကထေတဗ္ဗာ အာနုပုဉ်။ အနုပုဉ်+ဏ+ဤ။ (သိ၊
ဘာ၊ ဋီ)။

ဒါနကထံ = ဒါနေန ပဋိသံယုတ္တာ ကထာ ဒါနကထာ။

ကလ္လစိတ္တံ = ကလ္လံ စိတ္တံ ယဿာတိ ကလ္လစိတ္တော။

ဝိနိဝရဏစိတ္တံ = ဝိဂတံ နိဝရဏံ ယသ္မာတိ ဝိနိဝရဏံ။
ဝိနိဝရဏံ စိတ္တံ ယဿာတိ ဝိနိဝရဏစိတ္တော။

ဥဒဂ္ဂစိတ္တံ = ဥဒ္ဓံ အဂ္ဂံ ယဿာတိ ဥဒဂ္ဂံ (စိတ္တံ)။
ဥဒဂ္ဂံ စိတ္တံ ယဿာတိ ဥဒဂ္ဂစိတ္တော။

သာမုက္ကံသိကာ = ဥက္ကံသနံ ဥက္ကံသော။ ဥ-ကသ+အ။
သာမံ ဥက္ကံသော သာမုက္ကံသော။
သာမုက္ကံသေန နိဗ္ဗတ္တာ သာမုက္ကံသိကာ။

အပဂတကာဠကံ = အပဂတော ကာဠကော ယသ္မာတိ
အပဂတကာဠကံ။

ဝိရဇံ = ဝိဂတော ရဇော ယဿာတိ (ယသ္မာတိ) ဝိရဇံ ။
တစ်နည်း- ရဇတော ဝိဂတံ ဝါ ဝိရဇံ။ (ဓမ္မစက္ခု)။

ဝိတမလံ = ဝိ+အယတိ (မဖြစ်တတ်၊ဝါ-ကင်းတတ်၏)က္ကတိ
ဝိတံ။ ဝိ-ဣ+တ။

ဝိတံ မလံ ယဿာတိ(ယသ္မာတိ) ဝိတမလံ (ဓမ္မစက္ခု)။
တစ်နည်း- မလတော ဝိတံ ဝါ ဝိတမလံ။

| ရဇမလတို့အရ ရာဂစသော ကိလေသာဗြူ။ တစ်နည်း-
ဝိရဇံ၌ ရဇအရ အပါယဂမနိယဖြစ်သော ကိလေသာ။ ဝိတမလံ၌
မလအရ ဒိဋ္ဌိ၊ဝိစိကိစ္ဆာ။ တစ်နည်း-ဒုဿီလျစသော မလငါးပါး။|

ဓမ္မစက္ခု = ဓမ္မေသု ပဝတ္တံ စက္ခု ဓမ္မစက္ခု။
 (ဓမ္မအရ - သစ္စာ ၄ပါး၊ အောက်မဂ်၃ပါး။
 စက္ခုအရ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်။
 တစ်နည်း- ဓမ္မေန နိဗ္ဗတ္တံ စက္ခု ဓမ္မစက္ခု။ (ဓမ္မအရ သမထ၊
 ဝိပဿနာ။ စက္ခုအရ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်။
 တစ်နည်း- ဓမ္မောယေဝ စက္ခု ဓမ္မစက္ခု။ (ဓမ္မအရ သောတာပတ္တိ
 မဂ်၌ ရှိသော သီလစသော ဓမ္မက္ခန္ဓာ။ စက္ခုအရ သောတာပတ္တိမဂ်
 ဉာဏ်။)။ ဝါစာသိလဋ္ဌအကျိုးငှာ နိဂ္ဂဟိတံ လာ၍ ဓမ္မစက္ခု ဟု
 ပြီးသည်။ နာမ်ပုဒ်ရင်းမှာ ဓမ္မစက္ခုသာတည်း။

သမုဒယဓမ္မံ = သမုဒယနံ သမုဒယော။
 သမုဒယော ဓမ္မော ဧတဿာတိ သမုဒယဓမ္မံ။

ဒိဋ္ဌဓမ္မော = ပဿီယိတ္တာတိ ဒိဋ္ဌော။
 ဓာတ်အရ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်။
 ဒိဋ္ဌော ဓမ္မော ယေနာတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မော။

ပတ္တဓမ္မော = ပတ္တော ဓမ္မော ယေနာတိ ပတ္တဓမ္မော။
 (ဝိဒိတဓမ္မော စသည်ကိုလည်း နည်းတူပြု။)

တိဏ္ဍဝိစိကိစ္ဆော = တရိယိတ္တာတိ တိဏ္ဍာ။ တရ+တ+အာ။
 ဓာတ်အရ သောတာပတ္တိမဂ် , ပစ္စည်းအရ ဝိစိကိစ္ဆာ။
 ဝိဂတာ ဝိစိကိစ္ဆာ(ဉာဏပဋိကာရော) ယာယာတိ ဝိစိကိစ္ဆာ။
 ဝိ+စိကိစ္ဆာ။ ဤနည်း၌ နောက်ပုဒ်အရ ပညာကို အရကောက်။
 တစ်နည်း- သဘာဝံ ဝိစိနန္တော ကိစ္ဆတိ ကိလမတိ ဧတာယာတိ
 ဝိစိကိစ္ဆာ။ (ဝိစိနန္တကိစ္ဆာ ဟူလိုလျက် နန္တ-ကိုချေ။)။
 တိဏ္ဍာ ဝိစိကိစ္ဆာ ယေနာတိ တိဏ္ဍဝိစိကိစ္ဆော။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၉၅

ဝိဂတကထံကထော = ကထံ ဣတိ ကထိယတိ ဧတာယာတိ
 ကထံကထာ။ တစ်နည်း- ကထိယတိ ဧတာယာတိ ကထာ။
 ကထံ ဣတိ ပဝတ္တာ ကထာ ကထံကထာ။ (နိဘာဋီ)။
 တစ်နည်း- ကထမိဒံ ကထမိဒံတိ ပဝတ္တတိတိ ကထံကထာ။
 ကထံကထံ နှစ်ပုဒ်နောင် ပဝတ္တတိအနက် တဒ္ဓိတ် အ-ပစ္စည်း။
 (သီဋ္ဌိသစ်။ ၂။ ၁၂၇)။

ဝိဂတာ ကထံကထာ ယသ္မာတိ ဝိဂတကထံကထော။

ဝေသာရဇ္ဇပုတ္တော = သာရဇ္ဇံ သာရဒေါ။
 ဝိဂတော သာရဒေါ ယသ္မာတိ ဝိသာရဒေါ။
 ဝိသာရဒဿ ဘာဝေါ ဝေသာရဇ္ဇံ။ ဝိသာရဒ+ဏျ။
 ဝေသာရဇ္ဇံ ပတ္တော ဝေသာရဇ္ဇပုတ္တော။

အပရပ္ပစ္စယော = ပဋိစ္စ ဧတိ ဧတ္တာတိ ပစ္စယော။
 ပရော ပစ္စယော ပရပ္ပစ္စယော။
 နတ္ထိ ပရပ္ပစ္စယော ယဿာတိ အပရပ္ပစ္စယော။

တေလပဇ္ဇောတံ = ပကာရေန ဇောတတီတိ ပဇ္ဇောတော။
 ပ-ဇုတ+ဏ။ တေလသန္နိဿယော ပဇ္ဇောတော တေလပဇ္ဇောတော။

စက္ခုမန္တော = စက္ခု ယေသံ အတ္ထိတိ စက္ခုမန္တော။ ဂုဏဝါဒိ
 ဂိုဏ်း။ အန္တတ္ထ(စက္ခု)အရ-မုချအားဖြင့် စက္ခုပသာဒရုပ်။
 ကာရဏူပစာအားဖြင့် စက္ခုဝိညာဏ်။

ပါဏုပေတံ = ဥပေတိ ဥပဂစ္ဆတီတိ ဥပေတော။ ဥပ-
 ဣ+တ။ ပါဏေဟိ ဥပေတော ပါဏုပေတော။
 သဒ္ဓါပြဓာန်းသော မဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို အရကောက်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၀၅

ဝေယျာယိကံ = ဝယနံ ဝယံ။ ဝယမေဝ ဝေယျာယိကံ။
(သာရတ္ထ။ ၃။ ၃၉၉)။

တစ်နည်း- ဝယဿ ကရဏံ ဝေယျာယိကံ။ (ဘာ၊ဋီ)။

တစ်နည်း- ဝယဿ ကရဏံ ဝယာယိကံ။ ဝယ+ အာယိက။
ဝယာယိကမေဝ ဝေယျာယိကံ။ (ယောဇနာ။ ၄၇၃)။

နေဂမော = အတိရေကော ဂါမော နိဂမော။ နိ+ဂါမ။
သညာသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့် ဂါ၌အာကို ရဿပြု။(ဓာန်၊ ဋီ)။
နိဂမေ ဝသတိ၊ နိဂမော အဿ နိဝါသောတိ ဝါ နေဂမော။

သုညာဂါရေ = သုနဿ ဟိတံ သုညံ။ သုန+ဏျ။
သုနတိ တုစ္ဆဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ ဝါ သုညံ။
သုညံ စ တံ အဂါရံ (အာဂါရံ) စာတိ သုညာဂါရံ။

ဗဟူမိတ္တော = ဗဟူ မိတ္တာ ယဿာတိ ဗဟူမိတ္တော။

အာဒေယျဝါစော = အာဒါတဗ္ဗာတိ (အာဒိယိတဗ္ဗာတိ)
အာဒေယျာ။ (ဘာ၊ဋီ။ ယောဇနာ)။ အာ-ဒါ+ဏျ+အာ။
အာဒေယျာ ဝါစာ ဧတဿာတိ အာဒေယျဝါစော။

ဥယျောဇိတော = ဥ-ယုဇ+ကာရိတံကျေ+တ။

အတိဒူရေ = သ္မိဝိဘတံ လိဂ်တ္ထိ၌သက်။ (ဘာ၊ ဋီ။ ၅၈၈)။

ဂမနာဂမနသမ္ပန္နံ = ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ဂမနံ။ အာဂစ္ဆတိ
ဧတေနာတိ အာဂမနံ။ ဂမနံ စ တံ အာဂမနံ စာတိ ဂမနာဂမနံ။
တစ်နည်း- ဂစ္ဆိယတေ ဂမနံ။ အာဂစ္ဆိယတေ အာဂမနံ။
ဂမနံ စ အာဂမနံ စ ဂမနာဂမနံ။

[သွားလမ်း လာလမ်းဟုဆိုသော်လည်း လမ်းမှာ တစ်ခုတည်း
ဖြစ်သောကြောင့် အခိုက်အတန့်ကွဲပြားမှုကို မငဲ့ပါက ကမ္မဓာရည်း
တွဲသင့်သည်။ အခိုက်အတန့်ကွဲပြားမှုကို ငဲ့ပါက ဒွန်သမာသ်
တည်း။ သေနာသနံကဲ့သို့မှတ်။ ဘာဝသာဓန ပြုလျှင်ကား ဒွန်
သမာသ်သာ တွဲစပ်အပ်၏။]

ဂမနာဂမနေန သမ္ပန္နံ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နံ။

အတ္ထိကာနံ = အတ္ထော ယေသံ အတ္ထိတိ အတ္ထိကာ။
ဆဋ္ဌိကတ္တားတည်း။ (မနုဿာနံလည်း ဝိဘတျတ္ထနည်းတူ။)

ဒိဝါ = သတ္တမန္တနိပါတ်။ တစ်နည်း-ဒိဝနာမ်ပုဒ်နောင် သို့
ဝိဘတ်ကို အာဒိတော ဩ စ-၌ စသဒ္ဒါဖြင့် အာပြု။

အပ္ပါကိဏ္ဍံ = အာကိရဏံ အာကိဏ္ဍံ။ အာ-ကိရ+တ။
နတ္ထိ အာကိဏ္ဍံ ယတ္ထာတိ အပ္ပါကိဏ္ဍံ။ အပ္ပ+အာကိဏ္ဍံ။

ရတ္ထိ = သတ္တမိအနက် ဒုတိယာသက်။
တစ်နည်း- အာဒိတော ဩ စ-၌ စသဒ္ဒါဖြင့် သို့ကို အံပြု။

အပ္ပသဒ္ဓံ = နတ္ထိ သဒ္ဓေါ ဧတ္ထာတိ အပ္ပသဒ္ဓံ။ အပ္ပ+သဒ္ဓံ။

အပ္ပနိဇ္ဈေသံ = ယောသီယတေတိ ယောသော။ ယုသ(ဘူ
စု)+ဏ။ ပါတုဘာဝေါ ယောသော နိဇ္ဈေသော။ ပါဒိပုဗ္ဗပဒကမ္မ
ဓာရည်း။ နတ္ထိ နိဇ္ဈေသော ဧတ္ထာတိ အပ္ပနိဇ္ဈေသံ။

ဝိဇနဝါတံ = ဇနဿ ဝါတော ဇနဝါတော။ ဇနဝါတတော
ဝိဂတံ ဝိဇနဝါတံ။ နတ္ထိ ဇနဝါတော ဧတ္ထာတိ ဝါ ဝိဇနဝါတံ။

မနုဿရာဟဿေယျကံ = ရဟသိ ဘဝံ ရဟဿံ။ ရဟ+
သ။ သ-လာ။ တစ်နည်း-ရဟ+ယ။ သ-လာ။ ယသိုကပ်၊ သျကို

၁၉၈

ဒုတိယဆင့်

သပြ၊ ဒွေဘော်လာ။

ရဟဿဿ ကရဏံ ရဟဿံ။ (ကရဏ နောက်ပုဒ် ကျေ။)။

ဆိတ်ကွယ်ရာ၌ ဖြစ်သောအမှုကို ပြုခြင်း။

ရဟဿဿ ယုတ္တံ အန္တဝိကံ ရာဟဿေယျံ။ ရဟဿ+ဏေယျ။

ရာဟဿေယျမေဝ ရာဟဿေယျကံ။ မနုဿာနံ

ရာဟဿေယျကံ မနုဿရာဟဿေယျကံ။ (အံ၊ သျ၊ ၄။ ၁၉၅)။

တစ်နည်း- ရဟဿံ ကရိယတိ ဧတ္ထာတိ ရာဟဿေယျကံ။

မနုဿာနံ ရာဟဿေယျကံ မနုဿရာဟဿေယျကံ။ (ယောဇနာ)။

ပဋိသလ္လာနသာရူပံ = ပဋိသလ္လာနဿ သာရူပံ

ပဋိသလ္လာနသာရူပံ။

ကောဋီသန္တရေန = သန္တရဏံ သန္တရော။

ကောဋီနံ သန္တရော ကောဋီသန္တရော။

ဝေါဟာရိကေ = ဝေါဟာရိယတေတိ ဝေါဟာရော။ (စကား၊

တရားဆုံးဖြတ်မှု)။ ဝေါဟာရေ နိယုတ္တာ ဝေါဟာရိကာ။

(ပါစိတ်၊ ဘာဠိ၊ ၄၅၇)။ တစ်နည်း- ခြံနွံ အဉ္စကာရကာနံ ဝေါဟာရံ

ဇာနန္တိတိ ဝေါဟာရိကာ။ (ယောဇနာ)။

ဓူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၀၇

သကဋေဟိ = သက္ကောတိ ဘာရံ ဝဟိတုံတိ သကဋံ။

သက+အဋ။

ဟိရညံ = သတ္တာနံ မနံ ဟရတိတိ ဟိရညံ။ ဟရ+အည။

အကိုဏုပြု။ ဇဟာတိ သတ္တာနံ ဟိနတ္တံတိ ဝါ ဟိရညံ။

ဟာ(စာဝေ)+အည။ ဟာကို ဟိရပြု။ (မောဂ်၊ ၇။ ၅၁)။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၁၉၉

ကောဠိသန္တရံ = ဇေတဝန်ကို အရကောက်ရသောကြောင့်
နပုံလိင်။ ကြိ-ဝိအနက် ဒုတိယာသက်။

ကောဠကသာမန္တာ = ကောဠကဿ သာမန္တာ ကောဠက-
သာမန္တာ။ အဗျယပုဒ်၊ သက္ကမိဝိဘတ်သက်၍ သဗ္ဗာသမာဓုသော
ဖြင့်ချေ။

အဘိညာတော = ဉာယတေတိ ဉာတော။
အဓိကံ(လွန်စွာ) ဉာတော အဘိညာတော။အဘိ+ဉာတ။

ဉာတမနုဿော = ဉာတော စ သော မနုဿော စာတိ
ဉာတမနုဿော။

မဟတ္ထိကော = မဟန္တော အတ္ထော မဟတ္ထော။
မဟတ္ထော အဿ အတ္ထိတိ မဟတ္ထိကော(ပသာဒေါ)။

သက္ကစ္စံ = သံ-ကရ+တွာ။ တွာကို ရစ္စပြု၊ နိဂ္ဂဟိတံလာ။
တစ်နည်း- သက္ကစ္စံ နိပါတ်သော်လည်း ကြံ။ (ရူ၊ ဘာ၊ ဇို၊ ၂။)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၀၈

ဒလိဒ္ဓဿ = ဒလတိ ဒုဂ္ဂတဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ ဒလိဒ္ဓေါ။
ဒလ+ဣဒ္ဓ။ ဒလိဒ္ဓတိတိ ဝါ ဒလိဒ္ဓေါ။ ဒလိဒ္ဓ(ဒုဂ္ဂတေ)+အ။

တုန္နဝါယဿ = တုန္နံ ဝါယတိ အဝါယံ ဝါယိဿတိတိ
တုန္နဝါယော။ တုန္န-ဝါ+အ။ အာကို အာယပြု။

ခဏ္ဍံ = ခဏ္ဍတိ ဆိန္ဒတိ ဧတ္တာတိ ခဏ္ဍံ။ ခဒ္ဓိ+အ။

ဖုလ္လံ = ဖုလ္လတိ ဖလတိ ဧတ္တာတိ ဖုလ္လံ။ (ယောဇနာ။ ၄၇၄)။

ပဋိသင်္ခရိဿတိ = ပတိ-သံ-ကရ+ဩ+ဿတိ။

တပ္ပစ္စယေသု စကို ဖြုတ်၍ ပုရသမုပ-စသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်
ကရကို ခရ ပြု၊ ဩကို ချေ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၀၉

ပစ္စုသသမယံ = ပစ္စုသေတိ တိမိရံ ဝိနောဒေတိတိ
ပစ္စုသော။ ပတိ-ဥသ+အ။

ပစ္စုသော စ သော သမယော စာတိ ပစ္စုသသမယော။

ဥက္ကာသိ = ဥ-ကာသ+ဤ။

အဂ္ဂါသနံ = အဇတိ သေဋ္ဌဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ အဂ္ဂံ။ အဇ+ဂ။
အဂ္ဂံ စ တံ အာသနံ စာတိ အဂ္ဂါသနံ။

အဂ္ဂပိဏ္ဍံ = အဂ္ဂေါ ပိဏ္ဍော အဂ္ဂပိဏ္ဍော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၁၀

လာဘီ = လဘနံ လာဘော။

လာဘော အဿ အတ္တိတိ လာဘီ။ (လဘတိတိ ဝါ လာဘီ)

သောတာပန္နော = သဝတိတိ သောတော။ (အရိယမဂ်၊
မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး)။ သောတံ အာပန္နော သောတာပန္နော။

သကဒါဂါမီ = အာဂစ္ဆတိတိ အာဂါမီ။ သကံ အာဂါမီ
သကဒါဂါမီ။ သကံ+အာဂါမီ၊ နိဂ္ဂဟိတံချေ၊ ဣကိုအပြု၊ ဒလာ။
အာဂါမိ၌ အန္တတ္ထအရ ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်သော မဟာဝိပါက်
ဉာဏသမ္ပယုတ်။

အနာဂါမီ = န အာဂါမီ အနာဂါမီ။

တေဝိဇ္ဇော = တိဿော ဝိဇ္ဇာ တိဝိဇ္ဇံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၀၁

တိဝိဇ္ဇာ အဿ အတ္ထိတိ တေဝိဇ္ဇော။ တိဝိဇ္ဇာ+ဏ။

ဆဋ္ဌဘိညော = အဘိ ဝိသေသတော ဉာတိ ဇာနာတိတိ
အဘိညာ။ ဆ အဘိညာယော ယဿာတိ ဆဋ္ဌဘိညော။

ဟိမဝန္တပူဒေသေ = ဟိသတိတိ ဟိမံ။ ဟိသိ(ဘူ၊စု၊ရ)+အ။
သကိုမပြု။ ဟိနောတိ ပဝတ္တတိတိ ဝါ ဟိမံ။ ဟိ+မ။

ဟိမံ ဝမတိတိ ဟိမဝါ။ ဟိမ-ဝမ+ကို။

ဟိမံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ဝါ ဟိမဝါ။ ဟိမ+ဝန္တ။

ပဒိဿတိ အပဒိဿတိတိ ပဒေသော။ ပ-ဒိသ+ဏ။

ဟိမဝန္တော စ သော ပဒေသော စာတိ ဟိမဝန္တပူဒေသော။

ဟိမဝန္တေ ပဒေသော ဝါ ဟိမဝန္တပူဒေသော။

တိတ္ထိရော = တရတိတိ တိတ္ထိရော။ တရ+က္ကရ။ (ဓာန်၊ဋီ)
တစ်နည်း-တိတ္ထိ(တပွန်) ဧတဿ အတ္ထိတိ တိတ္ထိရော။ တိတ္ထိ+ရ။
(ဇာတက၊ ဋီ)။

ဟတ္ထိနာဂေါ = ဟတ္ထိ စ သော နာဂေါ စာတိ ဟတ္ထိနာဂေါ။

မဟန္တတရံ = ဝိသေသေန မဟန္တော မဟန္တတရော။ ပုံလိင်။
[ယံ မဟန္တတရံ-တို့သည် လိင်ဝိပလ္လာသတည်း။ ဘာ၊ ဋီ]။

ပေါရာဏံ = ပုရာ ဘဝံ ပေါရာဏံ။ ပုရာ+ဏ။

နိဂြောဓော = အဓောဘာဝံ ရုန္တတိတိ နိဂြောဓော။ နိ-
ရုဓ+ဏ။ ရု၏ ဥကို ဩပြု။ ဂ-လာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၁၁

သတ္ထိနံ = သဉ္စတိ အာသဉ္စတိ ဧတ္ထာတိ သတ္ထိ။ သဉ္စ(ဘူ)+ထိ။

၂၀၂

ဒုတိယဆင့်

သက္ကောတိ ဂန္တု အနေနာတိ ဝါ သတ္တိ။ သက+ထိ။ ပုံ၊ နပုံ။

အဂ္ဂင်္ဂရက် = အင်္ဂါယတိ လင်္ဂိယတိတိ အင်္ဂင်္ဂရံ။

အံက+ဥရ။ အဂ္ဂံ အင်္ဂင်္ဂရံ အဂ္ဂင်္ဂရက်။ သမာသန္တ-က။

တစ်နည်း- အင်္ဂင်္ဂရဿ အဂ္ဂံ အဂ္ဂင်္ဂရက်။ ပုံ၊ နပုံ။

တိတ္ထိရိယံ = တိတ္ထိရဿ ဣဒံ၊ တိတ္ထိရေန ဘာသိတံ ဝါ တိတ္ထိရိယံ။

အပစာယန္တိ = အပ-စာယ(ဘူ)+အ+အန္တိ။

ဓမ္မဿ(ကောဝိဒါ) = ကုသလတ္ထဖြစ်သော ကောဝိဒနှင့် အယှဉ် ဆဋ္ဌိ စ သုတ်ဖြင့် သတ္တမိအနက် ဆဋ္ဌိ သဝိဘတ်သက်။

သမ္ပရာယေ = သမ္ပရေတဗ္ဗော သမ္ပာပုဏိတဗ္ဗောတိ သမ္ပရာယော။ သံ-ပရာ-ဣ+ဏ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၁၂

အဝန္တိယာ = ဝန္တိတဗ္ဗာတိ ဝန္တိယာ။ ဝဒိ(ဘူ)+ဣ။ ဣလာ။
န ဝန္တိယာ အဝန္တိယာ။

ပဏ္ဍကော = လိင်္ဂဝေကလ္လဘာဝံ ပဏ္ဍတိ ဂစ္ဆတိတိ ပဏ္ဍကော။ ပသိ+ဣ။

သဒေဝကေ = သဟ ဒေဝေဟိ ယော ဝတ္တတိတိ သဒေဝကော (လောကော)။

သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ = သမဏော စ ဗြာဟ္မဏော စ သမဏဗြာဟ္မဏာ။

သဟ သမဏဗြာဟ္မဏေဟိ ယာ ဝတ္တတိတိ သဿမဏဗြာဟ္မဏိ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၀၃

သဒေဝမနုဿာယ = သဟ ဒေဝမနုဿေဟိ ယာ
ဝတ္တတိတိ သဒေဝမနုဿာ (ပဇာ)။

ဩကာသေ = အဝကသန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဧတ္ထာတိ ဩကာသော။

သံယိကညေဝ = သံယိကံ+ဧဝ။ သံယဿ ဣဒံ သံယိကံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၁၃

အန္တရယရေ = အန္တရေ ယရာနိ ဧတ္ထ၊ ဧတဿာတိ ဝါ
အန္တရယရံ။

ဥစ္စာသယနမဟာသယနာနိ = သေတိ ဧတ္ထာတိ သယနံ။
ဥစ္စာ သယနံ ဥစ္စာသယနံ။ ဥစ္စာသဒ္ဓါသည် ဥစ္စနှင့်အနက်တူ။
(သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၄)။

တစ်နည်း- ဥစ္စာ အာသယနံ ဥစ္စာသယနံ။ (ယောဇနာ)။

မဟန္တံ သယနံ (အာသယနံ ဝါ) မဟာသယနံ။

ဥစ္စာသယနံ စ မဟာသယနံ စ ဥစ္စာသယနမဟာသယနံ။

အာသန္တိ ပလ္လင်္ကတို့သည် ဥစ္စာသယန၊ ကြွင်းသောနေရာ
တို့သည် မဟာသယန။ (ခုဒ္ဒ၊ ဋီ၊ သစ်)။ တစ်နည်း-အာသန္တိ
တစ်မျိုးသာ ဥစ္စာသယန၊ ကြွင်းသောနေရာများသည် မဟာ
သယန။ (ခုဒ္ဒ၊ ဘာ၊ ဋီ)။ သာရတ္ထ၌ တစ်နည်း ပြသေး၏။ ရှုလေ
တော့။

ဂေါနကံ = ဂဝတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ ဂေါနကော။ ဂု+ယု+
သုတ္ထ-က။

တစ်နည်း-ဂဝတိ ဒီယလောမေဟိ ဥဂ္ဂစ္ဆတိ ဧတ္ထာတိ ဂေါနကော။
(ယောဇနာ)။

စိတ္တကံ = စိတ္တံ ကရိယတေတိ စိတ္တကံ။ စိတ္တ-ကရ+ကံ။

ပဋိကံ = ပဋတိ သေတဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ ပဋိကာ။ ပဋ+ဣ+
အာ။ (ယောဇနာ)။

ပဋုလိကံ = ယနပုပ္ဖသင်္ခါတံ ပဋုလံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ
ပဋုလိကာ။ ပဋုလ+ဣက+အာ။ (ယောဇနာ-၃၃၉)။

ဝိကတိကံ = ကရဏံ ကတံ။ ဝိစိတ္တံ ကတံ ဝိကတံ။
ဝိကတေန နိဗ္ဗတ္တာ ဝိကတိကာ။ (ဘာ၊ဋီ)။ ယောဇနာ၌ ဝိစိတ္တာ-
ကာရေန ကရိယတိတိ ဝိကတိကာ ဟုပြုသည်။

ဥဒ္ဓလောမိ = ဥဒ္ဓိတံ လောမံ ဥဒ္ဓလောမံ။ ဥဒ္ဓိတလောမံမှ
ဣကို အပြု၊ တကို ချေ၊ ဒလာ၍ ဥဒ္ဓလောမံ ပြီး၏။

ကေစိဆရာတို့အလို- ဥဂ္ဂတံ လောမံ ဥဒ္ဓလောမံ-ဟု ပြု။

ဥဒ္ဓလောမံ အဿ အတ္ထိတိ ဥဒ္ဓလောမိ။

အတ္ထရဏံ၊ သယနံတို့ကို အရကောက်ရသောကြောင့် ပထမာ
ဧကဝုဇ်ဖြင့် ဣကာရန္တ ရှိခြင်းက ကောင်း၏။ ဥဒ္ဓလောမ+ဤ။
(သီ၊ဘာ၊ဋီ။ ၁။ ၅၃၅)။

ဧကန္တလောမိ = ဧကန္တံ ဥဂ္ဂတံ လောမံ ဧကန္တလောမံ။

ဧကန္တလောမံ အဿ အတ္ထိတိ ဧကန္တလောမိ။

ကေစိဆရာတို့ အလို- လောမံ အဿ အတ္ထိတိ လောမိ။ ဧကန္တံ
(စင်စစ်) လောမိ ဧကန္တလောမိ ဟုပြု။ (သီ၊ဋီ၊ သစ်။ ၁။ ၃၆၃)။

ကောသေယျံ = ကောသတော ဇာတံ ကောသိယံ။

ကောသ+ဣယ။ ကောသိယေန ပကတံ ကောသေယျံ။

ကောသိယ+ဧယျ။ (ဓာန်၊ဋီ။ ၃၁၅)။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၀၅

ကုတ္တကံ = ကရောတိ ဧတ္ထ နန္တံတိ ကုတ္တကံ။ ကရ+တ။
က၏အကို ဥပ္ပု၊ ရကိုချေ၊ တဒေဘော်လာ။

ဟတ္ထတ္ထရံ = အတ္ထရိတဗ္ဗတိ အတ္ထရံ။
ဟတ္ထိနော ပိဋိယံ အတ္ထရံ ဟတ္ထတ္ထရံ။
တစ်နည်း- ဟတ္ထိမ္ပိ အတ္ထရံ ဟတ္ထတ္ထရံ။ ဟတ္ထိ+အတ္ထရ။

အဇိနပ္ပဝေဏီ = အဇိနစမ္ပေဟိ ကတာ ပဝေဏီ
အဇိနပ္ပဝေဏီ။

ကဒလိမိဂပဝရပစ္စတ္ထရဏံ = ကဒလီ စ သာ မိဂေါ
စာတိ ကဒလိမိဂေါ။ ကဒလိမိဂဿ စမ္ပ (ကုဒံ) ကဒလိမိဂံ။
ပဝရံ ပစ္စတ္ထရဏံ ပဝရပစ္စတ္ထရဏံ။
ကဒလိမိဂေန ကတံ ပဝရပစ္စတ္ထရဏံ ကဒလိမိဂပဝရပစ္စတ္ထရဏံ။

သဥတ္တရစ္ဆဒံ = ဆဒီယတေ အနေနာတိ ဆဒေါ။
ဥတ္တရိ ဆဒေါ ဥတ္တရစ္ဆဒေါ။ (သီ၊ ငြိ၊ သစ်)။
ဥတ္တရံ ဥပရိဘာဂံ ဆာဒေတိတိ ဝါ ဥတ္တရစ္ဆဒေါ။
သဟ ဥတ္တရစ္ဆဒေန ယံ ဝတ္တတိတိ သဥတ္တရစ္ဆဒံ။

ဥဘတောလောဟိတက္ကပဓာနံ = ဥပဒဟန္တိ သီသံ
ဧတ္တာတိ ဥပဓာနံ။ ဥပ-ဓာ+ယု။ (သီ၊ ဘာ၊ ငြိ၊ ဝ။ ၅၃၉)။
ဥပဓိယတေ သီသာသနံ ကရိယတေတိ ဥပဓာနံ။ (ဓာနံ၊ ငြိ)။
ဥပ ဘုသံ သုခံ ဒဓာတိ ဓာရေတိတိ ဥပဓာနံ။ (ယောဇနာ)။
လောဟိတက္ကဉ္စ တံ ဥပဓာနဉ္စာတိ လောဟိတက္ကပဓာနံ။
ဥဘတော လောဟိတက္ကပဓာနံ ဥဘတောလောဟိတက္ကပဓာနံ။

ဂိဟိဝိကတံ = ကရိယတေတိ ကတံ။

၂၀၆

ဒုတိယဆင့်

ဝိစိတ္တံ ကတံ ဝိကတံ။ ဂိဟိဟိ ဝိကတံ ဂိဟိဝိကတံ။

တူလောနဒွံ =တူလံ ဩနဒွံ ဧတ္ထာတိ တူလောနဒွေါ(မဉ္ဇော)။
တူလောနဒွံ (ပိဋံ)။ [ယောဇနာ (၁၂၆)၌ အဝနဟိတဗ္ဗံတိ ဩနဒွံ။
တူလေန ဩနဒွံ တူလောနဒွံ ဟုလည်း နောက်တစ်နည်း ပြသေး၏]

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၁၅

ဝိပ္ပကတဘောဇနံ = ပကရိယိတ္ထ၊ ပကရိယိဿတိတိ ဝါ
ပကတံ။ န ပကတံ ဝိပ္ပကတံ။ (ယောဇနာ)။

တစ်နည်း- ပကာရေန ကတံ ပကတံ။ ပကတတော ဝိဂတံ
ဝိပ္ပကတံ။ ဝိဂတံ ပကတံ ယဿာတိ ဝါ ဝိပ္ပကတံ။ (သီ။ ဋီ။ သစ်)။
ဝိပ္ပကတံ ဘောဇနံ ယဿာတိ ဝိပ္ပကတဘောဇနော (ဘိက္ခု)။

အာနန္တရိကံ = နတ္ထိ အန္တရံ ယဿာတိ အနန္တရံ(အာသနံ)။
အနန္တရေ နိယုတ္တော၊ ဝသတိတိ ဝါ အာနန္တရိကော(ဘိက္ခု)။

ကောလာဟလံ = ကောလနံ ကောလော။
ကောလံ အာဟလတိ ဝိန္နတိတိ ကောလာဟလံ။ တိလိင်။

ပဝါရိတော= ပဝါရေတိ ပဋိက္ခိပတိတိ ပဝါရိတော။(ယောဇနာ)
တစ်နည်း- ပဝါရိယိတ္ထာတိ ပဝါရိတော။ ပယ်မြစ်စေအပ်ပြီးသူ-
ပယ်မြစ်သူ။ (ပါတိမောက် ဘာ၊ ဋီ။ ၂၅၉)။

မုစ္ဆိတာ = မုစ္ဆနံ မုစ္ဆာ။ မုစ္ဆ+အ+အာ။ မုယုနံ ဝါ မုစ္ဆာ။
မုဟ+ဆ+အာ။ မုစ္ဆာ သဉ္ဇာတာ ယေသံတိ မုစ္ဆိတာ။ မုစ္ဆ+ဣတ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၁၆

အဝုဋ္ဌာပနီယာ = ဝုဋ္ဌာပိယန္တေတိ (ဝုဋ္ဌာပေတဗ္ဗာတိ)

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၀၇

ဝုဠာပနီယာ။

န ဝုဠာပနီယာ အဝုဠာပနီယာ။

လေသကပ္ပေန = လိဿတိ သိလိဿတိတိ လေသော။

လိသ+ဏ။ ကပ္ပတိ ဧတေနာတိ ကပ္ပေါ။

လေသော ဧဝ ကပ္ပေါ လေသကပ္ပေါ။ (ဘာ၊ ဋီ၊ ၁၁၄)။

သတ္တရသဝဂ္ဂိယာ = သတ္တ စ ဒသ စ သတ္တရသ။

သတ္တဟိ အဓိကာ ဒသ ဝါ သတ္တရသ။

သတ္တရသန္တံ ဝဂ္ဂေါ သတ္တရသဝဂ္ဂေါ။

သတ္တရသဝဂ္ဂေ ဘဝါ သတ္တရသဝဂ္ဂိယာ။

ပစ္စန္နိမံ = ပစ္စန္ဓေ ဘဝေါ ပစ္စန္နိမော (ဝိဟာရော)။

ပဋိသင်္ခတေ = ပဋိသင်္ခရိယိတ္တာတိ ပဋိသင်္ခတော
(ဝိဟာရော)။ လက္ခဏအနက်၌ သတ္တမိဝိဘတ်သက်။

သံဃိကော = သံဃဿ အယံ သံဃိကော (ဝိဟာရော)။

ဂီဝါယံ = ဂါယန္တိ ဧတာယာတိ ဂီဝါ။ ဂါ၊ ဂေ+ဤဝ+အာ။

ဂိလာနော = ဂိလာယတိ ကိလမတိတိ ဂိလာနော။
ဂိလေ+ယူ။ အာချာတ်ရုပ်စဉ်ရာ၌ ဂိလာယတိ စသည်စဉ်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၁၇

ဂဟိတာဂဟိတံ = ဂဟိတော စ အဂဟိတော စ
ဂဟိတာဂဟိတော (ဝိဟာရော)။

သေယျဂ္ဂေန = သေယျာနံ အဂ္ဂေါ သေယျဂ္ဂေါ။
အဂ္ဂ-သဒ္ဒါ ပရိစ္ဆေဒကောဋိ အနက်ဟော။

၂၀၈

ဒုတိယဆင့်

ဥဿာရယီသု = ဥ-သရ+စုရာဒိ ကာယ+ဥ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၁၈

တေမာသံ = တယော မာသာ တိမာသံ။

တိမာသံယေဝ တေမာသံ။

သေနာသနဂ္ဂါဟာ = ဂါဟာပနံ ဂါဟော။

သေနာသနဿ ဂါဟော သေနာသနဂ္ဂါဟော။ (ဘာ၊ ဋီ)။

ပုရိမကော = ပုရိမော ဧဝ ပုရိမကော။

အပရဇ္ဈဂတာယ = အပရသ္မိ ကာလေ အပရဇ္ဈ။

တစ်နည်း-အပရသ္မိ အဟနိ အပရဇ္ဈ။ (မောဂ် ၄။ ၁၀၇)။ အပရ+
ဇ္ဈ။ အပရဇ္ဈ ဂတာယ ယာယာတိ အပရဇ္ဈဂတာ (အာသာဋ္ဌိ)။

အာသာဋ္ဌိယာ = အသယော ရဝိ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ အာသာဋ္ဌော။

အသယု+ဏ။ ယကို ဏပြု။ ပုံလိင်၊ ဣတ္ထိလိင်။

အာသာဋ္ဌေန (အာသာဋ္ဌာယ) ယုတ္တာ အာသာဋ္ဌိ ။
အာသာဋ္ဌ+ဏ+ဤ။

မာသဂတာယ = မာသော ဂတာယ ယာယာတိ မာသဂတာ။

ဝဿာဝါသတ္ထာယ = အာဝသနံ အာဝါသော။

ဝသံ အာဝါသော ဝဿာဝါသော။ (ဝဿာဝါသိကမှ အာဝါသကို
နည်းမှီသည်။) ဝဿာဝါသောဧဝ အတ္ထော ဝဿာဝါသတ္ထော။
တဒတ္ထသမ္ပဒါနံ သကို အာယပြု။

ဂါမကာဝါသံ = ခုဒ္ဒကော ဂါမော ဂါမကော။

ဂါမကေ အာဝါသော ဂါမကာဝါသော။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၀၉

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၁၉

ဝိနယကထံ = ဝိနယေန ပဋိသံယုတ္တာ ကထာ ဝိနယကထာ။

ဝိနယပရိယတ္တိယာ = ပရိယာပုဏနံ ပရိယတ္တိ။ ပရိ-
အပ (အာပ)+တိ။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဇီ၊ ၁။ ၁၅၆)။
ဝိနယဿ ပရိယတ္တိ ဝိနယပရိယတ္တိ။

ဓမ္မဂါရဝေန = ဓမ္မေ ဂါရဝေါ ဓမ္မဂါရဝေါ။

သမာနာသနိကေတိ = သမာနံ အာသနံ သမာနာသနံ။
သမာနာသနံ ယေသံ အတ္ထိတိ သမာနာသနိကာ။

ကိတ္တာဝတာ = အဗျယပုဒ်တည်း။ တဒ္ဓိတ်နာမ်ဟုယူသော်
“ကိ ပရိမာဏံ အဿာတိ ကိတ္တာဝါ ” ဟုပြု။ ကိ+ရိတ္တာဝန္တ။
ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်း။ (နိရုတ္တိ။ ၅၀၁)။

တိဝဿန္တရေန = တိဏိ ဝဿာနိ တိဝဿံ။
တိဝဿဿ အန္တရော(အန္တရံ) တိဝဿန္တရော။ (တိဝဿန္တရံ)
တိဝဿန္တရေ ဌိတော တိဝဿန္တရော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၂၀

တိဝဂ္ဂဿ = တယော ဝဂ္ဂါ ယဿာတိ တိဝဂ္ဂေါ။
ဝါကျတွင်းပါ ဝဂ္ဂသဒ္ဓါအရ ဝဂ္ဂပရိယာပန္နပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယူ။

ကိတ္တကံ = ကိ ပရိမာဏံ အဿာတိ ကိတ္တကံ။ ကိ+တ္တက။

သာဠိန္ဒံ = သဟ အာဠိန္ဒေန ယော ဝတ္ထတီတိ သာဠိန္ဒော
(ပါသာဒေါ)။

ဟတ္ထိနခကံ = ဟတ္ထိဖြင့် ဟတ္ထိကုမ္ဘတိုင်အောင်ယူ။

ဟတ္ထိ ဝိယာတိ ဟတ္ထိ(ဘူမိဘာဂေါ)။
 ဟတ္ထိမှိ ပတိဋ္ဌိတော ပါဒသင်္ခါတော နခေါ ဣမဿာတိ
 ဟတ္ထိနခကော။

ဘူမတ္ထရဏံ = အတ္ထရိယတေတိ အတ္ထရဏံ။
 ဘူမိယံ အတ္ထရိတဗ္ဗံ အတ္ထရဏံ ဘူမတ္ထရဏံ။ ဘူမိ+အတ္ထရဏ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၂၁

ဥပဒ္ဓါတာ = ဥပဒဝိယန္တေတိ ဥပဒ္ဓါတာ။ ဥပ-ဒ(သွာ၊ ကီ)+တ။
 အဝိဿန္ဓိယာနိ = ဝိဿန္ဓိယန္တေတိ ဝိဿန္ဓိယာနိ။
 ဝိ-သန္ဓ+ဏျ။ န ဝိဿန္ဓိယာနိ အဝိဿန္ဓိယာနိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၂၂

လောဟကုမ္ဘိ = ကာမိယတေ ဣစ္ဆိယတေတိ ကုမ္ဘိ။
 ကမု+ဘ+ဤ။ ကုယာ ပထဝိယာ(မှ) ဘဝတိတိ ဝါ ကုမ္ဘိ။ ကု-
 ဘူ+အ+ဤ။ ပုဒ်ပြီးရာ၌ မြေအိုးသာမက အိုးမှန်သမျှကို ဟောနိုင်၏။
 လောဟေန ကတာ ကုမ္ဘိ လောဟကုမ္ဘိ။

လောဟဘာဏကော = ဘာဏတိတိ ဘာဏကော။ ဘာဏ+ဏ္ဍ။
 ပုံနပုံ။ လောဟေန ကတော ဘာဏကော လောဟဘာဏကော။

ဝါသိ = ဝသန္တိ ဆိန္တန္တိ ဧတာယာတိ ဝါသိ၊ ဝါသိ။ ဝသ+ဏီ။

ပရသု = ပရံ သုနန္တိ ဟိသန္တိ ဧတေနာတိ ပရသု။ ပရ-သု
 (ဘူ၊ သွာ၊ ကီ)+ကိံ။ ပရံ သသတိ ဟိသတိတိ ဝါ ပရသု။
 ပရ-သသ+ဥ။ ဓာတွန်သကို ချေ။

ကုဌာရိ = ကုမ္ဘိတာ ဓာရာ ယာယာတိ ကုဌာရိ။ ကု-

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၁၁

ဓာရာ+နဒါဒိ ဤ။ ကုဓာရီဟူလိုလျက် ဧကိ ဌပြု။

ကုဒါလော = ကုံ ပထဝီ ဒါလယတိ ပဒါလေတိ ဧတေနာတိ
ကုဒါလော။ ကု-ဒလ(ဘူစု)+ဇာ။

ပဉ္စမတ္တေဟိ = ပဉ္စ မတ္တာ(ပမာဏံ) ယေသံတိ ပဉ္စမတ္တာနိ။

ဘိက္ခုသတေဟိ = ဘိက္ခုနံ သတာနိ ဘိက္ခုသတာနိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၂၃

အဝေဘဂီယာနိ = ဝိဘဇိယန္တေတိ ဝိဘဂီယာနိ။ ဝိ-ဘဇ+
ဇျ။ ဝိဘဂီယာနိ ဧဝ ဝေဘဂီယာနိ။
န ဝေဘဂီယာနိ အဝေဘဂီယာနိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၁၄

အာဠဝိယံ = အလံ (ဝိဘူသနံ) ဧတ္ထ အတ္ထိတိ အာဠဝိ။
အလ+ဝိ။ လကိုဠပြု။ အကို အာဒိယပြု။

စေတိယေ = စေတော ဝိယ ကတံ စေတိယံ။ စေတ+
ဣယ။ (ပါဘာဠိ။) စေတသိ ကတံ ဌပိတံ ဝါ စေတိယံ။ (နီတိ၊
သုတ္တ။ ၁၃၃၈)။ စိတိတဗ္ဗံ ပူဇိတဗ္ဗံတိ ဝါ စေတိယံ။ စိတ+ဇျ။

အာဠဝကာ = အာဠဝိယံ ဇာတာ အာဠဝကာ။

ဝိသတိဝဿိကမ္ပိ = ဝိသတိ ဝဿာနိ ဝိသတိဝဿံ။
ဝိသတိဝဿံ အဿ အတ္ထိတိ ဝိသတိဝဿိကံ (နဝကမ္ပံ)။

ဓူမကာလိကံ = ဓူမဿ ကာလော ဓူမကာလော။
ဓူမကာလော ဧဝ ဓူမကာလိကံ။ (ဘာ၊ ဋီ။ ၂၉၈)။

ဓူမကာလော အဿ အတ္ထိတိ ဝါ ဓူမကာလိကံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၂၅

ဆပ္ပဉ္စဝဿိကံ = ဆ ဝါ ပဉ္စ ဝါ ဆပ္ပဉ္စ။
 သင်္ချေဘယပဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိ။ ဝါ-သဒ္ဓါသည် အညပုဒ် ဖြစ်၏။
 ဆပ္ပဉ္စ စ တာနိ ဝဿာနိ စာတိ ဆပ္ပဉ္စဝဿာနိ။
 တစ်နည်း- ဆ ဝါ ပဉ္စ ဝါ ဝဿာနိ ဆပ္ပဉ္စဝဿာနိ။
 သင်္ချေဘယပဒဗဟုဗ္ဗိဟိပင်တည်း။
 ဆပ္ပဉ္စဝဿာနိ အဿ အတ္ထိတိ ဆပ္ပဉ္စဝဿိကံ။
 (သတ္တဌဝဿိကံ၊ ဒသဒ္ဓါဒသဝဿိကံ တို့ကိုလည်း နည်းတူ ပြုလေ။)။

သဗ္ဗေဝိဟာရေ (နဝကမ္မံ ဒေန္တိ) = ဒုတိယာယောဝိဘတ်
 သတ္တမိအနက်၌ သက်၊ တတိယာသတ္တမိနဉ္စ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၂၆

ထေယျသံဝါသကာ = ထေနနံ ထေယျံ။ ထေန+ဏျ။
 တိလိင်။ ထေယျာယ (ထေယျေန) သံဝါသော ဧတေသံတိ
 ထေယျသံဝါသကာ။ (သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၇)။

ဘိက္ခုနီဒူသကာ = ဘိက္ခုနီ (တိဏ္ဍံ မဂ္ဂိနံ အညတရသ္မိံ)
 ဒူသေန္တိတိ ဘိက္ခုနီဒူသကာ။
 အန္တတ္ထအရ- လောဘစေတသိကံ။
 တစ်နည်း- လောဘမူရိ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ စေတနာ။

လောဟိတုပ္ပါဒကာ = ရူဟတိ သရီရေ ဗျာပနဝသေနာတိ

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၁၃

လောဟိတံ။ ရူပ(ဇနနေ)+တ။ တစ်နည်း- ဣတ။ ရကိုလပြု။
 လောဟိတံ ဥပ္ပါဒေန္တိတိ လောဟိတုပ္ပါဒကာ။
 ဒေါသမူရိ (သတ္တမဇော) စေတနာကို အရကောက်။

ဥဘတောဗျဉ္ဇနကာ = ဥဘတော (နှစ်ပါးသောက်ကြောင့်)
 ပဝတ္တံ ဗျဉ္ဇနံ ဧတေသန္တိ ဥဘတောဗျဉ္ဇနကာ။ အလုတ္တသမာသ်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၂၇

ပရိယောသိတေ = ပရိယောသာပိယိတ္တာတိ ပရိယောသိတံ
 (နဝကမ္ပံ)။ ပရိ-အဝ-သာ+ကာရိတ်ကျေ+တ။

သာမီ = သံ အဿ အတ္တိတိ သာမီ။ သံ+အာမီ။ အဿတ္တိ-
 တဒ္ဓိတ်။ တဒဿတ္တိတိ ဝီ စ ဌံ စသဒ္ဓါဖြင့် အာမီပစ္စည်းသက်။

ဝိဟာရပရိဘောဂံ = ပရိဘုဇတေတိ ပရိဘောဂေါ။
 ဝိဟာရေ ပရိဘောဂေါ ဝိဟာရပရိဘောဂေါ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၂၈

ဥပေါသထဂ္ဂံ = ဥပေါသထံ ဂဏန္တိ၊ ဥပေါသထော ဝါ
 ဂယှတိ ဧတ္တာတိ ဥပေါသထဂ္ဂံ။ ဥပေါသထ-ဂဟ+က္ကံ(ယောဇနာ)

သန္နိသန္ဓံ = သင်္ဂမ္မ နိသီဒန္တိ ဧတ္တာတိ သန္နိသန္ဓံ။

တာဝကာလိကံ = တာဝ ကာလော တာဝကာလော။
 တာဝကာလံ (ထိုသုံးစွဲရာကာလ၌) ပဝတ္တံ တာဝကာလိကံ။
 (ပါ။ဘာ။ဋီ)။ တစ်နည်း-တာဝကာလော အဿ အတ္တိတိ
 တာဝကာလိကံ။ (ခုဒ္ဓ၊ ဋီ၊ သစ်)။

ဥန္ဒြိယတိ = ဥဒိ(ရု)+ ကံဟောယ+တေ။

သေနာသနပရိက္ခာရိကော = သေနာသနပရိက္ခာရေ
ဘဝေါ (ပရိယာပနော) သေနာသနပရိက္ခာရိကော။

စက္ကလိကံ = စက္ကံ ဧဝံ စက္ကလိကံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၂၉

ခေဠမလ္လကံ = ခေဠတိ ဂစ္ဆတီတိ ခေဠော။ ခေဠ+အ။
ခလတိ စလတီတိ ဝါ ခေဠော။ ခလ+ဏ။

ခံ အာကာသံ အလတီတိ ဝါ ခေဠော။ ခ-အလ+ဏ။

ခံ အာကာသံ ဣလတိ ဂစ္ဆတီတိ ဝါ ခေဠော။ ခ-ဣလ+အ။
ဒီယတီတိ ဝါ ခေဠော။ ဒီ+ဠ။

ခေဠဿ မလ္လကော ခေဠမလ္လကော။

ဒုဋ္ဌိက္ခံ = အသမိဒ္ဓိံ ဘိက္ခာ ဧတ္တာတိ ဒုဋ္ဌိက္ခံ (ရာဇဂဟံ)။
(ဒုလ္လဘာ ဘိက္ခာ ဧတ္ထ ဟုလည်း ပြုကြသည်)။

သံဃဘတ္တံ = သံဃဿ(သံဃာအားလုံးဖို့) ဘတ္တံ သံဃဘတ္တံ။
(ဘာ၊ဋီ။ ၃၀၃) သံဃဿ ဒါတဗ္ဗံ ဘတ္တံ သံဃဘတ္တံ။ (သာရတ္ထ)။

ဥဒ္ဓေသဘတ္တံ = ဥဒ္ဓေသေန လဒ္ဓဘိက္ခုနံ ဘတ္တံ
ဥဒ္ဓေသဘတ္တံ။ (ဘာ၊ဋီ)။
ဥဒ္ဓိသိတွာ ဒါတဗ္ဗံ ဘတ္တံ ဥဒ္ဓေသဘတ္တံ။(သာရတ္ထ။ ၃။၂၃၄)

နိမန္တနံ = နိမန္တိယတေ အနေနာတိ နိမန္တနံ။ (ဘာ၊ဋီ။
၃၀၄)။ နိမန္တေတွာ ဒါတဗ္ဗံ နိမန္တနံ။ (သာရတ္ထ)။

သလကဘတ္တံ = သလကကယ (ဖြင့်) ကာတဗ္ဗံ ဥဒ္ဓိသိတဗ္ဗံ
ဝါ ဘတ္တံ သလကဘတ္တံ။ (ဘာ၊ ဋီ)။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၁၅

သလောက် ဂါဟာပေတွာ ဒါတဗ္ဗံ ဘတ္တံ သလာကဘတ္တံ။ (သာရတ္ထ)။

ပက္ခိကံ = ပက္ခေ ကာတဗ္ဗံ၊ ဒါတဗ္ဗံ ဝါ ပက္ခိကံ။

ဥပေါသထိကံ = ဥပေါသထေ ကာတဗ္ဗံ၊ ဒါတဗ္ဗံ ဝါ ဥပေါသထိကံ။

ပါဠိပဒိကံ = ပဋိပဇ္ဇတေ စန္ဒော ခယံ၊ ဥဒယံ ဝါ ဧတ္ထာတိ ပါဠိပဒေါ။ ပါဠိပဒေ ကာတဗ္ဗံ၊ ဒါတဗ္ဗံ ဝါ ပါဠိပဒိကံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၃၀

ဥဒ္ဓိဋ္ဌာနုဒ္ဓိဋ္ဌံ = ဥဒ္ဓိသီယိတ္တာတိ ဥဒ္ဓိဋ္ဌော။

န ဥဒ္ဓိဋ္ဌော အနုဒ္ဓိဋ္ဌော။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌော စ အနုဒ္ဓိဋ္ဌော စ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာနုဒ္ဓိဋ္ဌော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၃၁

ဘဏ္ဍာဂါရေ = ဘဏ္ဍာဿ ဌပနံ အဂါရံ (အာဂါရံ) ဘဏ္ဍာဂါရံ။

အပ္ပမတ္တကဝိဿန္ဓကံ = ဝိဿန္ဓတိတိ ဝိဿန္ဓကော။

ဝိ-သန္ဓ(ဘူ)+ဏ္ဍ။

အပ္ပံ (အပ္ပါ) မတ္တာ ယဿာတိ အပ္ပမတ္တကော (ပရိက္ခာရော)။

အပ္ပမတ္တကဿ ဝိဿန္ဓကော အပ္ပမတ္တကဝိဿန္ဓကော။

သေနာသနက္ခန္ဓက ပြီး၏

၇။ သံဃဘေဒကက္ခန္ဓက

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၃၆

အနုပိယံ(နာမ) = ကုတ္တိလိင်္ဂ၊ ကညာဒိဂိုဏ်း။ “အနုပိယာ နာမ”ဟု ဆိုလိုလျက် အာကိုရဿပြု၊ နိဂ္ဂဟိတံလာ၍ “အနုပိယံ နာမ”ဟု ဖြစ်၏။ (သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၀)။

နာမ်ရုပ်မေးသော် အနုပိယာ ဟုတည် သိသက်၊ ချေ။ (ပြီးမှ သန္တိအစီအရင် ဆက်။)

ဘဂဝန္တံ ပဗ္ဗဇိတံ (အနုပဗ္ဗဇန္တိ) = ကမ္မပ္ပဝစနီယယုတ္တေ ဖြင့် ဒုတိယာဝိဘတ်သက်။

ဟေမန္တိကော = ဟိမာနိ ဧတ္ထ သန္တိတိ ဟေမော။

ဟေမော ဧဝ ဟေမန္တော။ (တဗ္ဘာဝဂ္ဂတ္ထိကမ္မဓာရဉ်း)။

ဟေမန္တေ ပါသော ဟေမန္တော။ (ဝါသ-နောက်ပုဒ်ကျေ)။

ဟေမန္တံ အရဟတီတိ ဟေမန္တိကော။

ဂိမ္မိကော = ဂိရတိ ပိဋ္ဌယတီတိ ဂိမ္မော။ ဂိရ+မ။

ဂစ္ဆတီတိ ဝါ ဂိမ္မော။ ဂမု+ဟ။ ဂ၏ အကို ကျပြု။

ဂိမ္မေ ဝါသော ဂိမ္မော။ ဂိမ္မံ အရဟတီတိ ဂိမ္မိကော။

ဝဿိကော = ဝဿတိ ပဝဿတိ ဧတ္တာတိ ဝဿော။

ပဿု+အ။ ဝဿေ ဝါသော ဝဿော။

ဝဿံ အရဟတီတိ ဝဿိကော။

နိပ္ပုရိသေဟိ = နတ္ထိ ပုရိသော ဧတေသံတိ နိပ္ပုရိသာနိ။

ပရိစာရယမာနော = ပရိစာရေတီတိ ပရိစာရယမာနော။

- ဟေဋ္ဌပါသာဒံ = ပါသာဒဿ ဟေဋ္ဌာ ဟေဋ္ဌာပါသာဒံ။
- အမှာကဉ္စ (ကုလာ) = သာမီအနက်။
- (တစ်နည်း)နိဒ္ဒါရဏ(သမုဒါယ) အနက် ဆဋ္ဌိ နံဝိဘတ်သက်။
- အနဂါရိယံ = အဂါရေ ဝါသော အဂါရံ။ အဂါရဿ ဟိတံ အဂါရိယံ။ နတ္ထိ အဂါရိယံ ဧတ္ထာတိ အနဂါရိယာ (ပဗ္ဗဇ္ဇာ)။
- ယရာဝါသတ္ထံ = ယရာဝါသေ ကာတဗ္ဗော အတ္ထော ယရာဝါသတ္ထော။
- ခေတ္တံ = ခိပိယတေတိ ခိတ္တံ။ ခိတ္တံ တာယတိတိ ခေတ္တံ။ ခိတ္တ-တာ+အ။ ခိပိယန္တေ ဗီဇာနိ ဧတ္ထာတိ ဝါ ခေတ္တံ။ ခိပ+တ။
- ကသာပေတဗ္ဗံ = ကသ(ဘူ)+ဏာပေ+တဗ္ဗ။
- နိဒ္ဒါပေတဗ္ဗံ = နိ-ဓာ(စု)+ဏာပေ+တဗ္ဗ။
- ဩပုနာပေတဗ္ဗံ = အဝ-ပု(ဘူဒါကီ)+နာ+တဗ္ဗ။ (ဘာ၊ ဋီ၊ ယောဇနာတို့၌ ဖုနဓာတ်ဖြင့် ဩပုနာပေတဗ္ဗံဟုရှိ၏။)
- စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၃၇
- အပေါ့သူက္ကာ = နတ္ထိ ဥဿုက္ကံ ယေသံ အမှာကန္တိ အပေါ့သူက္ကာ။
- ပိတရော = မာတာ စ ပိတာ စ ပိတရော။ (ဝိရူပေကသေသံ)။
- ပိတာမဟာ = ပိတု ပိတာ ပိတာမဟော။
- (ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသနည်းဖြစ်၍ အဘွားစသည်လည်း ရ၏)။
- တစ်နည်း- မာတာ စ ပိတာ စ ပိတရော (မိဘတို့)။
- ပိတူနံ ပိတရော ပိတာမဟာ။ ပိတု+အာမဟ။

ယရာဝါသက္ကေန = ကတ္တရိ စ ဌှိ စသဒ္ဓါဖြင့် ကံအနက် တတိယာ ဝိဘတ်သက်။

မရဏေနပိ ဝေါ = နာဝိဘတ် ဟိတ်အနက်၊ နံဝိဘတ် သာမိအနက်။

ရဇ္ဇံ = ရညော ဘာဝေါ ရဇ္ဇံ။ ရာဇ+ကျ။

အဟံ တယာ ယထာသုခံ ပဗ္ဗဇာဟိ = သူငယ်ချင်း၌ ဖြစ်သော ချစ်ခြင်းကြောင့် “အဟံ တယာ သဒ္ဓိ ပဗ္ဗဇိဿာမိ” ဟု ပြောလိုသော်လည်း “အဟံ တယာ” ဟု ပြောပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် စိတ်ကမြန်လွန်းလှသောကြောင့် တိုင်းပြည်စည်းစိမ်ကို မြင်ယောင်ရကား ထို၌တွယ်တာသော လောဘသည် ဆွဲငင်အပ်သည်ဖြစ်၍ “သဒ္ဓိ ပဗ္ဗဇိဿာမိ” ဟု မပြောနိုင်တော့ဘဲ “ယထာသုခံ ပဗ္ဗဇာဟိ” ဟုသာ ပြောဆိုနိုင်တော့သည်။ (ဌှ၊ ဘာ၊ ဋီ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၃၈

သစ္စဝါဒိနော = သစ္စံ ဝဒန္တိ သီလေနာတိ သစ္စဝါဒိနော။

သစ္စပဋိညာ = ပဋိဇာနနံ ပဋိညာ။

သစ္စံ ပဋိညာ ယေသန္တိ သစ္စပဋိညာ (မနုဿာ)။

သတ္တာဟံ = သတ္တ အဟာနိ သတ္တာဟံ။

သတ္တာဟော (အာဂမေဿာမိ) = ဘာ၊ဋီ၊သျှ-အလို ပဌမန္တ ကြံပါ။ “သတ္တ အဟာ သတ္တာဟော” ဟုပြု။ “နပုံ ဧကတ်ဌေမူသည် ယေဘုယျသာ” ဟု နီတိ သုတ္တ၊ ၇၀၃၌ဆိုသောကြောင့် ဤ၌ သမာဟာရဒီဂ ပုံလိင်တည်း။ ပါထိကဝဂ္ဂ ဥဒုမ္မရိယသုတ်၌ “ကိ

ကရိဿတိ သတ္တာဟော”ဟုလည်းကောင်း၊ ဝိနယသင်္ဂဟ၌ “သတ္တာဟော ကာလော အဿာတိ”ဟုလည်းကောင်း ပုံလိင်ဖြင့် ရှိသည်။

တစ်နည်း- ဒုတိယန္တကြံပါ။ သဿ စော သုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် အံကိုသြပြ။ “နစိရံ-မကြာပါ။ သတ္တာဟော-ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ အာဂမေဿာမိ-ပါအံ့”ဟုပေး။ သီဠိသစ်၊ ၂။ ၃၃၂။ သီဘာဠိ၊ ၄။ ၃၅၉တို့၌ ပြဆိုသော “န စိရံ တီဏိဝဿာနိ” အနက်ပေးပုံကိုမှီး။

သကျရာဇာ = သကျာနံ ရာဇာ သကျရာဇာ။

တစ်နည်း- သကျော စ သော ရာဇာ စာတိ သကျရာဇာ။
[ဒေဝရာဇာ၊ ဒေဝရာဇာ ကဲ့သို့ ပုရိသာဒိ၊ ရာဇာဒိ နှစ်ဂိုဏ်းရ။]

ဥပါလိကပ္ပကေန = ကပ္ပတိ ကေသေ ဆိန္တတိတိ ကပ္ပကော။
ဥပါလိ စ သော ကပ္ပကော စာတိ ဥပါလိကပ္ပကော။

သတ္တမာ = သတ္တန္တံ ပူရဏော သတ္တမော။

သတ္တမော ယေသံ အတ္ထိတိ သတ္တမာ။ သတ္တမ+ဏ။

စတုရဂီနိယာ = စတ္တာရိ အဂီနိ စတုရဂီ။

စတုရဂီ အဿာ အတ္ထိတိ စတုရဂီနိ။ စတုရဂီ+ဤ+ဣနိ။

ပရဝိသယံ = ဝိသေသေန သီယတေ သေဝီယတေတိ ဝိသယော။ ပရေသံ ဝိသယော ပရဝိသယော။

အာဘရဏံ = အာဘရိယတေတိ အာဘရဏံ။ အာ-ဘရ+ယ။

ဘဏ္ဍိကံ = ဘဏ္ဍံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ဘဏ္ဍိကံ။ ဘဏ္ဍ+ဣက။

ဇီဝိကာယ = ဇီဝနံ ဇီဝိကာ။ ဇီဝ+ဣ+အာ။

၂၂၀

ဒုတိယဆင့်

နိပ္ပတိတာ = နိပ္ပတိယိသုတိ နိပ္ပတိတာ။ နိ-ပတ+
ကာရိတ်ကျေ+တ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၃၉

ကိမဓီ = ကိ+အင်္ဂါ အာလပနေစဉ် စသဒ္ဒါဖြင့် ဟိတ်
အနက်၌ ပဌမာဝိဘတ်သက်။

မာနသိနော = မာနံ သယန္တိ နိဿယန္တိတိ မာနသိနော။

သာကိယမာနော = မညတိတိ မာနော။

သာကိယာနံ မာနော သာကိယမာနော။

နိမ္မာနာယိဿတိ = န မာနော နိမ္မာနော။ နိမ္မာနဟူသော
နာမ်ပုဒ်နောင် ကရောတိအနက်၌ အာယပစ္စည်း၊ ဿတိဝိဘတ်။

ဒိဗ္ဗစက္ခု = ဒိဝိ ဘဝံ ဒိဗ္ဗံ။ ဒိဝ+ကျ။ ဒိဗ္ဗံ ဝိယာတိ ဒိဗ္ဗံ။
ဒိဗ္ဗ+ဏ။ ဒိဗ္ဗံ စ တံ စက္ခု စာတိ ဒိဗ္ဗစက္ခု။

ပေါထုဇ္ဇနိကံ = ပုထုဇ္ဇနာနံ အယံ ပေါထုဇ္ဇနိကာ (ဣဒ္ဓိ)။

အရညဂတော = အရညေ ဂတော အရညဂတော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၄၀

ရဇ္ဇသုခံ = ရဇ္ဇဿ သုခံ ရဇ္ဇသုခံ။

ဥဗ္ဗိဂ္ဂေါ = ဥဗ္ဗိဇ္ဇတိတိ ဥဗ္ဗိဂ္ဂေါ။ ဥ-ဝိဇီ+ဏ။

ဥဿကီ = ဥဿကံနံ ဥဿကော။

ဥဿကော အဿ အတ္ထိတိ ဥဿကီ။

ဥတြဇ္ဈော = ဥတ္တသတိတိ ဥတြဇ္ဈော။ ဥ-တသိ+တ။
တကို တြပြ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၂၁

ပရဒတ္တဝုတ္တော = ဒီယတေတိ ဒတ္တံ။ ပရေဟိ ဒတ္တံ ပရဒတ္တံ။
ဝတ္တနံ ဝုတ္တိ။ ပရဒတ္တေန ဝုတ္တိ ယဿာတိ ပရဒတ္တဝုတ္တော။
ပရဒတ္တ+ဝုတ္တိ။ ကွစိသမာသန္တသုတ်ဖြင့် သမာသ်အဆုံး အ-ပြု။

မိဂဘူတေန = မိဂေါ ဝိယ ဘူတော အယံတိ မိဂဘူတော
(စေတော)။

ဣမံ ခေါ အတ္ထဝသံ သမ္ပဿမာနော = အတ္ထဝသံ အရ
သမာပတ် ၈-ပါးနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်။ (သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၂)

အတ္ထဝသံ = အတ္ထော ဝသော အတ္ထဝသော။
တစ်နည်း- အတ္ထောယေဝ အတ္ထဝသော။
တစ်နည်း- အတ္ထော (ဖလံ) ဝသော တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယ
ဧတဿာတိ အတ္ထဝသော။ (ပါ။ ဘာ၊ နိ။ ၂။ ၂၈၈)။

အထ ခေါ ဘဂဝါ ဧတမတ္ထံ ဝိဒိတွာ = ဧတမတ္ထံ အရ
သမာပတ် ၈-ပါးနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၄၁

အန္တရတော = အန္တရသဒ္ဓါ စိတ္တအနက်ဟော။ တောပစ္စည်း
သတ္တမုတ္တ။

ကောပါ = ရာဂစသော ကိလေသာ။ တစ်နည်း- ဒေါသ။

န သန္တိ =ဟိတ်ပါဌ်အရ မဂ်လေးပါး။တစ်နည်း- တတိယမဂ်။

ဣတိဘဝါဘဝတဉ္စ = ဘဝေါ စ အဘဝေါ စ ဘဝါဘဝေါ။
ဘဝါဘဝေါ ဧဝ ဘဝါဘဝတာ။

ဣတိ (အနေကပ္ပကာရာ) ဘဝါဘဝတာ ဣတိဘဝါဘဝတာ။

၂၂၂

ဒုတိယဆင့်

[ဘဝ= သမ္ပတ္တိ၊ ဝုဒ္ဓိ၊ သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ပုည။

အဘဝ = ဝိပတ္တိ၊ ဟာနိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ၊ ပါပ။]

ဝိတိဝက္ခော = ကရိုဏ်းပါဌ်အရ မဂ်လေးပါး။

သုခိ = သုခံ အဿ အတ္ထိတိ သုခိ။

အန္တိတ်အရ - သမာပတ် ၈-ပါးချမ်းသာ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ချမ်းသာ။

အဇာတသတ္တု = သရတိတိ သတ္တု။ သရ+တု။

သသတိ ဟိသတိတိ ဝါ သတ္တု။ သသု+တု။

အဇာတောယေဝ သတ္တု အဇာတသတ္တု။

ကုမာရော = ကုမာရယတိ ကိဋ္ဌတိတိ ကုမာရော။ ကုမာရ+အ။

ကာမိယတေတိ ဝါ ကုမာရော။ ကမု+အာရ၊ အကို ဥပြု။

ကုံ(ပထဝီ) မရတိ ဘိန္ဒတိတိ ဝါ ကုမာရော။ ကု-မရ+ဇာ။ ကယံ

(ပထဝီယံ) ရမတိတိ ဝါ ကုမာရော။ ကု-ရမ+ဇာ။ ရှေ့နောက်ပြန်။

သကဝဏ္ဏံ = သဿ အယံ သကော။

သကော ဝဏ္ဏော သကဝဏ္ဏော။

ကုမာရကဝဏ္ဏံ = ကုမာရောယေဝ ကုမာရကော။

ကုမာရကဿ ဝဏ္ဏော ကုမာရကဝဏ္ဏော။

အဟိမေခလိကာယ = ရတနမုတ္တာနိ မိဟတိ အနေနာတိ

မေဟနံ။ မိဟ+ယု။ မေဟနံဿ ခဿ မာလာ မေခလာ။

မေခလာ ဣဝ မေခလိကာ။

အဟိ ဧဝ မေခလိကာ အဟိမေခလိကာ။ (ယောဇနာ)။

ထာလိပါကသတာနိ = ထလတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဧတ္တာတိ

ထာလိယော။ ထလ+ဣ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၂၃

ပစ္စန္ဓိ ဧတ္ထာတိ ပါကာ။

ထာလိယော ဧဝံ ပါကာ ထာလိပါကာ။

ထာလိပါကာနံ သတာနိ ထာလိပါကသတာနိ။

ဘတ္တာဘိဟာရော = အဘိဟရိယတေတိ အဘိဟာရော။

ဘတ္တမေဝ အဘိဟာရော ဘတ္တာဘိဟာရော။

လာဘသက္ကာရသိလောကေန = လဗ္ဘတေတိ လာဘော။

သမ္မာ ကရိယတေတိ သက္ကာရော။ သက္ကစ္ဆံ ကာတဗ္ဗေတိ ဝါ

သက္ကာရော။ ကရဏံ ကာရော။ သမ္မာ ကာရော ဝါ သက္ကာရော။

သိလောကတိ ပတ္ထရတိတိ သိလောကော။

(ယောဇနာ၌ ဘာဝသာဓ်ပြု၏)။

လာဘော စ သက္ကာရော စ သိလောကော စ လာဘသက္ကာရ -

သိလောကော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၄၂

ဣစ္ဆာဂတံ = ဣစ္ဆာယေဝ ဣစ္ဆာဂတံ။ (တဗ္ဘာဝဂ္ဂတိ)။

သဟ စိတ္တုပ္ပါဒါ = တတိယာ (သဟာဒိယောဂ) အနက်၌

ပဉ္စမိ။ (သီ၊ ဋီ၊သစ်။ ၂၇၀)။

တစ်နည်း- နာဝိဘတ်ကို “နာအာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်

အာပြု။ (ကစ်ဘာ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၄၄)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၄၆

ကုက္ကုရဿ = ကုကတိ သသာဒယော ဂဏှာတိတိ

ကုက္ကုရော။ ကုက+ဥရ။

အတ္တဝေယ = ဟနနံ ဝေယ။

အတ္တနော ဝေယ အတ္တဝေယ။တဒတ္တသမ္ပဒါနံ သ၊အာယပြု။

ကဒလီ = ကေန ဝါတေန ဒလီယတေ ဝိဒါရီယတေတိ
ကဒလီ။ က-ဒလ+အ+ဤ၊ နဒါဒိဂိုဏ်း။

ကုစ္ဆိတံ ဒလံ (ပတ္တံ) ဧတိသန္တိ ဝါ ကဒလီ။ ကု+ဒလ+နဒါဒိ ဤ။

ဟန္တိ = ဟန+အ+တိ။ ဓာတွန်(န်)ကို တိသို့ကပ်။

ကာပုရိသံ = ကုစ္ဆိတော ပုရိသော ကာပုရိသော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၄၇

သရာဇိကာယ = သဟ ရညာ ယာ ဝတ္တတိတိ သရာဇိကာ
(ပရိသာ)။

ဝယောအနုပ္ပတ္တော = ဝယံ အနုပ္ပတ္တော ဝယောအနုပ္ပတ္တော။

ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရံ = ဒိဋ္ဌော ဓမ္မော ဒိဋ္ဌဓမ္မော။ ဝိဟရတိ
ဧတေနာတိ ဝိဟာရော။ သုခံ ဝိဟာရော သုခဝိဟာရော။
ဒိဋ္ဌဓမ္မေ သုခဝိဟာရော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော။
(ဘုရားရှင်အတွက်ဖြစ်၍ အရဟတ္တဖိုလ် ပဉ္စဈာန်ကိုယူ)။

ခေဠာသကဿ = ခေဠာ ဝိယာတိ ခေဠာ။ (ပုံလိင်)
အသတိ ဘက္ခတိတိ အသကော။

ခေဠေ အသကော ခေဠာသကော။

[မိစ္ဆာဇီဝေန ဥပ္ပန္နပစ္စယာ အရိယေဟိ ဝန္တဉ္စ ခေဠသဒိသာ၊
တထာရူပေ ပစ္စယေ အယံ အဇ္ဈောဟရတိတိ ကတွာ “ခေဠာ-
သကော”တိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တော။(ဋ္ဌ။၁၁၁)]

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၂၅

ခေဠာသကဝါဒေန = ခေဠာသကော ဣတိ ဝါဒေါ
ခေဠာသကဝါဒေါ။

အပသာဒေတိ = အပ-သဒ+စုရာဒိဏေ+တိ။

အာယာတော = အာဟနတိ စိတ္တန္တိ အာယာတော။ အာ-
ဟန+တ။

ပကာသနီယံ = ပကာသေတိ အနေနာတိ ပကာသနီယံ။
ပ-ကာသ+အနီယံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၄၈

မဟိဒ္ဓိကော = မဟတိ ဣဒ္ဓိ ယဿာတိ မဟိဒ္ဓိကော။

မဟာနုဘာဝေါ = အနု (ပုနပ္ပုနံ) တံ သမ္ပိ ဘာဝေတိ
ဝမေတိတိ အနုဘာဝေါ၊ အနုဘာဝေါယေဝ အာနုဘာဝေါ။
မဟန္တော အာနုဘာဝေါ ယဿာတိ မဟာနုဘာဝေါ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၄၉

ဒုဗ္ဗဒ္ဓိနော = နတ္ထိ ဗုဒ္ဓိ ယေသန္တိ ဒုဗ္ဗဒ္ဓိနော။ ပုံလိင်။
သာရမတိနောကဲ့သို့ ရုပ်ပြီးလေ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၅၀

ဥပစာရကာ = ဥပ (သပိပေ) စရန္တိတိ ဥပစာရကာ။ ဥပ-
စရ+ဇျ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၅၁

အဌာနေ = နတ္ထိ ဌာနံ ယေသံတိ အဌာနာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၅၂

အသိစမ္ပံ = အသိ စ စမ္ပံ စ အသိစမ္ပံ။ သေနင်္ဂက္ခဿမာ
ဟာရဒ္ဒန်။ဧကဝုဉ်ချည်း ရုပ်စဉ်လေ။

ပတ္တဒွေါ = ထမ္ဘတီတိ ထဒွေါ။ ထဘိ+တ။
ဘုသော ထဒွေါ ပတ္တဒွေါ။

ဝုဒ္ဓိဟေသာ = ဝုဒ္ဓိ+ဟိ+ဧသာ။ တစ်နည်း-ဝုဒ္ဓိ+ဧသာ။
ဝဒ္ဓတိ ဧတာယာတိ ဝုဒ္ဓိ။ ဝဒ္ဓ+တိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၅၃

ပဋိပထံ = ပထိယတေတိ ပထော။ ပထတိ ယာတိ
အနေနာတိ ပထော။ ပထဿ ပဋိမုခံ ပဋိပထံ။ ပတိ+ပထ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၅၄

ရဟိရံ = ရဟတိ ပဝတ္တတိတိ ရဟိရံ။ ရဟ+က္ကရ။ (ဇ္ဇာဒိ)
အာနန္တရိယံ = အနန္တရံ ဖလံ အနန္တရံ။ (အပါယ်ပဋိသန္ဓေ)
အနန္တရေ နိယုတ္တံ၊ အနန္တရံ အဿ ပယောဇနန္တိ ဝါ အာနန္တရိယံ။
တစ်နည်း-အနန္တရံ(အနန္တရကရဏံ) အဿာတိ အာနန္တရိယံ။
အနန္တရ+ ဇာက။ ကကို ယဉ္ဇြ။
(ဒေါသမူ သတ္တမဇောစေတနာကို အရကောက်)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၅၅

ပရူပက္ကမေန = ပရေသံ ဥပက္ကမော ပရူပက္ကမော။
(သူတစ်ပါးတို့၏လုံ့လ)။ ပရ+ဥပက္ကမ။

တစ်နည်း-ပရော ဥပက္ကမေန ဟုဖြတ်။
 “ပရော-သည်၊ ဥပက္ကမေန-ဖြင့် ဝေါရောပေယျ-ခွင်းရာ၏”ဟုပေး။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၅၆

အရက္ခိယာ = ရက္ခိတဗ္ဗတိ ရက္ခိယာ။ န ရက္ခိယာ အရက္ခိယာ။
 ရာဇဉာတကာ = ဉာယန္တေတိ ဉာတာ။

ရညာ ဉာတာ ရာဇဉာတာ။ ရာဇဉာတာ ဧဝ ရာဇဉာတကာ။
 ဝေတနံ = ဝေတိ ပဝတ္တတိ ဧတေနာတိ ဝေတနံ။ ဝေ+တန။

ပဟဋ္ဌကဏ္ဍဝါလော = ကဏ္ဍော စ ဝါလာနိ စ ကဏ္ဍဝါလံ။
 ပဟဋ္ဌံ ကဏ္ဍဝါလံ ယဿာတိ ပဟဋ္ဌကဏ္ဍဝါလော။

ကုဉ္ဇရံ = ကုံ (ပထဝီ) ဇရာပေတိတိ ကုဉ္ဇရော။
 ကုဉ္ဇေ (ဂိရိကုဉ္ဇေ) ရမတိတိ ဝါ ကုဉ္ဇရော။ ကုဉ္ဇ+ရမ+ကွံ။
 ကုဉ္ဇော(ဟန) အဿ အတ္တိတိ ဝါ ကုဉ္ဇရော။ ကုဉ္ဇ+ရ။

အာသဒေါ = အာ-သဒ+အဇ္ဇတ္တနီ ဩ။ (ကတ္တာ- တွံ)
 အန္တတ္ထ = ဝဓကစိတ္တေန ဥပဂမနံ။ (ဋ္ဌ။၁၁၁)

နာဂဟတဿ = နာဂေါ ဝိယာတိ နာဂေါ။နာဂ+ဏာ။
 တစ်နည်း- နတ္ထိ အာဂု (ပါပံ) ယဿာတိ နာဂေါ။ န+အာဂု။
 နာဂံ ဟနတိတိ နာဂဟတော။

ဣတော ပရံ ယတော = ယတောကို နာမ်ပုဒ် , နိပါတ်ပုဒ်
 ကြံ၍ အနက်နှစ်မျိုး ပေးနိုင်သည်။ နာမ်ပုဒ်ကြံလျှင်- ယာတိ
 ဂစ္ဆတိတိ ယန္တော ဟုပြု။ ယာ+အန္တ။ ဂစ္ဆန္တဒိ။

“ဣတော-မှ ပရံ-သို့၊ ယတော(ယန္တဿ) သွားသော၊ နာဂ-
 ဟတဿ-၏။ သုဂတိ၊ န ဟောတိ” ဟု အနက်ပေး။

တောပစ္စယန္တ နိပါတ်ကြံလျှင်-ဂါထာနိဿယအတိုင်း အနက်ပေး။

ပဋိကုဋိယော = ကုဋော အဿ အတ္တိတိ ကုဋိယော။
ကုဋ+ဣက။ ကကိုယပြု။ ပဋိမုခံ ကုဋိယော ပဋိကုဋိယော။

မဟေသိနာ = မဟန္တေ သီလက္ခန္ဓာဒိကေ ဒေသတိ
ဂဝေသတိတိ မဟေသိ။ မဟန္တ-ဒေသ+ဣ။ ပုံလိင်။

မဟန္တော ဤသော ဝိဘူတိ ဧတဿာတိ ဝါ မဟေသိ။
မဟန္တ+ဤသ။ ကွစိ သမာသန္တ-သုတ် ကာရသဒ္ဒါဖြင့် ဣ-ပြု။

အလက္ခိကော = လက္ခေတိတိ လက္ခိကော။ လက္ခ+ဣ။
ယကိုကပြု။ တစ်နည်း- လက္ခိတဗ္ဗေတိ လက္ခိကော။
န လက္ခိကော အလက္ခိကော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၅၈

သပရိသော = သဟ ပရိသာယ ယော ဝတ္တတိတိ သပရိသော။

တိကဘောဇနံ= တိဏ္ဍံ သမူဟော တိကံ။
တိကေန ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗံ ဘောဇနံ တိကဘောဇနံ။

သံဃဘေဒံ = ဘိဇ္ဇနံ ဘေဒေါ။
သံဃဿ ဘေဒေါ သံဃဘေဒေါ။ (စက္ကဘေဒံ-နည်းတူ။)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၅၉

ဂဟပတိစိဝရံ = ဂဟပတိဟိ ဒိန္နံ စိဝရံ ဂဟပတိစိဝရံ။

လူခပ္ပသန္တာ = လူခေ ပသန္တာ လူခပ္ပသန္တာ။

တိကောဋိပရိသဒ္ဓံ = တိကောဋိဟိ ပရိသုဒ္ဓံ တိကောဋိ-

ပရိသုဒ္ဓံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၆၀

ဗာဟုလ္လိကော = ဗဟုလာနံ ဘာဝေါ ဗာဟုလ္လံ။ ဗဟုလ+
ကျ။ ဗာဟုလ္လာယ ပဋိပန္နော ဗာဟုလ္လိကော။
ဗာဟုလ္လံ အဿ အတ္ထိတိ ဝါ၊ ဗာဟုလ္လေ နိယုတ္တော ဝါ
ဗာဟုလ္လိကော။ ဗာဟုလ္လ+ က္ကက။

ကပ္ပဋ္ဌိကံ = ကပ္ပံ တိဋ္ဌတိ ဌဿတိ ဝါ ဧတေနာတိ ကပ္ပဋ္ဌံ။
ကပ္ပဋ္ဌံ ဧဝ ကပ္ပဋ္ဌိကံ။ သုတ္တ-က္ကက။
[ဘာ၊ ဋီ-၌ ကပ္ပဋ္ဌိတိကံ-ဟူ သော မူကွဲပါ၌အတိုင်း "ကပ္ပံ ဌိတိ
ယဿာတိ ကပ္ပဋ္ဌိတိကံ" ဟု ပြု၏။]

ကိဗ္ဗိသံ = ကရောတိ အနိဋ္ဌဖလန္တိ ကိဗ္ဗိသံ။ ကရ+က္ကဗ္ဗိသ။
ကိလိယတေ သိထိလိကရိယတေ အနေနာတိ ဝါ ကိဗ္ဗိသံ။
ကိလ+က္ကသ။ လကို ဝပြု။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၆၁

တဒဟုပေါသထေ = တဒဟု+ဥပေါသထေ။
သောယေဝ အဟော တဒဟော။ သို့ကို ဥပြု။
ဥပဝသန္တိ (ဥပေတာ ဟုတွာ ဝသန္တိ) ဧတ္တာတိ ဥပေါသထော။
ဥပ-ဝသ+ထ။ ဓာတွန်မကျေ။ ဤနည်း၌ ဝါကျတည်း။
တစ်နည်း- ဥပေါသထော စ သော အဟော စာတိ
အဟုပေါသထော။ (ရှေ့နောက်ပြန်)။
သောယေဝ အဟုပေါသထော တဒဟုပေါသထော။
ဤနည်း၌ သမာသ်တည်း။(ကင်္ခါယော၊မဟာဋီ ၁၇၁)။

၂၃၀

ဒုတိယဆင့်

ဝေသာလိကာ = ဝေသာလီ နိဝါသော ဧတေသန္တိ
ဝေသာလိကာ။

ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ = ဝဇ္ဇိသု ဝသန္တိတိ ဝဇ္ဇိနော။
ဝဇ္ဇိနံ ပုတ္တာ ဝဇ္ဇိပုတ္တာ။ ဝဇ္ဇိပုတ္တာယေဝ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ။

အပ္ပကတညုနော = ပကတံ ဇာနန္တိတိ ပကညုနော။
ပကတ-ဉာ+ရူ။ န ပကတညုနော အပ္ပကတညုနော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၆၂

အထ ခေါ် ဒေဝဒတ္တော သံယံ ဘိန္နိတွာ = စာရေးတံကို
ယူစေ၍ ထိုသိမ်မွေ့ပင် သီးခြားဖြစ်သော ဥပုသ်ကံကို ပြုသွား၏။
ထို့ကြောင့်“သံယံ ဘိန္နိတွာ”ဟု ဆိုသည်။

ကာရုညံ = ကရုဏာယေဝ ကာရုညံ။ ကရုဏာ+ဏျ။

သညတ္တိယာ = သညာပနံ သညတ္တိ။ သံ-ဉာ+တိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၆၃

ဝိဂတထိနမိဒ္ဓေါ = ဝိဂတံ ထိနမိဒ္ဓံ ယသ္မာတိ(ယဿာတိ)
ဝိဂတထိနမိဒ္ဓေါ။

ပဋိဘာတု တံ = တံ ၌ ပဋိ-ဘာဓာတ်အယှဉ် ဆဋ္ဌိအနက်
ဒုတိယာသက်။

အာဂိလာယတိ = အာ-ဂိလေ+အ+တိ။ (ဓာတွန်မကျေ)

အာဒေသနာပါဠိဟာရိယာနုသာသနိယာ = အာဒိဿတိ
တောယာတိ အာဒေသနာ။ အာဒေသနာ စ သာ ပါဠိဟာရိယံ
စာတိ အာဒေသနာပါဠိဟာရိယံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၃၁

အနုသာသတိ ဧတာယာတိ အနုသာသနီ။
အာဒေသနာပါဠိဟာရယမေဝ အနုသာသနီ အာဒေသနာ-
ပါဠိဟာရိယာအနုသာသနီ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၆၄

အရညာယတနေ = အရညမေဝ အရညာယတနံ။
(သီဠိသစ်)။

နာဂါ = န ဂစ္ဆန္တိတိ နဂါ(ပဗ္ဗတာ)။ နဂါ ဝိယာတိ နာဂါ။

တတောနိဒါနံ = တတော နိဒါနံ ယဿာတိ တတောနိဒါနံ။
ကံအနက် ဒုတိယာသက်။ တစ်နည်း- တတော နိဒါနံ
တတောနိဒါနံ။ ဟိတ်အနက် ပထမာသက်။

မရဏမတ္တံ = မရဏံ မတ္တာ ယဿ ဒုက္ခဿာတိ မရဏမတ္တံ။

မမာနုကုဠံ = မမ+အနုကုဠံ၊ တစ်နည်း- မမံ+အနုကုဠံ။

ကပဏော = ကပိတဗ္ဗော ဒယိတဗ္ဗောတိ ကပဏော။
ကပိ+ယု။ တစ်နည်း- ပဏတိ ဗျာဟရတိ ဧတေနာတိ ပဏော။
ကုစ္ဆိတော ပဏော(ဥစ္စာ) ယဿာတိ ကပဏော။(ပါဘာဠိ)။

ဒူတေယျံ = ဒူတဿ ကမ္ပံ ဒူတေယျံ။ ဒူတ+ဏေယျ။
(သာရတ္ထ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၆၅

အာပါယိကော = ပါယနံ ပါယော။ ပါယ+အ။

နတ္ထိ ပါယော ဝုဒ္ဓိ ဧတ္တာတိ အပါယော။ (ဓာတွတ္ထ)။
တစ်နည်း- အယတော (ပုညတော), အာယတော ဝါ အပေတော

အပါယော။ အပ+အယ၊ အာယ။

အပါယေ နိဗ္ဗတ္တိဿတီတိ အာပါယိကော။ အပါယ+ဇာကိ။

နေရယိကော = နိရယေ နိဗ္ဗတ္တိဿတီတိ နေရယိကော။

ကပ္ပဌော = ကပ္ပံ ဌဿတီတိ ကပ္ပဌော။

အတေကိစ္ဆော = တိကိစ္ဆိတုံ အရဟတီတိ တေကိစ္ဆော။
တိကိစ္ဆိတဗ္ဗောတိ ဝါ တေကိစ္ဆော။

န တေကိစ္ဆော အတေကိစ္ဆော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၆၆

ဥဒပဇ္ဇထ = ဥ-ပဒ+ယ+အဇ္ဇ အာ။ ဓာတ်အစဉ် အ-လာ၊
ဒ်လာ၊ အာကို ထွပြု၍ “ဥဒပဇ္ဇိတ္ထ” ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ဂါထာ
အရာဖြစ်၍ ဆန်းစောင့်ခြင်းအကျိုးငှာ ကွစိ ဓာတု ဖြင့် ဣကို
အပြု၊ တကိုချေ၍ ရုပ်ပြီးသည်။

ဘာဝိတက္ကော = ဘာဝိတော အတ္တာ ယေနာတိ
ဘာဝိတက္ကော။

အဋ္ဌာ = ဌာ+အာ။ ဓာတ်အစဉ် အ-လာ။

စတုဒ္ဒါရံ = စတ္တာရိ ဒ္ဒါရာနိ ယဿာတိ စတုဒ္ဒါရော။

ဝိသကုမ္ဘေန = ဝိသေဟိ ပရိပုဏ္ဏော ကုမ္ဘော ဝိသကုမ္ဘော။

ဘေသ္မာ = ဘာယတိ ဧတသ္မာတိ ဘေသ္မာ။ ဘိ+သ္မာ။
ဤ၌ ပုံလိင်။

ဥဒဓိ = ဥဒကံ ဒဓာတီတိ ဥဒဓိ။ ပုံလိင်။
ဂါထာ၌ ဆန်းကြောင့် ဒီယပြု။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၃၃

ခယံ (ဒုက္ခဿ ပါပုဏေ) = နိဗ္ဗာန်ကောက်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၆၀

သံဃရာဇိ = ရာဇတိ ပဝတ္တတိတိ ရာဇိ။ ရာဇ+ဣ။
သံဃဿ ရာဇိ သံဃရာဇိ။

သံဃာကို ကွဲစေနိုင်သူ = ဘိက္ခု၊ ပကတတ္ထော၊ သမာန
သံဝါသကော၊ သမာနသီမာယံ ဌိတော။

အရှင်ဒေဝဒတ် ပကတတ်

ဗိမ္ဗိသာရမင်းကို သတ်ရန် အဇာတသတ်ကို ခိုင်းခြင်း၊
လောဟိတုပ္ပါဒကကံကို ပြုခြင်းများရှိခဲ့သော်လည်း အရှင်ဒေဝဒတ်
ပါရာဇိကမကျဘဲ ပကတတ်သာဖြစ်၏။

အဇာတသတ်မင်းကို ခိုင်းရာ၌ မင်းသားအဖြစ်၌တည်စဉ်
အဖကိုသတ်၍ မင်းပြုရန် စေခိုင်းသည်။ အဇာတသတ်ကား
မင်းဖြစ်ပြီးမှသတ်၏။ ဤသို့ အာဇာတ္တိချို့ယွင်း၍ ပါရာဇိကမကျ။
လောဟိတုပ္ပါဒကကံ ပြုသော်လည်း ထိုအချိန်၌ လောဟိတုပ္ပါ
ဒက ပုဂ္ဂိုလ်ကို အဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဘုရားရှင် ပညတ်တော်မမူအပ်
သေး။ ထို့ကြောင့် ပကတတ်(ပါရာဇိမကျသူ)အဖြစ်ဖြင့်သာ
သံဃာကို ခွဲ၏။

အာဝေဏီ = အာ မရိယာဒါ ဝေဏီယတေ ပဿီယတေတိ
အာဝေဏီ။ အာ-ဝေဏ+ဣ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၆၉

သံဃံ ဘိန္နိတွာ ကပ္ပဋ္ဌိကံ ကိဗ္ဗိသံ = ဒေါသမူဒွေရှိ

၂၃၄

ဒုတိယဆင့်

သတ္တမဇော စေတနာကို အရကောက်။

ယောဂက္ခေမာ = အရဟတ္တဖိုလ်။ တစ်နည်း-နိဗ္ဗာန်။

ဗြဟ္မံ ပုညံ ပဿတိ = မဟာကုသိုလ်ကို အရကောက်။

သံဃဘေဒကက္ခန္ဓက ပြီး၏

၈။ ဝတ္ထုက္ခန္ဓက

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၇၃

အနုဇ္ဈာဝုဋ္ဌံ = အဇ္ဈာဝသီယိတ္တာတိ အဇ္ဈာဝုဋ္ဌော။

န အဇ္ဈာဝုဋ္ဌော အနုဇ္ဈာဝုဋ္ဌော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၇၈

ဂမိကာ = ဂမိဿန္တိတိ ဂမိကာ။ ဂန္တံ ဘဗ္ဗာတိ ဝါ ဂမိကာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၇၉

ထေရာနုထေရေဟိ = အနု(ဒဟရာ) ထေရာ အနုထေရာ။

ထေရဿ အနုထေရာ ထေရာနုထေရာ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၃၅

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၈၀

ဝစ္စိတော = ဝစ္စံ သဇ္ဇာတံ အဿာတိ ဝစ္စိတော။ ဝစ္စ+ဣတ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၈၃

ပိဏ္ဍစာရိကာ = ပိဏ္ဍာယ စရန္တိတိ ပိဏ္ဍစာရိကာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၈၅

အရဏိသဟိတံ = အရိယတိ အဂ္ဂိနိပ္ပါဒနတ္ထံ ယံသီယတိ
ဧတ္တာတိ အရဏိ။ သဟ ဓနုနာ ဧတိ ပဝတ္တတိတိ သဟိတော။
သဟ-ဣ+တ။ အရဏိ စ သဟိတော စ အရဏိသဟိတော။

နက္ခတ္တပဒါနိ = န ဝီယတိတိ နက္ခတ္တံ။ န-ဒိ+တ။
န ခရတိတိ ဝါ နက္ခတ္တံ။ နက္ခတိတိ ဝါ နက္ခတ္တံ။ နက္ခ+တ။
နက္ခနံ ဂမနံ တာယတိတိ ဝါ နက္ခတ္တံ။ နက္ခ-တာ+တ။
နက္ခတ္တာနိ ဧဝ ပဒါနိ နက္ခတ္တပဒါနိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၈၉

အနာဒရိယံ = အာဒရနံ အာဒရော။
နတ္ထိ အာဒရော ယဿာတိ အနာဒရော။
အနာဒရဿ ဘာဝေါ အနာဒရိယံ။ အနာဒရ+ဣ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၉၀

ဆာရိကာ = သရတိ မလဿ သရဏံ ကရောတိတိ
ဆာရိကာ။ သရ+ဣ+အာ။ သကို ဆပြ။ (ဓာန်ဋီ)။
တစ်နည်း- ခါဒတိတိ ဆာရော။ ခါဒ+အာ။ခကို ဆပြ ဒကို ရပြ။
ဆာရော အဿ အတ္ထိတိ ဆာရိကာ။ (ယောဇနာ)။

၂၃၆

ဒုတိယဆင့်

ဥဿန္တာ = ဥဿဒတိတိ ဥဿန္တာ။ ဥ-သဒ+တ+အာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၉၁

ကိမိ = ကမတိ ယာတိတိ ကိမိ။ ကမ+ကူ။ ပုံလိင်။

အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အာဂတပဋိပါဠိယာ = ဝစ္စကုဋိယံ
ပဿာဝဋ္ဌာနေ နှာနတိတ္ထေတိ တီသုပိ ဌာနေသု အာဂတပဋိပါဠိ
ယေဝ ပမာဏံ။ (န ယထာဝုခံ)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၃၉၂

ဥဟတာ = ဥ-ဟဒ+တ။ ဓာတွန်ဒ်ကိုချေ။ (ဘာဠိ)

ဝတ္ထက္ခန္ဓက ပြီး၏

၉။ ပါတိမောက္ခဌပနက္ခန္ဓက

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၄၁၈

စိရနိသိန္ဓော = နိသိဒ္ဓိတိ နိသိန္ဓော။

စိရံ နိသိန္ဓဿ ယဿာတိ စိရနိသိန္ဓော။

တစ်နည်း- နိသဇ္ဇတေ နိသိန္ဓံ။

စိရံ နိသိန္ဓံ ယဿာတိ စိရနိသိန္ဓော။ (နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၇၀၈)

ဥဒ္ဒဿေ = ဥဒ္ဓံ ဓံသတိ ယာတိတိ ဥဒ္ဒဿော။ ဥ-ဓံသု+တ။

နန္ဒိမုခိယာ = နန္ဒိတဗ္ဗောတိ နန္ဒော။ နန္ဒော အဿ အတ္ထိတိ
နန္ဒိ (မုခံ)။ နန္ဒ+ဤ။ နပုံလိင်ဖြစ်၍ ဧကဝုဗ်၌ ရဿပြု။ နပုံလိင်
သုခကာရီကို နည်းမှီစဉ်။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၃၇

ယောဇနာ၌ “နန္ဒိယတိ တုသီယတီတိ နန္ဒိ”ဟု ပြုသည်။
နန္ဒိ မုခံ ဧတိသံတိ နန္ဒိမုခိ (ရတ္တိ)။ နဒါဒိ ဤပစ္စည်းသက်။

အဒ္ဓသာ ခေါ = ပရစိတ္တဝိဇာနန ကြိ-ဘိညာဉ်။ (သာရတ္ထ)

ဒုဿီလံ = နတ္ထိ သီလံ ယဿာတိ ဒုဿီလော။

ဒုဿိတံ သီလံ ယဿာတိ ဝါ ဒုဿီလော။ ဒု+သီလ။

အသုစိသင်္ကဿရသမာစာရံ = သရိတဗ္ဗောတိ သရော။
သင်္ကာယ သရော သင်္ကဿရော။ သင်္ကဿရော သမာစာရော
အဿာတိ သင်္ကဿရသမာစာရော။ အသုစိ ဟုတွာ သင်္ကဿရ-
သမာစာရော အသုစိသင်္ကဿရသမာစာရော။(မဟာနိဌ၊ ၂၉၅)

ပဋိစ္ဆန္တကမ္မန္တံ = ကမ္မမေဝ ကမ္မန္တော။(တဏှာဝဂ္ဂတ္ထိ)
ပဋိစ္ဆန္တော ကမ္မန္တော ယဿာတိ (ယေနာတိ) ပဋိစ္ဆန္တကမ္မန္တော။

သမဏပဋိညံ = သမဏော ဣတိ ပဋိညာ ယဿာတိ
သမဏပဋိညော။ သမဏ+ပဋိညာ။

အန္တောပူတိံ = အန္တော ပူတိံ ယဿာတိ အန္တောပူတိံ။
ပုံလိင်။

အဝဿုတံ = အဝဿုယတေတိ အဝဿုတော။ အဝ-
သု+တ။

ကသမ္မုဇာတံ = ကသီယတိ ဝိလေခိယတီတိ ကသမ္မု။
ကသ+အမ္မု။

ကသမ္မု ဝိယ ဇာတော ကသမ္မုဇာတော။ (အဘိ၊ ၄၊ ၃။ ၅၇)။
တစ်နည်း-ကသမ္မု ဇာတော ယဿာတိ ကသမ္မုဇာတော။ (အံဋီ)။

၂၃၈

ဒုတိယဆင့်

ကသမ္မု အရ မုချအားဖြင့် အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ်၊ သဒ္ဓရုပ်(ဥတုဇ)။
သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် ရာဂစသော ကိလေသာ(၁၀)ပါး။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၄၁၉

ဗာဟာယံ = ဝဟတိ ဘာရံ ဧတာယာတိ ဗာဟာ။ ဝဟ+
အ+အာ။

ပပါတော = ပပတန္တိ ဧတ္တာတိ ပပါတော။
ပပါတော ဝိယာတိ ပပါတော။

ဝေလံ = ဝိဂစ္ဆန္တိ ဣရာ ယဿန္တိ ဝေလာ။
ဝိ+ဣရ+အာ။ ရကို လပြု။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ = ၄၂၀

ကုဏပေန = ကုစ္ဆိတံ နေတိတိ ကုဏပေါ။ ကု-နိ+အပ။
အကုထိ ပူတိဘာဝံ အဂမိတိ ဝါ ကုဏပေါ။ ကုထ+အပ။
ထကို ဣပြု။ တစ်နည်း- ကုဏပ+အာ။

တီရံ = ဇလံ တာယတိတိ တီရံ။ တာ+ရ။ အာကို ဤပြု။

အစိရဝတီ = အစိရံ (သီယဂမနံ) ဧတိဿာ အတ္တိတိ
အစိရဝတီ။ အစိရ+ဝန္တု+ဤ။ နဒါဒိ။

အန္တလိက္ခာ = တေသံ တေသံ ဝတ္ထုနံ အန္တရံ နာနတ္ထံ
ဣက္ခတေ လောကော အနေနာတိ အန္တလိက္ခံ။ အန္တရ-ဣက္ခ+အာ။
နပုံ။

တစ်နည်း- ဣက္ခနံ ဒဿနံ ဣက္ခာ။ ဣက္ခ+အ+အာ။
ဣက္ခာယ ဒဿနာယ အန္တရံ အန္တလိက္ခံ။ တပျူရိသ်သမာသ်။

ဇာတဇူပံ = ဇာတံ ဇူပံ ယဿာတိ ဇာတဇူပံ။
 တစ်နည်း- ပကဋ္ဌံ ဇာတံ ဇာတဇူပံ။ ပကဋ္ဌအနက် ဇူပ-ပစ္စည်း။
 မဿာရဂလ္လံ = မဿာရဂိရိမ္ပိ ဇာတံ မဿာရဂလ္လံ။ မဿာရဂိရိ+
 လ။ ရကို လပြု။ ဣကို အပြု။ (ဓာန်၊ ဋီ)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၂၁

အညာပဋိဝေဓော = ပဋိဝိဇ္ဇနံ ပဋိဝေဓော။ အာ(မရိယာဒံ)
 ဇာနာတိတိ အညာ။ အညာယ ပဋိဝေဓော အညာပဋိဝေဓော။
 အညာအရ မုချအားဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ပညာ။
 ကာရဏူပစာအား ဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ပညာ။
 နာနန္တရိကနည်းအားဖြင့် ပညာမှကြွင်းသော အရဟတ္တဖိုလ်နှင့်
 ယှဉ်သည့် သမ္မာသင်္ကပ္ပစသည်။ (ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ၊ ၃၊ ၄၀၈)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၂၄

ဆန္ဒမတိဝဿတိ = အာပတ်သင့်ပြီး ဖုံးထားသူ၏ အခြား
အာပတ်သစ်သို့ သင့်ရောက်ခြင်းကို ရည်ရွယ်သည်။

သာပတ္တိကေန = သဟ အာပတ္တိယာ ယော ဝတ္တတိတိ
သာပတ္တိကော။

ဌပိတံ ခေါ် ပါတိမောက္ခံ = ဉာတ်၏ ရှေ့၌သော်လည်း
 ကောင်း၊ နောက်၌သော်လည်းကောင်း ပါတိမောက်ကို တန့်ထား
 အပ်ရာ မရောက်။ “သုဏာတု။ ပေ။ ဥပေါသထံ ကရေယျ”ဟု
 ဉာတ်ကို ရွတ်ဆိုစဉ် သု-အက္ခရာမှစ၍ ရေ-အက္ခရာတိုင်အောင်
 ရွတ်ဆိုဆဲ ကာလ၌ တားမြစ်မှသာ တန့်ထားအပ်ရာ ရောက်
 သည်။ ထိုကာလသည် ပါတိမောက်ကို တန့်ထားအပ်ရာခေတ်

၂၄၀

ဒုတိယဆင့်

မည်၏။ (၄၁၂၃)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၂၅

ပါတိမောက္ခဌပနံ = ဌပီယတေ ဌပနံ။ ဌာ+ဏာပေ+ယု။
ပါတိမောက္ခဿ ဌပနံ ပါတိမောက္ခဌပနံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၂၈

ဓမ္မိကံ သာမဂ္ဂီ န ဥပေတိ = (၁) ကံပျက်စေလို၍
သံယကံပြုရာသို့ ကိုယ်တိုင်မလာခြင်း၊ (၂) ဆန္ဒလည်း မပေးခြင်း၊
(၃) မျက်မှောက်ဖြစ်နေလျှင်လည်း ကံကိုတားမြစ်ခြင်းတို့တည်း။

သာမဂ္ဂီ = သမဂ္ဂဿ ဘာဝေါ သာမဂ္ဂီ။

ပစ္စာဒိယတိ = ပတိ-အာ-ဒါ+ဒိဝါဒိယ+တိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၂၉

ရာဇန္တရာယေန = ရာဇာ ဧဝ အန္တရာယော ရာဇန္တရာယော။

ဇိဝိတန္တရာယော = ဇိဝိတဿ အန္တရာယော ဇိဝိတန္တရာယော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၃၃

ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိယာ။ ပေ။ အာကာရေဟိ = အာကာရ အရ
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ(ဒိဋ္ဌိစေတသိက်)ကို အရကောက်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၃၅

အတ္တာဒါနံ = အာဒါတဗ္ဗတိ အာဒါနံ။ အတ္တနာ အာဒါနံ
အတ္တာဒါနံ။ [သာသနာတော်ကို သုတ်သင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော
ရဟန်းသည် အကြင်အဓိကရုဏ်းကို ယူ၏။ ထိုအဓိကရုဏ်းသည်

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၄၁

အတ္တာဒါနမည်၏။ |

အတ္တသဉ္စိတံ = သဟ ဟိနောတိ ပဝတ္တတီတိ သဉ္စိတံ။
(ပါ၊ ဘာ၊ ဋီ)။ သမ္မာ ဟိတံ ယဿာတိ ဝါ သဉ္စိတံ။

အတ္ထေန သဉ္စိတံ အတ္တသဉ္စိတံ။

သန္တိဋ္ဌေ = ပဿိယိသုတိ ဒိဋ္ဌာ။ သင်္ဂမ္မ ဒိဋ္ဌာ သန္တိဋ္ဌာ။

သမ္ဘတ္တေ = ဘဇ္ဇိတိ ဘတ္တာ။ သုဋ္ဌ၊ သဟ ဝါ ဘတ္တာ
သမ္ဘတ္တာ။ သံ+ဘတ္တာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၃၆

အဝိပ္ပဋိသာရကရံ = သရဏံ သာရော။ ပဋိစ္စ သာရော
ပဋိသာရော။ ဝိရူပံ ပဋိသာရော ဝိပ္ပဋိသာရော။ (ကုက္ကုစ္စ)
ဝိပ္ပဋိသာရံ ကရောတီတိ ဝိပ္ပဋိသာရကရံ။
န ဝိပ္ပဋိသာရကရံ အဝိပ္ပဋိသာရကရံ။

အစ္စ္စိဒ္ဒေ = နတ္ထိ ဆိဒ္ဓံ ယဿာတိ အစ္စ္စိဒ္ဒေါ။ (ကာယသမာ-
စာရော)။

အပ္ပဋိမံသေန = ပဋိမသီယတေတိ ပဋိမံသော။ ပတိ-
မသ+အ။ နတ္ထိ ပဋိမံသော ယဿာတိ အပ္ပဋိမံသော။

အနာယာတံ = နတ္ထိ အာယာတော ယဿာတိ အနာယာတံ
(စိတ္တံ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၃၆

မေတ္တစိတ္တံ = မေတ္တာ အဿ အတ္တီတိ မေတ္တံ။ မေတ္တံ စ
တံ စိတ္တံ စာတိ မေတ္တစိတ္တံ။ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော

မေတ္တာစာချုပ်၊ ရူပအောက်စာချုပ်လေးပါးတည်း။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၃၈

မေတ္တစိတ္တော = မေတ္တံ စိတ္တံ ယဿာတိ မေတ္တစိတ္တော။

ဒေါသန္တရော = ဒူသီယတေတိ ဒေါသံ။

ဒေါသံ အန္တရံ ယဿာတိ ဒေါသန္တရော။ (ဘာ၊ ဇီ၊ ၄၃၃)။

တစ်နည်း-ဒေါသေန သမ္ပယုတ္တံ အန္တရံ ယဿာတိ ဒေါသန္တရော။

ဤနည်းတို့၌ အန္တရသဒ္ဒါ စိတ္တအနက်ဟော။

တစ်နည်း-ဒေါသော အန္တရေ ယဿာတိ ဒေါသန္တရော။

အန္တရေ ပတိတော ဒေါသော ယဿာတိ ဝါ ဒေါသန္တရော။

(အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅)။ ဤနည်း၌ အန္တရသဒ္ဒါ အဗ္ဘန္တရ အနက်ဟော။

ကတိဟိ (အာကာရေဟိ) = ကိ ပရိမာဏံ ယေသန္တိ ကတိ။

ကိ+ရတိ။ (မောဂ်၊ ၄။ ၄၄)။

ကတိသဒ္ဒေါ ဗဟုဝစနန္တော။ ရုပ်စဉ်ရာ၌ ကတိသဒ္ဒါနောင်

ယောဝိဘတ်များကိုချေ။ တတိယာမှ စ၍ ကတိဟိ စသည်စဉ်။

(ရူ၊ ၁၂၀)

အဓမ္မစုဒ္ဒိတော = စောဒီယတေတိ စုဒ္ဒိတော။ စုဒ(စု)+တ။

အဓမ္မေန စုဒ္ဒိတော အဓမ္မစုဒ္ဒိတော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၃၉

ကာရုညတာ = ကရုဏာယေဝ ကာရုညံ။

ကာရုညဿ ဘာဝေါ ကာရုညတာ။ (ဘာ၊ ဇီ)

ကရုဏာယေဝ ကာရုညံ။ ကာရုညံယေဝ ကာရုညတာ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၄၃

တစ်နည်း- ကာရုဉ် အဿ အတ္ထိတိ ကာရုညော။
 ကာရုညဿ ဘာဝေါ ကာရုညတာ။(ဘာဋီပါသျှ)
 အပ္ပနာကရုဏာ၊ ဥပစာရကရုဏာ (၂)မျိုးလုံးကို အရကောက်။

ဟိတေသိတာ = ဟိတံ ဧသတိတိ ဟိတေသီ။ ဟိတေသိနော
 ဘာဝေါ ဟိတေသိတာ။ အပ္ပနာမေတ္တာနှင့် ဥပစာရမေတ္တာ။

အနုကမ္ပိတာ = အနုကမ္ပနံ အနုကမ္ပာ။
 အနုကမ္ပာ အဿ အတ္ထိတိ အနုကမ္ပိ။
 အနုကမ္ပိနော ဘာဝေါ အနုကမ္ပိတာ။
 (ဟိတေသိတာနှင့် အရကောက်တူ)

အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနတာ = . ဝုဋ္ဌာပေတိတိ ဝုဋ္ဌာနော။
 အာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌာနော အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနော။
 အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနဿ ဘာဝေါ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနတာ။

ဝိနယပုရေက္ခာရတာ = ပုရေ ကရေတိတိ ပုရေက္ခာရော။
 ဝိနယံ ပုရေက္ခာရော ဝိနယပုရေက္ခာရော။
 ဝိနယပုရေက္ခာရဿ ဘာဝေါ ဝိနယပုရေက္ခာရတာ။

ပါတိမောက္ခဌပနက္ခန္ဓက ပြီး၏

၁၀။ ဘိက္ခုနီကုန္ဒက

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၄၂

မဟာပဇာပတိ = မဟာတိ ပဇာ မဟာပဇာ။

မဟာပဇာယ ပတိ မဟာပဇာပတိ။

တစ်နည်း- ပဇာယ ပတိ ပဇာပတိ။

မဟန္တိ စ သာ ပဇာပတိ စာတိ မဟာပဇာပတိ။

အလံ တေ ဂေါတမိ-ဟု ပယ်ခြင်းအကြောင်း

အပင်ပန်းခံ၍ အကြိမ်များစွာ တောင်းပန်မှ ခွင့်ပြုတော်မူ အပ်သော ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို “ငါတို့သည် ဤရှင်ရဟန်းအဖြစ် ကို ခဲခဲယဉ်းယဉ်းရအပ်ခဲ့လေစွ”ဟု နှလုံးသွင်း၍ ကောင်းစွာ စောင့်ထိန်းကြလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်လျက် ကောင်းမြတ်သည်ကို ပြု၍ ခွင့်ပြုတော်မူလိုသောကြောင့် ပယ်မြစ်တော်မူသည်။

သူနေဟိ. . . ဂတ္တေန = ဤလေးပုဒ်တို့၌ ဣတ္ထမျှတလက္ခဏအနက်၌ တတိယာသက်။

ဒုက္ခိ၊ ဒုမ္မနော = နှစ်ပုဒ်လုံး ဒေါမနဿဝေဒနာကို အရ ကောက်။

အဿုမုခိ = အဿုနိ မုခေ ယာယာတိ အဿုမုခိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၄၄

မာတုတ္တာ = မာတု ဘဂိနီ မာတုတ္တာ။ ဘဂိနီအနက် ဆ+အာ။

ဇနေတ္တိယာ = ဇနေတိတိ ဇနေတ္တိ။ ဇန+တိ။ လက္ခဏဝန္တ၊ သတ္တမိ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၄၅

ထည် = ထနတော ဇာတ် ထည်။ ထန+ကျ။

ဝဿသတူပသမ္ပန္နာယ = ဝဿသတံ ဥပသမ္ပန္နာယ
ယာယာတိ ဝဿသတူပသမ္ပန္နာ။

တဒဟုပသမ္ပန္နဿ = တဒဟု ဥပသမ္ပန္နော တဒဟုပသမ္ပ-
န္နော။ (သာရတ္ထ) ထိုနေ၌ ရဟန်းဖြစ်သူ။

[တစ်နည်း- သောယေဝ အဟော တဒဟော။

တဒဟော ဥပသမ္ပန္နဿ ယဿာတိ တဒဟုပသမ္ပန္နော။-ဟုပြု။
ရဟန်းဖြစ်ပြီး၍ ထိုတစ်ရက်သာ ရှိသေးသူ။]

အန္တဒ္ဓမာသံ = အဒ္ဓမာသံ အဒ္ဓမာသံ အနု အန္တဒ္ဓမာသံ။

ပူဇေတွာ = ပူဇေတီတိ ပူဇေတွာ။ အပူဇယီတိ ပူဇေတွာ။
ပူဇယိတွာနာတိ ဝါ ပူဇေတွာ။ ပူဇီယတေ ဝါ ပူဇေတွာ။

သိက္ခမာနာယ = သိက္ခတီတိ သိက္ခမာနာ။ (ဝိရတိ၊
စေတနာကောက်)။

တစ်နည်း-သိက္ခံ မာနေတီတိ သိက္ခမာနာ။သိက္ခ-မာန+အ+အာ။

ဥပသမ္ပဒါ = သမ္ပဇနံ သမ္ပဒါ။

ဥပရိက္ခတာ သမ္ပဒါ ဥပသမ္ပဒါ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၄၅

ဝစနပထော = ဝစနမေဝ ပထော ဝစနပထော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၄၆

မဏ္ဍနကဇာတိကော = မဏ္ဍယတိ သီလေနာတိ မဏ္ဍနော။

မဏ္ဍနောယေဝ မဏ္ဍနကော။

၂၄၆

ဒုတိယဆင့်

မဏ္ဍနကော ဇာတိ ယဿာတိ မဏ္ဍနကဇာတိကော။

သီသံနာတော = သီသေန သဟ နာတော သီသံနာတော။
ဝါစာသိလိဋ္ဌအကျိုးငှာ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။

ဥတ္တမဂီ = ဥတ္တမံ အဂီ ဥတ္တမဂီ။ နပုံလိင်။

စိရဋ္ဌိတိကံ = စိရံ(စွာ) ဌိတိ ယဿာတိ စိရဋ္ဌိတိကံ ။
စိရာ(ကြာမြင့်သော) ဌိတိ ယဿာတိ ဝါ စိရဋ္ဌိတိကံ။(ဗြဟ္မစရိယံ)။

ဗဟုတ္ထိကာနိ = ဗဟူ ကုတ္ထိယော ယေသန္တိ ဗဟုတ္ထိကာနိ။

သုပ္ပဓံသိယာနိ = ပဓံသိယန္တေတိ ပဓံသိယာနိ။

သုဋ္ဌ (သုခံ) ပဓံသိယာနိ သုပ္ပဓံသိယာနိ။

ကုမ္ဘထေနကေဟိ = ကုမ္ဘေန ထေနန္တိတိ ကုမ္ဘထေနကာ။
ကုမ္ဘ-ထေန(စု)+ဏ္ဍ။

ကုမ္ဘဖြင့် အိုး၌ထည့်၍ ထွန်းအပ်သော ဆီမီးတိုင်အောင်ယူ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၄၇

သေတဋ္ဌိကာ = သေတံ(ဖြူအောင်) သေတကရဏဝသေန
ဝါ အဋ္ဌတိ ဟိသတိတိ သေတဋ္ဌိကာ။ သေတ-အဋ္ဌ(ဘူ)+ဏ္ဍ+အာ။

အနတိက္ကမနာယ = အတိက္ကမီယတေ အတိက္ကမနံ။
န အတိက္ကမနံ အနတိက္ကမနံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၅၀

ဇာယာယော = ဇာယတိ ပုတ္တော ဣမာဟိတိ ဇာယာယော။
ဇန+ယ+အာ။ ဇနကို အာပြု။

တစ်နည်း-ဇေတိတိ ဝါ ဇာယာ။ ဇိ(ဇယေ)+ယ+အာ။ ဇိကို ဇာပြု။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၄၇

ဇာရိယော = ဇီရန္တိ အနေနာတိ ဇာရော။ ဇရ+ဏ။
ဇာရဿ ဣမာ ဇာရိယော။ ဇာရ+ဏ+ဤ။

ဗျူဟော = ဗျူဟေတိ သမ္ပိက္ခေတိတိ ဗျူဟော။ ဝိ-ဥဟ+အ။

သိယံသုကေ = သိယံတိ ဧကိဘာဝံ ယာတိတိ သိယံသုကံ။
သိယံ+အာသုက။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၅၁

ကတကမ္မာ = ကတံ ကမ္မံ ယာသန္တိ (ယာဟိတိ) ကတကမ္မာ
(ဘိက္ခုနိယော)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၅၂

မုဋ္ဌဿတိနိယာ = မုဋ္ဌာ သတိ ယာယာတိ မုဋ္ဌဿတိနီ။
မုဋ္ဌာ+သတိ+ဣနီ။

ကဒ္ဒမောဒကေန = ကဒ္ဒမော ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ကဒ္ဒမံ။
ကဒ္ဒမံ စ တံ ဥဒကံ စာတိ ကဒ္ဒမောဒကံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၅၄

ဩဝါဒဌပိတာယ = ထပိယတေတိ ဌပိတော။ ထပ+တ+
အာ။ ဌပိတော ဩဝါဒေါ ယာယာတိ ဩဝါဒဌပိတာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၅၅

ဒွေ တိဿော ဘိက္ခုနိယော ဩဝါဒံ ဂန္တံ = ဘောဟော
ကြိယာဖြစ်သော ဂန္တံ၌စပ်ရသောကြောင့် “ဒွေ တိဿော ဘိက္ခု-
နိယော”တို့၌ တတိယာ(အဝုတ္တကတ္တား)အနက် ပထမာယော

၂၄၈

ဒုတိယဆင့်

ဝိဘတ်သက်။ (သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၄၄၅)

တစ်နည်း - တတိယာဝိဘတ်မှ ပထမာဝိဘတ်ပြန်နေသော
ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသတည်း။ (ဘာ၊ ၄၅၅)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၅၈

ဝိလီဝေန ပဋ္ဌေန = ယောဇနာ၌ ဝိလီဝေနဝယ် ဗဟုဝဏ်
အနက်၌ ဧကဝဏ်ဝိဘတ်ဟု ဖွင့်၏။ (ဝစနဝိပလ္လာသ ဟူလို)
“ကတေန”ဟု ပါဌသေသထည့်၍လည်း ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့်
“ဝိလီဝေန-နီးဖြင့်၊ (ကတေန-ပြုအပ်သော)၊ ပဋ္ဌေန-အပြားဖြင့်”
ဟုပေး။ တစ်နည်း-ဝိလီဝေနကို “ဝိလီဝေဟိ ကတံ ဝိလိဝံ”ဟုပြု။

အဋ္ဌိလ္လေန = အဋ္ဌိယေဝ အဋ္ဌိလ္လံ။ အဋ္ဌိ+ဣလ္လ။ (ဘာ၊ ၄၆၀)
တစ်နည်း- အလ္လံ အဋ္ဌိ အဋ္ဌိလ္လံ။ ရှေ့နောက်ပြန်။ (ယောဇနာ)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၆၀

ပုရာဏမဏ္ဍိ = ပုရာ ဘဝေါ ပုရာဏော(ဂိဟိကာလော)။
ပုရာနောင် ယဒနုသုတ်ကြီးဖြင့် န ပစ္စည်းသက်၍ နကို ဣပြု။
(ဓာန်၊ ၆၊ ၇၁၃)။ တစ်နည်း- ပုရာနောင် အနုဗန်မဟုတ်သော
ဏပစ္စည်းသက်။ (ပါ၊ ဘာ၊ ၄၆၁၊ ၂၊ ၂၂၈)

မလ္လဿ ဘရိယာ မဏ္ဍိ။ မလ္လ+ဏ+ဤ။

ပုရာဏော (ဂိဟိကာလော) မဏ္ဍိ ပုရာဏမဏ္ဍိ။

ပဝုတ္တပတိကာ = ပဝုတ္တော ပတိ ယာယာတိ ပဝုတ္တပတိကာ။

ကုလူပိကံ = ကုလံ ဥပဂစ္ဆတိတိ ကုလူပိကာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၆၂

ဥတုနိယော = ဥတု ယာသံ အတ္ထိတိ ဥတုနိယော။ ဥတု+

ဏ+ဣနီ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၆၃

ဝေပုရိသိကာ = ပုရိသော ဝိယာတိ ပုရိသိကာ။ ပုရိသ+က+အာ။ အညာဟိ ဣတ္ထိဟိ ဝိသေသာ၊ ဝိသဒိသာ ဝါ ပုရိသိကာ ဝိပုရိသိကာ။

ဝိပုရိသိကာ ဧဝ ဝေပုရိသိကာ။ (ဝိ၊ ၁၊ သျ၊ ၂၄၀)

ဘုဇိဿာ = ဧသိတဗ္ဗာ ပေသိတဗ္ဗာတိ ဣဿာ။

ဘုဇော ဝိယ ဣဿာ ဘုဇိဿာ။

အဏဏာ = နတ္ထိ ဣဏံ ယာယာတိ အဏဏာ။ န+ဣဏ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၇၀

ဣတ္ထိယုတ္တေန = ဣတ္ထိသဒ္ဓါသည် အမသတ္တဝါအားလုံးကို လည်းဟောနိုင်၏။

ဣတ္ထိယာ(အမသတ္တဝါဖြင့်)ယုတ္တံ ဣတ္ထိယုတ္တံ။

ပုရိသန္တရေန = ပုရိသော ဧဝ အန္တရော (အညော)ဧတ္တာတိ ပုရိသန္တရံ(ယာနံ)။

ဂင်္ဂီမဟိယာယ = ဂင်္ဂီယ မဟော ဂင်္ဂီမဟော။(ဂင်္ဂါမြစ်ကို ပူဇော်ပွဲ)။ ဂင်္ဂီမဟေ ကိဋ္ဌိကာ ဂင်္ဂီမဟိယာ။ (ဝိ၊ ၃၊ ဘာ၊ ဋီ) တစ်နည်း- ဂင်္ဂါ စ မဟိ စ ဂင်္ဂီမဟိ။ (ဂင်္ဂါမြစ် မဟိမြစ်)။

ဂင်္ဂီမဟိယံ ကိဋ္ဌိကာ ဂင်္ဂီမဟိယာ။ (ယောဇနာ)

ဟတ္ထဝဋ္ဋကံ = ဟတ္ထေန ဝဋ္ဋိယတိတိ ဟတ္ထဝဋ္ဋံ။

ဟတ္ထဝဋ္ဋယေဝ ဟတ္ထဝဋ္ဋကံ။(ဝိ၊ ၃၊ ဘာ၊ ဋီ)။

၂၅၀

ဒုတိယဆင့်

တစ်နည်း-ဝဋ္ဋေတဗ္ဗန္တိ ဝဋ္ဋကံ။

ဟတ္ထေန ဝဋ္ဋကံ ဟတ္ထဝဋ္ဋကံ။ (ယောဇနာ)

ယာနုတ္တိတေန = ဥဠိတနံ ဥဠိတော။ ဥ-ဟန+ဏ။
ယာနဿ ဥဠိတော ယာနုတ္တိတော။ (ဝိ၊ ၃၊ ဘာ၊ ဋီ)။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၇၁

ဂဏိကာ = စတုသဋ္ဌိကလာကုသလတာယ၊ သီလရူပါဒိ
မတ္တာယ စ ဂဏျတေ အာဒိယတေတိ ဂဏိကာ။ ဂဏ+ဏျ+
အာ။ (ဓာန်၊ ဋီ)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၇၄

ယဒေဝ(သာ ဝိဗ္ဗန္တာ) = ယံ+ဒေဝ။ ယံ၌ ဟိတ်အနက်
ပထမာသကံ။ တစ်နည်း-ယသ္မာအနက်ဟော ယဒေဝနိပါတ်ပုဒ်။

တိတ္ထာယတနံ = တိတ္ထမေဝ အာယတနံ တိတ္ထာယတနံ။
တိတ္ထ+အာယတန။ တစ်နည်း-တိတ္ထံ ဒေဝေသံ အတ္ထိတိ တိတ္ထိနော။
တိတ္ထိနံ အာယတနံ တိတ္ထာယတနံ။ တိတ္ထိ+အာယတန။

မဟိလာတိတ္ထေ = မဟိဝိယ သုစိမ္ပိ အသုစိမ္ပိ လာတိတိ
မဟိလာ။ မဟိ-လာ+အ+အာ။

တစ်နည်း-မဟန္တေသု ဗဟူသုဝိ ရတ္တစိတ္တေသု ဣလတိ ဂစ္ဆတိတိ
မဟိလာ။ မဟန္တ-ဣလ+အ+အာ။

မဟိယတေတိ ဝါ မဟိလာ။ မဟ(ပူဇာယံ)+ဣရ+အာ။ ရကို
လပြု။ မဟိလာနံ တိတ္ထံ မဟိလာတိတ္ထံ။

ဘိက္ခုနိက္ခန္ဓက ပြီး၏

၁၁။ ပဉ္စသတိကက္ခန္ဓက

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၈၀

ကုသိနာရံ = ကုသော အဿ အတ္တိတိ ကုသိ။
 ကုသိ နရော အဿန္တိ ကုသိနာရာ။ ကုသိ+နရ။
 သတ္တာဟပရိနိဗ္ဗတော = ပရိနိဗ္ဗနိဗ္ဗာတိ ပရိနိဗ္ဗတော။
 သတ္တာဟံ ပရိနိဗ္ဗတဿ အဿာတိ သတ္တာဟပရိနိဗ္ဗတော။
 ဆိန္နပါတံ = ဆိလ္လန္တိတိ ဆိန္နာ။ ပတနံ ပါတော။
 ဆိန္နာနံ ပါတော ဆိန္နပါတော။
 ဆိန္နပါတော ဝိယာတိ ဆိန္နပါတော။ ကြိယာဝိသေသနအနက်
 အံဝိဘတ်သက်။

အန္တရဟိတံ = အန္တရဓာယတိတိ အန္တရဟိတံ (စက္ခု)။
 အန္တရ-ဓာ+တ။

ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတော = ဝုဗ္ဗော ဟုတ္တာ ပဗ္ဗဇိတော ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတော။
 (သုဗ္ဗတ္တာ မယံ) တေန မဟာသမဏေန = ပဉ္စမိအနက်
 ဌိ တတိယာသက်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၈၁

သင်္ဂါယာမ = သံ-ဂေ+အ+မ။

ပုရေ အဓမ္မော ဒိပ္ပတိ = အနာဂတ်အနက် ဝတ္တမာန်သက်။

[ပုရေ ယာဝ ပုရာ ယောဂေ၊ နိစ္စံ ဝါ ဂရဟိ ကဒါ၊
 လစ္ဆာယမပိ ကိဝုတ္တေ၊ ဝတ္တမာနာ ဘဝိဿတိ။]

ဧကေနူနပဉ္စအရဟန္တသတာနိ = ဧကေန ဥာနာနိ
 ဧကေနူနာနိ။(အလုတ္တ)။
 အရဟန္တာနံ သတာနိ အရဟန္တသတာနိ။
 ပဉ္စ စ တာနိ အရဟန္တသတာနိ စာတိ ပဉ္စအရဟန္တသတာနိ။
 ဧကေနူနာနိ စ တာနိ ပဉ္စအရဟန္တသတာနိ စာတိ ဧကေနူန-
 ပဉ္စအရဟန္တသတာနိ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၈၄

ဝေဒေဟိပုတ္တေန = ဝိဒန္တိ ဧတေနာတိ ဝေဒေါ။
 မဟာကု သိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ရှိပညာကို အရကောက်။
 ဤဟတိ ဝါယမတိတိ ဤဟိ။ ဤဟ+အ+ဤ။
 ဝေဒေန ဤဟိ ဝေဒေဟိ။
 ဝေဒေဟိယာ ပုတ္တော ဝေဒေဟိပုတ္တော။

သာမညဖလံ = သမဏဿ ဘာဝေါ သာမညံ။ (မဂ်၄ပါး)
 သာမညဿ ဖလံ သာမညဖလံ။ (ဖိုလ် ၄ပါး)။

ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကတို့ကို ပြဆိုရာ၌

သိက္ခာပုဒ်တစ်ခုကိုမျှ မပယ်စွန့်ကြဘဲ အလုံးစုံသောသိက္ခာ
 ပုဒ်တို့ကို ကျင့်သောအားဖြင့် သိမ်းယူထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို
 (ချီးမြှောက်ထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို) ပြခြင်းအကျိုးငှာ
 အလှည့်အကြိမ် ပရိယာယ်အားဖြင့် “စတ္တာရိ ပါရာဇိကာနိ
 ဌပေတွာ” အစရှိသော စကားတို့ကို မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။ (၄)

ဂိဟိဂတာနိ = ဂမိယန္တေ ဉာယန္တေတိ ဂတာနိ။
 ဂိဟိဟိ ဂတာနိ ဂိဟိဂတာနိ (သိက္ခာပဒါနိ)။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၅၃

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၈၅

ဣဒံ တေ အာနန္တ ဒုက္ခံ = “တယာ ဒုဋ္ဌ၊ ကတ”န္တိ
ကေဝလံ ဂရဟန္တေဟိ ထေရေဟိ ဝုတ္တံ။ န အာပတ္တိံ သန္ဓာယ
ဝုတ္တံ။ (၄)

ဒေသေဟိ တံ ဒုက္ခံ = ဣဒမ္ပိ “အာမ ဘန္တေ၊ ဒုဋ္ဌ၊ မယာ
ကတ”န္တိ ဧဝံ ပဋိဇာနာဟိ တံ ဒုက္ခဋ္ဌန္တိ ဣဒံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ န
အာပတ္တိဒေသနံ။ (၄)

နာဟံ တံ ဒုက္ခံ = ထေရော ပန ယသ္မာ အသတိယာ
န ပုဏ္ဏိ။ န အနာဒရေန။ တသ္မာ တတ္ထ ဒုဋ္ဌ၊ ကတဘာဝမ္ပိ အသလ္လ-
က္ခေန္တော “နာဟံ တံ ဒုက္ခံ ပဿာမိ”တိ ဝတ္တာ ထေရေသု
ဂါရဝံ ဒဿန္တော “အပိစာယသ္မန္တာနံ. . . ဒုက္ခဋ္ဌ”န္တိ အာဟ (၄)

ခုဒ်ကို မရှင်း၊ နုပ်ကိုနင်း၊ ရှိခြင်း ရိပ်မမြင်။
မာ-ရဟန်းပြု၊ တောင်းပန်မှု၊ ထေရ်စုပြစ်တော်တင်။
ရိုသေသောအား၊ ဒုက္ခဋ္ဌကြား၊ ငါးပါးအာနန္ဒရှင်။(ပေါရာဏ)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၈၇

ဗြဟ္မဒဏ္ဍော = ဒဏ္ဍတိ အာဏံ ကရေတိ ဧတေနာတိ
ဒဏ္ဍော။ ဗြဟ္မာ စ သော ဒဏ္ဍော စာတိ ဗြဟ္မဒဏ္ဍော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၈၉

န ကုလဝံ ဂမေန္တိ = လဝနံ ဆိဇ္ဇနံ လဝေါ။ လူ(ဆေဒနေ)+
ဏ။ ကမ္ဘိတော လဝေါ ကုလဝေါ။ (စက်ဆုပ်ဖွယ်သော ပျက်စီးခြင်း)။

ယဒဂ္ဂေန = ကတ္တရိစဉ် စသဒ္ဒါဖြင့် ကြိယာဝိသေသနအနက်

တတိယသက်။

ဝိနယသင်္ဂီတိ = သင်္ဂီယနံ(သင်္ဂမ္ပ ဂါယနံ) သင်္ဂီတိ။ သံ-
ဂေ+တိ။ ဝိနယပူဇနာ သင်္ဂီတိ ဝိနယသင်္ဂီတိ။ (ပဇာနကျေ)

ပဉ္စသတိကာ = ပဉ္စ သတာနိ ယေသန္တိ ပဉ္စသတာ(ဘိက္ခု)။
ပဉ္စသတေဟိ ကတာ ပဉ္စသတိကာ (သင်္ဂီတိ)။

ပဉ္စသတိကက္ခန္ဓက ပြီး၏

၁၂။ သတ္တသတိကက္ခန္ဓက

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၉၁

ဝဿသတပရိနိဗ္ဗတေ = ဝဿာနံ သတံ ဝဿသတံ။
ဝဿသတံ ပရိနိဗ္ဗတဿ အဿာတိ ဝဿသတပရိနိဗ္ဗတော။

သိက္ခိလောဏကပ္ပေါ = သိက္ခိ အဿ အတ္ထိတိ သိက္ခိ။ နပုံလိင်။
ဤကာရန္တ။ သိက္ခိ စ တံ လောဏံ စာတိ သိက္ခိလောဏံ။
သိက္ခိလောဏေန ကပ္ပေါ သိက္ခိလောဏကပ္ပေါ။

ကဟာပဏံ = ကရိသပ္ပမာဏေန ရူပိယေန ကတော
ပဏော ကဟာပဏော။ ကရိသ+ပဏ။ ရိသကို ဟာပြု။ ပုံ၊ နပုံ။

ဘိက္ခဝေန = ဘိက္ခု+အဂ္ဂေန။ ဋီကာတို့အလို“ဘိက္ခုနံ
ဂဏနာ ဘိက္ခဝေါ” ဟုပြု။ ဘိက္ခု-ဂဏ+ကိ။

ပဋိဝိသော = ပဋိရူပံ ဝိသတိတိ ပဋိဝိသော။ ပဋိ-ဝိသ
(ပဝေသနေ)+အ။ ဤဒီယပြု။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၉၃

ပိယရူပါဘိနန္ဒိနော = ပိယံ ရူပံ ပိယရူပံ။
အဘိနန္ဒန္တိတိ အဘိနန္ဒိနော။
ပိယရူပံ (ပိယရူပဿ) အဘိနန္ဒိနော ပိယရူပါဘိနန္ဒိနော။

မဂါ = မဂါ ဝိယာတိ မဂါ။

သနေတ္တိကာ = တသ္မိ တသ္မိ ဝိသယေ ဘဝေ ဝါ နေတိတိ
နေတ္တိ (တဏှာ)။

၂၅၆

ဒုတိယဆင့်

သဟ နေတ္တိယာ ယေ ဝတ္တန္တိတိ သနေတ္တိကာ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၉၄

ရာဇန္တေပုရေ = ပုနာတိ ရက္ခတိတိ ပုရံ။ ပု(ပါလနေ)+ရ။
ပုရေတိ ရက္ခတိတိ ဝါ ပုရံ။ ပုရ(ဘူ)ပါလနေ+အ။ (ဓာနံ၊ ဋီ)
ပုရိယတေ အဘိမုခံ ဂမိယတေတိ ဝါ ပုရံ။ ပုရ(အဂ္ဂတောဂမနေ)+
အ။ (ဓာတွတ္ထ)။

အန္တေ အဗ္ဘန္တရေ ပုရံ အန္တေပုရံ။ ပုရဿ အန္တေ တိ ဝါ အန္တေပုရံ။
ရညော အန္တေပုရံ ရာဇန္တေပုရံ။

သဟဓမ္မိကော = သဟ ဓမ္မေန ယော ဝတ္တတိတိ
သဟဓမ္မော။ သဟဓမ္မောယေဝ သဟဓမ္မိကော။ (သိဘာ၊ ဋီ)

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၉၅

ကာမဂုဏာ = ကာမိတဗ္ဗတိ ကာမာ။
ကာမာ စ တေ ဂုဏာ စာတိ ကာမဂုဏာ။

အဿမဏဓမ္မော = သမဏာနံ ဓမ္မော သမဏဓမ္မော။
န သမဏဓမ္မော အဿမဏဓမ္မော။

ပုရိသတ္ထိကေန = ပုရိသံ (ပုရိသေန ဝါ) အတ္ထိကော
ပုရိသတ္ထိကော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၅၀၂

ဝိသတိဝဿော = ဝိသတိ ဝဿာနိ ယဿာတိ ဝိသတိ-
ဝဿော။

ဝိသဝဿသတိကော = ဒသ စ ဒသ စ ဝိသံ။ (ဣတ္ထိလိင်္ဂ)။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၅၇

ဝဿာနံ သတံ ဝဿသတံ။ ဝိဿာယ အဓိကံ ဝဿသတံ
ဝိသဝဿသတံ။ (ဝိသံ စ ဝဿသတံ စ ဝိသဝဿသတံ)
ဝိသဝဿသတံ အဿ အတ္ထိတိ ဝိသဝဿသတိကော။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၅၀၃

ဘူမိ = ဘူမိဟူသောပုဒ်သည် ပိယဝါစကရုဇ္ဈိအာလုပ်ပုဒ်
တည်း။ ဘူမိတည်း၊ အာလုပ်အနက်အပိုရှိသော လိင်အနက်၌
ပထမာဝိဘတ်သက်၊ သိကိုချေ။

မေတ္တာဝိဟာရေန = ဝိဟာရဏံ ဝိဟာရော။
မေတ္တာယ ဝိဟာရော မေတ္တာဝိဟာရော။
တစ်နည်း- ဝိဟာရတိ ဧတေနာတိ ဝိဟာရော။
မေတ္တာ စ သာ ဝိဟာရော စာတိ မေတ္တာဝိဟာရော။
(ကုလ္လကဝိဟာရေနကိုလည်း နည်းမှီပြု)။
မေတ္တာဝိဟာရ၊ ကုလ္လကဝိဟာရတို့အရ ရူပကြိယာ ပ,ဒု,
တဈာန်(၃)ပါးရှိ မေတ္တာ။

သုညတဝိဟာရေန = သုညတော စ သော ဝိဟာရော
စာတိ သုညတဝိဟာရော။ (အရဟတ္တဖိုလ်)

မဟာပုရိသဝိဟာရေန = မဟာပုရိသာနံ ဝိဟာရော
မဟာပုရိသဝိဟာရော။ အရဟတ္တဖိုလ်ကို အရကောက်။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၅၀၅

သန္နိမိကာရကဘောဇနေ = သန္နိဓာနံ သန္နိမိ။ သံ-နိ-
ဓာ+ဣ။ ကရိယိတ္တာတိ ကာရော။
သန္နိမိ ကာရော ယဿာတိ သန္နိမိကာရံ။

၂၅၈

ဒုတိယဆင့်

သန္တိမိကာရံယေဝ သန္တိမိကာရကံ။

သန္တိမိကာရကဿ ဘောဇနံ သန္တိမိကာရကဘောဇနံ။

ဥဒ္ဓမ္ပံ = ဥဂ္ဂတော ဓမ္မော ယဿာ(ယသ္မာ)တိ ဥဒ္ဓမ္ပံ။

စူဠဝဂ္ဂပါဠိ စာမျက်နှာ - ၅၀၆

သုတ္တဝိဘဂီ = ဝိဘဇိယတိ ဧတ္ထ၊ ဧတေနာတိ ဝါ ဝိဘဂီ။

သုတ္တဿ ဝိဘဂီ သုတ္တဝိဘဂီ။

ဝိနယာတိသာရေ = အတိသရဏံ အတိသာရော။

ဝိနယဿ အတိသာရော ဝိနယာတိသာရော။

သတ္တသတိကာ = သတ္တသတေဟိ ကတာ သတ္တသတိကာ။

သတ္တသတိကက္ခန္ဓက ပြီး၏

စူဠဝဂ္ဂပါဠိတော်ဆိုင်ရာ ပြီး၏

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၅၉

ပရိဝါရပါဠိ

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁

ဇာနတာ = သိက္ခာပဒဿ ပညတ္တိကာလံ ဇာနတာ
(မဟာကြိညသမ်ရှိ ပညာ)။

ပဿတာ = သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ ဒသ အတ္ထဝသေ
ပဿတာ။

တစ်နည်း- ပုဗ္ဗေနိဝါသာဒီဟိ ဇာနတာ၊ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ
ပဿတာ။

တစ်နည်း- တီဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ ဆဟိ အဘိညာဟိ ဇာနတာ။
သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋ္ဌိဟတေန သမန္တစက္ခုနာ ပဿတာ။

တစ်နည်း- သဗ္ဗဓမ္မဇာနသမတ္ထာယ ပညာယ ဇာနတာ
(သဗ္ဗညုတဉာဏ်)။ သဗ္ဗသတ္တာနံ စက္ခုဝိသယာတီတာနိ
တိရောကုဋ္ဌာဒိဂတာနိ အတိဝိသုဒ္ဓေန မံသစက္ခုနာ ပဿတာ
(စက္ခုဝိညာဏ်)။

တစ်နည်း- အတ္တဟိတသာမိကာယ သမာဓိပဒဋ္ဌာနာယ
ပဋိဝေဓပညာယ ဇာနတာ(မဂ်ပညာ)။ ပရဟိတသာမိကာယ
ကရုဏာပဒဋ္ဌာနာယ ဒေသနာပညာယ ပဿတာ (ဒေသနာ
ဉာဏ်)။

ပုရာဏဒုတိယိကာယ = ဒွိန္ဒ ပူရဏီ ဒုတိယာ။
ဒုတိယာ ဧဝ ဒုတိယိကာ။

၂၆၀

ဒုတိယဆင့်

ပုရာဏာ စ သာ ဒုတိယိကာ စာတိ ပုရာဏဒုတိယိကာ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂

သီလဝိပတ္တိ စသည် - ပါရာဇိက သံယာဒိသေသ်အာပတ်
တို့သည် သီလဝိပတ္တိမည်၏။ ကြွင်းအာပတ်ငါးမျိုးသည် အာစာရ
ဝိပတ္တိမည်၏။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အန္တဂါဟိကဒိဋ္ဌိတို့သည် ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိမည်၏။
အာဇီဝဟူသောအကြောင်းကြောင့် ပညတ်အပ်ကုန်သော သိက္ခာ
ပုဒ်(၆)ခုတို့သည် အာဇီဝဝိပတ္တိမည်၏။ (သိက္ခာပုဒ်၆ပါးကို ပါဠိ
တော် ၁၇၈-၌ ရှု။)

သံဃသုဠတာ = သုဠ ဘာဝေါ သုဠတာ။ (ဘာ၊ ဋီ)။
တစ်နည်း- သုဠ ကုတိ သမ္ပဋိစ္ဆတီတိ သုဠသမ္ပဋိစ္ဆနော။
သုဠသမ္ပဋိစ္ဆနဿ ဘာဝေါ သုဠတာ။ သမ္ပဋိစ္ဆနကျေ။ (မအူ၊ သျ)
သံဃဿ သုဠတာ သံဃသုဠတာ။

သံဃမာသုတာ = မာသုနော ဘာဝေါ မာသုတာ။ (ဘာ၊ ဋီ)
တစ်နည်း- မာသု အဿ အတ္တိတိ မာသု။ မာသုနော ဘာဝေါ
မာသုတာ။ (မအူ၊ သျ)။ သံဃဿ မာသုတာ သံဃမာသုတာ။

ဒုမ္ပက္ခိနံ = မက္ခိယန္တိ နိတ္တေဇတံ အာပါဒိယန္တိတိ မက္ခိ။
မကိ+ဥ။ ဥကာရန္တ၊ ပုံလိင်။ ဒုက္ခေန မက္ခိ ဒုမ္ပက္ခိ။ (ဘာ၊ ဋီ)

ဒိဌဓမ္မိကာနံ = ဒိဌဓမ္မေ ဘဝါ ဒိဌဓမ္မိကာ။

သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ = ဋ္ဌိယတေ ဋ္ဌိတိ။

သဒ္ဓမ္မဿ ဋ္ဌိတိ သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိ။

ပရမ္မရာဘတံ = ပရာ စ ပရာ စ ပရမ္မရာ (ထေရာ)။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၆၁

အာဘရိယိတ္တာတိ အာဘတံ။ ပရမ္မရေဟိ အာဘတံ ပရမ္မရာဘတံ။

ဇမ္ဗုသရိပ္ပယေ = ဇမ္ဗုယာ သရီ(သဒိသော) အဂ္ဂယော
ယဿာတိ ဇမ္ဗုသရိပ္ပယော။

သပြေပင်နှင့်တူသော အမည်ရှိသော ကျွန်း။ (သာရတ္ထ)။
တစ်နည်း- “ဇမ္ဗုသရိပ္ပယော” ဟုမူရီ၏။ ဇမ္ဗုယာ သဒိသာ သိရီ
ယဿာတိ ဇမ္ဗုသရီ။

ဇမ္ဗုသရီ အဂ္ဂယော ယဿာတိ ဇမ္ဗုသရိပ္ပယော။ (ဝိမတိ)

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃

နာဂါ = အဂန္တဗ္ဗံ ဂစ္ဆတိ အနေနာတိ အာဂု။ (မကောင်းမှု)
အာ ပိဋ္ဌယံ ဂစ္ဆတိတိ ဝါ အာဂု။ နတ္ထိ အာဂု ယေသန္တိ နာဂါ။
ကွစိသမာသန္တဖြင့် သမာသ်အဆုံးဥကို အပြု။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄

ဒီပေ = ဇလမဇ္ဈေ ဒိပ္ပတိတိ ဒီပေါ။ ဒီပ+ဏ။
တစ်နည်း- ဒွိဓာ အာပေါ ဧတ္တာတိ ဒီပေါ။ ဒွိ+အာပ။
ဒွိဓာ အာပေါ ဧတ္ထ သန္တတိတိ ဝါ ဒီပေါ။
ဒီပေ ဇာတော ဝသတိတိ ဝါ ဒီပေါ။ တစ်နည်း- ဒီပေါ အဿ
နိဝါသောတိ ဒီပေါ။ (အကျယ်ကို ဒုဆင့် သဒ္ဓါအဖြေရ)

ဝဂ္ဂုမုဒါတီရိယေ = ဝဂ္ဂု က္ကတိ မတာ ဝဂ္ဂုမုဒါ။ “ဝဂ္ဂုမတာ”
ဟုဆိုလိုလျက် မ၏ အကို ဥပြု။ တကို ဒပြု။
ဝဂ္ဂုမုဒါယ တီရံ ဝဂ္ဂုမုဒါတီရံ။
ဝဂ္ဂုမုဒါတီရေ ဝသန္တိတိ ဝဂ္ဂုမုဒါတီရိယာ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၈

အတ္တကာမပါရိစရိယာယ = ပရိစရဏံ ပရိစရိယာ။
ပရိစရိယာ ဒေဝ ပါရိစရိယာ။ ကာမေန ပါရိစရိယာ ကာမပါရိစရိယာ။
အတ္တနော ကာမပါရိစရိယာ အတ္တကာမပါရိစရိယာ။ (စတုတ္ထိ
တပ္ပုရိသ်)။

တစ်နည်း- ကာမိယတေတိ ကာမာ (ပါရိစရိယာ)။

အတ္တနာ ကာမာ အတ္တကာမာ။

အတ္တကာမာ စ သာ ပါရိစရိယာ စာတိ အတ္တကာမပါရိစရိယာ။

သဗ္ဗရိတ္တံ = သဗ္ဗရဏံ သဗ္ဗရော။ သဗ္ဗရော အဿ အတ္ထိတိ
သဗ္ဗရီ။ သဗ္ဗရိနော ဘာဝေါ သဗ္ဗရိတ္တံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၉

သညာစိကာယ = ယာစိယံတေ ယာစိကာ။ ယာစ+ဏျ။
ဏျကြောင့် ဣလာ၊ ယကို ကပြ။

သယံ ပဝတ္တိတာ ယာစိကာ သညာစိကာ။ သံ+ယာစိကာ။

အညဘာဂိယဿ = အံညော ဘာဂေါ အညဘာဂေါ။
အညဘာဂဿ ဣဒံ အညဘာဂိယံ။

တစ်နည်း- အညဘာဂေါ အဿ အတ္ထိတိ အညဘာဂိယံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၀

သဟဓမ္မိကံ = သဟ ဓမ္မံ စရန္တိတိ သဟဓမ္မိကာ။ သဟဓမ္မိ-
ကေဟိ သိက္ခိတဗ္ဗတိ သဟဓမ္မိကံ။ တစ်နည်း-သဟဓမ္မိကာနံ
ဣဒံ သဟဓမ္မိကံ။ ကရိုဏ်းအနက် ဒုတိယာသက်။ (ကဒါ၊ဘာ၊ဋီ)

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၆၃

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၁

အနိယတော = နိယမိယတေတိ နိယတော။ နိ-ယမု+တ။
န နိယတော အနိယတော။

အလံကမ္မနိယေ = ကမ္မနိ ခမံ ကမ္မနိယံ။ ကမ္မ+ဣယ။
န-လာ။ အလံ ပရိယတ္တံ ကမ္မနိယာယ အလံကမ္မနိယံ။ (ကင်္ခါ
ဘာ၊ ဋီ)။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၅

သန္တရုတ္တရေန = သဟ အန္တရေန ယံ ဝတ္ထုတိတိ သန္တရံ။
သန္တရဉ္စ တံ ဥတ္တရဉ္စာတိ သန္တရုတ္တရံ။

အကာလစီဝရံ = အကာလေ ဥပ္ပန္နံ စီဝရံ အကာလစီဝရံ။

နိဿဂ္ဂိယံ = နိသဇ္ဇိတဗ္ဗတိ (နိသဇ္ဇိယတေတိ) နိဿဂ္ဂိယံ။
တစ်နည်း- နိသဇ္ဇနံ နိဿဂ္ဂိယံ။ နိ-သဇ္ဇ+ဣယ။ ဣအာဂုမ်။
နိဿဂ္ဂိယံ အဿ အတ္တိတိ နိဿဂ္ဂိယံ (ပါစိတ္တိယံ)။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၆

အပ္ပဝါရိတဿ = ပဝါရိယိတ္တာတိ ပဝါရိတော။

န ပဝါရိတော အပ္ပဝါရိတော။

အတိရေကတိက္ခတ္တံ = တိက္ခတ္တံ အတိရေကံ အတိရေက-
တိက္ခတ္တံ။

အဇ္ဇဏော = အဇ္ဇ စ သော အဟော စာတိ အဇ္ဇဏော။
တစ်နည်း-အဇ္ဇ+နောဟုဆိုလိုလျက် ယဝမဒနသုတံ၌ စသဒ္ဒါဖြင့်
ဟလာ၊ နကို ဇာပြု၊ ရှေ့နောက်ပြန်။ (ဝိမတိ)။

၂၆၄

ဒုတိယဆင့်

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၇

ကောသိယမိဿကံ = ကောသတော ဇာတံ (နိဗ္ဗတ္တံ ဝါ)
ကောသိယံ။

ကောသိယေန မိဿ ကောသိယမိဿကံ။ သမာသန္တ-က။

သုဒ္ဓကာဠကာနံ = ကာဠော (ကာဠဝဏ္ဏော) ယေသံ
အတ္ထိတိ ကာဠကာ။

သုဒ္ဓါ စ တေ ကာဠကာ စာတိ သုဒ္ဓကာဠကာ။ ပုံ၊ နပုံ။

ဧဠကလောမာနံ = ဣလတိ ဂစ္ဆတိတိ ဧဠကော။ ဣလ+
ဣ၊ ဠပြု။ ဧဠကဿ လောမာနိ ဧဠကလောမာနိ။ ပုံ၊ နပုံ။

အနုဝဿံ = ဝဿံ ဝဿံ အနု အနုဝဿံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၈

သုဂတဝိဒတ္ထိယာ = ဝိတနောတိတိ ဝိဒတ္ထိ။ ဝိ-တနု+တိ။
ဝိတတ္ထိဟုဆိုလိုလျက် တကို ဒြ။ သုဂတဿ ဝိဒတ္ထိ သုဂတဝိဒတ္ထိ။

နိသီဒနသန္တတံ = သန္တရိယတေတိ သန္တတံ။
နိသီဒနံ စ တံ သန္တတံ စာတိ နိသီဒနသန္တတံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၉

နာနပ္ပကာရကံ = နာနာ ပကာရာ ယဿာတိ နာနပ္ပ-
ကာရကော။

ရူပိယသံဝေါဟာရံ = သံဝေါဟာရကံ သံဝေါဟာရော။
ရူပိယဿ သံဝေါဟာရော ရူပိယသံဝေါဟာရော။ ရူပိယသဒ္ဓါ
ရွှေငွေ နှစ်မျိုးလုံးကို ဟော၏။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၆၅

ကယဝိက္ကယံ = ကယနံ ကယော။ ကိ+ဏ။
ဝိက္ကယနံ ဝိက္ကယော။ ကယော စ ဝိက္ကယော စ ကယဝိက္ကယော။

ဥနပဉ္စပန္နနေန = ပဉ္စ. ပန္နနာနိ ပဉ္စပန္နနံ။
ဥန ပဉ္စပန္နနံ ယဿာတိ ဥနပဉ္စပန္နနော (ပတ္တော)။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၀

အတိရေကမာသေ = မာသတော အတိရေကော
အတိရေကမာသော။

ဂိမ္မာနော = ဂိရတိ ပိဋယတိတိ ဂိမ္မာနော။ ဂိရ+မာန။
ရကို ဟပြု။ ရှေ့နောက်ပြန်။ (ဓာန်၊ ဋီ)

အစွေကစိဝရံ = သီယံ အာယိတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ အစွေကံ။
အတိ-ဣ+ကာရိတ်ကျေ+ဣ။
အစွေကံ ဒါတဗ္ဗံ စိဝရံ အစွေကစိဝရံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၂

ဘိက္ခုပေသုညံ = ပိယော (ပိယံ) စ သုညံ စ ပိယသုညံ။
ပိယသုညံ ကရောတိ ဧတာယာတိ ပိသုဏာ။ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်။)
“ပိယသုညကရဏ”မှ ပိ-သု-ဏတို့ကိုချန်၍ ကြွင်းပုဒ်တို့ကိုချေ။
တစ်နည်း- ပိသတိတိ ပိသုဏာ။ ပိသ+ဥန+အာ။ (စကားရ၏)
ပိသုဏာယေဝ ပေသုညံ။
တစ်နည်း- ပိသတိတိ ပိသုနော။ (ရဟန်းရ၏)။
ပိသုနဿ ကမ္မံ ပေသုညံ။
ဘိက္ခုနံ ပေသုညံ ဘိက္ခုပေသုညံ။

တစ်နည်း— ဘိက္ခုဿ ဥပသံဟဋ် ပေသည် ဘိက္ခုပေသည်။
(ကင်္ခါဘာဋီ)

ဥတ္တရိဒိရတ္တတိရတ္တံ - ဒွေ ရတ္တိယော ဒိရတ္တံ။ တိဿော
ရတ္တိယော တိရတ္တံ။ ကွစိသမာသန္တသုတ်ဖြင့် သမာသ်ပုဒ်အဆုံး
ဣတို့ကို အပြု။

ဒိရတ္တံ ဝါ တိရတ္တံ ဝါ ဒိရတ္တတိရတ္တံ။ သင်္ချောဘယပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ။
ကစ္စယနသာရ ဘာဋီ- ၉၇အလို ဒွန်သမာသ်လည်းပြုသင့်၏။
ဒိရတ္တတိရတ္တတော ဥတ္တရိ ဥတ္တရိဒိရတ္တတိရတ္တံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၃

ဥတ္တရိဆပ္ပဉ္စဝါစာဟိ = ဆ ဝါ ပဉ္စ ဝါ ဝါစာယော
ဆပ္ပဉ္စဝါစာယော။ တစ်နည်း-ဆ ဝါ ပဉ္စ ဝါ ဆပ္ပဉ္စ။ ဆပ္ပဉ္စ စ
တာယော ဝါစာယော စာတိ ဆပ္ပဉ္စဝါစာယော။ (ကစ္စယနသာရ
ဘာဋီ။ ၉၇)။ ဆပ္ပဉ္စဝါစာဟိ ဥတ္တရိ ဥတ္တရိဆပ္ပဉ္စဝါစာယော။
(ဝါကျဟုယူက ပိုသင့်၏)။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၄

ဘူတဂါမပါတဗျတာယ = ဘဝန္တိတိ ဘူတာ။ အဘဝုန္တိ
ဘူတာ။ ဘူတာ စ ဘူတာ စ ဘူတာ။
ဘူတာနံ ဂါမော ဘူတဂါမော။
ဘူတာ ဧဝ ဂါမော ဝါ ဘူတဂါမော။
ပါတဗ္ဗော ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗောတိ ပါတဗ္ဗော (ဘူတဂါမော)။ ပါ+တဗျ။
ပါတဗျဿ ဘာဝေါ ပါတဗျတာ။ (ဘာဋီ)။
ဘူတဂါမဿ ပါတဗျတာ ဘူတဂါမပါတဗျတာ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၆၇

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၅

ပုဗ္ဗပဂတံ = ပုဗ္ဗံ ဥပဂတော ပုဗ္ဗပဂတော။

ဥပရိဝေဟာသကုဋိယာ = ဥပရိ ဝေဟာသော ယာယာတိ
ဥပရိဝေဟာသာ။

ဥပရိဝေဟာသာ စ သာ ကုဋိ စာတိ ဥပရိဝေဟာသကုဋိ။

ဒွတ္တိပရိယာယေ = ပရိ ပုနပ္ပုနံ အယန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ
ပရိယာယာ။ ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ပရိယာယာ ဒွတ္တိပရိယာယာ။
တစ်နည်း- ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ဒွတ္တယော။

ဒွတ္တယော စ တေ ပရိယာယာ စာတိ ဒွတ္တိပရိယာယာ။

ကတပရိယောသီတံ = ကရိယိတ္တာတိ ကတော။
ပရိယောသာပိယိတ္တာတိ ပရိယောသီတော။

ကတော စ သော ပရိယောသီတော စာတိ ကတပရိယော-
သီတော။ ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရည်း။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၆

သပ္ပါဏကံ = သံဝိဇ္ဇတိ ပါဏော ဧတ္ထာတိ သပ္ပါဏကံ
(ဥဒကံ)။ (ယောဇနာ)။

တစ်နည်း- ခုဒ္ဒကာ ပါဏာ ပါဏကာ။ ခုဒ္ဒကတဒ္ဒိတိ။

သဟ ပါဏကေဟိ ယံ ဝတ္တတိတိ သပ္ပါဏကံ။ (ပါစိတ်၊ ဘာ၊ဋီ)

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၇

အာမိသဟေတု = တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ အာမသီယတေတိ
အာမိသံ။ အာ-မသ+အ။

၂၆၈

ဒုတိယဆင့်

အာမိသမေဝ ဟေတု အာမိသဟေတု။ ဟိတ်အနက် ပထမာသက်။

ဧကဒ္ဒါနမဂ္ဂံ = အဒ္ဓါနသင်္ခါတော မဂ္ဂေါ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ။
ဧကော အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ ဧကဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ။
တစ်နည်း- ဧကတော ဂန္ထဗ္ဗော အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ ဧကဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၈

ဘိက္ခုနီပရိပါစိတံ = ပရိပါစိယိတ္တာတိ ပရိပါစိတော။
ပရိ-ပစ+ကာရိတ်ကျေ+တ။ ဘိက္ခုနီယာ ပရိပါစိတော
ဘိက္ခုနီပရိပါစိတော (ပိဏ္ဍပါတော)။

အာဝသထပိဏ္ဍံ = အာဂန္နာ ဝသန္တိ ဧတ္တာတိ အာဝသထော။
အာ-ဝသ+ထ။ အာဝသထေ ပညတ္တော ပိဏ္ဍော အာဝသထပိဏ္ဍော။

ဂဏဘောဇနံ = ဂဏိတဗ္ဗော သင်္ချာတဗ္ဗောတိ ဂဏော။
ဂဏဿ ဘောဇနံ ဂဏဘောဇနံ။ ဂဏဘောဇနဿ ဘောဇနံ
ဂဏဘောဇနံ။ (ဘောဇနတစ်ပုဒ်ကျေ)

ပရမ္မရဘောဇနံ = ပရဿ ပရဿဟုဒ္ဓိရုပ်ပြု။ ရှေ့ပုဒ်၏
ဝိဘတ်ကိုချေ။ ပရမ္မပရဿ ဘောဇနံ ပရမ္မရဘောဇနံ။
ဝါစာသိလိဋ္ဌအကျိုးငှာ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။ (ကင်္ခါ ဘာ၊ဋီ)
နောက်နောက်ပင့်ဖိတ်သူ၏ ဘောဇနံ။ ပရမ္မရဘောဇနဿ
ဘောဇနံ ပရမ္မရဘောဇနံ။(ဘောဇနတစ်ပုဒ်ကျေ)

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၉

ဒုတ္တိပ္ပတ္တပူရာ = ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ဒုတ္တယော။
ပတ္တေသု ပူရာ ပတ္တပူရာ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၆၉

ဒွတ္တယော စ တေ ပတ္တပူရာ စာတိ ဒွတ္တိပတ္တပူရာ။ (ကင်္ခါ ဘာဠိ)။
 တစ်နည်း- ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ပတ္တာ ဒွတ္တိပတ္တာ။
 ဒွတ္တိပတ္တာ စ တေ ပူရာ စာတိ ဒွတ္တိပတ္တပူရာ။ (ယောဇနာ)
 (မောဂ်သျှ။ ၂။ ၄၃၆၊ ၅၀၈-တို့၌ “ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ဒွတ္တယော၊
 ဒွတ္တယော စ တေ ပတ္တာ စာတိ ဒွတ္တိပတ္တာ။ ဒွတ္တိပတ္တာ ပူရိယန္တိ
 ဧတေဟိတိ ဒွတ္တိပတ္တပူရာ” ဟုပြုသည်။)

အနတိရိတ္တံ = အတိရေကံ ရိစတိ ဂစ္ဆတိတိ အတိရိတ္တံ။
 အတိရိတ္တဉ္စ အတိရိတ္တဉ္စ အတိရိတ္တံ။ (ဧကသေသံ)။
 န အတိရိတ္တံ အနတိရိတ္တံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၀

ပဏီတဘောဇနာနိ = ပကဋ္ဌံ နီတာနိ ပဏီတာနိ။ နကို
 ဏာပြု။ ပဏီတေဟိ သံသဋ္ဌာနိ ဘောဇနာနိ ပဏီတဘောဇနာနိ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၁

သဘောဇနေ = ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗန္တိ ဘောဇနံ။
 သံဝိဇ္ဇတိ ဘောဇနံ အသ္မိ ကုလေတိ သဘောဇနံ။ (ယောဇနာ)။
 သဟ ဘောဇနေန ယံ ဝတ္တတိတိ သဘောဇနံ။ (ကင်္ခါ ဘာဠိ)။
 တစ်နည်း- သဟ ဥဘောဟိ ဇနေဟိ ယံ ဝတ္တတိတိ သဘောဇနံ။
 သဟ+ဥဘာ+ဇန။ တိပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ။
 တစ်နည်း- ဥဘော ဇနာ ဥဘောဇနာ။ (အလုတ္တ)
 သဟ ဥဘောဇနေဟိ ယံ ဝတ္တတိတိ သဘောဇနံ။

စာရိတ္တံ = စရဏံ စာရော။
 စာရော အဿ အတ္တိတိ စာရိ။

၂၇၀

ဒုတိယဆင့်

စာရိနော ဘာဝေါ စာရိတ္တံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၂

ဥယျုတ္တံ = ဥယျုဋ္ဌိတ္တာတိ ဥယျုတ္တာ (သေနာ)။ ဥ-ယုဇ (ဂတိမှိ)+ဏ။ ဓာတူနံ အနေကတ္ထတ္တာ။ (ကင်္ခါ၊ ဘာ၊ဋီ) တစ်နည်း- ဥဋ္ဌဟိတွာ ယုဇ္ဇတိ ဂစ္ဆတိတိ ဥယျုတ္တာ။ (ယောဇနာ)

ဥယျောဓိကံ = ဥဂ္ဂန္တာ ဥဂ္ဂန္တာ (နိုင်သည့်ဘက်က တက်၍ တက်၍) ယုဇ္ဈန္တိ ဧတ္တာတိ ဥယျောဓော။ ဥ-ယုဇ+ဏ။ အန္တတ္ထ ဒေါသမူ။

ဥယျောဓော ယေဝ ဥယျောဓိကံ။

အင်္ဂုလီပတောဒကေ = ပတုဇ္ဇနံ ပတောဒေါ။

ပတောဒေါ ဧဝ ပတောဒကော။

အင်္ဂုလီဟိ ပတောဒကော အင်္ဂုလီပတောဒကော။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၃

ဩရေနဒ္ဒမာသံ = မာသဿ အဒ္ဓေါ အဒ္ဓမာသော။ ပုံလိင်။ အဒ္ဓမာသဿ ဩရေန ဩရေနဒ္ဒမာသံ။ သို့ကို အံပြု။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၄

ဒုဗ္ဗဏ္ဏကရဏာနံ = ဒုဗ္ဗ၊ ဝဏ္ဏော ယဿာတိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏံ (စိဝရံ)။ ဒုဗ္ဗဏ္ဏံ ကရိယတိ ဧတေဟိတိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏကရဏာနံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၅

ဥုနဝိသတိဝဿော - ဥုဟနံ ဥုနံ။ ဥုဟ+န။ ဟကိုချေ။ ဝိသတိ ဝဿာနိ ဝိသတိဝဿံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၇၁

ဥနံ ဝိသတိဝသံ ယဿာတိ ဥနဝိသတိဝသော။

ထေယျသတ္တေန = သဟ အတ္တေန (ဥစ္စာနှင့်) ယော
ဝတ္တတိတိ သတ္တော။ ထေယျံ ယေနဓာတ်+တွာ။ တွာကိုယပြု၊
ဒွေဘော်လာ၊ နကိုချေ။

ထေယျ(ခိုး၍) ဂတော (သွားပြီး၊ သွား လတံသော) သတ္တော
ထေယျသတ္တော။ ဂတအလယ်ပုဒ်ကျေ။ (ကင်္ခါ၊ ဘာဠိ)။
တစ်နည်း- ထေနေတိတိ ထေနော။ ထေနော ဧဝံ ထေယျော။
ထေယျော စ သော သတ္တော စာတိ ထေယျသတ္တော။ (ကင်္ခါ၊
ယော၊ မဟာဠိ)

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၆

အာဟဋ္ဌာနုဓမ္မေန = အနုရူပေါ ဓမ္မော အနုဓမ္မော။
အနု ပစ္ဆာ ကာတဗ္ဗော ဓမ္မော ဝါ အနုဓမ္မော။
အာဟဋ္ဌာ အနုဓမ္မော ယဿာတိ အာဟဋ္ဌာနုဓမ္မော။

သမဏုဒ္ဓေသံ = ဥဒ္ဓိသိယတိတိ ဥဒ္ဓေသော။
သမဏော ဣတိ ဥဒ္ဓေသော သမဏုဒ္ဓေသော။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၇

မောဟနကေ = မောဟေတိတိ မောဟနော။ မုဟ+
ကာရိတ်ကျေ+ယူ။
မောဟနောယေဝ မောဟနကော။ (ကင်္ခါ၊ ဘာဠိ)။

တလသတ္တိကံ = သတ္တိ ဝိယာတိ သတ္တိကံ။
တလမေဝ သတ္တိကံ တလသတ္တိကံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၈

ဥပဿုတိ = သူယတေတိ သုတိ။ (စကားသံ)။
 သုတိယာ သမိပံ ဥပဿုတိ။ ဤနည်း၌ သို့ကိုချေ၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။
 တစ်နည်း- ဥပေစ္စ သူယတိ ဧတ္ထာတိ ဥပဿုတိ။
 ဤနည်း၌ အာဒိတော ဩ စ ဌံ စသဒ္ဒါဖြင့် သို့ကို အံပြု။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၃၉

အပ္ပဋိသံဝိဒိတေန = ပဋိသံဝေဒတီတိ ပဋိသံဝိဒိတော။
 န ပဋိသံဝိဒိတော အပ္ပဋိသံဝိဒိတော။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၀

ကဏ္ဍပုဋိစ္ဆာဒီ = ကဏ္ဍတိ ဆေဒနံ ကရေတိတိ ကဏ္ဍ။
 ကဏ္ဍံ ပဋိစ္ဆာဒေတီတိ ကဏ္ဍပုဋိစ္ဆာဒီ။ ကဏ္ဍ-ပတိ-ဆဒ+ဣ။
 တစ်နည်း- ပဋိစ္ဆဒနံ ပဋိစ္ဆာဒေါ။ ကဏ္ဍယာ ပဋိစ္ဆာဒေါ
 ကဏ္ဍပဋိစ္ဆာဒေါ။ ပဏ္ဍပဋိစ္ဆာဒေါ အဿ အတ္ထိတိ ကဏ္ဍပုဋိစ္ဆာဒီ။
 (ခုဒ္ဒ၊ ဋီသစ်)။
 တစ်နည်း- ကဏ္ဍံ ပဋိစ္ဆာဒေတိ ဧတာယာတိ ကဏ္ဍပုဋိစ္ဆာဒီ။
 (ဣ-ဤကာရန်နှစ်မျိုး ရှိနိုင်သည်။)

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၁

သုဂတစိဝရပ္ပမာဏံ = သုဂတဿ စိဝရံ သုဂတစိဝရံ။
 သုဂတစိဝရဿ ပမာဏံ သုဂတစိဝရပ္ပမာဏံ။
 သုဂတစိဝရပ္ပမာဏံ ဝိယ ပမာဏံ ယဿာတိ သုဂတစိဝရ-
 ပ္ပမာဏံ (စိဝရံ)။ ပမာဏတစ်ပုဒ်ချေ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၇၃

ဆေဒနကံ = ဆေဒနံ အဿ အတ္ထိတိ ဆေဒနကံ(ပါစိတ္တိယံ)။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၃

အာရညကေသု = အရညေ ဇာတာနိ အာရညကာနိ
(သေနာသနာနိ)။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၄

ဥက္ခိတ္တကာယ = ဥက္ခိပနံ ဥက္ခိတ္တံ။ ဥက္ခိတ္တယေဝ ဥက္ခိတ္တကာ။
ဥက္ခိတ္တကံဟု နပုလိင်ဖြစ်သင့်လျက် ဣတ္ထိလိင်ပြန်နေသည်။
ဣတ္ထိမျှတလက္ခဏာအနက်၌ တတိယာ နာ-သက်။ အာယပြု။
(ကင်္ခါဘာဠိ)

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၅

ဥဇ္ဈိကာယ = ဇ္ဈနံ ဇ္ဈိကာ။ ဇ္ဈ (ဟာသေ)+ဇ္ဈ+အာ။
မဟတိ ဇ္ဈိကာ ဥဇ္ဈိကာ။ (ကင်္ခါ ဘာဠိ)

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၆

ကာယပ္ပစာလကံ = ပစာလေတိတိ ပစာလံ။ ပစာလံ ဧဝ
ပစာလကံ။ ကာယဿ ပစာလကံ ကာယပ္ပစာလကံ။ ကြိ-ဝိ
အနက် ဒုတိယာသက်။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၇

ဥက္ကဋ္ဌိယာ = ဥဒ္ဓံ ဧကာ ကောဋိ ယာယာတိ ဥက္ကဋ္ဌိကာ။
ဥက္ကောဋိကာဟု ဆိုလိုလျက် ဩကို ဝိပရိတ် ဥပြု။ ဣတ္ထိမျှတ
လက္ခဏာအနက်၌ တတိယာ နာဝိဘတ်သက်။

ပလ္လတ္ထိကာယ = ပရိသမန္တတော အသနံ ခိပနံ ပလ္လတ္ထိ။

ပရိ-အသ+တိ။ ပလ္လတ္ထိယေဝ ပလ္လတ္ထိကာ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၄၈

ထူပီကတံ = ထူပံ ကတော ထူပီကတော။ထူပ+ကတ။

ထူပကတော = ထူပမေဝ ထူပကံ။

ပဉ္စမိအနက် တောပစ္စည်း။

သကဗဠေန = ကဝတိ သဒ္ဓံ ကရောတီတိ ကဗဠော။

ကု+အလ။ တစ်နည်း- ကဗိ(ဝဠော)+အလ။

ကေန တောယေန ဗလံ အဿာတိ ဝါ ကဗဠော။

သဟ ကဗဠေန ယံ ဝတ္တတီတိ သကဗဠံ (မုခံ)။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၅၀

ပိဏ္ဍုက္ခေပကံ = ပိဏ္ဍု ဥက္ခိပတီတိ ပိဏ္ဍုက္ခေပကော။

ကြိ-ဝိအနက် ဒုတိယာသက်။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၅၁

ဆတ္တပါဏိဿ = ဆတ္တံ ပါဏိမိ အဿာတိ ဆတ္တပါဏိ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၅၅

ထေယျသင်္ခါတံ = ထေနဿ ဘာဝေါ ထေယျံ။ထေန+ဇျ။

ထေယျဉ္စ တံ သင်္ခါတဉ္စာတိ ထေယျသင်္ခါတံ။

သင်္ခါတသဒ္ဓါ ကောဋ္ဌာသအနက်ဟော။

ကရိုဏ်းအနက် ပထမာသက်။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၇၅

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၆၃

လေဉ္စူပါတံ = လေဉ္စန္တိ ဟိံသန္တိ ဧတေနာတိ လေဉ္စူ။
 လေဉ္စူ+ဥ။ ပုံလိင်။
 ပတတိ ဧတ္တာတိ ပါတော။ လေဉ္စူဿ ပါတော လေဉ္စူပါတော။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၆၄

အာရာပထေ = အရတိ ဂစ္ဆတိတိ အာရာ။ အရ-ဏ+အာ။
 အာရာယ ပထော အာရာပထော။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၆၆

ကာယသံသဂ္ဂံ = သံသဇ္ဇနံ သံသဂ္ဂေါ။
 ကာယေန သံသဂ္ဂေါ ကာယသံသဂ္ဂေါ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၆၉

ဥဿယဝါဒိကာ = ဥဿယေန ဝဒတိတိ ဥဿယဝါဒိကာ။
 အညဒတ္ထိကေန = အညဿ (အညာယ) အတ္ထော
 အညဒတ္ထော။ ဒ-အာဂုမ်။
 အညဒတ္ထာယ ဒိန္နော အညဒတ္ထိကော။
 အညုဒ္ဓိသိကေန = အညံ ဥဒ္ဓိဿ ဒိန္နော အညုဒ္ဓိသိကော။
 သံယိကေန = သံဃဿ ပရိစ္စတ္ထော သံယိကော။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၀၄

မဟာဇနိကေန = မဟာဇနဿ (ဘိက္ခုနီသံဃဿ)
 ပရိစ္စတ္ထော မဟာဇနိကော။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၀၅

အတိရေကစတုက္ကံသပရမံ = စတ္တာရော ကံသာ စတုက္ကံသံ။
 စတုက္ကံသံ ပရမံ စတုက္ကံသပရမံ။ စတုက္ကံသပရမတော အတိရေကံ
 အသာတိ အတိရေကစတု ကံသပရမံ။ (လေးကံသဟူသော အလွန်ဆုံး
 အပိုင်းအခြားထက် ပိုလွန်သော တန်ဖိုးရှိသော) တစ်နည်း စတုက္ကံသံ ပရမံ
 အသာတိ စတုက္ကံသပရမံ။ စတုက္ကံသပရမတော အတိရေကံ
 အတိရေကစတုက္ကံသပရမံ။ (အလွန်ဆုံး လေးကံသတန်ဖိုးရှိသောခြံထည်
 ထက် ပိုလွန်သော)

အတိရေကအမုတေယျကံသပရမံ = အမေဓု တတိယော
 အမတိယော။ (အမတတိယကို အမတိယပြု)အမတိယော ဧဝ
 အမတေယျော။ တစ်နည်း-တိဏ္ဍံ ပူရဏော တေယျော။ တိ+ဏေယျ။
 အမော တေယျော အသာတိ အမတေယျော။တစ်နည်း- အမံ တတိယံ
 ယသာတိ အမတိယော။ အမတိယော ယေဝ အမတေယျော။ သုတ္တ
 ဏျ။ တိဋ္ဌိ လူကို တေသု-ဖြင့် ဧဝံဒြိပြ။

တစ်နည်း-အမတိယေဓု ယုတ္တော အမတေယျော။ အမတေယျော
 ကံသာ အမတေယျကံသာ။ (အထက်ပုဒ် အတိုင်း ဆက်တွဲပါ။)

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၀၆

ဥဒကသုဒ္ဓိကံ = သုဒ္ဓိယာ ကရဏံ သုဒ္ဓိကံ။ ဥဒကေန သုဒ္ဓိကံ
 ဥဒကသုဒ္ဓိကံ။

အတိရေကဒ္ဓဂုံလပဗ္ဗပရမံ = ဓွေ အင်္ဂလာနိ ဒ္ဓဂုံလံ။ ဓွေ ပဗ္ဗာနိ
 ဒ္ဓိပဗ္ဗံ။ ဒ္ဓဂုံလံ စ ဒ္ဓိပဗ္ဗံ စ ဒ္ဓဂုံလပဗ္ဗံ။ (နောက်ပုဒ်၌ ဒ္ဓိဇျေ)။ ဒ္ဓဂုံလပဗ္ဗံ ပရမံ
 ပမာဏံ အသာတိ ဒ္ဓဂုံလပဗ္ဗပရမံ။ (ယောဇနာ)။

ဒ္ဓဂုံလပဗ္ဗပရမတော အတိရေကံ အတိရေကဒ္ဓဂုံလပဗ္ဗပရမံ။

ပရိဝါရပါဠိစာမျက်နှာ - ၁၀၇

ရတ္တန္တကာရေ = ရတ္တိယာ အန္တကာရော ရတ္တန္တကာရော။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၇၇

အပ္ပဒီပေ = နတ္ထိ ပဒီပေါ ယတ္ထာတိ အပ္ပဒီပေါ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၁၀

ပဉ္စာဟိကံ = ပဉ္စ အဟာနိ ပဉ္စာဟံ။ ပဉ္စာဟံယေဝ ပဉ္စာဟိကံ။

သယံဋီစာရံ = သယံဋီယန္တေတိ သယံဋီယော။

စရဏံ (ပရိဘုဉ္ဇနံ) စာရော။ သယံဋီနံ စာရော သယံဋီစာရော။

စိဝရသင်္ကမနီယံ = စိယတေတိ စိဝရံ။ စိ+ဤဝရ။

သင်္ကမေတဠု ပဋိဒါတဠုန္တိ သင်္ကမနီယံ။ သံ-ကမု+အနီယ။

စိဝရံ စ တံ သင်္ကမနီယံ စာတိ စိဝရသင်္ကမနီယံ။

ဒုဗ္ဗလစိဝရပစ္စာသာယ = စိဝရေ ဥပ္ပန္နာ ပစ္စာသာ စိဝရ-
ပစ္စာသာ။

ဒုဗ္ဗလာ စိဝရပစ္စာသာ ဒုဗ္ဗလစိဝရပစ္စာသာ။

စိဝရကာလသမယံ = စိဝရဿ ကာလော စိဝရကာလော။

စိဝရကာလောယေဝ သမယော စိဝရကာလသမယော။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၁၁

ကထိနုဒ္ဓါရံ = ဥဒ္ဓရဏံ ဥဒ္ဓါရော။

ကထိနဿ ဥဒ္ဓါရော ကထိနုဒ္ဓါရော။

ဧကတ္ထရဏပါဝရဏေ = အတ္ထရဏံ စ ပါဝရဏံ စ
အတ္ထရဏပါဝရဏံ။ ဧကံ အတ္ထရဏပါဝရဏံ ဧကတ္ထရဏပါဝရဏံ။

ဒုက္ခိတံ = ဒုက္ခံ သဉ္ဇာတံ အဿာ အတ္ထိတိ ဒုက္ခိတာ။

တစ်နည်း- ဧတိ ဂစ္ဆတိတိ ဣတာ။ ဣ+တ+အာ။

ဒုက္ခံ ဣတာ ဂတာ ပတ္တာ ဒုက္ခိတာ။

၂၇၈

ဒုတိယဆင့်

သဟဇီဝိနီ = သဟ ဇီဝတိ သီလေနာတိ သဟဇီဝိနီ။
သဟ-ဇီဝ+အ+ကုနီ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၁၂

သာသင်္ကသမ္ပတေ = အာသင်္ကနံ အာသင်္ကာ။
သံဝိဇ္ဇတိ အာသင်္ကာ ယတ္ထာတိ သာသင်္ကံ (ရဋ္ဌံ)။
သာသင်္ကံ ဣတိ သမ္ပတံ သာသင်္ကသမ္ပတံ။

သပ္ပဋိဘယေ = ပဋိဝတ္တတိ ဘယံ စိတ္တတြာသော ဧတဿာတိ
ပဋိဘယံ။ သဟ ပဋိဘယေန ယံ ဝတ္တတိတိ သပ္ပဋိဘယံ။

အသတ္တိကာ = နတ္ထိ သတ္တော ယာယာတိ အသတ္တိကာ။
သမာသန္တ က+အာ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၁၃

ရာဇာဂါရံ = ရညော အဂါရံ (အာဂါရံ) ရာဇာဂါရံ။
ယောဇနာ၌ ရညော ကိဋ္ဌနတ္ထံ အဂါရံ ရာဇာဂါရံဟုပြု၏။

စိတ္တာဂါရံ = စိတ္တံ အဂါရံ (အာဂါရံ) စိတ္တာဂါရံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၁၄

အာဝသထစီဝရံ = အာဝသထေ ဌပေတဗ္ဗံ စီဝရံ
အာဝသထစီဝရံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၁၅

စက္ကိကတာယ = စက္ကတိတိ စက္ကာ။ ကရိယတေတိ ကတာ။
စက္ကံ ကတာ စက္ကိကတာ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၇၉

မစ္ဆရာယန္တိယာ = မစ္ဆရဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် အာယ၊
အန္တ၊ ဤပစ္စည်းများသက်။ နဒါဒိဂိုဏ်း။

မစ္ဆရာယိ = မစ္ဆရ+အာယ+ဤ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၁၆

ဩဝါဒါယ = ဩဝဒတိ ဧတေနာတိ ဩဝါဒေါ။ တဒတ္ထ
သမ္ပဒါန်အနက်၌ သဝိဘတ်သက်။

သံဝါသာယ = သံဝသတိ ဧတ္ထ၊ ဧတေနာတိ ဝါ သံဝါသော။

ပသာဓေ = သာခါ ဝိယာတိ သာခါ (ဥဘော ဥရ)။
ပဘိဇ္ဇိတွာ ဂတာ သာခါ ယသ္မာတိ ပသာဓံ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၁၇

ပါယန္တိ = ထည့် ပိဝတိတိ ပါယန္တော။ ပါ+အန္တ။ အာယပြု။
ပါယန္တော (ကလေးသည်) ဧတိဿာ အတ္ထိတိ ပါယန္တိ။ ပါယန္တ+
ဇာ+ဤ။

အသိက္ခိတသိက္ခံ = သိက္ခိယိတ္တာတိ သိက္ခိတာ။ န သိက္ခိတာ
အသိက္ခိတာ။ အသိက္ခိတာ သိက္ခာ ယာယာတိ အသိက္ခိတသိက္ခာ။
တစ်နည်း-သိက္ခိတာ သိက္ခာ ယာယာတိ သိက္ခိတသိက္ခာ။
န သိက္ခိတသိက္ခာ အသိက္ခိတသိက္ခာ။

ဥနဒ္ဒါဒသဝဿံ = ဒွေ ၈ ဒသ ၈ ဒွါဒသ။
တစ်နည်း-ဒွိဟိ အဓိကာ ဒသ ဒွါဒသ။
ဒွါဒသ ဝဿာနိ ဒွါဒသဝဿံ။
ဥနံ ဒွါဒသဝဿံ ယာယာတိ ဥနဒ္ဒါဒသဝဿာ။

၂၈၀

ဒုတိယဆင့်

ဂိဟိဂတံ = ဂမိယိတ္ထာတိ ဂတာ။ ဂိဟိနာ ဂတာ ဂိဟိဂတာ။

ဝူပကာသေသိ = ဝိ-ဥပ-ကသ+အ+ဤ။ အပစ္စည်းကို
ဧပြု၊ ဤကို ရသပြု၊ သလာ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၁၈

ကုမာရီဘူတာ = ကုမာရီ ဟုတ္တာ ဘူတာ ကုမာရီဘူတာ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၂၀

ပုရိသသံသဌံ = သံသဇ္ဇတိတိ သံသဌာ။

ပုရိသေဟိ သံသဌာ ပုရိသသံသဌာ။

စက္ကံ = စက္ကတိတိ စက္ကံ။ စဉ် (စက္က)ဘူ၊ဇု+အ+ဤ။

သောကာဝါသံ = အန္တော ဝါသေတိ ပဝေသေတိတိ
အာဝါသာ။ အာ-ဝသ+ကာရိတ်ကျေ+ဏ+အာ။

သောကံ အာဝါသာ သောကာဝါသာ။ ယောက္ခားတို့အတွင်း
သောကကို သွင်းတတ်သော။

တစ်နည်း- သောကော အာဝါသော ဧတိဿာတိ
သောကာဝါသာ။ သောကတည်းဟူသော နေရာရှိသော။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၂၁

ပါရိဝါသိကဆန္ဒဒါနေန = ပရိဝသိယိတ္ထာတိ ပရိဝါသော။

ပရိဝါသောယေဝ ပါရိဝါသိကံ။

ဒီယတေ ဒါနံ။ ဆန္ဒဿ ဒါနံ ဆန္ဒဒါနံ။

ပါရိဝါသိကဉ္စ တံ ဆန္ဒဒါနဉ္စာတိ ပါရိဝါသိကဆန္ဒဒါနံ။

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၈၁

ယာနေန = ယာတိ အနေနာတိ ယာနံ။

ဣတ္ထာလင်္ကာရံ = အလံ ဝိဘူသနံ ကရိယတေ အနေနာတိ
အလင်္ကာရော။

ဣတ္ထိနံ အလင်္ကာရော ဣတ္ထာလင်္ကာရော။

အသံကစ္စိကာ = သမန္တတော ပုရိသာနံ ဒဿနံ ကန္တိယတိ
ဆိန္တိယတိ ဧတ္တာတိ သံကစ္စံ။ သံ-ကတိ+ဏျ။

သံကစ္စေ နိဝသိတဗ္ဗတိ သံကစ္စိကံ။

နတ္ထိ သံကစ္စိကံ ယာယာတိ အသံကစ္စိကာ။ (ယောဇနာ)။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၂၆

ဝိနိတဝတ္ထုနိ = ဝိနိယန္တေ အာပတ္တိယော ဧတေဟိတိ
ဝိနိတာနိ။ ဝိနိတာနိယေဝ ဝတ္ထုနိ ဝိနိတဝတ္ထုနိ။

အာရတိ = အာရကာ ဧတေဟိ (တို့မှ) ရမတိတိ အာရတိ။
တစ်နည်း- ရမနံ ရတိ။ ဘုသာ ရတိ အာရတိ။

ဝိရတိ = ဝိနာ ဧတေဟိ ရမတိတိ ဝိရတိ။

ပဋိဝိရတိ = ပစ္စေကံ ပစ္စေကံ ဝိရမတိတိ ပဋိဝိရတိ။

ဝေရမဏီ = ဝီရေသု ဘဝံ ဝေရံ။
ဝေရံ မဏတိ ဝိနာသေတိတိ ဝေရမဏီ။

တစ်နည်း- ဝိရမတိ ဧတာယာတိ ဝါ ဝေရမဏီ။

ဝိရမဏီဟု ဆိုလိုလျက် ဝိဉ္စိ ဣကို ဧပြု၊ ဣဉ္စိ ဤကို ရဿပြု။

အကိရိယာ = ကရိယန္တေ ဧတာယာတိ ကိရိယာ။
န ကိရိယာ အကိရိယာ။

ဝေလာအနတိက္ကမော. = ဝေလာ ဝိယာတိ ဝေလာ။
 (ကမ်းနှင့်တူသော အပိုင်းအခြား) ။ အတိက္ကမတိ ဧတေနာတိ
 အတိက္ကမော။ န အတိက္ကမော အနတိက္ကမော။
 ဝေလာယ အနတိက္ကမော ဝေလာအနတိက္ကမော။
 ဤနည်းအလို သမာသ်တည်း။

အဋ္ဌကထာ၌ ဝေလာတစ်ပုဒ်၊ အနတိက္ကမော တစ်ပုဒ်အား
 ဖြင့် ဝါကျအဖြစ်ဖွင့်၏။ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌လည်း
 သမာသ်၊ ဝါကျ နှစ်မျိုးဖွင့်ပြ၏။ ဝါကျယူရာ၌ “ ဝေလယတိ
 စလယတိတိ ဝေလာ”ဟု ပြုပါ။

သေတုယာတော = သိနောတိ ဗန္ဓတိတိ သေတု။
 သိ (သွား၊ ကြီး)+တု။ သေတုံ ဟနတိတိ သေတုယာတော။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၆၇

သာရဏီယာ = သရိတဗ္ဗာတိ သာရဏီယာ (ဓမ္မာ)။

ဧကီဘာဝါယ = အနေကောပိ ဧကော ဝိယ ဘဝတိတိ
 ဧကီဘာဝေါ။

သီလသာမညဂတော = သမာနဿ ဘာဝေါ သာမညံ။
 သီလေန သာမညံ သီလသာမညံ။

တစ်နည်း- သီလံ သမာနံ ယဿာတိ သီလသမာနော။

သီလသမာနဿ ဘာဝေါ သီလသာမညံ။

သီလသာမညံ ဂတော သီလသာမညဂတော။

နိယျာနိကာ = နိယျာတိတိ နိယျာနိကာ။ နိ-ယာ+အနိယ+

ဝိနည်းပို့ချချက်

၂၈၃

အာ။ ယကို ကပြ၊ ရဿပြ။

နိယျာနံ အရဟတီတိ ဝါ နိယျာနိကာ။

ဒဝကမ္ပတာ = ဒဝံ (ပရိဟာသံ) ကာမေတီတိ ဒဝကာမော။

ဒဝကာမဿ ဘာဝေါ ဒဝကမ္ပံ။

ဒဝကမ္ပံ ဧဝ ဒဝကမ္ပတာ။

ဒဝကမ္ပတာယဟုဆိုလိုလျက် ယကို ချေ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၁၈၆

တဗ္ဘာဂိယာ = တဿ ဘာဂေါ တဗ္ဘာဂေါ။

တဗ္ဘာဂေ ဘဝါ တဗ္ဘာဂိယာ။

ပရိဝါရပါဠိ စာမျက်နှာ - ၂၃၁

ပဉ္စ ဒါနာနိ အပုညာနိ ပုညသမ္ပတာနိ = အကုသိုလ်
စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို အရကောက်။

ပရိဝါရပါဠိတော်ဆိုင်ရာ ပြီး၏

ဒုတိယဆင့် ဝိနည်းပို့ချချက်
ပြီး၏

၁၁

အသံအရပ်အရပ်

အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်

အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်

အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်

အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်

အသံအရပ်အရပ်

အသံအရပ်အရပ်
အသံအရပ်အရပ်

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၂၈၅

(အ)			
အံသဗဒ္ဒကော	၁၄၁	အမွေကစီဝရံ	၂၆၅
အကဋ္ဌာနုဓမ္မေန	၂၇၁	အစိန္တေန	၂၄၁
အကပ္ပိယံ	၈	အစွပ်ယန္တိ	၁၃၈
အကရဏိယံ	၈	အဓကာ	၁၈၈
အကဝါဋကော	၁၈၂	အဓာတသတ္တု	၂၂၂
အကာလစီဝရံ	၂၆၃	အဓိနပ္ပဝေဏီ	၂၀၅
အကိရိယာ	၂၈၁	အဓုဏှော	၂၆၃
အကုပ္ပေန	၇၅	အဓုဝ	၆၁
အက္ခရိကာယ	၃၂	အဇ္ဈတ္တံ	၁၀၈
အဂါရဝေါ	၁၀၈	အဇ္ဈာစာရေ	၁၆
အဂ္ဂကုရက်	၂၀၂	အဇ္ဈာစိတ္တံ	၉၇
အဂ္ဂပိဏ္ဍံ	၂၀၀	အဇ္ဈပေက္ခသိ	၉၃
အဂ္ဂါသနံ	၂၀၀	အဉ္ဇနပပိသနံ	၁၃၆
အဂ္ဂိဋ္ဌာနံ	၁၅၃	အဉ္ဇလီ	၂၁
အဂ္ဂိပရိဇိတံ	၁၂၈	အဉ္ဇလိကမ္ပံ	၅၀
အင်္ဂဇာတံ	၁၃၂	အညတြ ပကတတ္ထေန	၆၀
အင်္ဂရာဂံ	၁၂၄	အညတြ အန္တရာယာ	၆၀
အင်္ဂါရကာသုပမာ	၅၅	အညထတ္တာယ	၉
အင်္ဂုလိပတောဒကော	၂၇၀	အညထာဝါဒေါ	၁၀၅
အင်္ဂုလိမုဒ္ဒိကံ	၁၂၃	အညဒတ္ထိကေန	၂၇၅
အင်္ဂုလိယာ	၈၆	အညဘာဂီယဿ	၂၆၂
အဓက္ခယသံ	၁၇၁	အညဗညံ	၈၁
အစိရံဂေါယောနိယာ	၁၆၅	အညမိ ဆေတဗ္ဗမိ	၁၃၂
အစိရကာရိတော	၁၆၀	အညာပဋိဝေဓော	၂၃၉
အစိရဝတီ	၂၃၈	အညာ ဝါ တာဒိသိကာ	၁၈
အစောဒေတွာ	၁၄	အညဒ္ဓိသိကေန	၂၇၅
		အဋ္ဌဂုံလပရမံ	၁၇၂

၂၈၆

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အဋ္ဌပဒကံ	၁၈၅	အတ္တဝဇာယ	၂၂၄
အဋ္ဌပဒေ	၃၀	အတ္တဒါနံ	၂၄၀
အဋ္ဌာ	၂၃၂	အတ္တပစ္စတ္တိကာ	၁၁၃
အဋ္ဌာနေ	၂၂၅	အတ္တဝသံ	၂၂၁
အဋ္ဌိကင်္ဂလူပမာ	၅၄	အတ္တသဉ္စိတံ	၂၄၁
အဋ္ဌိကာနိ	၁၅၄	အတ္တိကာနံ	၁၉၇
အဋ္ဌိတာ	၁၅၁	အထခေါ ဘဂဝါ ဧတမတ္ထံ-	
အဋ္ဌိမယံ	၁၄၅	ဝိဒိတွာ	၂၂၁
အဋ္ဌိလ္လေန	၂၄၈	အဒေသနာဂါမိနိယာ	
အမကုဋ္ဌကံ	၁၈၇	အဒ္ဓသာ ခေါ	၂၃၇
အမယောဂံ	၁၇၈	အဒ္ဓကာယိကာနိ	၁၈၅
အဏဏာ	၂၄၉	အဒ္ဓါနံ	၃၈
အဏုမတ္တေသု	၁၁၅	အဓမ္မကမ္မံ	၂၁
အတိဒိဋ္ဌိယာ	၁၆	အဓမ္မစုဒ္ဓိတော	၂၄၂
အတိဒုရေ	၁၉၆	အဓမ္မဝါဒီ	၇၆
အတိရေကဇေတုက္ကံသပရမံ	၂၇၆	အဓိကရဏကာရကာ	၄
အတိရေကတိက္ခတ္တု	၂၆၃	အဓိကရဏနိရောဓံ	၁၁၈
အတိရေကမတေယျကံသပရမံ	၂၇၆	အဓိကရဏနိရောဓဂါမိနိ-	
အတိရေကဒ္ဓဂုံလပဗ္ဗပရမံ	၂၇၆	ပဋိပဒံ	၁၁၈
အတိရေကမာသေ	၂၆၅	အဓိကရဏသမုပ္ပါဒ-	
အတိဝေဌတိ	၁၁၈	ဝူပသမနကုသလော	၁၁၇
အတေကိန္ဓော	၂၃၂	အဓိကရဏသမုဒယံ	၁၁၇
အတ္တကာမပါရိစရိယာယ	၂၆၂	အဓိကရဏ်းနှင့် သမထတွဲပုံ	၁၁၉
အတ္တဂုတ္တိယာ	၁၂၉	အဓိဝါသေန္တု	၄၃
အတ္တနာ	၃	အဓိသီလေ	၁၅
အတ္တပရိတ္တံ	၁၂၉	အဓောတေဟိ	၁၄၇
အတ္တရက္ခာယ	၁၂၉	အဓောမုခါ	၉၃

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၂၈၇

အနဂါရိယံ	၂၁၇	အနိဗ္ဗန္ဒနိယော	၁၈၆
အနတ္တရိယံ	၄၇	အနိယတော	၂၆၃
အနဇ္ဈာဝုဋ်	၂၃၄	အနိတိကာ	၉၄
အနတ္တမနေဟိ	၉၆	အနကမ္ပိတာ	၂၄၃
အနတ္တမနော	၉၁	အနဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အာဂတ-	
အနတိက္ကမနာယ	၂၄၆	ပဋိပါဋိယာ	၂၃၆
အနတိရိတ္တံ	၂၆၉	အနညာတံ	၁၇၆
အနန္တစိကံ	၇	အနုဒ္ဓတေန	၄၉
အနန္တလောမိကံ	၈	အနုဒ္ဓံသေသ	၉၆
အနန္တနိ	၁၁၄	အနုပခဇ္ဇ	၁၀၄
အနုပဒါနော	၁၅	အနုပဒ္ဒဝါ	၉၄
အနုပလောကေတွာ	၄၂	အနုပိယံ	၂၁၆
အနုပေက္ခော	၄၄	အနုပ္ပတ္တံ	၈၇
အနုဘိရတိယာ	၁၃၁	အနုပ္ပတ္တာ	၄၂
အနုဝသေသာ	၁၀၄	အနုပ္ပန္နာနိ	၆
အနုဝဿဝါယ	၁၀၉	အနုဗျဉ္ဇနသော	၁၁၇
အနာဂါမိ	၂၀၀	အနုဗလပ္ပဒါနံ	၁၀၆
အနာယာတံ	၂၄၁	အနုမောဒိ	၁၇၉
အနာစာရံ	၂၆	အနုရုဒ္ဓေါ	၄၂
အနာထပိဏ္ဍိကော	၃	အနုလ္လပနာ	၁၀၅
အနာဒရိယံ	၂၃၅	အနုဝဿံ	၂၆၄
အနာဇာရာ	၁၄၀	အနုဝါတံ	၁၄၆
အနာပတ္တိကော	၉၇	အနုဝါဒါဓိကရဏံ	၁၀၄
အနာရောစနာ	၆၄	အနုဝါဒေါ	၁၉
အနာဝါသေ	၅၂	အနုသမ္ပဝင်္ကတာ	၁၀၅
အနာသဝေါ	၁၈၁	အနေနပရိယာယေန	၉
အနာဠိန္ဒကာ	၁၈၇	အန္တရယရေ	၂၀၃

၂၈၈

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အန္တရတော	၂၂၁	အပ္ပဋိစ္ဆန္တံ	၆၆
အန္တရဟိတံ	၂၅၁	အပ္ပဋိညာယ	၁၃
အန္တရာ(အဟောသိ)	၁၇၅	အပ္ပဋိပုစ္ဆာ	၁၃
အန္တရာအာပတ္တိနံ	၇၅	အပ္ပဋိဘာဝနာ	၉၃
အန္တရာကာဓံ	၁၇၀	အပ္ပဋိမံသေန	၂၄၁
အန္တရာမဂ္ဂေ	၁၁၄/ရ၄	အပ္ပဋိရူပံ	၈
အန္တရာယိကာ	၅၃	အပ္ပဋိသံဝိဒိတေန	၂၇၂
အန္တရာယိကသရုပ်	၅၃	အပ္ပဋိဿရဏာ	၁၈၇
အန္တလိက္ခာ	၂၃၈	အပ္ပတိဿော	၁၀၈
အန္တောပူတိ	၂၃၇	အပ္ပဒီပေ	၂၇၇
အန္တကာရော	၁၉၀	အပ္ပနိဏ္ဏေသံ	၁၉၇
အန္တကာရော(အန္တရဓာယိ)	၁၉၁	အပ္ပပုညာ	၈၈
အန္တံ	၁၈၁	အပ္ပမတ္တကဝိဿန္တကံ	၂၁၅
အန္တဒ္ဓမာသံ	၂၄၅	အပ္ပမတ္တိကံ	၁၁၉
အပဂတကာဠကံ	၁၉၃	အပ္ပမာဏော	၁၃၀
အပဂတဂဗ္ဘာ	၁၆၂	အပ္ပဝါရိတဿ	၂၆၃
အပစယဿ	၁၀	အပ္ပသဒ္ဓံ	၁၉၇
အပစာယန္တိ	၂၀၂	အပ္ပသန္နာနံ	၈
အပရဇ္ဈဂတာယ	၂၀၈	အပ္ပဿာဒါ	၅၄
အပရပ္ပစ္စယာ	၁၉၅	အပ္ပါကိဏ္ဏံ	၁၆၁/၁၉၇
အပရိဿာဝနကေန	၁၅၀	အပ္ပါတကံ	၁၆၁
အပလောကနကမ္ပံ	၁၀၆	အပ္ပါဗာဓံ	၁၆၁
အပသာဒေတိ	၂၂၅	အပ္ပါဗာဓာ	၁၅၁
အပါဒကေဟိ	၁၂၉	အပ္ပိစ္ဆာ	၆
အပါရုတော	၁၅၇	အပ္ပေါသုက္ကာ	၂၁၇
အပိဓာနံ	၁၅၇	အပ္ပောဋ္ဌေန္တိ	၃၃
အပ္ပကတညုနော	၂၃၀	အဗဠာဗဠော	၃၅

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၂၈၉

အဗိဇံ	၂၁၈	အရက္ခိယာ	၂၂၇
အဗ္ဘာကုဋိကာ	၃၆	အရညဂတော	၂၂၀
အဗ္ဘာစိက္ခိ	၅၃	အရညာယတနေ	၂၃၁
အဗ္ဘာနာရဟော	၆၅	အရဏီသဟိတံ	၂၃၅
အဗ္ဗိတော	၆၇	အရဟတ္တံ	၇၈
အဗ္ဗဂ္ဂနာ	၁၃၄	အရဏေ	၇၄
အဗ္ဗတံ	၁၆၄	အရှင်ဒေဝဒတ် ပကတတံ	၂၃၃
အဗ္ဗဿဟနတာ	၁၀၆	အလံကမ္မနိယေ	၂၆၃
အဗျာကတံ	၁၁၂	အလံ တေ ဂေါတမိ	၂၄၄
အဘယာ	၉၃	အလက္ခိကော	၂၂၈
အဘိက္ကန္တေန	၃၄	အလမ္ဘိနော	၂၆
အဘိက္ခုကော	၆၁	အလမတ္တတရာ	၆
အဘိညာတော	၁၉၉	အလာဘာယ	၄၈
အဘိဝါဒနံ	၅၀	အလ္လဝတ္ထော	၁၆၀
အဘိဝါဒန္တိ	၁၅၅	အဝဏ္ဏံ	၁၀
အဘိသင်္ခါရိကံ	၈၈	အဝနိယာ	၂၀၂
အဘိသန္ဓကာယာ	၁၅၁	အဝလေဓနကဋ္ဌံ	၁၇၆
အဘုံ	၁၄၄	အဝလေဓနပိဋ္ဌရော	၁၇၆
အမနဿာ	၁၉၀	အဝသေသံ	၇၁
အမူလိကာယ	၉၆	အဝဿုတံ	၂၃၇
အမုဋ္ဌဝိနယံ	၉၈	အဝိနယကမ္ပံ	၁၂
အမ္ပံ	၁၂၈	အဝိပ္ပဋိသာရကရံ	၂၄၁
အမ္ဘာ	၁၂၇	အဝိဿန္တိယာနိ	၂၁၀
အမ္ဘာဋကဝနံ	၄၇	အဝုဋ္ဌာပနိယာ	၂၀၇
အမှာကဉ္စ (ကုလာ)	၂၁၇	အဝေဘင်္ဂိယာနိ	၂၁၁
အယောပတ္တံ	၁၃၈	အသံကန္တိကာ	၂၈၁
အယျာနံ	၉၃	အသံဟိရော	၁၁၇

၂၉၀

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

အသက္ကာရပကတော	၅၂	အာဂန္တုကာဘတ္တံ	၄၃
အသတ္တိကာ	၂၇၈	အာဂိလာယတိ	၂၃၀
အသန္တုတိတာယ	၉	အာယာတော	၂၂၅
အသမ္ဘောဂံ	၄၉/၁၅၉	အာကဓိမာနော	၁၆
အသမ္ပုခါ	၁၃	အာစမနက္ခန္တိ	၁၇၇
အသမ္ပုခိဘူတာ	၇၆	အာစရိယကိစ္ဆံ	၁၁၂
အသိက္ခိတသိက္ခံ	၂၇၉	အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော	၁၁၄
အသိစမ္ပံ	၂၂၆	အာစာရဝိပန္နော	၁၆
အသိသန္နပမာ	၅၆	အာဏတ္တာ	၉၂
အသုစိ	၁၀၂	အာဏာပေသိ	၉၁
အသုစိသင်္ကဿရသမာစာရံ	၂၃၇	အာဒါသေ	၁၂၃
အဿတရိရထာ	၁၉၀	အာဒိကလျာဏာ	၁၁၅
အဿဒ္ဒါ	၃၇	အာဒိနဝေါ	၅၄
အဿမဏေဓမ္မော	၂၅၆	အာဒေယျဝါစော	၁၉၆
အဿသ္မိံ	၃၂	အာဒေသနာ	၂၃၀
အဿာမဏကံ	၈	အာဓာနဂ္ဂါဟိ	၁၁၀
အဿာသေတုံ	၁၁၇	အာဓာဝန္တိ	၃၂
အဿုမုခိ	၂၄၄	အာနန္တရိကံ	၂၀၆
အဟံ တယာ	၂၁၈	အာနန္တရိယံ	၂၂၆
အဟိမေခလိကာယ	၂၂၂	အာနုပုဗ္ဗိ	၁၉၂
အဟိဝိန္တိကာ	၁၃၁	အာပမ္ဘိတာ	၈၉
(အာ)		အာပတ္တာဓိကရဏံ	၁၀၄
အာကာသေ	၃၀	အာပတ္တိ	၁၁
အာကောဋေန္တိ	၁၇၂	အာပတ္တိက္ခန္ဓေ	၇၂
အာဂစ္ဆသိ	၃၈	အာပတ္တိပရိယန္တံ	၇၀
အာဂတာဂမော	၂၄	အာပတ္တိဗဟုလော	၁၅
အာဂတာနာဂတဿ	၁၇၉	အာပတိပုံ အာကာရ	၆၇

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၂၉၁

အာပတ္တိယာ အပ္ပဋိကဗ္ဗေ	၅၂
အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနတာ	၂၄၃
အာပဒါသု	၁၇၃
အာပါယိကာ	၂၃၁
အာဗာဓပစ္စယာ	၁၇၆/၁၂၄
အာဘရဏံ	၂၁၉
အာမိသဟေတု	၂၆၇
အာမုက္ခမဏိကုဏ္ဍလာ	၁၉၁
အာယတကေန	၁၂၅
အာယတိ	၁၀၈
အာယသုန္နော	၄
အာရညကေသု	၂၇၃
အာရညိကံ	၅၉
အာရတိ	၂၈၁
အာရာပထေ	၂၇၅
အာရာမူပစာရေ	၁၆၄
အာရာမေ	၃
အာရောပေတဗ္ဗာ	၁၁
အာလိမ္မန္တိ	၁၂၄
အာလောကီတေန	၃၅
အာလောကေန	၈၂
အာလောကော(ပါတုရဟောသိ)	၁၉၂
အာဝသထစိဝရံ	၂၇၈
အာဝသထပိဏ္ဍံ	၂၆၈
အာဝါသ အနာဝါသ	၆၁
အာဝါသပရမ္မရာ	၅၀
အာဝါသိကာ	၂၅

အာဝါဟော	၁၈၉
အာဝိဇ္ဇနသိဒ္ဓံ	၁၅၂
အာဝိဇ္ဇနရဒ္ဓါ	၁၅၃
အာဝေဏိ	၂၃၃
အာဝေဠံ	၂၇
အာသတ္တိယော	၁၉၂
အာသဒေါ	၂၂၇
အာသနပရိယန္တော	၅၉
အာသနာဘိဟာရော	၅၀
အာသန္နိ	၁၇၇
အာသန္နိကော	၁၈၄
အာသာဒေတဗ္ဗော	၅၂
အာသာဠိယာ	၂၀၆
အာသိတ္တကူပဓာနေ	၁၅၈
အာဟံသု	၃၅
အာဟစ္စပါဒကော	၁၈၄
အာဟိဏ္ဍန္တိ	၁၃၉
အာဠဝကာ	၂၄၁
အာဠဝိယံ	၂၁၁

(ဣ)

ဣစ္ဆာဂတံ	၂၂၃
ဣဋ္ဌကာမယံ	၁၄၈
ဣဋ္ဌကာဆဒနံ	၁၈၉
ဣဋ္ဌကာပါကာရံ	၁၅၅
ဣဋ္ဌကာသန္တရံ	၁၅၄
ဣဋ္ဌကာသောပါနံ	၁၄၈

၂၉၂

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

ဣတိဘဝါဘဝတဉ္စ	၂၂၁	ဥစ္စာဝစေ	၁၃၇
ဣတော ပရံ ယတော	၂၂၇	ဥစ္စာသဒ္ဓါ	၁၃၅
ဣတ္ထနာမော	၁၆၅	ဥစ္စာသယနာနိ	၂၀၃
ဣတ္ထာလင်္ကာရံ	၂၈၁	ဥစ္စေ	၆၂
ဣတ္ထိယုတ္တေန	၂၄၉	ဥစ္ဆိန္ဒောဒကံ	၁၄၄
ဣတ္ထိရူပကံ	၁၈၇	ဥဇဘူတေသု	၁၈၁
ဣဒံ တေ အာနန္ဒ ဒုက္ခံ	၂၅၃	ဥဒ္ဓိယိကာယ	၂၇၃
ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယံ	၈၃/၁၃၆	ဥဒ္ဓိတေ	၇၄
ဣဒ္ဓိမာ	၁၃၃	ဥဏ္ဏနာဘိ	၁၃၁
ဣမံ ကာလံ	၈၇	ဥဏ္ဏဘိသိ	၁၈၅
ဣရိယာပထသမ္ပန္နော	၃၅	ဥဏ္ဏိ	၁၂၇
ဣသိဂီလိပဿေ	၈၄	ဥဏှံ	၁၇၉
ဣဿုကီ	၁၀၉	ဥတ္တမံ	၂၄၆
		ဥတ္တရပါသကံ	၁၅၂
(၃)		ဥတြိဇ္ဈော	၂၂၀
ဥက္ကာသိ	၂၀၀	ဥတ္တရာသင်္ဂ	၂၁
ဥက္ကာသိကံ	၁၂၂	ဥတ္တရိဆပ္ပဉ္စဝါစာဟိ	၂၆၆
ဥက္ကဋ္ဌိကံ	၂၁	ဥတ္တရိဒိရတ္တတိရတ္တံ	၂၆၆
ဥက္ကဋ္ဌိယာ	၂၇၃	ဥတ္တရိဘင်္ဂ	၈၉
ဥက္ကောဋ္ဌနကံ	၁၁၄	ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မံ	၁၃၅
ဥက္ကောဋ္ဌေတိ	၁၁၃	ဥတ္တာနုမုခါ	၃၇
ဥက္ခိတ္တကာယ	၂၇၃	ဥတုနိယော	၂၄၉
ဥက္ခေပနိယကမ္မံ	၄၉	ဥဒကကဋ္ဌာဟံ	၁၅၇
ဥက္ကာပံ	၁၈၈	ဥဒကတေလကေန	၁၂၃
ဥဂ္ဂိသေန္တိ	၁၁၉	ဥဒကနိဒ္ဓမနံ	၁၅၄
ဥစ္စကော	၁၈၄	ဥဒကပတ္တေ	၁၂၄
ဥစ္စဝတ္ထုကံ	၁၄၈	ဥဒကဝါဟနရမ္ပံ	၁၅၆

အကွရာစဉ် အညွှန်း

၂၉၃

ဥဒကသရာဝကော	၁၅၄	ဥပရိဝေဟာသကုဋိယာ	၂၆၇
ဥဒကသုဒ္ဓိကံ	၂၇၆	ဥပရောပေ	၁၈၈
ဥဒဂ္ဂစိတ္တံ	၁၉၃	ဥပသမ္ပဒါ	၂၄၅
ဥဒဂ္ဂေါ	၁၉၂	ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗံ	၁၇
ဥဒဓိ	၂၃၂	ဥပသုတိ	၂၇၂
ဥဒပစ္စထ	၂၃၂	ဥပါလိကပ္ပကေန	၂၁၉
ဥဒပါနံ	၁၅၆	ဥပါသကော	၁၅၇
ဥဒပါနသာလံ	၁၅၇	ဥပေါသထဂ္ဂံ	၂၁၃
ဥဒရဝါတာဗာဓော	၁၇၆	ဥပေါသထိကံ	၂၁၅
ဥဒကုလိကံ	၁၅၂	ဥဗ္ဗာဟိကာယ	၁၁၄
ဥဒ္ဒလောမိ	၂၀၄	ဥဗ္ဗိရော	၂၂၀
ဥဒ္ဓိန္ဒနဒ္ဓိန္ဒ	၂၁၅	ဥဘတောကာဓံ	၁၇၀
ဥဒ္ဓိသာပေဇ္ဇော	၂၃	ဥဘတောဗျဉ္ဇနကာ	၂၁၃
ဥဒ္ဓေသဘတ္တံ	၂၁၄	ဥဘတောလောဟိတကုပဓာနံ	၂၁၅
ဥဒ္ဓမ္မံ	၂၅၈	ဥမ္မတ္တကေန	၉၇/၉၈
ဥဒ္ဓမ္မေ	၂၃၆	ဥမ္မတ္တကော	၇၀
ဥဋ္ဌိယတိ	၂၁၃	ဥမ္မဒ္ဓန္တိ	၁၂၄
ဥန္တုရေဟိ	၁၄၉	ဥယျာနံ	၁၆၄
ဥပယာတိကေန	၄၀	ဥယျတ္တံ	၂၇၀
ဥပစာရကာ	၂၂၅	ဥယျောဓိတာ	၁၉၆
ဥပစာရော	၁၅၃	ဥယျောဓိကံ	၂၇၀
ဥပစိကာဟိ	၁၄၀	ဥရစ္ဆံ	၂၈
ဥပဇ္ဈာယကိစ္စံ	၁၁၃	ဥဇ္ဈိတ္တာဝလိတ္တံ	၁၄၈
ဥပဋ္ဌာနသာလာ	၁၈၈	ဥဿကီ	၂၂၀
ဥပဒ္ဓါတာ	၂၁၀	ဥဿနာ	၂၃၆
ဥပနာဟိ	၁၀၈	ဥဿယဝါဒိကာ	၂၇၅
ဥပနန္တိ	၁၅၀	ဥဿဟန္တိ	၁၆၆

၂၉၄

အကွရာစဉ် အညွှန်း

ဥဿာရယီသု	၂၀၈	ကေဘာဇနေ	၂၉
ဥဿာဟိတာ	၉၆	ကေမဉ္ဇေ	၂၉
ဥဿုက္ကံ	၄၇	ကေမံသံ	၈၀
ဥဿေဋ္ဌန္တိ	၃၃	ကောသနေ	၆၂
ဥဟတာ	၂၃၆	ကောဟပဋိစ္ဆန္တံ	၆၇
		ကောဟပရိဝါသံ	၆၇
(၃၂)		ကောဟေနေဝ	၁၇၈
ဥနန္ဒါဒသဝဿံ	၂၇၉	ကေသာ အာပတ္တိယာ	၆၆
ဥပဉ္စဗန္ဓနေန	၂၆၅	ကေသာဝါယ	၂၈၂
ဥနဝိသတိဝဿော	၂၇၀	ကေနုနုပဉ္စအရဟန္တသတာနိ	၂၅၂
ဥနေ ဂဏေ စရဏံ	၆၅	တေမတ္ထံ ဝိဒိတွာ	၂၂၁
ဥရံ	၁၂၀	ဒိသော	၂၁၄
		ဝေဝါဒိဿ	၁၁၈
(၈)		ဝေဗျာခေါ	၅၃
ကေသံ	၂၁	ဝေရူပံ	၂၆
ကေစ္စာနံ	၉	ဝေရူပိ	၉၈
ကေစ္ဆန္နေ	၅၂	သော အသေသိ	၅
ကေတောကာဓံ	၁၇၀	ဧဋ္ဌကပါဒကံ	၁၈၄
ကေတောပက္ခိကာနံ	၁၀၃	ဧဋ္ဌကလောမာနံ	၂၆၄
ကေတောဝဏ္ဏိကမာလံ	၂၇	ဧဋ္ဌဂလဝါစော	၁၁၂
ကေတ္တရဏပါဝရဏံ	၂၇၇	ဟေ သုဒတ္တ	၁၉၂
ကေတ္တရဏာ	၂၉	ဟေသွာဂတဝါဒိနော	၃၆
ကေထာကလေ	၂၉		
ကေဒ္ဓါနမဂ္ဂံ	၂၆၈	(၁၁)	
ကေနာမာ	၇၂	ဩကာသေ	၂၀၃
ကေနန္တလောမိ	၂၀၄	ဩက္ခိတ္တစက္ခု	၃၄
ကေပါဝရဏာ	၂၉	ဩစိနန္တိ	၂၆

အကွရာစဉ် အညွှန်း

၂၉၅

မြေဌာ	၁၄၀	ကဏာဇကံ	၈၉
မြေထောစနံ	၅၉	ကဏ္ဍသုတ္တကံ	၁၂၂
မြေတ္တရကံ	၁၅၀	ကဏ္ဍပုဋိစ္ဆာဒိ	၂၇၂
မြေတ္တရိယျတိ	၁၄၈	ကဏ္ဍဝန္တိ	၁၅၄
မြေနေန	၉၀	ကဏ္ဍဝုထကေဟိ	၁၆၇
မြေနွယ်ပိဋံ	၁၈၆	ကဏ္ဍမလဟရဏိ	၁၆၈
မြေနွယ်မဉ္ဇ	၁၈၅	ကတံ	၁၂
မြေနန္ဒိတံ	၁၈၆	ကတကံ	၁၇၇
မြေပုနာပေတဗ္ဗံ	၂၁၇	ကတကမ္မာ	၂၄၇
မြေရမတ္တကံ	၁၀၁	ကတပရိယောသိတံ	၂၆၇
မြေရေနွယ်မာသံ	၂၇၀	ကတဿ	၇၈
မြေရောပေတံ	၁၆၆	ကတိကသဏ္ဍာနံ	၈၇
မြေလမ္ဗကံ	၁၇၁	ကတိဟိ(အာကာရေဟိ)	၂၄၂
မြေဝါဒဋ္ဌပိတာယ	၂၄၇	ကတ္တရသဏ္ဍော	၈၇
မြေဝါဒါယ	၂၇၉	ကတ္တရိကာယ	၁၆၇
မြေသဏ္ဍေန္တိ	၁၂၃	ကတ္တာ	၉၅
မြေသာရိယျတိ	၇၁	ကထလံ	၁၆၃
		ကထိနမဏ္ဍပံ	၁၄၇
		ကထိနရဗ္ဗံ	၁၄၆
		ကထိနသာလာ	၁၄၇
		ကထိနဒ္ဓါရံ	၂၇၇
		ကဒလိမိဂပဝရပစ္စတ္တရဏံ	၂၀၅
		ကဒလိ	၂၁၄
		ကဒလိ	၂၂၄
		ကဒ္ဒမောဒကေန	၂၄၇
		ကပဏော	၂၃၁
		ကပ္ပဋ္ဌိကံ	၂၂၉

(က)

ကံသပတ္တရိကာ	၁၆၈
ကံသမယော	၁၃၇
ကက္ခဋတ္တာယ	၁၀၂
ကစ္စာယနော	၁၃၄
ကစ္ဆရောဂါဗာဓော	၁၂၁
ကဋိဘာရံ	၁၇၁
ကဋိသုတ္တကံ	၁၂၂
ကဋ္ဌမယံ	၁၄၅

၂၉၆

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

ကပ္ပဋ္ဌိတိကံ	၂၂၉	ကာစမယော	၁၃၇
ကပ္ပဋ္ဌော	၂၃၂	ကာဏော	၁၁၁
ကပ္ပါပေန္တိ	၁၆၆	ကာပုရိသံ	၂၂၄
ကပိသီသကံ	၁၅၂	ကာမဂုဏာ	၂၅၆
ကပ္ပေသိ	၄၆	ကာမဘောဂိနော	၁၂၁
ကမ္မံ န ဂရဟိတမ္မံ	၁၉	ကာမာ	၅၄
ကမ္မပ္ပတ္တာ	၁၁၃	ကာယဒဠိဗဟုလာ	၈၂
ကမ္မသတေန	၁၆၅	ကာယပ္ပစာလကံ	၂၇၃
ကမ္မိကာ	၁၉	ကာယဗန္ဓနံ	၁၄၉
ကယဝိက္ကယံ	၂၆၅	ကာယသံသဂ္ဂံ	၂၇၅
ကရကဋကံ	၁၅၆	ကာယိက အနာစာရ....	၄၀
ကလန္တကနိဝါပေ	၇၇	ကာယိကဝါစသိကေန	၄၀
ကလဟကာရကာ	၄	ကာယိကေန	၃၉
ကလဟဇာတာ	၉၉	ကာယုရံ	၁၂၂
ကလဟော	၁၀၅	ကာရညံ	၂၃၀
ကလာဗုကံ	၁၆၈	ကာရညတာ	၂၄၂
ကလျာဏဘတ္တိကော	၉၀	ကာလကံတော	၁၂၈
ကလျာဏမိတ္တော	၂၃	ကာလေန	၁၈၉
ကလျာဏဝိက္ကရဏာ	၁၇၄	ကာသာပေတမ္မံ	၂၁၇
ကလျာဏဝါစာ	၁၇၄	ကာဠကာ	၁၈၃
ကလ္လမိတ္တံ	၁၉၃	ကာဠဝဏ္ဏကတာ	၁၈၆
ကဝါဋ်	၁၄၂	ကာဠသီလာယံ	၈၄
ကသမ္မုဇာတံ	၂၃၇	ကိစ္ဆယတာ	၁၀၆
ကသာပေတမ္မံ	၂၁၇	ကိစ္ဆာမိကရဏံ	၁၀၄
ကဟာပဏံ	၂၅၅	ကိဏ္ဍေန	၁၄၆
ကာကဝသံ	၄၆	ကိတ္တကံ	၂၀၉
ကာကေန	၄၆	ကိတ္တာဝတာ	၂၀၉

အကွရာစဉ် အညွှန်း

၂၉၇

ကိဗ္ဗိသံ	၂၂၉	ကုလဒူသကာ	၃၉
ကိမ္မင်	၂၂၀	ကုလဇီတာနံ	၂၈
ကိမိ	၂၃၆	ကုလဝံ	၂၅၃
ကိဒိသော	၁၂၄	ကုလသုဏှာနံ	၂၈
ကုက္ကုစ္ဆကော	၂၅	ကုလိတ္တိနံ	၂၈
ကုက္ကုစ္ဆသရုပ်	၂၅	ကုလူပိကံ	၂၄၈
ကုက္ကုဋ္ဌပတ္တေန	၁၄၆	ကုသိနာရံ	၂၅၁
ကုက္ကုဋ္ဌပေါတကော	၄၆	ကုဠိရပါဒကော	၁၈၃
ကုက္ကုဋ္ဌဝဿံ	၄၆	ကုဋ္ဌာဂါရသာလာယံ	၁၄၉
ကုက္ကုဋ္ဌိ	၄၅	ကေနနိဒေဝ	၉၁
ကုက္ကုရဿ	၂၂၃	ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ	၁၁၆
ကုဒ္ဓရ	၂၂၇	ကေဝလာ	၁၃၀
ကုဋေ	၁၂၁	ကေသကမ္မလော	၁၃၃
ကုဋ္ဌာရိ	၂၁၀	ကေသေ	၁၂၃
ကုဏပေန	၂၃၈	ကောကနဒေါ	၁၆၀
ကုဏီ	၁၁၁	ကောဇ္ဇံ	၁၈၄
ကုဏ္ဍကမတ္တိကံ	၁၈၆	ကောဋိသန္တရံ	၁၉၉
ကုတ္တကံ	၂၀၅	ကောဋိသန္တရေန	၁၉၈
ကုဒါလော	၂၁၀	ကောဋ္ဌကသာမန္တာ	၁၉၉
ကုပိတေဟိ	၉၆	ကောဋ္ဌကေ	၉၁
ကုပ္ပံ	၁၆၆	ကောဓနော	၁၀၇
ကုမာရကဝဏ္ဏံ	၂၂၂	ကောပါ	၂၂၁
ကုမာရိဘူတာ	၂၈၀	ကောပိနံ	၁၃၆
ကုမာရော	၂၂၂	ကောမာရဘာဇော	၁၅၁
ကုမ္ဘဏေနကေဟိ	၂၄၆	ကောလာဟလံ	၂၀၆
ကုလကုမာရိနံ	၂၈	ကောသဗ္ဗဿ	၁၀
ကုလဒါသီနံ	၂၉	ကောသမ္ဘိယံ	၄၉

၂၉၈

အကွရာစဉ် အညွှန်း

ကောသိယမိဿကံ	၂၆၄	ဂင်္ဂါမဟိယာ	၂၄၉
ကောသေယျံ	၂၀၄	ဂဏကမဟာမတ္တာ	၁၆၄
ကျင့်ဝတ်ပြည့်ရာကာလ	၂၀	ဂဏဘောဇနံ	၂၆၈
(ခ)		ဂဏိကာ	၂၅၀
ခဇ္ဇတိ	၁၄၀	ဂဏ္ဍိကံ	၁၆၉
ခဇ္ဇော	၁၁၁	ဂတိဂတံ	၁၀၁
ခဏ္ဍံ	၁၉၉	ဂတ္တာနိ	၁၅၄
ခမနိယံ	၃၈	ဂဒ္ဒဗာဓိပုဗ္ဗဿ	၅၂
ခမာပေတဗ္ဗော	၄၈	ဂဇ္ဇန္တိ	၂၇
ခယံ ဒုက္ခဿ ပါပုဏေ	၂၃၃	ဂန္ဓဗ္ဗဟတ္ထကေန	၁၂၁
ခယိတဘဏ္ဍနာနိ	၁၈၂	ဂဗ္ဘေ	၁၈၇
ခလိကာယ	၃၁	ဂမနာဂမနသမ္ပန္နံ	၁၉၆
ခါယိတံ	၁၇၅	ဂမိကာ	၂၃၄
ခိတ္တမိတ္တော	၇၀	ဂဟပတိ	၉၀
ခိယနကံ	၁၁၄	ဂဟပတိစိဝရံ	၂၂၈
ရံသေဿသိ	၄၇	ဂဟိတာဂဟိတံ	၁၀၀/၂၀၇
ရဒ္ဒကေ	၁၅၃	ဂါမကာဝါသံ	၂၀၈
ရဒ္ဒါနုရဒ္ဒကတို့ကိုပြဆိုရာ၌	၂၅၃	ဂါမဒ္ဒါရေန	၁၆၄
ရရံ	၁၆၆	ဂါမမောဒ္ဒဝါ	၁၂၀
ရရသိလံ	၁၆၆	ဂါယန္တဿ	၁၂၆
ခေတ္တံ	၂၁၇	ဂါယန္တိ	၃၀
ခေဠမလ္လကံ	၂၁၄	ဂိဈကုဋေ	၈၃
ခေဠာသကဝါဒေန	၂၂၅	ဂိမ္မာနော	၂၆၅
ခေဠာသကဿ	၂၂၄	ဂိမ္မိကာ	၂၁၆
(ဂ)		ဂိရုဋ္ဌသမဇ္ဇော	၁၂၅
		ဂိရိဝဟာယံ	၁၇၇
		ဂိလာနော	၂၀၇

အကွရာစဉ် အညွှန်း

၂၉၉

ဂိဟိဂတ်	၂၈၀	ဃောရော	၁၈၃
ဂိဟိဂတာနိ	၂၅၂	ဃောသိတာရာမေ	၄၉
ဂိဟိဒ္ဓဇော	၅၁		
ဂိဟိနိဝတ္ထံ	၁၆၉	(စ)	
ဂိဟိပဋိသံယုတ္တံ	၁၀၂	စက္ကလိက်	၂၁၄
ဂိဟိဝိကတ်	၂၀၅	စက္ကဝဋ္ဌက်	၁၅၆
ဂိဟိသံသဂ္ဂေဟိ	၁၅	စက္ခုမန္တော	၁၉၅
ဂိဟိသံသဋ္ဌော	၁၅	စက္ခုရောဂါဗာဓော	၁၂၅
ဂိဟိနံ ဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ ၄၈		စင်္ကမေ	၆၂
ဂိတ်	၁၂၅	စင်္ကမနဝေဒိက်	၁၅၂
ဂိတဿရေန	၁၂၆	စင်္ကမန္တေ	၆၂
ဂိဝါယံ	၂၀၇	စဏ္ဍာ	၃၉
ဂုဟံ	၁၇၈	စဏ္ဍိ	၂၈၀
ဂုဠက်	၁၁၈	စဏ္ဍိကတာယ	၂၇၈
ဂေရုကပရိကမ္မကတာ	၁၈၆	စတုကဏ္ဍက်	၁၆၉
ဂေါပသိကာယ	၁၄၉	စတုက္ကဘတ္တံ	၉၀
ဂေါတမကကန္တရာယံ	၈၅	စတုဒ္ဓါရံ	၂၃၂
ဂေါနက်	၂၀၃	စတုပ္ပဒေဟိ	၁၂၉
ဂေါလောမိက်	၁၆၆	စတုရဂီနိယာ	၂၁၉
ဂေါသာလော	၁၃၃	စတုရဂုံလပစ္ဆိမံ	၁၇၂
		စတုရဿက်	၁၆၆
(ဃ)		စန္ဒနဂဏ္ဍိ	၁၃၂
ဃံသီယတိ	၁၃၈	စန္ဒနဿ	၁၃၂
ဃရာဝါသတ္တံ	၂၁၇	စမ္မကုဏ္ဍံ	၁၅၆
ဃရာဝါသတ္တေန	၂၁၈	စယော	၁၄၈
ဃဋီကာ	၃၁	စလကာနိ	၁၄၄
ဃရေ	၉၁	စာတုဒ္ဓိဿဿ	၁၇၉

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၃၀၁

ဇန္တာယရုံ	၁၅၁	ဉာတမနုဿော	၁၉၉
ဇန္တာယရပဋိစ္ဆာဒိ	၁၅၅	ဉာတိသာလောဟိတာ	၁၅၉
ဇန္တာယရပိဋံ	၁၅၄	(၄)	
ဇမ္ဗုသရိဝုဇေ	၂၆၁	ဌာနာရဟောန	၇၅
ဇရာဒုဗ္ဗလော	၁၂၂	ဌပိတံ ဟောတိ ပါတိမောက္ခံ	၂၃၉
ဇာဂရော	၉၆		
ဇာတရူပံ	၂၃၉	(တ)	
ဇာတိယာ	၇၇	တံဝိဿော	၆
ဇာတော	၉၅	တစ္ဆေယကမ္မံ	၁၁
ဇာနတာ	၂၅၉	တစ္ဆေယကမ္မကတေန	၁၇
ဇာနပ္ပဋိစ္ဆန္ဒာ	၆၉	တတော	၁၇၉/၁၈၀
ဇာယာယော	၂၄၆	တတောနိဒါနံ	၂၃၁
ဇာရိယော	၂၄၇	တတော ဝါ ပါပိဋ္ဌတရာ	၁၈
ဇာလဝါတပါနံ	၁၈၂	တထာဟံ.....	၅၈
ဇိဝကမ္မဝနေ	၈၆	တဒနုစ္ဆိကံ	၁၁
ဇိဝိကာယ	၂၁၉	တဒနုလောမိကံ	၁၁
ဇိဝိတန္တရာယော	၂၄၀	တဒဟုပသမ္ပန္နဿ	၂၄၅
ဇေတဝနေ	၂	တဒဟုပေါသထေ	၂၂၉
		တပေါဒကန္တရာယံ	၈၅
(ချ)		တပေါဒါရာမေ	၈၆
ချာယိနော	၈၁	တပ္ပဗ္ဗယာ	၆၀
		တဗ္ဘာဂိယာ	၂၈၃
(ဥ)		တမ္မလောဟမယော	၁၃၈
ဥတ္တိ	၁၂	တရုဏဉ္ဇေဝ	၁၂၈
ဥတ္တိကမ္မံ	၁၀၆	တလသတ္တိကံ	၂၇၁
ဥတ္တိစတုတ္ထကမ္မံ	၁၀၇	တသ္မိံ ဘူမိယံ	၇၅
ဥတ္တိဒုတိယကမ္မံ	၁၀၇	တဿပါပိယသိကကမ္မံ	၁၀၁

၃၀၂

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

တာလဝဏ္ဏကံ	၁၆၉	တုဝဋ္ဌေန္တိ	၂၉
တာဝကာလိကံ	၂၁၃	တူလိကာ	၁၈၅
တာဠိဒ္ဓိဒ္ဓံ	၁၅၂	တူလောနဒ္ဓံ	၂၀၆
တိကဘောဇနံ	၂၂၈	တေဓောဓာတု	၈၂
တိက္ခတ္တံ	၁၃၄	တေနသဒ္ဓေန	၁၇၅
တိဏဂဟနာ	၁၇၂	တေမာသံ	၂၀၈
တိဏစ္ဆဒနံ	၁၅၄	တေလံ	၈၉
တိဏဝတ္ထာရကေန	၁၀၂	တေလပဇ္ဇောတံ	၁၉၅
တိဏသန္တာရကံ	၁၄၀	တေဝိဇ္ဇော	၂၀၀
တိဏုက္ကပ္ပမာ	၅၅	တွာဒိပစ္စယန္တတို့၏ဝိဂ္ဂဟ	၁၄
တိဏ္ဍဝိစိကိစ္ဆော	၁၉၄		
တိတ္ထိရိယံ	၂၀၂	(ထ)	
တိတ္ထိရော	၂၀၀	ထကိတာ	၁၆၇
တိတ္ထာယတနံ	၂၅၀	ထကီယန္တိ	၁၈၂
တိတ္ထိယဒ္ဓဇော	၅၁	ထညံ	၂၄၄
တိန္ဒြကကန္တရာယံ	၈၅	ထမ္ပေ	၁၂၁
တိပုမယော	၁၃၇	ထရသ္မိ	၃၂
တိရုဇ္ဈာနကထိကာ	၈၁	ထာလိပါကသတာနိ	၂၂၂
တိရုဇ္ဈာနဝိဒ္ဓံ	၁၇၅	ထုလ္လစ္စယံ	၉၉
တိရောကရဏီ	၁၈၇	ထုလ္လဝဋ္ဌံ	၁၀၂
တိလသံဂုဠိကာ	၄၄	ထုပီကတံ/ထုပကတော	၂၇၄
တိဝဂ္ဂေါ	၂၀၉	ထေယျသံဝါသကာ	၂၁၂
တိဝဿန္တရေန	၂၀၉	ထေယျသင်္ခါတံ	၂၇၄
တိရံ	၂၃၈	ထေယျသတ္ထေန	၂၇၁
တုဏှိဘူတာ	၉၂	ထေရော	၄၂
တုဏ္ဏဝါယဿ	၁၉၉	ထေရာနထေရေဟိ	၂၃၄
တုမ္မကဋ္ဌာဟေ	၁၄၂	ထိုထိုကံတို့၏ ဝိသေသအင်္ဂါ	၁၇

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၃၀၃

(ဒ)		ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိယာ။ပ။အာကာရေဟိ၂၄၀	
ဒက္ခိဏာပထကာ	၄၅	ဒိဋ္ဌိဝိပဇ္ဇော	၁၆
ဒဋ္ဌော	၁၂၈	ဒိဗ္ဗစက္ခံ	၂၂၀
ဒဏ္ဍပရိသာဝနံ	၁၅၀	ဒိဝါ	၁၉၇
ဒဏ္ဍသိက္ခ	၁၆၅	ဒိသာ	၉၃
ဒဏ္ဍသိတ္တကံ	၁၄၅	ဒိပေ	၂၆၁
ဒန္တကဋ္ဌံ	၁၇၁	ဒုက္ခဋ္ဌံ	၇၃
ဒလိဒ္ဓဿ	၁၉၉	ဒုက္ခိ ဒုမ္မနော	၂၄၄
ဒဝကမျတာ	၂၈၃	ဒုက္ခိတံ	၂၇၇
ဒဝဉ္စာဟကာ	၁၇၂	ဒုဂ္ဂန္ဓာ	၁၅၄
ဒဝဉ္စာဟော ဒုယုမာနေ	၁၇၃	ဒုဂ္ဂန္ဓော	၁၄၀
ဒဝေန	၃၉	ဒုန္တစိတ္တာ	၁၁၁
ဒဿနာယ	၁၂၅	ဒုန္တလ္လော	၁၀၅
ဒဿနူပစာရံ	၄၉	ဒုဋ္ဌော အာဝါသော	၃၇
ဒါဠိကံ	၁၆၇	ဒုဒ္ဓသိကော	၁၁၁
ဒါနကထံ	၁၉၃	ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂီ	၁၁၁
ဒါနပထာနိ	၃၇	ဒုပ္ပေါသတာယ	၉
ဒါယံ	၁၇၂	ဒုဗ္ဗစော	၁၁၂
ဒါယကံ	၄၇	ဒုဗ္ဗဏ္ဏကရဏာနံ	၂၇၀
ဒါရပတ္တဿ	၁၃၅	ဒုဗ္ဗဏ္ဏော	၁၁၁
ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရံ	၂၂၄	ဒုဗ္ဗလစိဝရပစ္စာသာယ	၂၂၇
ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ	၂၆၀	ဒုဗ္ဗဒ္ဓိနော	၂၂၅
ဒိဋ္ဌဓမ္မေ	၁၉၄	ဒုဗ္ဗရတာယ	၉
ဒိဋ္ဌာနဂတိံ	၁၂၆	ဒုဗ္ဗာသိတံ	၉၉
ဒိဋ္ဌာဝိကမ္ပံ	၁၀၄	ဒုဗ္ဗိက္ခံ	၂၁၄
ဒိဋ္ဌိဂတံ	၅၂	ဒုမာသိကံ	၁၂၃
ဒိဋ္ဌိယာ	၁၁၆	ဒုမ္မကူနံ	၂၆၀

၃၀၄

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

ဒုဝဂ်လံ	၁၂၃	ဓမ္မကထိကာ	၈၁
ဒုဂ္ဂပသန္တံ	၁၃	ဓမ္မကရဏံ	၁၅၀
ဒုဿာနိ	၁၆၁	ဓမ္မဂါရဝေန	၂၀၉
ဒုဿိဗ္ဗိတံ	၁၄၆	ဓမ္မစက္ခု	၁၉၄
ဒုဿီလံ	၂၃၇	ဓမ္မဓရော	၂၄
ဒုတေန	၆၀	ဓမ္မဿ ကောသိဒါ	၂၀၂
ဒုတေယျံ	၂၃၁	ဓမ္မိ	၁၁
ဒုရေ	၈၃	ဓမ္မိကံ	၇၀
ဒုသိတာ	၉၄	ဓမ္မိကံ သာမဏိ	၂၄၀
ဒေချဘကံ	၁၆၈	ဓာတာ	၁၁၆
ဒေဝဒတ္တော သံဃံဘိနိက္ခာ	၂၃၀	ဓာဝန္တိ	၃၂
ဒေသနာဂါမိနိယာ	၁၃	ရတဿ	၁၀
ဒေသာပေတဗ္ဗော	၇၄	ရဝဘတ္တိကော	၄၁
ဒေသိတာ(၁) အာပတ္တိယာ	၁၄	ရုမကာလိကံ	၂၁၁
ဒေသေဟိ တံ ဒုက္ခန္တံ	၂၅၃	ရုမနေတ္တံ	၁၅၃
ဒုတ္တိပ္ပရိယာယေ	၂၆၇	ဓောတပါဒကံ	၁၆၂
ဒုတ္တိပ္ပတ္တုပရာ	၂၆၈		
ဒွိပါဒကေဟိ	၁၂၉	(န)	
ဒွိဟပ္ပဋိစ္ဆန္တံ	၆၇	နက္ခတ္တပဒါနိ	၂၃၅
ဒွေတိယော ဘိက္ခုနိယော	၂၄၇	န ကုလဝံ ဂမေန္တိ	၂၅၃
ဒွေမာသပ္ပဋိစ္ဆန္တုယော	၆၉	နပရိမိတံ	၁၂၈
ဒေါမနသောန	၉၂	နစစ္ဆေဒနံ	၁၆၆
ဒေါသန္တရော	၂၄၂	န ခေါ ဒဗ္ဗ ဒဗ္ဗာ	၉၅
		နဂ္ဂါ	၁၅၅
(ခ)		နစံ	၁၂၅
ဓနကေန	၃၂	နစ္စကိ	၃၃
		နစ္စန္တိ	၃၀

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၃၀၅

နန္ဒီယာ	၃၀	နိဂဏ္ဍော	၁၃၄
နန္ဒီမုမိယာ	၂၆၃	နိဂြောဓော	၂၀၁
န ဘိက္ခုဟိ သမ္ပယောဓေတဗ္ဗံ	၁၉	နိစ္စဘတ္တံ	၉၀
နမဿမာနော	၁၃၅	နိစ္စဘတ္တိကာ	၉၂
နလာဋ်	၃၃	နိဋ္ဌာယတိ	၁၆၆
နလာဋိကံ	၃၃	နိဒဟန္တိ	၁၄၀
နဝကတရာ	၁၁၄	နိဒါနော	၇
နဝကပ္ပိကော	၄၁	နိဒ္ဒါပေတဗ္ဗံ	၂၁၇
နဝကာ	၈၈	နိပ္ပါတိတာ	၂၂၀
နဟာနော	၅၁	နိပ္ပုရိသေဟိ	၂၁၆
နဟာယမာနာ	၁၁၉	နိဗ္ဗတ္တဝိဇ္ဇာ	၁၂၈
နဠမယံ	၁၄၅	နိဗ္ဗုဇ္ဈန္တိ	၃၃
နာဂဒန္တကော	၁၄၂	နိဗ္ဗေဋ္ဌန္တိ	၉၅
နာဂဟတဿ	၂၂၇	နိဗ္ဗေမတိကော	၆၉
နာဂါ	၂၃၁။၂၆၁	နိမန္တနံ	၂၁၄
နာနပ္ပကာရကံ	၂၆၄	နိမ္မာနာယိဿတိ	၂၂၀
နာနာကုလာ	၁၇၄	နိယဿကမ္ပံ	၂၂
နာနာဂေါတ္တာ	၁၇၄	နိယဿကမ္ပကတောန	၂၃
နာနာဇ္ဇော	၁၇၄	နိယျာနိကာ	၂၈၂
နာနာနာမာ	၇၂	နိရုတ္တိယာ	၁၇၄
နာနာသံဝါသကာ	၆၁	နိဝါတံ	၉၄
နာလပိသု	၉၃	နိဝါသေတွာ	၃၄
နာသာပေယျ	၉၃	နိဝေသနံ	၉၂
နာသိကာလောမာနိ	၁၆၇	နိသိဒနသန္တတံ	၂၆၄
နိကာမယမာနဿ	၁၂၆	နိသိဒနောန	၁၅၈
နိက္ခန္တိတဗ္ဗော	၁၅၉	နိသိဒါပိယာမ	၉၂
နိက္ခိတ္တော	၆၄	နိဿဂ္ဂိယံ	၂၆၃

၃၀၆

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း:

နိဿယော	၁၇	ပစ္ဆာဘတ္တံ	၈၉
နိဿာယ	၂၃	ပစ္ဆာသမဏေန	၅၉
နိစဝတ္ထုကာ	၁၄၇	ပစ္ဆိမသို့	၇၂
နိစေ	၆၂	ပစ္ဆိမာ	၁၂၆
နေဂမော	၁၉၆	ပဇာပတိ	၁၅၉
နေတ္ထာရုံ	၂၀	ပစ္စာယန္တာ	၉၃
နေရယိကော	၂၃၂	ပဉ္စဂုံလိက်	၁၅၈
		ပဉ္စ ဒါနာနိ အပုညာနိ	၂၈၃
		ပဉ္စဘိသိယော	၁၈၅
(ပ)		ပဉ္စမတ္တေဟိ	၂၁၁
ပကတတ္ထဿ	၁၉	ပဉ္စသတိကာ	၂၅၄
ပကတာ	၂၆	ပဉ္စာဟပရိဝါသံ	၆၈
ပကရဏေ	၇	ပဉ္စာဟိကံ	၂၂၇
ပကာသနီယံ	၂၂၅	ပဉ္စလိကော	၁၃၅
ပကီရိယိသု	၁၆၅	ပညပေယျံ	၇၉
ပက္ခပဋိစ္ဆန္ဒာယ	၆၈	ပညပေသာမိ	၅၉
ပက္ခဟတော	၁၁၂	ပဋုဂ္ဂို	၁၇၃
ပက္ခာ	၆	ပဋုလိကာ	၂၀၄
ပက္ခိကံ	၂၁၅	ပဋိကံ	၂၀၄
ပက္ခေတိ	၇၆	ပဋိက္ခန္ဓေန	၃၄
ပဂေဝ	၉၅	ပဋိကုဋိယော	၂၂၈
ပဂ္ဂဟော	၁၄၅	ပဋိညာတကရဏံ	၉၈
ပဃနံ	၁၈၈	ပဋိဂ္ဂဟော	၁၄၅
ပစ္ဆိမံ	၂၀၇	ပဋိစ္ဆန္ဒကမ္မန္တံ	၂၃၇
ပစ္စာဒိယတိ	၂၄၀	ပဋိပထံ	၂၂၆
ပစ္စုဒ္ဓာနံ	၅၀	ပဋိပဿဒ္ဓံ	၂၁
ပစ္စုဒ္ဓရိတုံ	၁၅၇	ပဋိပဿဒ္ဓိ	၂၁
ပစ္စုသသမယံ	၂၀၀		

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၃၀၇

ပဋိပဿန္တေတု	၂၀	ပတ္တစိဝရပဋိဂ္ဂဟာဏ်	၅၁
ပဋိဗလေန	၁၂	ပတ္တတ္ထဝိက်	၁၄၁
ပဋိဘာတု တံ	၂၃၀	ပတ္တစမ္မော	၁၉၄
ပဋိဘာနစိတ္တံ	၁၈၆	ပတ္တမဏ္ဍလံ	၁၃၈
ပဋိမန္တေထ	၅	ပတ္တမာဠကံ	၁၄၁
ပဋိယတ္တံ	၄၄	ပတ္တမာဠကော	၁၄၁
ပဋိယာဒါပေသိ	၄၄	ပတ္တမူလံ	၁၃၈
ပဋိဝိရတိ	၂၈၁	ပတ္တဟတ္တာ	၁၄၂
ပဋိဝိသော	၂၅၅	ပတ္တဓာရကံ	၁၄၀
ပဋိသမ္မောဒိတုံ	၃၈	ပတ္တာ ဘိဇ္ဇိသု	၁၄၀
ပဋိသလ္လာနသရပုံ	၁၉၈	ပတ္တာဠကေန	၃၁
ပဋိသလ္လိနော	၇၉	ပတိဓယော	၇၈
ပဋိသာမေန္တိ	၁၃၉	ပတ္တဒွေါ	၂၂၆
ပဋိသာရဏိယကမ္ပံ	၄၈	ပဒဝိတိဟာရဿ	၁၉၁
ပဋိသင်္ခတေ	၂၀၇	ပပါတော	၂၃၈
ပဋိသင်္ခရိဿတိ	၁၉၉	ပပုယျ	၁၉၂
ပဋိဿဝံ	၄၈	ပဗ္ဗတေ	၈၄
ပဋိဟညတိ	၁၈၀	ပဗ္ဗာဇနီယကမ္ပံ	၃၈
ပဋိဟန္တိ	၁၇၉	ပမာဏဝန္တာနိ	၁၃၀
ပဌမံ	၁၁	ပယိရပါသမာနော	၂၃
ပဏိတဘောဇနာနိ	၂၆၉	ပရဒတ္တဝုတ္တော	၂၂၁
ပဏ္ဍကော	၂၀၂	ပရမ္မရာဘတံ	၂၆၀
ပဏ္ဍိတတရာ	၅	ပရဝိဿယံ	၂၁၉
ပဏ္ဍုကလောဟိတကာ	၃	ပရသု	၂၁၀
ပတ္တကလ္လံ	၁၂	ပရိဓာရယမာနော	၂၁၆
ပတ္တက္ခန္ဓာ	၉၃	ပရိစိတာ	၁၁၆
ပတ္တစိဝရံ	၃၄	ပရိတ္တာဏကိဋ္ဌိကံ	၁၈၇

၃၀၈

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

ပရိနိဗ္ဗာတိ	၁၉၁	ပသာခေ	၂၇၉
ပရိဗာဟိယော	၁၇၆	ပသာဒါယ	၈
ပရိဘောဇနီယံ	၈၇	ပသာရိတေန	၃၄
ပရိမာဏမ္ပိ	၇၄	ပသုကာ	၁၈၈
ပရိမာဏာ	၇၁	ပဿတာ	၂၅၉
ပရိယာဒိယန္တိ	၁၈၅	ပဿာဝဋ္ဌာနံ	၈၇
ပရိယာပုဏန္တိ	၁၇၅	ပဿာဝပါဒုကာ	၁၇၆
ပရိယောနန္ဒတိ	၁၇၁	ပဟဋ္ဌကဏ္ဍဝါလော	၂၂၇
ပရိယောသာပေတွာ	၁၇၉	ပဋ္ဌာသီ	၁၀၉
ပရိယောသိတေ	၂၁၃	ပါကတိကံ	၈၉
ပရိဝါသံ ဒေန္တာ	၂၂	ပါမိတ္တိယံ	၉၉
ပရိဝါသဒါနံ	၇၁	ပါဋိဒေသနီယံ	၉၉
ပရိဝါသံအပြား	၅၈	ပါဋိပဒိကံ	၂၁၅
ပရိဝိသ	၉၁	ပါဏာ	၁၃၀
ပရိဝေဏံ	၁၅၅	ပါဏိကာယ	၁၈၆
ပရိဝုတ္တပရိဝါသော	၆၇	ပါဏုပေတံ	၁၉၅
ပရိသာဝနံ	၁၄၉	ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော	၁၁၄
ပရိဟာရပထေ	၃၀	ပါတိယာ	၁၅၄
ပရူပက္ခမေန	၂၂၆	ပါတေန္တိ	၂၀
ပလာလပိဋံ	၁၈၄	ပါဒကထလိကံ	၅၁
ပလာလပုဋေ	၁၇၈	ပါဒဗံသနိယော	၁၆၂
ပလိယံ	၁၈၉	ပါဒပိဋံ	၅၀
ပလိတံ	၁၆၇	ပါဒေ	၂၁
ပလ္လကံ	၁၇၇	ပါဒေါဒကံ	၅၀
ပလ္လတ္တိကာယ	၂၇၃	ပါနီယံ	၈၇
ပရိဝါရိတော	၂၀၆	ပါပဘိက္ခု	၂၆
ပဝုတ္တပတိကာ	၂၄၈	ပါပသမာဓာရော	၄၇

အကွရာစဉ် အညွှန်း

၃၀၉

ပါပိဇ္ဈော	၁၁၀	ပုထုပါဏိကံ	၁၂၂
ပါယန္တိ	၂၇၉	ပုပ္ဖုယျ	၁၉၂
ပါရာဇိကံ	၉၉	ပုပ္ဖာဘိကိဏ္ဍေသု	၁၅၈
ပါရာဇိကသာမန္တံ	၁၁၉	ပုဗ္ဗဏှသမယံ	၃၄
ပါရိဝါသိကစတုတ္ထော	၆၀	ပုဗ္ဗဘာသိနော	၃၇
ပါရိဝါသိကဆန္ဒဒါနေန	၂၈၀	ပုဗ္ဗုပကတံ	၂၆၇
ပါရိဝါသိကာ	၅၈	ပုရတော ဂန္ထဗ္ဗံ	၅၉
ပါသကံ	၁၆၉	ပုရတ္ထိမံ	၄၅
ပါသာဒံ	၁၇၈	ပုရာဏဒုတိယိကာ	၂၅၉
ပါသာဒိကဿ	၁၀	ပုရာဏမဇ္ဈိ	၂၄၈
ပါသာဒိကေန	၃၄	ပုရိမံ	၇၁
ပိဋသံဃာဋ်	၁၅၂	ပုရိမကော	၂၀၈
ပိဋိပရိကမ္ဘံ	၅၁	ပုရိမာအာပတ္တိနံ	၇၅
ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ခန္ဓာ	၈၉	ပုရိမာယအာပတ္တိယာ	၆၈
ပိဏ္ဍပါတိကံ	၆၀	ပုရိသတ္ထိကေန	၂၅၆
ပိဏ္ဍုက္ခေပကံ	၂၇၄	ပုရိသန္တရေန	၂၄၉
ပိဏ္ဍောလဘာရဒွါဇော	၁၃၄	ပုရိသသံသဋ္ဌံ	၂၈၀
ပိတရော	၂၁၇	ပုရေ အဓမ္မော ဒိဗ္ဗတိ	၂၅၁
ပိတာမဟာ	၂၁၇	ပုရေသမဏေန	၅၉
ပိတ္တံ	၁၇၁	ပုဓေတွာ	၂၄၅
ပိပါသာ	၁၅၀	ပုရဏော(ကဿပေါ)	၁၃၃
ပိယရူပါဘိနန္ဒီနော	၂၅၅	ပေသလာ	၃၈
ပိသာမိဇ္ဈိကာ	၁၄၄	ပေါက္ခရဏီ	၁၅၇
ပိသာဇော	၁၄၄	ပေါတကံ	၄၆
ပိဋိတော	၁၃၂	ပေါထုဇ္ဇနိကံ	၂၂၀
ပုဂ္ဂလော	၇၆	ပေါရာဏံ	၂၀၁
ပုညတ္ထိကေန	၁၇၉	ပေါရိသံ	၁၇၃

၃၁၀

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

ပေါသော	၁၈၁	ဗာဟိရလောမိ	၁၂၆
(၈)		ဗာဟု	၁၂၀
ဗရသော	၃၉	ဗာဟုလ္လိကော	၂၂၉
ဗလိနော	၁၂၇	ဗိဒလမဉ္ဇက်	၁၈၃
ဗုလ္လံ	၁၉၉	ဗိမ္ဗိသာရဿ	၁၂၇
ဗာသုဝိဟာရံ	၁၆၁	ဗိမ္ဗောဟနံ	၈၇
		ဗိလင်္ဂဒုတိယံ	၈၉
(၉)		ဗုဒ္ဓဂတာယ	၁၉၀
ဗန္ဓနမတ္တံ	၁၆၈	ဗုဒ္ဓဝစနေ	၄၅
ဗန္ဓနသုတ္တကံ	၁၄၁	ဗုဒ္ဓေါ	၁
ဗလဝါဗလဝံ	၅	ဗုဒ္ဓိကာဗုဒ္ဓေါ	၁၈၃
ဗဟလာနိ	၁၃၈	ဗျတ္တတရာ	၅
ဗဟာရာမကောဋ္ဌကော	၉၂	ဗျာဓာဓိဿန္တိ	၈၁
ဗဟိမုခဒ္ဓါရံ	၁၆၅	ဗျူဟော	၂၄၇
ဗဟုတရာ	၁၀၁	ဗြဟ္မံ ပုညံ ပသဝတိ	၂၃၄
ဗဟုတ္ထိကာနိ	၂၄၆	ဗြဟ္မစရိယံ	၁၁၆
ဗဟုဒုက္ခာ	၅၄	ဗြဟ္မဒဏ္ဍော	၂၅၃
ဗဟုပါယာသာ	၅၄	ဗြဟ္မဏဇာတိကာ	၁၇၄
ဗဟုပ္ပဒေဟိ	၁၂၉		
ဗဟုမိတ္တော	၁၇၆	(ဘ)	
ဗဟုသိတ္တာနိ	၁၆၅	ဘဂဝန္တံ ပဗ္ဗဇိတံ	၂၁၆
ဗဟုသုတတရာ	၅	ဘဂဝါ	၂
ဗဟုသုတာ	၁၁၆	ဘဂိနိပတိကော	၁၈၉
ဗဟုသုတော	၂၄	ဘဂိနိ	၃၃
ဗဟ္မာဗာဓော	၁၁၁	ဘဏ္ဍနနိဂ္ဂလဟအထူး	၁၀၀
ဗာလော	၁၄	ဘဏ္ဍနကာရကာ	၄
ဗာဟာယံ	၂၃၈	ဘဏ္ဍနဇာတာ	၉၉

အကွရာစဉ် အညွှန်း

၃၁၁

ဘဏ္ဍာဂါရေ	၂၁၅	ဘိက္ခု	၃
ဘဏ္ဍိကံ	၂၁၉	ဘိက္ခိကမ္ပံ	၁၈၆
ဘတ္တရေ	၉၀	ဘိက္ခိကမ္ပကတာနိ	၁၃၉
ဘတ္တမဿ နန္ဒာဒေတိ	၁၇၁	ဘိက္ခိခိလေ	၁၄၁
ဘတ္တဝိဿဂ္ဂံ	၁၈၈	ဘိက္ခိဆိဒ္ဓံ	၁၈၂
ဘတ္တာနံ ဘတ္တပဋိပါဋိ	၁၅၁	ဘိယျောဘာဝါယ	၆
ဘတ္တာနိ	၇၉	ဘိသိ	၈၆
ဘတ္တာဘိဟာရော	၂၂၃	ဘုမ္မိဿာ	၂၄၉
ဘတ္တိကာ	၉၁	ဘူတဂါမပါတဗျတာယ	၂၆၆
ဘတ္တုဒ္ဓေသကံ	၈၀	ဘူတပုဗ္ဗံ	၄၅
ဘဒ္ဒပိဋံ	၁၈၄	ဘူတာ	၁၃၀
ဘဒြာနိ	၁၃၀	ဘူမတ္ထရဏံ	၁၄၉
ဘယံ	၁၉၀	ဘောသ္မာ	၂၃၂
ဘယဒဿာဝိ	၁၁၅	(မ)	
ဘဿကာရကာ	၄	မံသပ္ပမာဏေန	၁၆၆
ဘာကုဋိကဘာကုဋိကော	၃၀	မံသပေသုပမာ	၅၅
ဘာတိကာ	၁၇၃	မကရဒန္တကံ	၁၃၉
ဘာဝိတတ္ထော	၂၃၂	မကသကုဋိကံ	၁၅၀
ဘာသိတပရိကန္တံ	၉၈	မကသဝိစနိ	၁၆၃
ဘိက္ခုဂေန	၂၅၅	မက္ခဋာ	၁၇၃
ဘိက္ခုနိဒ္ဓသကာ	၂၁၂	မက္ခဓမ္မော	၇၄
ဘိက္ခုနိပရိပါနိတံ	၂၆၈	မက္ခိ	၁၀၉
ဘိက္ခုနောဝါဒကသမ္ပုတိ	၁၈	မက္ခိဘူတာ	၂၃
ဘိက္ခုပေသုညံ	၂၆၅	မဂါ	၂၅၅
ဘိက္ခုသံဃံ	၇	မဂ်လိကာ	၁၆၂
ဘိက္ခုသတေဟိ	၂၁၁	မစ္ဆရာယန္တိယာ	၂၇၉
ဘိက္ခုသိက္ခာယ	၅၁		

၃၁၂

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

မစ္ဆရာယံ	၂၇၉	မလ္လကေန	၁၂၁
မစ္ဆရိ	၁၁၀	မလ္လပုတ္တေန	၇၇
မစ္ဆဝါဠကံ	၁၆၉	မလ္လမုဋ္ဌိကာ	၁၂၀
မဇ္ဇ	၂၉	မသာရကော	၁၈၃
မဇ္ဈေကလျာဏာ	၁၁၅	မသာရဂလ္လံ	၂၃၉
မဇ္ဇပဋိပါဒကံ	၁၈၄	မဿံ	၁၃၅
မဇ္ဇဘိသိ	၁၈၅	မဟဋ္ဌဿ	၁၃၂
မဇ္ဇရိကံ	၂၇	မဟတ္ထိကော	၁၉၉
မဇ္ဇရိကံ ဟရန္တိ-စသည်	၂၉	မဟန္တတရံ	၂၀၁
မညမာနော	၁၉၀	မဟလ္လကေ	၁၅၃
မညေ	၉၄	မဟာဓုန္ဒော	၄၂
မဏိမယော	၁၃၇	မဟာဇနိကေန	၂၇၅
မဏ္ဍနကဇာတိကော	၂၄၅	မဟာနဘာဝေါ	၂၂၅
မဏ္ဍလိကံ	၁၅၃	မဟာပဇာပတိ	၂၄၄
မတ္တိကာဒေါဏိကံ	၁၅၃	မဟာပုရိသဝိဟာရေန	၂၅၇
မတ္တိကာပတ္တံ	၁၃၈	မဟာယညော	၁၈၉
မဒ္ဒကုန္တိမိ	၈၆	မဟိစ္ဆတာယ	၉
မဒ္ဒဝိဇ္ဇာ	၁၆၈	မဟိဒ္ဓိကော	၂၂၅
မနုဿာနပေက္ခိတာ	၁၁၆	မဟိလာတိတ္ထေ	၂၅၀
မနုဿရာဟဿေယျကံ	၁၉၇	မဟေသိနော	၂၂၈
မနေသိကာယ	၃၂	မာဂဓဿ	၁၂၇
မနောသိလိကာယ	၁၂၄	မာ ဓဿ ဘာယိတ္တ	၆
မမ္မနော	၁၁၂	မာတိကာဓရော	၂၄
မမညေဝ	၁၈၉	မာတုဂါမော	၁၃၆
မမာနကြုဉ္ဇံ	၂၃၁	မာတုဇ္ဇာ	၂၄၄
မရဏမတ္တံ	၂၃၁	မာနတ် (၄) မျိုး	၇၀
မရဏေနပိ ဝေါ	၂၁၈	မာနတ္တစရိယာ	၇၁

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၃၁၃

မာနတ္တစာရိကာ	၆၅	မူသိကာ	၁၃၁
မာနတ္တစာရိကစေတုတ္ထော	၆၅	မေတ္တံ	၁၃၀
မာနတ္တာရဟာ	၆၄	မေတ္တစိတ္တံ	၂၄၁
မာနဿိနော	၂၂၀	မေတ္တစိတ္တော	၂၄၂
မာယာဝီ	၁၁၀	မေတ္တာဝိဟာရေန	၂၅၇
မာလာကမ္ပ	၁၄၈	မေတ္တိယဘူမိကော	၈၈
မာလာဂန္ထဝိလေပနံ	၃၀	မေတ္တေန	၁၂၉
မာလာဝဏ္ဏံ	၂၆	မေထုနံ	၉၅
မာသကရူပဿ	၁၃၆	မေဓဂံ	၁၀၅
မာသဂတာယ	၂၀၈	မေဓာဝီ	၂၄
မိဂဒါယေ	၈၆	မောက္ခစိကာယ	၃၁
မိဂဘူတေန	၂၂၀	မောယပုရိသာနံ	၇
မိစ္ဆာစီဝေန	၄၀	မောရပိဉ္စမယံ	၁၆၄
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ	၁၁၀	မောဟနကေ	၂၇၁
မိတ္တာမစ္စာ	၁၅၉	(ယ)	
မိထု	၅၈	ယတော တတော	၉၄
မိဿကေ	၇၃	ယတ္ထဿု	၆၁
မိဟိတပုဗ္ဗင်္ဂမာ	၃၆	ယထာဒိဋ္ဌိယာ	၁၀၁
မုခနိမိတ္တံ	၁၂၄	ယထာဓမ္မံ	၇၃
မုခမတ္တိကံ	၁၅၃	ယထာပဋိစ္စန္တံ	၇၁
မုခသတ္တိဟိ	၁၀၀	ယထာဘိရုဏ္ဏံ	၁၄၉
မုစ္ဆိတာ	၂၀၆	ယထာရန္တံ	၈၉
မုစ္ဆိတော	၁၅၉	ယထာဝဇ္ဇေန	၃၂
မုဋ္ဌဿတိနိယာ	၂၄၇	ယထာဝုဗ္ဗံ	၅၈
မုဋ္ဌိဟိ	၃၃	ယဒဂ္ဂေန	၂၅၃
မုရဇံ	၁၆၈	ယဒါ စိတ္တော ဂဟပတိ	၄၂
မူလာယ ပဋိကဿန္တာ	၂၂၁၆၄	ယမကကဝါဠံ	၁၈၈

၃၁၄

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

ယာစိတကူပမာ	၁၆	ရာဇဉာတကာ	၂၂၇
ယာနုဂ္ဂါတေန	၂၅၀	ရာဇန္တရာယေန	၂၄၀
ယာနေန	၂၈၀	ရာဇန္တပုရေ	၂၅၆
ယာပနိယံ	၃၈	ရာဇာဂါရံ	၂၇၈
ယာမံ	၇၄	ရိဉ္စန္ဒီ	၃၇
ယာဝတိကာ	၁၁၃	ရက္ခမလူပမာ	၅၆
ယာဝဒတ္ထံ	၁၇၃	ရက္ခေ	၁၁၉
ယုဇ္ဈန္တိ	၃၃	ရက္ခမူလံ	၁၇၃
ယေဘုယျသိကာ	၁၀၀	ရဟိရံ	၂၂၆
ယောဂက္ခေမာ	၂၃၄	ရူပကာကိဏ္ဍာနိ	၁၃၉
(ရ)		ရူပိယမယံ	၁၃၇
ရဂုံမဇ္ဈေ	၃၃	ရူပိယသံဝေါဟာရံ	၂၆၄
ရဒ္ဒံ	၂၁၈	ရောပေန္တိ	၂၆
ရဇ္ဇသုခံ	၂၂၀	ရောမုန္တကော	၁၆၅
ရတ္တိံ	၁၉၇	(လ)	
ရတနေ	၄၄	လဂ္ဂေန္တိ	၁၄၂
ရတိယာ	၈၂	လဉ္စေန္တိ	၁၂၄
ရတ္တန္တကာရေ	၂၇၆	လဒ္ဓိဓမ္မော	၆၉
ရတ္တိစ္ဆေဒါ	၆၃	လဒ္ဓိ	၂၅
ရထကေန	၃၁	လတာတူလံ	၁၈၅
ရထိကာယ	၁၃၉	လသုဏံ	၁၇၅
ရမဏိယံ	၄၇	လဟုဋ္ဌာနံ	၁၆၁
ရမ္မေ	၁၈၁	လာဘသက္ကာရသိလောကေန	၂၂၃
ရသဟရဏိယော	၁၇၁	လာဘီ	၂၀၀
ရဟောဂတဿ	၇၈	လာမကာနိ	၈၈
ရာဇဂဟကဿ	၁၃၂	လာသေန္တိ	၃၀
ရာဇဂဟေ	၇၇	လိစ္ဆဝိ	၁၅၈

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၃၁၅

လုဒ္ဓစိတ္တာ	၁၁၁	ဝစို့တော	၂၃၅
လုစပ္ပသန္တာ	၂၂၈	ဝစို့ပုတ္တကာ	၂၃၀
လေခါပေယျံ	၁၃၃	ဝဋ်သက်	၂၇
လေချပါတ်	၂၇၅	ဝဏော	၂၁၄
လေဏတ္ထံ	၁၈၀	ဝဏ္ဍိတ်	၁၈၁
လေဏာနိ	၁၇၈	ဝတ္တံ	၅၉
လေသကပ္ပေန	၂၀၇	ဝတ္ထပဋိစ္ဆာဒီ	၁၅၅
လောကာယတ်	၁၇၅	ဝတ္ထဗွံ	၂၃
လောမံ	၂၀၉	ဝတ္ထသေနာသနာနိ	၁၈၀
လောမဟံသော	၁၉၀	ဝနပတ္တေ	၁၇၈
လောဟကုမ္ဘီ	၂၁၀	ဝမ္ဘေဿတိ	၄၈
လောဟတာဠု	၁၈၂	ဝယောအနုပ္ပတ္တော	၂၂၄
လောဟဘဏ္ဍ	၁၆၈	ဝလီ	၁၃၈
လောဟဘာဏကော	၂၁၀	ဝလ္လိကာယ	၁၅၆
လောဟဝါရက်	၁၅၆	ဝလ္လိယာ	၁၈၂
လောဟိတုပ္ပါဒကာ	၂၀၂	ဝဝတ္ထိတာ	၇၃
		ဝဿံ	၃၄
(၀)		ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတေ	၂၅၅
ဝက္ကန္တိ	၇	ဝဿသတုပသမ္ပန္နာယ	၂၄၅
ဝင်္ကကေန	၃၁	ဝဿာဝါသတ္တာယ	၂၀၈
ဝင်္ကာ	၁၄၇	ဝဿိကသာဠိကံ	၅၈
ဝဂ္ဂုဒ္ဓါတိရိယေ	၂၆၁	ဝဿိကော	၂၀၆
ဝဂ္ဂေန	၁၄	ဝါစသိကေန	၄၀
ဝစနပထော	၂၄၅	ဝါဏီဇာ	၄၅
ဝစနိယော	၂၁	ဝါဏီဇာယ	၄၅
ဝစ္စကုပ္ပံ	၁၇၆	ဝါတပါနုစက္ကလိကံ	၁၈၃
ဝစ္စဋ္ဌာနံ	၈၇	ဝါတပါနုန္တရိကာယ	၁၈၃

၃၁၆

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

ဝါတမဏ္ဍလိကာယ	၁၄၀	ဝိနယသင်္ဂီတိ	၂၅၄
ဝါတာတပေါ	၁၈၀	ဝိနယာတိသာရေ	၂၅၈
ဝါဒိတံ	၂၁၅	ဝိနန္ဒနရဇံ	၁၄၇
ဝါဒေန္တိ	၃၀	ဝိနိစ္ဆိနိဿန္တိ	၈၀
ဝါရကေ	၁၅၆	ဝိနိတဝတ္ထုနိ	၂၈၁
ဝါသီ	၂၁၀	ဝိနိဝရဏစိတ္တံ	၁၉၃
ဝါဟေန္တိ	၁၅၆	ဝိပဇ္ဇတာယ	၁၀၅
ဝါဠတ္တာယ	၁၀၂	ဝိပ္ပကတဘောဇနံ	၂၀၆
ဝါဠမိဂါနိ	၁၇၉	ဝိပ္ပဝါသော	၆၄
ဝိကတိကံ	၂၀၄	ဝိဗ္ဗန္တကဿ	၇၁
ဝိကာလေ	၂၉	ဝိဗ္ဗမန္တိ	၄၁
ဝိက္ခိတ္တရူပေါ	၁၈၉	ဝိယတ္ထော	၂၄
ဝိဂတကထံကထော	၁၉၅	ဝိရဇံ	၁၉၃
ဝိဂတထိနမိဒ္ဓေါ	၂၃၀	ဝိရတိ	၂၈၁
ဝိဂရဟိ	၇	ဝိရတ္တရူပေါ	၄၄
ဝိဂ္ဂယု	၁၂၁	ဝိလဂ္ဂံ	၁၇၂
ဝိဇနဝါတံ	၁၉၇	ဝိလိဝေန ပဋ္ဌေန	၂၄၈
ဝိဇ္ဇမာနေ	၄၅	ဝိဝဋ္ဋကံ	၁၁၈
ဝိဇ္ဇောတလတိ	၁၆၅	ဝိလောကီတေန	၃၅
ဝိတာနံ	၁၈၇	ဝိဝါဒကာရကာ	၄
ဝိဓံ	၁၆၉	ဝိဝါဒါဓိကရဏံ	၁၀၄
ဝိဇ္ဇတိကံ	၂၇	ဝိဝါဒါပနာ	၁၀၀
ဝိဇ္ဇပနံ	၁၆၃	ဝိဝါဟော	၁၈၉
ဝိနယကထံ	၂၀၉	ဝိသက္ခေနေ	၂၃၂
ဝိနယဓရော	၂၄	ဝိသဘာဂါ	၇
ဝိနယပရိယတ္တိယာ	၂၀၉	ဝိသာဏမယံ	၁၄၅
ဝိနယပုရေက္ခာရတာ	၂၄၃	ဝိဿရမကာသိ	၁၄၄

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၃၁၇

ဝိဟာရစာရိကံ	၁၅၈	ဝေယျာဝဋ်	၇၉
ဝိဟာရဒါနံ	၁၈၀	ဝေရမဏိ	၂၈၁
ဝိဟာရပရိဘောဂံ	၂၁၃	ဝေလံ	၂၃၈
ဝိဟာရပရိယန္တော	၅၉	ဝေလာအနုတိက္ကမော	၂၈၂
ဝိဟောဋ္ဌိယမာနေ	၉၃	ဝေသာရဗ္ဗပုတ္တော	၁၉၅
ဝိတမလံ	၁၉၃	ဝေသာလိကာ	၂၃၀
ဝိတိဝတ္တော	၂၂၂	ဝေသာလီ	၁၄၉
ဝိရိယာရမ္ဘဿ	၁၀	ဝေဟာသံ	၁၃၄
ဝိသတိမဋ္ဌံ	၁၆၆	ဝေဠုရေ	၁၃၃
ဝိသတိဝဿိကမ္ဘိ	၂၁၁	ဝေဠုပရမ္ပရာယ	၁၃၃
ဝိသတိဝဿော	၂၅၆	ဝေဠုပေသိကာယ	၁၄၆
ဝိသဝဿသတိကော	၂၅၆	ဝေဠုရိယမယော	၁၃၇
ဝုဋ္ဌော	၃၄	ဝေဠုဝနေ	၇၇
ဝုဋ္ဌိယော	၁၈၀	ဝေဠုဝါဋ်	၁၈၈
ဝုဗ္ဗတရေန	၆၂	ဝေါဒကံ	၁၄၀
ဝုဗ္ဗပဗ္ဗမိတေန	၂၅၁	ဝေါဟာရိကော	၁၉၈
ဝုဗ္ဗာနံ	၂၁	ဝေါဟာရော	၁၀၅
ဝုဒ္ဓိဟေသာ	၂၆		
ဝုပကာသေသိ	၂၈၀	(သ)	
ဝေတနံ	၂၂၇	သံယံ ဘိန္နိတွာ	၂၃၃
ဝေဒနာဋ္ဌော	၇၁	သံယံ သမဂ္ဂံ ကတွာ	
ဝေဒိကာဝါတပါနံ	၁၈၂	သံယမာသုတာ	၂၆၀
ဝေဒေဟိပုတ္တေန	၂၅၂	သံယဘတ္တံ	၂၁၄
ဝေပုရိသိကာ	၂၄၉	သံယဘောဒံ	၂၂၈
ဝေပုလ္လာယ	၆	သံယရာဇိ	၂၃၃
ဝေဘာရပဿေ	၈၅	သံယသမ္ပူတော	၁၁၃
ဝေယျာယိကံ	၁၉၆	သံယသုဋ္ဌတာ	၂၆၀

၃၁၈

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

သံဃာကိုကွဲစေနိုင်သူ	၂၃၃	သကျပုတ္တိယာ	၁၂၀
သံဃာဋီ	၃၃	သကျရာဇာ	၂၀၉
သံဃာဋီပလ္လတ္တိကာယ	၉၂	သင်္ဂဏိကာယ	၉
သံဃာဒီသေသဒိဋ္ဌိနော	၇၃	သင်္ဂါယာမ	၂၅၁
သံဃာဒီသေသာ	၆၈	သင်္ဂါယိသန္တိ	၈၀
သံဃိကေညေဝ	၂၀၃	သဃ်ရိတုံ	၁၄၉
သံဃိကေန	၂၇၅	သဃာဋီစာရံ	၂၇၇
သံဃိကော	၂၀၇	သစ္စပဋိညာ	၂၁၈
သံဃုပဋ္ဌာကံ	၄၇	သစ္စဝါဒီနော	၂၁၈
သံဃေ	၄	သစ္စာပေတိ	၄၈
သံဝါသံ	၄၆	သန္တိကတံ	၇၈
သံဝါသာယ	၂၇၉	သဗ္ဗရိတ္တံ	၂၆၂
သံဝေလ္လိယံ	၁၇၀	သဗ္ဗိစ္စ	၈၂
သံသထ	၅၀	သဇ္ဇေတနိကံ	၆၅
သံဟရန္တု	၁၆၁	သညတ္တိယာ	၂၃၀
သဏ္ဍိတိကာ	၉၄	သညာစိကာယ	၂၆၂
သဉ္စတ္တရစ္ဆံ	၂၀၅	သဌော	၁၁၀
သဉ္စပါဟနာ	၁၄၇	သဋ္ဌိဝိဟာရေ	၁၇၈
သကဋေဟိ	၁၉၈	သဏ္ဍာဟေယျ	၃၈
သကဏ္ဍဓပ္ပကံ	၁၈၈	သဏ္ဍာသံ	၁၆၇
သကဒါဂါမိ	၂၀၀	သဏှာ	၃၆
သကဗဠေဒု	၂၇၄	သတပဒီ	၁၃၁
သကဝဏ္ဏံ	၂၂၂	သန္တိကာယ	၃၀
သကာယ	၁၇၄	သတပဒိယော	၁၈၂
သကော	၁၀၃	သတဝလိကံ	၁၇၀
သက္ကစ္ဆံ	၁၉၉	သတိ (ကရုဏိယေ)	၁၇၃
သက္ကရံ	၁၆၃	သတိဝိနယံ	၉၇

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၃၁၉

သတိသမ္ပောသာ	၁၄၂	သန္တိဋ္ဌေ	၂၄၁
သတ္တဂုံလံ	၁၆၉	သန္တိမိကာရကဘောဇနေး	၂၅၇
သတ္တဇနီ	၁၄၈	သန္တိပါတာပေတွာ	၇
သတ္တဋ္ဌဝသိက်	၂၁၂	သန္တိသန္တံ	၂၁၃
သတ္တပဏ္ဍိဂုဟာယံ	၈၅	သပရိသော	၂၂၈
သတ္တမာ	၂၁၉	သပုတ္တဒါရော	၉၀
သတ္တရသဝဂ္ဂိယာ	၂၀၇	သပ္ပဋိဘယေ	၂၇၈
သတ္တဝသေသန	၇၇	သပ္ပသိရူပမာ	၅၇
သတ္တသတိကာ	၂၅၈	သပ္ပသောဏ္ဍိကပဗ္ဗာရေ	၈၅
သတ္တာဟံ	၂၁၈	သပ္ပါဏကံ	၂၆၇
သတ္တိသူလူပမာ	၅၇	သပ္ပိ	၈၈
သတ္တုယာ	၁၄၆	သဗ္ဗစိရပ္ပဋိန္ဒာနာယော	၆၉
သတ္ထကံ	၁၄၅	သဗ္ဗပံသုကုလိကော	၁၄၃
သတ္ထကဒဏ္ဍေ	၁၄၅	သဗ္ဗဒုက္ခာပနုဒနံ	၁၈၁
သတ္ထရိ	၁၀၈	သဗ္ဗေ ဝိဟာရေ	၂၁၂
သတ္တိနံ	၂၀၁	သဘယာ	၉၄
သဒေဝကေ	၂၀၂	သဘာဂါ	၇၂
သဒေဝမနုဿာယ	၂၀၃	သဘာဂါနံ	၈၀
သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ	၂၆၀	သဘိက္ခုကာ	၆၁
သဒ္ဓံ	၄၇	သဘောဇနေး	၂၆၉
သဒ္ဓါ	၃၇	သမိဒ္ဓိတေန	၃၅
သဒ္ဓိဝိဟာရိနော	၃၉	သမဏပဋိညံ	၂၃၇
သနေတ္တိကာ	၂၅၅	သမဏေဒ္ဓေသံ	၂၁၇
သန္တရုတ္တရေန	၂၆၂	သမန္နာဂတံ	၁၃
သန္တိကာယ	၃၀	သမယေန	၁
သန္တုဋ္ဌဿ	၁၀	သမာဒါယ သိက္ခတိ	၁၁၅
သန္တိဋ္ဌိပရာမာသိ	၁၁၀	သမာဒိန္ဒော	၆၄

၃၂၀

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

သမာဒိန္နော	၆၄	သရသိ တွံ ဒဗ္ဗ	၉၄
သမာဒိယိတဗ္ဗော	၆၄	သရာဇိကာယ	၂၂၄
သမာနသံဝါသကာ	၆၁	သရိတသာရိတံ	၁၀၁
သမာနပစ္စယကိစ္ဆံ	၁၁၃	သရိသပါနိ	၁၃၀
သမာနာသနိကေဟိ	၂၀၉	သလာကဘတ္တံ	၂၁၄
သမိပ္ပိတေန	၃၅	သလာကဟတ္ထေန	၃၁
သမိတ္တာမစ္စော	၁၆၀	သလာကဂ္ဂါဟာ	၁၀၀
သမုဋ္ဌာနံ ဖိ-ပါး	၁၁၂	သလာကဂ္ဂါဟာပကော	၁၀၀
သမုဒယကမ္ပံ	၁၉၄	သလ္လေခဿ	၁၀
သမုဒ္ဒဗေဏကံ	၁၆၃	သလောဟိတံ	၁၆၆
သမောဓါနပရိဝါသံ	၆၈	သဝစနီယံ	၁၉
သမောဓါနပရိဝါသံအပြား	၇၀	သဝနူပစာရော	၄၉
သမ္မစာနမုသာ	၁၀၁	သဿမဏဠာဟူဏိယာ	၂၀၂
သမ္မရာယေ	၂၀၂	သဟစိတ္တုပ္ပါဒါ	၂၂၃
သမ္မဟုလာ	၄၂	သဟစိဝိနိ	၂၇၈
သမ္မာဓေ	၁၆၇	သဟဓမ္မိကံ	၂၆၂
သမ္မတ္ထေ	၂၄၁	သဟဓမ္မိကော	၂၅၆
သမ္ဘိန္ဒာ	၇၃	သဟဝါသော	၆၄
သမ္မတေန	၁၈	သဟာယော	၁၅၉
သမ္မာ ဝတ္တနာ	၁၇	သာ အာပတ္တိံ န အာပတ္တိတဗ္ဗော	၁၈
သမ္မုခါဝိနယပဋိဂ္ဂပကေန	၇၆	သာကစ္ဆိဿန္တိ	၈၁
သမ္မုခါဝိနယသ္မိံ	၁၁၃	သာကိယမာနော	၂၂၀
သမ္မုခတာ သရပ်	၁၃	သာတ္ထံ	၁၁၆
သရက္ခတ္တိံ	၁၂၆	သ္မာတနာယ	၄၃။၉၁။၁၈၉
သရဗု	၁၃၁	သာဒိတဗ္ဗော	၁၈
သရဘညေ	၁၂၆	သာနဝါဒေါ	၁၀၂
သရမာနပ္ပဋိန္ဒာ	၇၀	သာပတ္တိကေန	၁၃၉

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

၃၂၁

သာမဂ္ဂိ	၂၄၀	သီတိဂတာနိ	၁၅၇
သာမညဖလံ	၂၅၂	သီလဝိပတ္တိစသည့်	၂၆၀
သာမဏေရော	၁၇	သီလဝိပတ္တိယာ	၉၆
သာမိဓိကမ္ပ	၅၀	သီလဝိပဇ္ဇော	၁၆
သာမီ	၂၁၃	သီလသာမညဂတော	၂၈၂
သာမုက္ကံသိကာ	၁၉၃	သီသံနာတော	၂၄၆
သာယနသမယံ	၇၉	သီသဘာရံ	၁၇၁
သာယန္တိ	၁၅၅	သီသပ္ပမာဏံ	၁၈၅
သာရဏိယာ	၂၈၂	သီသမယော	၁၃၈
သာရိပုတ္တာ	၃၈	သုက္ကဝိသဋ္ဌိ	၆၆
သာရေတဗ္ဗာ	၁၁	သုစတ္ထံ	၁၈၀
သာဝကောနု(ပတ္တဗ္ဗံ)	၇၈	သုစသမ္ဘာသာ	၃၆
သာဝတ္ထိယံ	၂	သုဒ္ဓိ	၂၂
သာဝသေသော	၁၀၄	သုဂတစိဝရပ္ပမာဏံ	၂၇၂
သာသကံသမ္ပတေ	၂၇၈	သုဂတဝိဒတ္တိယာ	၂၆၄
သာဠိန္ဒ	၂၀၉	သုစိတ္တံ	၇၁
သိက္ခာ	၁၃၃	သုညတဝိဟာရေန	၂၅၇
သိက္ခမာနာယ	၂၄၅	သုညာဂါရေ	၁၉၆
သိက္ခာကာမော	၂၅	သုတဓရော	၁၁၅
သိဂီလောဏကပ္ပေါ	၂၅၅	သုတသန္တိဓယော	၁၁၅
သိယံသုကေ	၂၄၇	သုတ္တန္တိကာ	၈၀
သိဉ္စန္တိ	၂၆	သုတ္တဝိဘဏံ	၂၅၈
သိတ္တတေလကေန	၁၂၃	သုတ္တသော	၁၁၇
သိဗ္ဗေန္တိ	၁၄၅	သုဒတ္တ	၁၉၂
သိသီရေ	၁၇၉	သုဒ္ဓကာဠကာနံ	၂၆၄
သီတံ	၁၇၉	သုဒ္ဓကေ	၇၃
သီတကာလေ	၁၈၂	သုဒ္ဓန္တပရိဝါသံ	၇၀

၃၂၂

အက္ခရာစဉ် အညွှန်း

သုဒန္တပရိဝါသ်အပြား	၇၀	သေနာသနပညာပက်	၈၀
သုဓမ္မတ္တိကလေပနံ	၁၈၉	သေနာသနပရိက္ခာရိက္ခာ	၂၁၄
သုပရိဂုတ္တော	၇၁	သေနိယဿ	၁၂၇
သုပိနကူပမာ	၅၆	သေမံ	၁၇၁
သုပိနန္တေန	၉၅	သေယျဂ္ဂေန	၂၀၇
သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ	၁၁၆	သေယျာပရိယန္တော	၅၉
သုပ္ပဓံသိယာနိ	၂၄၆	သေယျာဘိဟာရော	၅၀
သုပ္ပဝတ္တိနိ	၁၁၇	သေဝမာနော	၂၃
သုဘရတာယ	၁၀	သောကာဝါသ်	၂၈၀
သုမုတ္တာ မယံ-	၂၅၁	သောဒကံ	၁၃၉
သုဝိနိစ္ဆိတာနိ	၁၁၇	သောတာပနော	၂၀၀
သုဝိဘတ္တာနိ	၁၁၆	သောမနဿေန	၉၂
သုသာနေ	၁၇၇	သောဝဏ္ဏမယံ	၁၃၇
သုသုမာရဂီရေ	၁၆၀	သောသာနိက္ခော	၁၈၃
သုကရန္တကံ	၁၆၉	သောဟံ နမော	၁၃၁
သုစိကံ	၁၅၂	သောဠသိ	၁၉၁
သုစိနာဠိကံ	၁၄၆	သွာတနာယ	၄၃၂၉၁
သုဖိ	၁၄၆	(ဟ)	
သုနေဟိ	၂၄၄	ဟန္တော	၁၉၂
သုပေန	၉၀	ဟတ္ထတ္တရံ	၂၀၅
သေဋ္ဌိဿ	၁၃၂	ဟတ္ထပဏကေန	၁၂၃
သေတဋ္ဌိကာ	၂၄၆	ဟတ္ထဝဇ္ဇကံ	၂၄၉
သေတဝဏ္ဏံ	၁၄၈	ဟတ္တာဘရဏံ	၁၂၂
သေတဝဏ္ဏာ	၁၈၆	ဟတ္ထိနဓကံ	၂၀၉
သေတုယာတော	၂၈၂	ဟတ္ထိနာဂေါ	၂၀၁
သေနာသနံ	၇၉	ဟတ္ထိသ္မိ	၃၂
သေနာသနဂ္ဂါဟာ	၂၀၈	ဟတ္ထိသောဏ္ဏကံ	၁၆၉

အကွရာစဉ် အညွှန်း

၃၂၃

ဟမ္ပိယံ	၁၇၈
ဟိတေသိတာ	၂၄၃
ဟိမဝန္တပူဇေသေ	၂၀၁
ဟိရိယန္တိ	၁၈၇
ဟိရည်	၁၉၈
ဟိနေန	၄၇
ဟေဋ္ဌာပါသာဝံ	၂၁၇
ဟေမန္တိကော	၂၁၆

အကွရာစဉ်အညွှန်း ပြီး၏

၅၂၄

နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန်

၅၂၄

နိဗ္ဗာန်

၅၂၅

နိဗ္ဗာန်

၅၂၆

နိဗ္ဗာန်

၅၂၇

နိဗ္ဗာန်

၅၂၈

နိဗ္ဗာန်

၅၂၉

နိဗ္ဗာန်

၅၃၀

နိဗ္ဗာန်

၅၃၁

နိဗ္ဗာန်

နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန်